

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “เรื่องเก่าเล่าใหม่ 4: สีดา-ศรীরาม?”

โดย รองศาสตราจารย์ พรรรัตน์ ดำรง

พฤษภาคม 2549

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “เรื่องเก่าเล่าใหม่ 4: สีดา-ศรียา”

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ พรรณิศา ดำรง

ชุดโครงการ เยาวชนวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

รหัสโครงการ : PDG47H0013

ชื่อโครงการ : เรื่องเก่าเล่าใหม่ 4: สีดา-ศรีราม?

ชื่อนักวิจัย : พรรัตน์ ดำรง

ภาควิชาศิลปการละคร คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address : dpornrat@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2547 – 28 กุมภาพันธ์ 2549 (ขยายเวลาถึง 30 พฤศจิกายน 2549)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีขึ้นเพื่อศึกษาทฤษฎีในการสร้างบทละครและกำกับการแสดงละครร่วมสมัย จากเรื่องรามายณะหรือเรื่องของพระราม อันเป็นมหากาพย์ที่ยิ่งใหญ่ของอินเดีย มีอิทธิพลแพร่หลายและเป็นที่ประทับใจผู้ฟังและผู้ชมจำนวนมากทั้งในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในโครงการนี้ผู้วิจัยถอดรื้อเรื่องเก่าและสร้างภาพใหม่ (deconstruction and revision) ให้เรื่องใหม่เป็น “บทละครร่วมสมัย” ที่เล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละครคู่เสมือน (counterpart) ของพระราม คือ “นางสีดา” ผู้เป็นต้นเหตุแห่งสงครามเกียรตินระหว่างพระรามและทศกัณฐ์ จุดประสงค์ของการเล่าเรื่องเดิมเพื่อให้นางสีดาเป็นผู้เสริมสร้างเกียรติยศแก่ตัวละครเอกคือพระราม การเล่าจึงเป็นการเล่าที่เน้นความดี ความงาม และความสุข แต่จะเลยที่จะเล่าถึงชีวิตที่มีทุกข์อันเกิดจากโชคชะตาและตัวละครหลักคือพระรามเอง

การเล่าเรื่องใหม่ในละครเรื่องนี้จึงเป็นการเล่าเรื่องทะลุมิติ ไร้กรอบของกาลเวลา มีนางสีดาจากเรื่องเดิมหลายเรื่องเป็นตัวละครเอก (protagonist) และให้ความสำคัญกับตัวละครฝ่ายหญิงที่เป็นตัวละครคู่ตรงข้าม ได้แก่ นางสาวนักรา น้าเอาเหตุการณ์ในชีวิตนางสีดาที่พ้องกับเรื่องราวที่ปรากฏในปัจจุบัน มานำเสนอคู่ขนานกันในรูปแบบของละครเวที สื่อผสม ที่มีการเล่าเรื่องในลักษณะละครพูดสมัยใหม่-ละครเล่าเรื่อง (story theatre) การเดินรำและรำยาว การแสดงหุ่นเงา การขับร้อง และการแสดงดนตรีไทยร่วมสมัย

ในการพัฒนาละครเรื่องนี้ เน้นการทำงานร่วมกันของศิลปินหลายฝ่าย ฝ่ายออกแบบ ฝ่ายดนตรี และฝ่ายลีลา-เดินรำ ในแง่บทละคร มีการพัฒนาบทบาทภาพปะต่อเหตุการณ์หลายๆ ตอน บทละครพัฒนาจากบทวรรณกรรม เรื่องราวของผู้หญิงที่ปรากฏในสื่อ การเล่นละครแบบใช้ปฏิภาณ (improvisation) ผู้วิจัยใช้จินตนาการ (imagination) มนต์สมมติ (magic if) ในการเข้าถึงตัวละคร ทำให้เกิดการตีความใหม่ (new interpretation) ในละครเรื่องนี้ ในละครเรื่องสีดา-ศรีราม? ตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้าม (antagonist) ของนางสีดาก็คือ พระราม การนำเสนอละครเรื่องนี้มุ่งเน้นที่จะสื่อสารว่า ภาพอุดมคติที่ถูกสร้างขึ้นนั้นไม่ว่ายุคสมัยใด ล้วนเป็นภาพที่บอกเล่าไม่หมด ยังมีความ

จริง ความบกพร่องที่แอบซ่อนอยู่มาก ผู้ชมควรเปิดใจและมองให้เห็นความจริงเหล่านั้น และมองเห็นคุณค่า ความดีงาม และความบกพร่องที่อยู่ในแต่ละบุคคล ภาพที่นำเสนอในละครเรื่องนี้เป็นภาพใหม่ที่ห่างไกลจากภาพอุดมคติที่ผู้ชมคุ้นเคย และนำเสนอภาพ เรื่องราวใหม่ให้ผู้ชมได้คิด วิเคราะห์ และนำเรื่องสี่ดา-ศรีราม? มาเปรียบเทียบกับความคิดและการรับรู้ของตนเอง

คำสำคัญ : การละครร่วมสมัย, สี่ดา, รามเกียรติ์, มหาภาพย์

Project Code : PDG47H0013
Project Title : The Legend Retold 4 Sita: The Honor of Ram?
Researcher : Pornrat Damrhung
 Department of Dramatic Arts, Faculty of Arts,
 Chulalongkorn University
E-mail Address : dpornrat@hotmail.com
Project Duration : 1 September 2004 – 30 November 2006

Abstract

This research project began by asking: how can we turn traditional stories from the Thai Ramayana into new theatre scripts and stage productions for today's audiences? To answer this question I first turned to the Thai version of the Ramayana (Ramakien, story of Rama), the great Indian epic centered on the exploits of the god-king Rama that has influenced people across South and Southeast Asia for many centuries. Instead of focusing on the stories of Rama, however, I focused on Sita, the counterpart of Rama. As the wife and partner of Rama, Sita was abducted by the demon Ravana, which led to a great war between virtuous Rama and wicked Ravana. Traditionally, she is seen as the honor of Rama, so that the epic discusses her perfect beauty and loyal devotion only in relation to her husband. Besides focusing on Sita, I also expanded my study to various Sita, which depicted in Rama stories in South and Southeast Asia. I ended up selecting seven stories from various versions of the Ramayana about Sita, and then deconstructed the old stories and could see many suffering stories of Sita's, hidden between the lines, caused not only by her destiny but also by her beloved husband. This led me to see Sita as someone who was patient, self-reliant, and strong-willed -- someone able to live her life apart from the limitations imposed by society and culture.

By doing this, I discovered how much more diverse, complex, and interesting Sita is than she is normally portrayed in her ideal images. In the next stage, after noticing how similar of the life situations Sita faced, are to those faced by women today -- as seen in newspapers, radio, and television. To create this script, I used western theatre techniques as imagining oneself as another and using the "magic if" methods to consider "what would she do if..." to better be able to converge and tune into the character. I decided to write this new play in a non-linear plot without "climax" and an absolute denouement. The script reveals as many pieces--like a jigsaw puzzle--merging modern spoken theatre, satiric comedy, and an Asian story

theatre style of singing and dancing with shadow puppets. Through this new way of communicating the story of Sita, I aimed to concentrate on woman's own identity and how she can live in the community and in the new world around her. Thus, by reworking a wider set of stories focused on Sita's life and by relating them to parallel situations faced by women today. The new script was the story retold through Sita's eyes, time, space, and action, and points toward some new values for contemporary women that still resonate with traditional versions of her life. The production presented new images of women that broke with many of the standard stereotypes of women figures, focusing instead on the need of each woman to be unique and also to ask the audience to look into their minds to see if they had received this new view of a woman who has always supported her family by being patient, loving, caring, but also being manipulative and clever and remaining in control.

Keyword: Contemporary Theatre, Sita, Ramakien, Epic

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

บทที่ 1	ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง	1
	วัตถุประสงค์ในการวิจัย	2
	แนวทางขั้นตอนดำเนินงาน / ขั้นตอนในการทำวิจัย	3
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
	กระบวนการผลักดันผลงานไปใช้ประโยชน์	4
บทที่ 2	การรวบรวมข้อมูลเพื่อทำละคร	5
	การรวบรวมความคิด	5
	- การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพระราชม	7
	- การเล่า “รามายณะ” ที่เป็นแบบฉบับ ให้มีความสำคัญและบูชาพระวิษณุ	14
	- การเล่าเรื่องรามายณะในเชิงปฏิบัติ	15
	บทเรียนจากรามายณะ	22
	สรุปข้อมูลจากรามายณะ	24
	ข้อมูลจากสื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ต	24
	บทเรียนจากสื่อ	26
	ข้อมูลจากการคัดเลือกนักแสดงในเดือนมกราคม	27
บทที่ 3	กระบวนการพัฒนาผลงาน (1) บทละคร	29
	การสร้างบทละคร	29
	บทละครเพื่อพัฒนา – ภาพโบราณของนางสีดา	30
	การเล่าให้เป็นเรื่องราวร่วมสมัยและเป็นภาพที่มีสัมพันธ์ของเรื่องโบราณกับปัจจุบัน	34
	ร่างโครงสร้างเรื่องเก่าและเรื่องใหม่	34
	การสร้างบทละครร่วมสมัยที่สอดคล้องกับชีวิตนางสีดา	38
	- ร่างที่ 1 เริ่มต้นนางสีดา	39
	- ร่างที่ 2 ไน้ต: ร่างที่ใช้กับฝ่ายดนตรีและฝ่ายหุ่น และฝ่ายลีลา	46
	- ร่างที่ 3 การสร้างบทละครที่ใช้เป็นบททดลองให้กับนักแสดงได้สร้างเรื่องราว	48
	- ร่างที่ 4 ร่างบทละครต้นแบบที่ใช้ในการทำงานและการกำกับการแสดง	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 กระบวนการพัฒนาผลงาน (2) การกำกับการแสดง	81
1. ความขัดแย้งหลักของเรื่องและโครงสร้างบทละคร	83
- โครงสร้างละครใหม่	83
2. การทำงานกับฝ่ายออกแบบ	84
- ข้อมูลภาพ	85
- การเปรียบเทียบ	85
- การเปรียบเทียบที่นำความคิดมาปรับใช้ในละคร	86
- การกำหนดพื้นที่ สถานที่ และเวลาในการแสดง	86
- ผลงานออกแบบ	87
- การออกแบบแสง	87
- การออกแบบเสื้อผ้า	87
- การออกแบบหุ่นเงาร่วมสมัย	88
3. การทำงานกับฝ่ายดนตรีและลีลา	88
- โหมโรง ดนตรีและการเดินรำ	88
- การเล่าเรื่องโบราณ	88
- การต่อเรื่องโบราณกับปัจจุบันด้วยเพลงเทลูกู	89
- บทนำเข้าสู่เรื่อง	89
- ผู้หญิงกับตนเอง	89
- ผู้หญิงกับผู้ชาย	90
- บทลงท้าย การค้นพบตัวเอง	90
4. การตีความในละคร – ลีลา-ศรียาม?	90
- การพัฒนาการตัวละคร	90
ความขัดแย้งที่ 1: ผู้หญิงกับตนเอง	91
ความขัดแย้งที่ 2: ภาพอุดมคติกับความเป็นจริง กรณีลีลากับพระราม	96
ภาพจากละคร	99
ปัญหาในการแสดง	115

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปงานวิจัย	117
ข้อเสนอแนะ	127
บรรณานุกรม	129
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก บทความวิจัยที่ได้จากการประมวลข้อมูลเป็นระยะ	
ภาคผนวก ข บทวิจารณ์	
ภาคผนวก ค แบบสอบถามและข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม	
ภาคผนวก ง รายละเอียดในการนำเสนอละครเรื่องสีดา-ศรีราม?	

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

โครงการ “สิดา-ศรียาม?” เป็นโครงการหนึ่งในโครงการวิจัยหลัก “เรื่องเก่าเล่าใหม่” ของภาควิชา ศิลปะการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการดังกล่าวนี้เป็นการนำเรื่องโบราณ หรือบทละครเก่ามาสร้างใหม่ซึ่งเกิดจากแนวคิดที่ว่าเมื่อนักเขียนบทละครหรือผู้กำกับการแสดงมีมุมมอง ใหม่ต่อเรื่องโบราณย่อมสามารถนำเรื่องเก่านั้นมานำเสนอในมุมมองและรูปแบบใหม่ๆ ได้

เรื่อง “รามเกียรติ์” หรือ เรื่องของพระรามเป็นเรื่องที่เล่ากันอย่างแพร่หลายในท้องถิ่นต่างๆ ของเอเชีย และได้รับการปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับชุมชน สังคม ความเชื่อของท้องถิ่นที่เรื่องนี้แพร่ขยายไปถึง ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้มีเรื่องของพระรามมากกว่า 600 เรื่องในภูมิภาคเอเชียได้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรื่องส่วนใหญ่ ยังคงดำรงแก่นความคิดเดิมและการเฉลิมเกียรติยศของพระรามผู้เป็นตัวแทนแห่งความดีงามอันเป็นหลัก ของโครงเรื่องไว้ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สร้างความประทับใจให้ผู้ชม ผู้ฟังเนื่องจากแนวคิดสำคัญของเรื่องสอดคล้อง กับแนวคิดอุดมคติที่ว่า “พลังแห่งความดีย่อมได้รับชัยชนะเหนือความชั่ว” รูปแบบของวรรณกรรมเรื่องนี้ เป็นนิทานวีรบุรุษ จุดมุ่งหมายของการเล่าเรื่องและการแสดงคือเพื่อเฉลิมเกียรติของพระรามซึ่งในศาสนา ฮินดูเชื่อว่าเป็นอวตารของพระนารายณ์

อย่างไรก็ดี ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอละครเรื่อง “สิดา-ศรียาม ?” ในวิธีคิดที่แตกต่าง ออกไป โดยจะเล่าเรื่องรามเกียรติ์จากมุมมองของนางสิดาซึ่งเป็นตัวละครสำคัญฝ่ายความดี เป็นตัวละคร คู่เสมือนของพระราม เป็นเมียของพระรามผู้เป็นพระนารายณ์อวตารตัวละครเอกในเรื่องรามเกียรติ์ เป็นพระลักษมีอวตาร แต่นางสิดานั้นเป็นตัวละครที่มีความเป็นปฏิกชนมาก เป็นตัวละครคู่เสมือน (counterpart) ของพระราม หากเราต้องการจะรู้จักพระรามในแง่ที่เป็นปฏิกชนเราน่าจะศึกษาจากชีวิตของ นางสิดา นางสิดาเป็นผู้หญิงที่พระรามรัก เป็นภรรยาซึ่งติดตามพระรามไปอยู่ป่า เป็นแรงผลักดันที่ทำให้ พระรามต้องทำสงครามกับเหล่าอสูรพงศ์ เป็นแม่ของลูก และเป็นตัวละครที่ทำให้พระรามเกิดความ คลางแคลงใจ จึงเป็นตัวละครที่ทำลายความเป็นปฏิกชนของพระรามมากที่สุด นางสิดาเป็นตัวละครต้อง เผชิญความทุกข์ มีความบกพร่อง มีการตัดสินใจผิดพลาด แต่ก็ยังเป็นตัวละครที่กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว รับผิดชอบและทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ตามในเรื่องเล่าแบบชนบ นางสิดาเองก็เป็นตัวละครแบบอุดมคติเช่นเดียวกับพระราม เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่อง และเป็นผู้รักษาความดีงามไว้แม้ในสถานการณ์คับขัน ฉลาดและพร้อมที่จะเผชิญ

ชีวิต ความดีงามของนางสีดานั้นเป็นที่ยอมรับ จากการศึกษาเรื่องของพระรามอื่นๆ อีก 7 เรื่องพบว่า เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับนางสีดานั้นส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน และเป็นภาพอุดมคติที่สังคมต้องการนำเสนอ การนำเรื่องนางสีดามาเล่าใหม่นี้ก็เพื่อ

1. ให้สังคมไทยได้มองชีวิตของตัวละครสำคัญตัวนี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอันจะทำให้มีการทบทวนและหาคุณค่าของตัวละครตัวนี้ในมุมมองใหม่
2. ช่วยให้ผู้ชมปัจจุบันได้เชื่อมต่อกับอดีตอันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเองดีขึ้น

ละครร่วมสมัยเรื่อง “สีดา-ศรียา” เป็นการนำเสนอเรื่องประกอบไปด้วยเรื่อง 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการเล่าเรื่อง “สีดา-ศรียา” ที่เน้นชีวิตของนางสีดา และส่วนที่ 2 เป็นการนำชีวิตของนางสีดาแต่ละช่วงมาตีความใหม่ เพื่อหาทัศนคติในการใช้ชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันอันจะทำให้ค้นพบคุณค่าและความดีงามซึ่งอาจจะใช้เป็น “ภาพอุดมคติใหม่” ของผู้หญิงไทยในบริบทร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสม

การวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากการอ่านเรื่องรามเกียรติ์และรามายณะของอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อพัฒนาบทละครร่วมสมัยที่กระตุ้นให้ผู้ชมได้คิดวิเคราะห์เกี่ยวกับตนเองและผู้หญิงในบริบทสังคมไทย ผู้วิจัยเลือกเล่าเรื่องนางสีดา-ตัวละครซึ่งเป็นภาพอุดมคติของผู้หญิงหลายชาติในเอเชียเพื่อสะท้อนความเหมือนและความแตกต่างของภาพที่สังคมส่วนใหญ่ต้องการนำเสนอ ภาพเหล่านี้เป็นภาพที่มีอิทธิพลต่อความคิด ทัศนคติในการดำรงชีวิต การอบรมสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมของผู้หญิงในปัจจุบัน ต่อจากนั้นนำเอาข้อมูลที่ได้มานี้มาศึกษา วิเคราะห์เพื่อนำไปใช้ในการสร้างบทละครขึ้นใหม่ที่นำเสนอภาพ “ผู้หญิง” ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อสร้างบทละครและกำกับการแสดงละครร่วมสมัยซึ่งพัฒนามาจากเรื่องมหากาพย์รามายณะและรามเกียรติ์ของไทย โดยเสนอแนวคิดให้เข้าใจถึง “คุณค่าของผู้หญิงกับสังคม” ในรูปแบบที่สื่อสารกับผู้ชมร่วมสมัยได้ และทำให้ให้ผู้ชมเข้าใจถึง “ภาพอุดมคติ” ในขณะเดียวกันก็เปิดใจที่จะยอมรับบทบาทพลังและความต้องการอันหลากหลายของผู้หญิงในสังคม

¹ ภาพอุดมคติที่กล่าวถึงนี้เป็นภาพอุดมคติที่เราได้รับมาจากอินเดีย ภาพอุดมคติดังกล่าวนั้น ได้แก่ การเป็นผู้หญิงที่งดงาม มีความอ่อนโยน เป็นภริยาที่ดีงาม เสียสละเพื่อสามี เป็นแม่ที่เลี้ยงดูลูกอย่างดี อดทนและทำทุกอย่างเพื่อสามี ยกย่องให้เกียรติสามี

แนวทางขั้นตอนดำเนินงาน / ขั้นตอนในการทำวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเอกสารอันได้แก่
 - 1.1 บทละครพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
 - 1.2 รามายณะของวาลมิกี (ฉบับสันสกฤต) ซึ่งมีตอนจบ 2 ตอน คือ ตอนอัญเชิญทั้งพระราม-สีดาเข้าเมืองและตอนที่แต่งเพิ่มเติมในภายหลัง
 - 1.3 อัทธุตรามายณะ เรื่องรามายณะที่เล่าเรื่องโดยวาลมิกี แต่เป็นเรื่องเล่าจากแคว้น ในตอนสุดท้ายสีดาแปลงเป็นร่างดูร้ายมีสีกรແລງฤทธิ์เช่นเดียวกับเจ้าแม่กาลิรบกับยักษ์ 1,000 เศียรซึ่งทำลายกองทัพพระรามหมดสิ้น
 - 1.4 รามาวจริตมานัส ของตูลลิตาส แม้ว่าจะแต่งตามเรื่องรามายณะ แต่เป็นบทประพันธ์ที่ทำให้พระรามและนางสีดากลายเป็นเทพที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด ประพันธ์เป็นกาพย์ภาษาฮินดี เป็นต้นแบบเรื่องรามายณะที่แพร่หลายในชุมชนและแคว้นทางเหนือของอินเดีย
 - 1.5 พระลัก พระลาม เรื่องพระรามจากประเทศลาวซึ่งได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา พระรามเป็นพระโพธิสัตว์ และเป็นภาคหนึ่งของพระอินทร์ มีการนำเรื่องและความเชื่อพื้นบ้านและความเชื่อพุทธเข้ามาผนวก
 - 1.6 หิกะยัตศรีรามของมลายูซึ่งมีการผสมแนวคิดอิสลามเข้าไป อันมีผลต่อบทบาทของตัวละคร การกำเนิด และความสัมพันธ์ของพระราม นางสีดาและพระลักษมณ์ ในเรื่องมีอนุภาคของเรื่องพื้นบ้านอยู่มาก หนุมานเป็นลูกพระรามและนางสีดา ในขณะที่ต้องคำสาปเป็นลิง
 - 1.7 เพลงร้องพื้นบ้านจากเถาภูเขา เป็นบทเพลงเล่าเรื่องรามายณะที่เล่าเฉพาะชีวิตของนางสีดา เน้นเหตุการณ์ต่างๆ ที่สัมพันธ์กับชีวิตของผู้ร้องในแคว้นอุตรประเทศ
2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของผู้หญิงผ่านสื่อในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อการแสดงในโทรทัศน์
3. สร้างบทละครใหม่ซึ่งพัฒนาจากเรื่องราวชีวิตนางสีดาจากบทละครพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ และรามายณะหลายฉบับเพื่อหา "คุณค่าอุดมคติ" ของผู้หญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมโบราณเหล่านี้ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน
4. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างสรรค์เป็นบทละครเพื่อเล่าเรื่องใหม่ ชื่อว่า "สีดา-ศรีราม?" อันเป็นการเล่าเรื่องรามายณะในรูปแบบใหม่เพื่อนำเสนอเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตของนางสีดา โดยใช้ดนตรีไทย การรำ รำ หุ่นเงาขนาดใหญ่ เน้นที่ตัวละคร "นางสีดา" และความต้องการที่จะรักษาความดีของตัวละครตัวนี้ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด

5. นำข้อมูลที่พบในการเปรียบเทียบวรรณกรรมมาใช้ในการสัมภาษณ์ผู้หญิง 25 คน ซึ่งมีอาชีพอายุ และภูมิหลังต่างกันเพื่อค้นหาว่าคุณค่าอุดมคติที่ผู้หญิงพึงรักษาจากเรื่องรามเกียรติ์นั้นส่งผลกระทบต่อผู้หญิงในปัจจุบัน
6. ส่งข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ให้นักแสดงใช้พัฒนาเรื่องราวในการเล่าเรื่อง “สีดา-ศรียา” ในบริบทร่วมสมัย
7. เมื่อได้บทละครแล้วนำบทละครไปทำงานร่วมกับฝ่ายดนตรี และฝ่ายศิลปะ ในการคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อมการแสดง นำเสนอละครเรื่อง “สีดา-ศรียา” กับผู้ชม
8. รวบรวมข้อมูลเพื่อเขียนวิจัยให้สมบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. บทละคร เรื่อง “สีดา-ศรียา” ที่ประกอบด้วยสองส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการเล่าเรื่องรามเกียรติ์ใหม่ และส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้หญิงที่มีชีวิตพ้องกับบางช่วงของชีวิตนางสีดา
2. ผลงานการกำกับแสดงละครร่วมสมัย ซึ่งพัฒนาจากเรื่องโบราณ และเทคนิคหุ่น การเล่าเรื่องโบราณ เรื่อง “สีดา-ศรียา”
3. บทวิจารณ์ผลงานการแสดงละครจากสื่อมวลชน และข้อคิดเห็นของผู้ชมเกี่ยวกับละครเรื่องนี้
4. กลวิธีในการพัฒนาเรื่องโบราณให้สื่อสารกับคนสมัยใหม่
5. บทวิจัยเรื่อง “การสร้างบท และกำกับการแสดงละครร่วมสมัยจากเรื่องโบราณ” และเทคนิคการแสดงเรื่องโบราณของไทย ที่ผู้ชมปัจจุบันสนใจ และสามารถเข้าถึง

กระบวนการผลักดันผลงานไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยวางแผนที่จะผลักดันให้นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้

1. นำเสนอ “บทความวิจัย” ที่ได้จากการประมวลข้อมูลเป็นระยะๆ
2. นำเสนอบทความวิจัยอันเป็นผลจากการพัฒนางานวิจัยชิ้นนี้
 - บทความ “Translation and Making Meaning in Thai Khon Performance.” จะพิมพ์เป็นบทหนึ่งในหนังสือ Between Tongues บรรณาธิการได้แก่ Prof. Jenny Lindsay.

3. นำเสนอเป็นละครเวทีประจำภาคของภาควิชาศิลปการละคร คณะอักษรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยอื่นอีก 3 แห่งได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มีการวิเคราะห์ เสนอแนะหลังชมการแสดง
4. จัดพิมพ์บทละคร ขั้นตอนการพัฒนาบทละครเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน
5. เสนอบทความวิจัยในที่ประชุมวิชาการนานาชาติ ภายหลังจากที่โครงการสิ้นสุดทั้งหมด 3 โครงการ ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนี้คือ
 - เสนอบทความวิจัย Women's Roles in the Ramakien – and Their Place in the Thai Classroom, on the Thai Stage, and in Thai Popular Culture. ใน The 2nd Ramayana Conference. Northern Illinois University, De kalb, IL. USA. June 4-10, 2005.
 - เสนอบทความสั้นๆ ชื่อ “How to write Theatre Script from Traditional Sources.” ใน The 2nd Mekhong Performing Arts Laboratory, ที่กรุง Hanoi, Vietnam. Sept 4-14, 2006.
 - เสนอบทความวิจัย "Sita-Sri Rama? Listening for Sita's Voice, Understanding Woman in Her World" ใน The 7th Playwrights International Conference. ที่กรุง Jakarta, Indonesia. Nov. 19-24, 2006.

บทที่ 2

การรวบรวมข้อมูลเพื่อทำละคร

ผู้วิจัยต้องการสร้างบทและพัฒนากการแสดงละครเรื่อง “สีดา-ศรียรา” ให้เป็นละครเวที “แบบทดลอง” โดยจะพัฒนาบทละครเรื่องใหม่ดังกล่าวจากการเปรียบเทียบตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ กับข้อมูลเกี่ยวกับผู้หญิงที่ได้จากสื่อปัจจุบัน สังเคราะห์จนได้ข้อมูล และนำข้อมูลนั้นมานำเสนอเป็นบทละคร ส่วนกลวิธีในการเล่าเรื่องนั้น ผู้วิจัยต้องการใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องแบบสากลที่สื่อแก่นหรือความคิด (Theme/ thought) กับผู้ชมซึ่งอาจจะย้ายความคิดเดิมหรือนำเสนอแนวคิดใหม่ที่อาจจะสื่อสารกับผู้ชมปัจจุบัน

ในการสร้างสรรค์งานชิ้นนี้ ผู้วิจัยมองว่าทุกขั้นตอนเป็นกระบวนการทดลอง และทุกกระบวนการมีการค้นพบใหม่ที่มีผลต่อการเลือกและนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ขั้นตอนที่ผู้วิจัยใช้ได้แก่

1. การรวบรวมความคิด
2. การพัฒนาความคิด
3. การคัดเลือกกลวิธี
4. การนำเสนอ
5. การรับสาระของผู้ชม
6. การวิจารณ์

การรวบรวมความคิด

ความคิดแรกที่ทำให้สนใจที่จะพัฒนาละครเรื่องนี้ขึ้น เกิดจากความคิดที่จะ “เล่าเรื่อง” จากมุมมองของตัวละครผู้หญิง คือ นางสีดาซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในเรื่องรามเกียรติ์ นางสีดาเป็นตัวละครที่อยู่ในเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ เป็นสาเหตุสำคัญในการสร้างความขัดแย้งหลักของเรื่อง นอกจากการนำเสนอผ่านมุมมองของตัวละครเอกตัวนี้แล้ว ผู้วิจัยยังต้องการให้บทละครเรื่องใหม่เรื่องนี้สัมพันธ์กับชีวิตของผู้ชมปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยยังไม่มีกลวิธีในการจะพัฒนาความคิดนี้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นสิ่งที่ทำในระยะแรกก็คือ

1. รวบรวมข้อมูลเรื่องเล่าทำนองเดียวกับกับรามเกียรติ์ของไทย อันได้แก่ เรื่องพระราม-สีดา ที่มีอยู่ในหลายท้องถิ่น ทั้งที่มีลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องจุดมุ่งหมายในการเล่าและการถ่ายทอดเรื่องพระราม-สีดาในท้องถิ่นต่างๆ ทฤษฎีการแพร่กระจายและการนำเรื่องพระราม-สีดามาเล่าใหม่ และถ่ายทอดไปสู่พื้นที่ต่างๆ

2. รวบรวมข้อมูลข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงในปัจจุบันจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ต
3. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้หญิง (ทางตรงและทางอ้อม) อายุ 17-55 ปี จำนวน 50 คน เกี่ยวกับสถานภาพและอนาคตของผู้หญิง เพื่อให้เข้าใจความคิดของผู้หญิงในปัจจุบัน

2.1 การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพระราม¹

จากการศึกษาบทละครพระราชนิพนธ์เรื่อง “รามเกียรติ์” เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับนางสีดาพบว่าตัวละครตัวนี้ยังมีบทบาทอยู่ในชนบเดิม เป็นการนำเสนอภาพอุดมคติที่สังคมและกวีต้องการสร้างขึ้นเพื่อสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญ

มีงานวิจัยหลายเล่มที่ศึกษาเรื่องบทบาทของตัวละครนางสีดาในเชิงวรรณคดี กล่าวถึงความดีและความเป็นนางในอุดมคติและยังมีการศึกษาความแตกต่างระหว่างภาพอุดมคติของไทยและของอินเดีย ได้แก่ งานของกุสุมา รัชมนณี *สีสนวรรณคดี* (2534) งานของสุนันทา ไสรัจจ์ (2526) *บทวิเคราะห์วิจารณ์นางในวรรณคดีไทย* และงานของรินฤทัย สัจจพันธ์ *วิเคราะห์วิเคราะห์ลักษณะตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น* (พ.ศ.1893-2344)

งานที่ศึกษาบทละครพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกอย่างละเอียดและวิเคราะห์ให้เห็นความขัดแย้งของตัวละครนางสีดา คือ งานของภิญโญ กองทองเรื่อง *สีดาระหว่างความเป็นปุณชนกับอุดมคติ* กล่าวถึงการที่นางสีดาต้องมีชีวิตอยู่โดยได้รับการมองว่าเป็นหญิงที่ความเพียบพร้อม เป็นผู้ดูแลกิจการในครอบครัวและสามารถใช้ความเป็นผู้หญิงในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ดี แต่ในขณะเดียวกันก็ให้เห็นความรู้สึกเก็บกด ความเครียด และข้อบกพร่องของนางสีดาอันเป็นปกติวิสัยของปุณชน

จากการอ่านบทละครพระราชนิพนธ์ เรื่อง รามเกียรติ์ และบทพากย์เรื่องเดียวกันจากสมัยอยุธยา รวมถึงพระราชนิพนธ์บทละครในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และหนังสือบ่อเกิดรามเกียรติ์ใน

¹ เรื่อง พระราม เป็นเรื่องที่แพร่หลายในอินเดีย มีการเล่า และนำไปแสดง การเล่าขานเรื่องพระราม เป็นเรื่องบุญจึงมีการพัฒนาเป็นบทขับร้องสรรเสริญ บทละคร และบทละครหุ่น อีกทั้งเป็นเรื่องเล่าที่มีหลายชื่อ ผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่น ทำให้เรื่องมีการปรับเปลี่ยนและผันแปรไปจากเรื่องเล่าเดิม ชาวอินเดีย และชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้นำมาเล่าสืบต่อกัน การเล่าเรื่องพระรามนั้นมีการปรับโครงเรื่องให้เป็นที่ยอมรับและพ้องกับความเชื่อของชุมชนที่เรื่องพระราม-สีดาแพร่ขยายไป

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้วิจัยพบว่านางสีดาเป็นผู้หญิงที่มีความงาม ความดี และเป็นผู้หญิงที่ครองตัวได้อย่างดีในสถานการณ์ที่ยากลำบาก อีกทั้งมีความอดทน และมีจิตใจมั่นคงน่ายกย่อง ทว่าชีวิตของนางสีดาที่แทรกอยู่ในรามเกียรติ์นั้นไม่ได้ถูกนำมาเล่าหรือขยายความให้ต่อเนื่องกัน แต่กลับแทรกอยู่เป็นช่วงๆ เพื่อประกอบเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับตัวละครพระรามซึ่งเป็นตัวละครหลักเท่านั้น นอกจากนี้ในบทละครพระราชนิพนธ์แล้ว สังคมยังพูดถึง-อ้างถึงหรือนำเสนอตัวละครตัวนี้ผ่านสื่อการแบบประเพณี ได้แก่ หนังสือ หนังสือละครไทย ใช้ตัวละครตัวนี้เป็นแบบอย่าง หรือเป็นต้นแบบของนางกษัตริย์ที่ต้องงามเพียบพร้อม มีมารยาท อากัปกริยางดงามไม่มีที่ติ สำรวมและละเมียดละไม มีลีลาที่วิจิตร ภาพที่นำเสนอนี้สัมพันธ์กับเรื่องราวที่นำเสนอในการแสดงโขนซึ่งเน้นฉากรบ ภาพนางสีดาที่ปรากฏในโขน ได้แก่

ความงดงามแบบไม่มีที่ติ	จาก ตอนยกศร-อภิเษก (ประลองยกศร-สบเนตรพระราม) สามนักขานี้ - ลักสีดา (คำพรรณนาของทศกัณฐ์ถึงความงามของสีดา และความต้องการเป็นเจ้าของ และขอลักพาไป) นางลอย
ความมั่นคงต่อพระราม	จาก หนุมานถวายแหวน (ทศกัณฐ์ลงสวน-นางสีดาฆ่าตัวตาย และ ปฏิเสธที่จะกลับไปกับหนุมาน) สีดาลุยไฟ (พิสูจน์ตนเอง)
การเป็นแม่ที่ดี	จาก ปล่อยม้าอุปการ (แสดงให้เห็นว่า เลี้ยงลูกพระรามได้อย่างดี)

นางสีดานั้นเป็นตัวละครที่ปรากฏในการแสดงโขนชุดต่าง ๆ โดยกรมศิลปากรมากกว่า 3 ทศวรรษ² ดังนั้นภาพลักษณ์ของนางสีดาที่ติดตาผู้ชม คือ ภาพนางกษัตริย์ที่สมบุรณ์แบบ เป็นตัวละครสวมมงกุฎ และห่มสไบงดงาม มีลักษณะร่ายรำที่งามวิจิตร ละเมียดละไม เป็นภาพของหญิงที่งามพร้อม ดีพร้อม ในสายตาของผู้อ่านวรรณกรรมและผู้ชมการแสดง และกลายเป็นแบบแผนตัวละครนางเอกในละครไทย บทละครอื่นๆ ในนวนิยาย และแม้กระทั่งกลายเป็นแบบแผนของตัวละครเอกหญิงในละครโทรทัศน์

² ข้อมูลจากสูจิบัตรกรมศิลปากร แสดงให้เห็นว่าการแสดงโขนที่กรมศิลปากรนั้นมักแสดงเป็นชุดที่เน้นการบรรจบระหว่างลิงและยักษ์ เน้นเรื่องการรบ และมีการเล่าและพัฒนาบทโขนที่ให้ความสำคัญกับการรบ -สงครามระหว่างฝ่ายธรรมะ และฝ่ายอธรรม แม้ว่าจะมีการแสดงที่มีตัวละครหญิง ปรากฏอยู่ แต่ก็ไม่ได้เน้นความสำคัญมากนัก การพัฒนาการแสดงให้มีบทของตัวละครผู้หญิงเพิ่มขึ้นเมื่อโขนเริ่มนำละครมาประยุกต์ การแสดงของกรมศิลปากรที่มีตัวละครหญิง คิดเป็นเพียงร้อยละ 10 ของการแสดงทั้งหมด แต่ตัวละครหญิงที่นำมาแสดงบ่อยครั้งนั้น ไม่พ้นเรื่องราวของนางสีดา เช่นชุดลักสีดา ชุดนางลอย ฯลฯ Women's Roles in the Ramakien – and Their Place in the Thai Classroom, on the Thai Stage, and in Thai Popular Culture. ใน The 2nd Ramayana Conference. Northern Illinois University, De kalb, IL. USA. June 4-10, 2005.

ผู้วิจัยมองว่ากลวิธีที่สังคมไทยนำเสนอภาพนางสีดาที่น่าเสนอในการแสดงหรือในวรรณคดีนั้น ไม่ได้นำเสนอภาพชีวิตของนางสีดาในแง่ของความเป็นจริง หากเห็นเพียงแต่ภาพที่คัดสรรแล้ว เป็นภาพที่สะท้อนบางส่วนและเป็นส่วนที่ดีเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะขยายความรู้ในเรื่องพระราม-สีดา ออกไปอีก และสนใจที่จะตีความบทละครและบทบาทของนางสีดาในเรื่องพระราม-สีดาในพื้นที่อื่นๆ เพื่อหาว่ามีการมองเรื่องราวของนางสีดาที่แตกต่างไปจากภาพที่สังคมไทยส่วนใหญ่ยอมรับหรือไม่ เนื่องจากในงานวิจัยส่วนใหญ่ของไทยนั้นมองเห็นภาพนางสีดาเป็นภาพอุดมคติ และแม้แต่งานของ ภิญญ กงทอง ก็มองว่าความเป็นปักษีของนางสีดานั้นเป็นความบกพร่องไม่สมบูรณ์แบบของเธอ ซึ่งผู้วิจัยนั้นมองในมุมที่ต่างไปว่าความเป็นอุดมคติต่างหากที่เป็นภาพมายาคติขณะที่ความเป็นปักษีนั้นเป็นลักษณะเด่นของตัวละครตัวนี้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงคิดว่า ควรจะศึกษาเรื่อง รามายณะเดิมที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมอินเดีย และพื้นที่อื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อที่จะได้ศึกษาว่ามีการเล่าเรื่องพระราม-สีดาในลักษณะเช่นนี้บ้างหรือไม่ และจะทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องรามายณะลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งต้องการจะศึกษาชีวิตของนางสีดาว่า ในการเล่าเรื่องในลักษณะนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือเรียบเรียงลำดับเหตุการณ์ชีวิตของนางสีดาที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร

เรื่องพระราม-นางสีดาที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในอินเดียและมีอิทธิพลมาถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ มหาภารตรามายณะ ประพันธ์เป็นภาษาสันสกฤตโบราณโดยฤๅษีชื่อ วาลมิกี มีการรวบรวมและปรากฏขึ้นในศตวรรษที่ 11 และแพร่หลายไปในแคว้นต่างๆ จนถึงศตวรรษที่ 15³ มีความยาวถึง 50,000 บรรทัด ประพันธ์เป็นเล่มเรียกว่า กัณฑ์ และมีถึง 7 เล่ม เรื่องรามายณะของวาลมิกินั้นมีบางส่วนสูญหาย และค้นพบต่างช่วงเวลา กัน เรื่องราวของวาลมิกีเน้นที่เรื่องราวของพระรามตั้งแต่เกิดจนถึงชีวิต เน้นที่การไม่ได้ขึ้นครองราชย์ การเดินดง การที่นางสีดาถูกลักพาไป และการได้กลับคืนมาอยู่ร่วมกันอีกครั้ง เรื่อง

³ ในศตวรรษนี้อินเดียถูกมุสลิมรุกรานและรับอิทธิพลของอิสลามผ่านราชวงศ์กุปตะแต่ในอินเดียนั้นการเล่าเรื่องพระรามปรากฏอยู่ในความเชื่อทุกด้าน และศาสนาทุกศาสนาในอินเดียมีความสัมพันธ์กัน มีการเล่าเรื่องรามายณะ ในความเชื่ออื่นๆ เช่น ในศาสนาพุทธ มีเรื่องทศรถชาติ และรามบัณฑิต มีการเล่าเรื่องพระรามในความเชื่อของชิน (Janapada Ramayana) ที่เป็นเรื่องเล่าชาวบ้านที่เล่าว่า ราชันยะ (ราชูลละ) แอบกินมะม่วงที่พระศิวะประทานแก่มงกโทจนตั้งครุฑและจามออกมาเป็นนางสีดา ส่วนในความเชื่อของฮินดูนั้นเชื่อว่าพระพุทธเจ้าเป็นอวตารปางหนึ่งของพระวิษณุ

รามายณะนี้แพร่กระจายมาจนปัจจุบันนี้นั้น น่าจะมี 2 กระแสหลัก รามายณะ คือ ที่มาจากทางตอนเหนือ (ตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงเหนือ) และจากตอนใต้⁴

ทฤษฎีการแพร่กระจายนิทานเรื่องพระราม นั้นมีความน่าสนใจอย่างยิ่งเพราะการแพร่กระจายนั้น เกิดขึ้นเพราะต้องการเผยแพร่อิทธิพล ความคิด ความเชื่อ และความศรัทธาในพระวิษณุ ซึ่งเป็นพระผู้เป็นเจ้าองค์สำคัญของศาสนาฮินดู การเล่าและรับฟังเรื่องรามายณะจึงถือเป็นเรื่องบุญกุศลและเป็นการบูชาพระเกียรติขององค์พระวิษณุ ทำให้การเล่าเรื่องของพระวิษณวยังคงอยู่ในปัจจุบันในหลากหลายรูปแบบในเชิงพิธีกรรมทางศาสนา เช่น เทศกาลรามลีลาที่ในแคว้นอุตตรประเทศของอินเดียตอนเหนือ⁵ ยังคงปฏิบัติกันอยู่ เช่นเดียวกับเทศกาลอื่นๆ ที่บูชาเทพท้องถิ่นจากเรื่องเดียวกัน อันได้แก่หนุมานที่กำลังเฝ้าจากพลังพระศิวะและมีความภักดีต่อพระราม และพาลี หรือวาลิน ที่เป็นเทพของชุมชนในแคว้นคาเรลาทางตอนใต้ของอินเดีย

การขับร้อง การแสดง ละคร ในทิวสถาน และท้องถนน เรื่องรามายณะ เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมในชุมชนและเขตชนบทในรัฐต่างๆ ที่นับถือพระวิษณุเป็นเทพหลักสูงสุดของนิยาย นอกจากการเล่าหรือการแสดงจะเป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ในการบูชาพระผู้เป็นเจ้าแล้ว เรื่องรามายณะยังเป็นเรื่องที่ได้รับคามนิยมอย่างสูงเพราะมีเนื้อหาอันเกี่ยวข้องกับความรักและการพลัดพรากซึ่งเป็นเรื่องที่จับใจผู้ฟัง เนื้อเรื่องไม่ซับซ้อน มีการพัฒนาการตัวละครเอกที่ชัดเจน เป็นเรื่องอุดมคติที่ทำให้เห็นการต่อสู้ระหว่างความดี ความถูกต้องของผู้ปกครองกับอำนาจชั่วร้ายที่มีพลังยิ่งใหญ่ซึ่งต้องอาศัยความสามัคคีในการเอาชนะพลังชั่วร้ายนั้น การรวบรวมผู้คนและทหารต่างเผ่าพันธุ์มาต่อสู้เพื่อรักษาไว้ซึ่งความถูกต้อง คุณธรรม เกียรติยศศักดิ์ศรีของความดีงาม ดังนั้นสงครามระหว่างพระรามกับราวันะ หรือ ราชพณ หรือ ทศกัณฐ์ ในรามเกียรติ์นั้นจึงมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ ถ้าพิจารณา “เรื่อง โครงเรื่อง และสาระ” ในเรื่องรามายณะแล้ว ต้องถือว่ารามายณะเป็นเรื่องที่มีความเป็นเลิศในการดำเนินเรื่องราวที่ตื่นเต้นและสร้างความประทับใจแก่ผู้อ่านและผู้ฟัง การใช้ภาษางดงาม เป็นคำพูดของกวีหรือที่เรียกว่า กาพย์ และมี

⁴ เรื่องรามายณะทั้ง 3 กระแสนั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้วจะพบว่ามีความคล้ายคลึงกันประมาณ 1 ใน 3 ส่วน แต่ละกระแสมีการผนวกกรรมกับประวัติ ความเชื่อเรื่องราวในท้องถิ่นนั้นๆ. Goldman Robert P. *The Ramayana of Valmiki, an Epic of ancient India* (Princeton University Press, 1984), p. 5.

⁵ รามลีลาเป็นเทศกาลสำคัญที่นาคนครา ใกล้เมืองมิถิลา ในแคว้นอุตตรประเทศ ยังมีการจัดเป็นเทศกาลใหญ่ เช่น รามลีลาทั้งไปในแคว้นทางตอนเหนือของอินเดียทุกปี เทศกาลกินเวลานานกว่า สองสัปดาห์ ทุกคนสามารถมาร่วมงานถือว่าเป็นการร่วมปฏิบัติธรรม พิธีกรรมทางความเชื่อฮินดู

จุดมุ่งหมายชัดเจนเพื่อเทิดเกียรติพระราม เป็นธรรมชาติของผู้ปกครองของชนชั้นสูงอันหมายถึงเผ่าอารยัน และชนชั้นกษัตริย์ และพราหมณ์ของอินเดีย⁶

การแพร่กระจายเรื่องราวรามายณะไปยังดินแดนต่างๆ จึงเป็นความมุ่งหมายที่จะเผยแพร่ปรัชญา ความคิด ความเชื่อทาง ศาสนา เพื่อเป็นการสร้างกุศลของทั้งผู้ฟังและผู้เล่า นอกเหนือจากเป็นการส่งต่อ เรื่องที่มีความสนุกสนาน ประทับใจผู้ที่ได้ฟัง การแพร่กระจายเรื่องราวรามายณะทำผ่านกระบวนการทางศิลปะ หลายรูปแบบ ได้แก่ การเล่าเรื่องแบบมุขปาถะ (เป็น บทกลอน บทเพลงสอนใจ บทขับขาน) แบบวรรณกรรม ลายลักษณ์ หรือศิลปะการแสดงทั้งที่เป็นการแสดงหุ่นลักษณะต่างๆ การร่ายรำ และการแสดงละคร เป็นภาพสลัก รูปปั้นในวัด เทวสถาน ภาพวาดในหนังสือโบราณที่มีอยู่ในบ้านและชุมชน หรือในปราสาทและ เทวสถานทั้งในรัฐต่างๆ ในอินเดียและในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากเผยแพร่ผ่านศิลปะหลากหลาย รูปแบบแล้วรามายณะยังแพร่กระจายไปในเวลาและเส้นทางที่แตกต่างกัน คือ ในทางเหนือผ่านเนปาล จีน และพม่า ทางใต้เรื่องราวรามายณะที่ผสมผสานกับเรื่องพื้นบ้านจากรัฐอินเดียตอนใต้เดินทางไปสู่เกาะชวา กัมพูชาและเข้ามาสู่ประเทศไทย

Frank Reynolds เปรียบเทียบรามเกียรติ์ ของไทย พระลักษมณ์ราม ของลาวและรามายณะ ของ วาลมิกีไว้อย่างน่าสนใจ และพูดถึงทฤษฎี การแพร่กระจายเรื่องราวรามายณะไว้ดังนี้

การเล่าเรื่องราวรามายณะ เป็นการเล่าที่มีจุดมุ่งหมาย และในประเทศอินเดียแห่งเดียว รามายณะมีความแตกต่างมากมายขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย สังคม ค่านิยม ความเชื่อ ของ ชุมชนและสังคมนั้น การยกย่องบูชาสรรเสริญพระเป็นเจ้า ภาพอุดมคติของภาคอวตาร ขององค์พระวิษณุยังคงอยู่ ถ้อยทอด แต่แปรเปลี่ยนไปให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และ สังคมที่รามายณะแพร่ไปถึง สังคมจะนำเสนอ คัดเลือก ย้ำเตือนสาระที่สำคัญกับชุมชน ของตน

(Reynold, F. pp.50)

ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือและเอกสารต่างๆ ที่กล่าวถึงรามายณะในแง่มุมที่ต่างกันซึ่งบางเล่มก็ได้ วิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ไว้อย่างละเอียด เอกสารที่ใช้ศึกษามีดังต่อไปนี้

⁶ Flood Gavin, An Introduction to Hinduism (Cambridge University press, 1996), p.146.

Ramayana Tradition in Asia (International Seminar, New delhi, Satkiya Academy, December, 1975).

เป็นเอกสารประกอบการสัมมนาของพราหมณ์และนักวิชาการจากประเทศต่างๆ ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มานำเสนอ เรื่องรามายณะที่เล่าในภูมิภาคของตน และเป็นการเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ความแตกต่างของการเล่าเรื่องรามายณะในพื้นที่ต่างๆ แม้ว่าจะเป็นข้อมูลเก่าแต่ก็เห็นว่านักวิชาการอินเดียได้ศึกษาการแพร่กระจายของเรื่องรามายณะไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ความรู้ในการสัมมนานี้เป็นความรู้ที่สร้างความเข้าใจว่า รามายณะในแต่ละประเทศมีลักษณะอย่างไรในเชิงวรรณกรรม ศิลปะการแสดง และภาพสลักตามเทวสถานและวัดต่างๆ เล่าถึงเรื่องรามายณะในประเทศต่างๆ ความนิยมและบทบาทต่อสังคม

Vijaiya Guttai, The Illiad and the Ramayana (Ganga Kaverri Publishing House, India, 1994).

หนังสือเล่มนี้เขียนโดยนักวิชาการอินเดียเปรียบเทียบมหากาพย์ 2 เรื่อง คือ Illiad กับ Ramayana โดยนำกรณี ลักสีดา และ Helen มาเปรียบเทียบกันในมุมมองของตน มีการเปรียบเทียบตัวละครเอกที่มีลักษณะพิเศษ คือ Achilles กับ พระราม- หนุมาน หรือ ควบรวมลักษณะพิเศษ ระหว่างตัวละครทั้งสองเรื่องหรือเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กัน เช่น กรณี การตายในสนามรบของอินทรีชิต และ Hector บทบาทของสีดากับ Helen ความทัดเทียมกันในเรื่องความงาม แต่ให้ความสำคัญกับคติอินเดีย ความเป็นภาพอุดมคติของเมียม - มเหสี และแม่ที่ดีของนางสีดาที่อุทิศชีวิตให้แก่สามี

Brockinton J. L, Righteous Rama: The Evalutiona of an Epic (Bombay, Delhi Oxford University press, 1985).

เป็นหนังสือที่อธิบายข้อโต้แย้งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในเรื่องรามายณะ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระรามกับนางสีดา การอธิบายยืมทฤษฎีของคักติมาใช้ และการเป็นผู้เสียสละเพื่อสรรเสริญพระเจ้า แต่ขณะเดียวกันพูดถึงการเล่าเรื่องรามายณะในสังคมอื่นนอกเหนืออินเดีย อธิบายข้อผิดพลาดต่างๆ ของพระรามทั้งที่มีต่อวาลินหรือพาลี และต่อนางสีดาในการเป็นสามีที่ดี และความขัดแย้งภายในของผู้ที่เป็นผู้ปกครองและการมีมเหสีที่มีรอยตำหนิ

Richman Paula, ed., Many Ramayana: Diversity of Narrative Tradition in South Asia (Berkley and California: University of California Press, 1999).

Richman Paula, ed., Questioning Rama. A South Asian Tradition (Berkley and California: University of California Press, 2001).

หนังสือ 2 เล่มนี้รวบรวมบทความของนักวิชาการอินเดียและตะวันตกหลายคนในทศวรรษที่ 2 และ 3 ของการศึกษาเรื่องรามายณะ ส่วนใหญ่ศึกษาเรื่องรามายณะ โดยนำมาเปรียบเทียบกับทั้งในเชิงวรรณกรรม มานุษยวิทยา และสังคมวัฒนธรรม ดีความรามายณะด้วยหลักของวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสังคมและมานุษยวิทยามีบทความหลายบทความที่น่าสนใจมาก เพราะพูดถึงการเปลี่ยนแปลงการเล่าเรื่องรามายณะในอินเดียและในพื้นที่อื่น ทำให้ได้เรียนรู้ว่าเรื่องรามายณะที่ยังคงอยู่ในพื้นที่ต่างๆ นั้น สะท้อนความคิดของสังคมและความเชื่อ ต่างเวลา ความเชื่อ และพื้นที่ เช่น

A.K Ramanujan, *Three Hundred Ramayanas: Five Examples and Three Thoughts on Translation*.

Velcheru Narayana Rao, *A Ramayana of Their own: Women 's Oral Tradition in Telegu*.

Madhu Kishwar. *Yes to Sita, No to Ram: The Continuing Hold of Sita on Popular Imagination in India*.

Sally, J. S Goldman. *The Voice of Sita in Valmiki's Sundarakanda*.

Flood Gavin, An Introduction to Hinduism (Cambridge University press, 1996).

การอ่านหนังสือเล่มนี้ ทำให้เข้าใจการอพยพเข้ามาของเผ่าอารยัน ความเชื่อเดิมและคัมภีร์โบราณต่างๆ ที่มาก่อนมหากาพย์ และความเชื่อฮินดู การผนวกรวมเรื่องราวในคัมภีร์โบราณกับความเชื่อฮินดู หนังสือเล่มนี้ทำให้เข้าใจในเรื่องการประสานความคิดความเชื่อ นำเอาวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาประสานกัน และพยายามประสานความเชื่อและพิธีกรรมให้สอดคล้องและเชื่อมต่อกันปฏิบัติ

Beyond language Boundaries เป็นตัวอย่างของการสร้างงานจากบทวรรณกรรม และใส่ความคิดเรื่องราวในชุมชนลงไป การเล่าหรือแสดงละครหุ่นเงาที่ผนวกเรื่องชุมชนการเมืองและความรู้ของผู้เล่าในท้องถิ่นที่เป็นศิลปินพื้นบ้านกับการเล่าเรื่องใหม่บนพื้นความรู้เดิมประสานสนิยมของชุมชน และผนวกเรื่องที่ชุมชนให้ความสนใจ

Joanna Williams. The Two Headed Deer (Illustrations of The Ramayana in Orissa University of California press, London, 1996).

หนังสือเล่มนี้เล่าเรื่องรามายณะจากแคว้นกัษมีระ เน้นภาพวาดในหนังสือผูก มีภาพนางสีดา กวางทองสองหัวที่มีการตีความที่แตกต่างจากเรื่องของวาลมิกี นำเรื่องรามายณะมาเขียนใหม่ในศตวรรษที่ 15 (อิทธิพลของรามาวจริตมานัส) เป็นเรื่องที่พยายามจะแก้ไข พัฒนาข้อมูลที่กำกวมเกี่ยวกับนางสีดา ในเรื่องรามายณะที่มีกวางทองสองหัวนี้ ทศกัณฐ์ลักบุปผาของนางสีดาไป ส่วนรูปจริงของนางสีดานั้นซ่อนไว้ในพระอัคนี

การอ่านหนังสือเหล่านี้ทำให้เกิดความเข้าใจว่าแม้ว่าจะมีการส่งต่อรามายณะมายาวนาน แต่ความคิด หรือวิธีคิดเกี่ยวกับรามายณะนั้นแตกต่างไปจากเดิม มีการตั้งคำถาม ตีความ และนำเอาเรื่องรามายณะไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ที่มีความหมายต่างไปจากจุดมุ่งหมายเดิม แต่รามายณะก็ยังคงอยู่และใช้เป็นกรณีเพื่อสร้างสรรค์ศึกษาและมีอิทธิพลต่อความคิดของชุมชนและสังคม ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงแต่ก็ยังมีการเล่า การศึกษา การตีความเรื่องรามายณะที่สะท้อนกระบวนการคิดของคนอื่นเดียวกับสังคมและวัฒนธรรม มีการนำเรื่องรามายณะมาใช้เป็นงานกิจกรรมหรือเทศกาลที่เป็นศูนย์รวมของชนหลายเผ่าพันธุ์ หลายศาสนา ความเชื่อ การตีความผนวกรวมกับฐานความชอบธรรมของผู้มีอำนาจ

การที่เรื่องรามายณะมีนัยยะของการเผยแพร่ศาสนา ปรัชญา ความคิดรวมอยู่ด้วย ปฏิบัติการที่เกิดขึ้นจากการแพร่กระจายนี้ทำให้เกิดการนำมาเล่า ใหม่ 2 กระแส นั่นคือ

1. การเล่า “รามายณะ” ที่เป็นแบบฉบับ ให้ความสำคัญและบูชาพระวิษณุ และการพัฒนาเรื่องราวให้สัมพันธ์กับลัทธิศากดที่อุทิศตนแก่พระราม การเล่าเรื่อง รามายณะตามแบบฉบับนี้ มีการเล่าเป็นภาษาพื้นเมืองและภาษาถิ่น มีหลายเรื่องนำเรื่องพื้นบ้านเข้ามาประยุกต์กับรามายณะ
2. การเล่า เรื่องรามายณะในเชิงปฏิบัติ การตั้งคำถามในสิ่งที่เกิดขึ้นในเรื่องที่พระรามตัวละครเอกเป็นผู้กระทำ เรื่องส่วนใหญ่ในลักษณะนี้แพร่กระจายจากภาคใต้ของอินเดียหรือเป็นเรื่องที่เล่าในความเชื่ออื่น เช่นเรื่องในศาสนาฮินดู หรือเป็นเรื่องเล่าหรือบทเพลงของกลุ่มผู้หญิง

2.2 การเล่า “รามายณะ” ที่เป็นแบบฉบับ ให้ความสำคัญและบูชาพระวิษณุ

เชื่อกันว่าเรื่องพระรามเป็นเรื่องเดิมที่มีอยู่แล้ว และการนำมาเล่าเป็นภาษาต่างๆ นั้นเป็นการนำมาเล่าใหม่ไม่ใช่เป็นการแต่งขึ้น ฉบับที่เก่าแก่ที่สุดคือฉบับที่เล่าเป็นภาษาสันสกฤตโบราณโดยวาลมิกี เป็น

การเล่าที่รักษาความยิ่งใหญ่และบทบาทและความสำคัญของตัวละครเอกไว้ ในยุคต่อมา มีการนำเรื่องพระราชมไปเล่าใหม่หรือขยายความให้มีความชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งเล่าเป็นภาษาปรากิต อินดีทำให้เรื่องรามายณะ เป็นที่เข้าใจแพร่หลายมากขึ้น งานเรื่อง อีรามาวรตาล ของกัมปัน ประพันธ์เป็นภาษาทมิฬ ประมาณศตวรรษ 9-12 และ รามาคิตมานัส ของตุลลิตาสเล่าภาษาอินดีในศตวรรษที่ 15 ทำให้เรื่องพระราชมแพร่หลาย พระราชมและนางสีดากลายเป็นภาพอุดมคติของสามีและภรรยาที่ได้รับการสรรเสริญบูชา มีการนำไปรวมเข้ากับพระเจ้าโดยผู้ที่มีความภักดีและศรัทธาในลัทธิไวษณพนิกาย อย่างไรก็ตามเรื่องรามายณะที่เล่าในแบบนี้จะผนวกเรื่องราวท้องถิ่น การนับถือเทวี และลัทธิศากติซึ่งแตกต่างจากเรื่องเดิมของวาลมิกิในภาษาสันสกฤตออกไป ในการเล่าเรื่องต่างๆ นั้น ผู้เล่าพยายามสร้างความถูกต้อง และสร้างสรรค์ให้เรื่องราวเป็นเรื่องสมบูรณ์แบบและตัวละครมีความสมบูรณ์พร้อมไม่มีที่ติ

เรื่องรามายณะนั้นเป็นเรื่องที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อทางศาสนา เป็นเรื่องบุญกุศล เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมอินเดียที่ประกอบไปด้วยชนหลายเผ่าพันธุ์ และมีความเชื่อทางศาสนาแตกต่างกัน เรื่องรามายณะจึงนำไปเล่าโดยมีความเชื่อดั้งเดิมในชุมชนแทรกอยู่และนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การร้องเพลงสรรเสริญ เล่าเรื่องบูชา ในการแสดงหุ่นลักษณะต่างๆ และการแสดงละครหน้ากาก และละครแบบประเพณีหลายรูปแบบ โดยถือว่าการสรรเสริญและเกี่ยวข้องกับการทำบุญถวายแด่พระเป็นเจ้า การศึกษาค้นคว้าและตีความวิเคราะห์เรื่องรามายณะในเชิงวิชาการของนักวิชาการอินเดียมีมากมาย และเป็นการศึกษาที่ตีความเปรียบเทียบ อีกทั้งพยายามอธิบายพฤติกรรมต่างๆ ในเชิงปรัชญาที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม เรื่องรามายณะปรากฏอยู่ในวรรณคดีของศาสนาอื่นๆ ในอินเดียเช่นกัน เช่น ชาดกในศาสนาพุทธ⁷ และเรื่องราวในศาสนาฮินดู และมุสลิม

2.3 การเล่าเรื่องรามายณะในเชิงปฏิบัติ

พบว่าการเล่าเรื่องตรงกันข้ามกับเรื่องรามายณะในรูปแบบของบทประพันธ์ การแสดง การเล่าเรื่อง ตามความคิด ความเชื่อที่ผนวกกับความเชื่ออื่นๆ เพราะการเล่าเรื่องในยุคหลังศตวรรษที่ 15 ทำให้การตีความเริ่มมีความแตกต่างไป ทั้งนี้ด้วยปัจจัยหลายประการอันได้แก่ ความขัดแย้งทางความเชื่อศาสนาในเชิงลัทธินิกาย-ชนชั้นที่แตกต่างกัน อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลยันทาง

⁷ เรื่องของพระราชมที่ปรากฏในพุทธศาสนา ได้แก่ พระราชมชาดก ทศรถชาดก และสุวรรณสามชาดก เรื่องเหล่านี้แพร่กระจายมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีลักษณะเป็นเรื่องราวที่ตรงไปตรงมา มีการเริ่มเรื่องจาก พระราชม พระลักษมณ์ และนางสีดา เป็นพี่น้องกัน ด้วยความริษยาของพระเมเหสีอีกองค์หนึ่งของท้าวทศรถ ต้องออกเดินป่าเป็นเวลา 14 ปี และต่อมาได้กลับมาครองเมือง สำหรับสุวรรณสาม เป็นเรื่องสาเหตุการพลัดพรากของท้าวทศรถกับพระราชมพระราชมผู้เป็นโอรสที่รักมาก

เหนือ และรัฐของชนเผ่าดราวิเดียนในทางใต้ รัฐดังกล่าวมีความแตกต่างในด้านเผ่าพันธุ์ และประเพณีนิยม เรื่องที่เป็นปฏิกิริยาต่อรามายณะนั้นมักเขียนโดยนักเขียนที่ไม่ใช่พราหมณ์ เขียนขึ้นในสมัยหลังศตวรรษที่ 18 อาจเป็นเรื่องที่เล่าคู่ขนานกับเรื่องเดิม หรือเล่าแตกแขนงออกมา เรื่องเหล่านี้มักยกให้ตัวละครอื่น เช่น ราวณะ หรือทศกัณฐ์เป็นตัวละครเอก แม้ว่าบางเรื่องจะคงสถานการณ์สำคัญไว้ แต่สร้างลักษณะตัวละครเหล่านั้นให้แตกต่างไป มีรายละเอียดมากขึ้น เป็นนักรบที่มีเชื้อสายสูงส่ง (แม้ไม่ใช่เชื้อสายอารยัน) มีความกล้าหาญ และมีความเป็นผู้หน้าที่ชัดเจน ความผิดสำคัญนั้นคงได้แก่ความรักที่มีต่อนางสีดา มีเรื่องรามายณะในท้องถิ่นทางใต้หลายเรื่องกล่าวถึงความเขลาและขลาดของพระราม ส่วนตัวละครอื่นที่นำสู่การตั้งคำถามเรื่องความถูกต้องของพระรามได้แก่ พาลี หรือวาลินตัวละครที่เป็นพญาลิงเจ้าเมืองใหญ่ การถูกลอบยิงด้วยศรพระราม เป็นคำถามเรื่องความชอบธรรมของอำนาจ และเป็นการเสียสละที่แท้จริงของชนเผ่านักรบในรัฐเกรลา และชุมชนใกล้เคียง พาลิกลายเป็นเทพท้องถิ่นที่ได้รับการบูชา โดยนำเหตุการณ์ผนวกกับความเชื่อและนับถือของชุมชน

ในเรื่องราวที่มีท่วงทำนองเป็นปฏิกิริยา นางสีดาเป็นตัวละครที่ได้รับการสร้างสรรค์จากเรื่องรามายณะในเชิงตั้งคำถาม พยายามหาความถูกต้อง และได้รับการเอาใจช่วยมากที่สุด การเป็นปฏิกิริยามีหลายชั้นหลายขั้นตอน บางเรื่องแต่งขยายขึ้นเพื่อเป็นการขับร้องและให้กำลังใจผู้หญิงที่มีชีวิตลำบาก และมีสถานการณ์ชีวิตคล้ายกับเรื่องนางสีดา กลุ่มผู้หญิงที่ใช้ภาษาเทลูกูมีบทขับร้องที่เกี่ยวกับชีวิตของนางสีดาเป็นบทเพลงที่มีได้กล่าวถึงพระรามโดยตรงเลย แต่กล่าวถึงผู้หญิงที่เป็นใหญ่ในบ้าน ได้แก่พระมารดาของพระราม สันตาศีลาบุญธรรมของพระราม และนางสีดา มเหสีของพระราม บทเพลงเริ่มจากการขับเพลงเห่กล่อม กล่าวถึงการแต่งงานที่สวยงามและเป็นสุขระหว่างนางสีดาและพระราม บางช่วงเป็นบทเพลงเตือนใจตัวผู้ขับร้องเองถึงยามลำบาก หรือบทเพลงที่เป็นกำลังใจนางสีดาเมื่อต้องทำหน้าที่มเหสีของพระราม บทเพลงที่กลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ขับร้อง เป็นบทเพลงในการทำงาน ต้องการเอาใจช่วยนางสีดาในสถานการณ์เลวร้ายหลายสถานการณ์ บทเพลงของพวกผู้หญิงในชุมชนนี้เป็นบทเพลงที่ผู้หญิงร้องร่วมกันระหว่างการทำงานบ้านและนอกบ้าน เป็นการสร้างความชอบธรรม และเอาใจช่วยตัวละครตัวนี้

อัทภุตรามายณะ หรือรามายณะฉบับสวรรค์ที่อ้างว่าเขียนโดยวาลมิกี เป็นเรื่องที่แพร่กระจายในรัฐทางใต้ มีการเล่าเรื่องอย่างพิสดาร และนำเรื่องของเจ้าแม่กาลีมาผนวกกับเรื่องรามายณะ เรื่องที่เล่าเน้นความสำคัญและความเฉลียวฉลาดของนางสีดา ตั้งแต่ภาคสวรรค์ และเป็นผู้กลับลากลายเป็นภาคเจ้าแม่กาลี และต่อสู้กับยักษ์พันหน้าที่ยังหารพระรามและพระอนุชาและโอรสได้ชัยชนะ

แม้ว่าจะมีเรื่องที่เล่าแบบเป็นปฏิกิริยากับเรื่องเดิม เรื่องของพระรามที่แพร่ขยายออกไปทั่วโลกทั้งในเอเชียและในโลกตะวันตกก็ยังคงมีการเล่าขานโดยยังคงรักษานูภาคสำคัญแบบเดิมไว้ จุดมุ่งหมายเพื่อ

สรรเสริญพระรามที่เป็นอวตารของพระผู้เป็นเจ้าและการเป็นผู้ปกครองในแบบอุดมคติยังคงอยู่บนภูเขาคหลักของรามายณะ ได้แก่

1. ตัวละครเอกเป็นเจ้าชายที่มีความสูงส่ง มีบุญญาธิการ และมีความดีสมบูรณ์แบบ เป็นอวตารของพระผู้เป็นเจ้า
2. ตัวละครถูกเนรเทศ เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างภริยาหลายคนของพ่อ
3. เจ้าชายมีชัยชนะในการประลองฝีมือ และได้เจ้าหญิงงามเป็นรางวัล
4. ตัวละครเอกมีฝีมือ มีของวิเศษ มักได้สัตว์วิเศษเป็นผู้ช่วยเหลือ
5. ตัวละครตัวร้ายเป็นผู้มีอำนาจมหาศาลเป็นผู้มีพลังกำลัง ลักพาเจ้าหญิงงามไปจากตัวละครเอก
6. มีการต่อสู้ระหว่างฝ่ายธรรมะและอธรรมเป็นเวลานาน เจ้าชายสามารถเอาชนะตัวละครตัวร้ายได้และได้เจ้าหญิงกลับคืนมา
7. ตอนจบนำผู้ที่พลัดพรากจากกันกลับมาเจอกับเทวดาผู้ยิ่งใหญ่

เรื่องรามายณะ หรือเรื่องที่มีอนุภาคเช่นนี้ เป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมนิยมสูงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลายเป็นต้นแบบของเรื่องจักรๆ วงศ์ๆ แบบอุดมคติในภูมิภาคนี้ มีการนำอนุภาคหลักเช่นนี้ไปผนวกรวมกับเรื่องพื้นบ้าน ความเชื่อแบบท้องถิ่น ศาสนาพุทธแบบมหายาน ผสมเข้าไปเป็นนิทานชาดก เรื่องของพระราม-นางสีดา ที่เลือกมาศึกษา จึงสามารถสะท้อน การนำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่ ที่มีนัยยะต่างกันในด้านจุดมุ่งหมายของผู้เล่า ปรัชญาความเชื่อที่แปรผันกับเวลา และท้องถิ่นนิยม

ในการค้นคว้าข้อมูลครั้งนี้ได้เลือกศึกษา เรื่องรามายณะ 7 เรื่องด้วยกัน โดยศึกษาเรื่องรามเกียรติ์ บทละครพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกซึ่งเป็นเรื่องของไทยที่มีความครบถ้วนตั้งแต่ต้นจนจบ และเลือกเรื่องรามายณะ อีก 2 เรื่องในอินเดียที่เป็นเรื่องในแบบชนบดดั้งเดิมที่มีความโดดเด่นในการนำเสนอเกียรติยศของพระราม และให้ความสำคัญในการเป็นอวตารของพระวิษณุผู้เป็นเจ้า และคัดเลือกเรื่องที่มีลักษณะเป็นปฏิกิริยาต่อพระรามอีก 2 เรื่อง และเรื่องรามายณะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2 เรื่อง โดยการศึกษามุ่งเน้นที่ชีวิตของนางสีดา เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในการเล่าเรื่อง อีกทั้งศึกษาเรื่องตัวละครผู้หญิงตัวอื่นๆ ในเรื่อง เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครผู้หญิงตัวอื่นๆ ในเรื่องนี้

เรื่องราวชีวิตของนางสีดาที่ศึกษาจากเรื่องทั้ง 7 เรื่องนั้นจะพบความคล้ายคลึงกันเป็นช่วงๆ ปรากฏในเรื่องรามายณะทุกเรื่อง ซึ่งแบ่งได้ 8 ช่วงดังนี้คือ

1. นางสีดามีกำเนิดที่ลี้ลับถูกทอดทิ้งและต่อมาได้รับการอุปการะ
2. การพบรักและมีโอกาสแต่งงานกับผู้มีบุญญาธิการ
3. ต้องติดตามสามีไปอยู่ป่า มีชีวิตลำบาก

4. ถูกลักพาตัวโดยผู้มีอำนาจ
5. ต้องลุยไฟ เพื่อพิสูจน์ตนเอง
6. การถูกสามีสั่งฆ่า เนรเทศ
7. การเลี้ยงดูลูกแต่เพียงลำพัง
8. ชีวิตโดดเดี่ยว และการกลับคืนสู่แม่พระธรณี

อย่างไรก็ตามช่วงชีวิตของนางสีดาทั้ง 8 ช่วงนี้ มีความแตกต่างในรายละเอียด การนำมาเล่าและนำมาขับร้องในพื้นที่ ต่อไปนี้เป็นบทสรุปเรื่องรามเกียรติ์ และเรื่องรามายณะ ที่พิจารณาจากเรื่องชีวิตของนางสีดา ทั้ง 7 เรื่อง

รามเกียรติ์⁸ เป็นเรื่องของพระรามและนางสีดาที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระราชนิพนธ์ เป็นวรรณกรรมสำคัญของรัตนโกสินทร์และเป็นฉบับสมบูรณ์ที่ดำเนินเรื่องราวตั้งแต่ภาคสวรรค์จนถึงหลังสงครามเรื่องราวเป็นการประชุมบทประพันธ์และถือเป็นเรื่องที่มีความสมบูรณ์ในด้านของเรื่อง⁹ เรื่องรามเกียรติ์ของไทยมีรายละเอียดในแบบอินเดีย แต่มีอนุภาคหลายส่วนที่มีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากเรื่องของอินเดีย เช่น ในกรณีของ ยักษ์ไล่หน่นทุกที่ได้นิ้วเพชร ถูกพระนารายณ์ปราบ และลงมาเกิดเป็นทศกัณฐ์ อนุภาคที่เกี่ยวข้องกับนางสีดานั้น นางสีดาในเรื่องรามเกียรติ์นั้นเป็นพระลักษมีอวตาร เรื่องรามเกียรติ์ของไทยน่าจะได้อิทธิพลจากรามายณะทางตอนใต้ เพราะมีอนุภาคที่นางสีดานั้นเป็นลูกของทศกัณฐ์และนางมณฑิมา เมื่อเกิดร้องว่า ผลาญราพณ์ ทศกัณฐ์จึงให้นำไปลอยทะเล จนฤๅษีพระชนกมาพบเข้าแต่นำไปใส่ผอบ ผังดินฝากแม่พระธรณีไว้ นางสีดาของไทยมีความเข้มแข็งและดูเหมือนว่าดูแลตัวเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี จากเรื่องรามเกียรติ์ของไทยจะพบว่านางสีดาดำเนินชีวิตตามอนุภาคเดิมของรามายณะ แต่เรื่องรามเกียรติ์ให้ความสำคัญและสนุกกับการทำสงครามในยุทธภพ เรื่องราวยังสะท้อนแนวคิดของพุทธที่อ้างถึงการเป็นผู้ปกครองที่ไม่มีธรรมชาติของทศกัณฐ์ เรื่องราวของนางสีดา¹⁰ ปรากฏเป็นช่วงๆ และไม่ได้เล่าต่อเนื่อง เรื่องราวส่วนใหญ่เน้นที่การรบ ทหาร และมีช่วงต่อจากเมื่อพระราม

⁸ รามเกียรติ์ ฉบับสมบูรณ์ตั้งแต่กัณฑ์แรกถึงกัณฑ์ที่ 7 ตามเรื่องเดิมเป็นบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ฉบับที่ 2 เป็นกลอนบทละครในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ฉบับที่ 3 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและ ฉบับในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีทั้งที่เป็นแบบฉบับแปลและใช้ชื่อตามวาลมิกี

⁹ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในตอนจบว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องแต่งขึ้นเพื่อความบันเทิง

¹⁰ ใน Frank E. Reynolds, *Ramayana, Rama Jataka and Ramakien: A Comparative Study of Hindu and Buddhist Tradition* วิเคราะห์ว่าเรื่องรามเกียรติ์เป็นการพัฒนาต่อเนื่องจากเรื่องฮินดูมาปรับเป็นเรื่องพุทธ และขยายสร้างขึ้นมาเป็นเรื่องที่มีลักษณะไทย และความเชื่อทางพุทธศาสนาแทรกอยู่อย่างกลมกลืน

ได้ครองอโยธยาที่ยาวมาก เรื่องรามเกียรติ์ ให้ความสำคัญกับทหารเอก คือ หนุมาน หนุมานมีส่วนในการเชื่อมเรื่องราวหลายตอน ในตอนสุดท้ายของเรื่องนางสีดาหนีพระรามลงไปได้ดินแต่พระอิศวรต้องมาใกล้เคียงและอัญเชิญพระรามและสีดาขึ้นสวรรค์

รามายณะฉบับวาลมิกี

รามายณะฉบับนี้ถือว่าเป็นเรื่องต้นฉบับของเรื่องพระรามในภาษาสันสกฤต และเป็นเรื่องที่เขียนขึ้นเพื่อบูชาพระวิษณุ และถือว่าเป็นฉบับที่เก่าแก่ที่สุดที่มีอยู่ สารของเรื่องราวมีความชัดเจนและพูดถึงหน้าที่ของวรรณะกษัตริย์ที่ต้องปราบปรามอธรรมในโลก¹¹ และนำโลกสู่ความสงบสุข แบ่งเป็นกัณฑ์ ทั้งหมด 7 กัณฑ์ ในเรื่องรามายณะฉบับนี้ ไม่ได้พูดถึงกำเนิดนางสีดาที่เกี่ยวข้องกับราวานะ แต่อธิบายว่า นางสีดาเป็นอวตารของพระลักษมีและมาบังเกิดเป็นธิดาของพระแม่ธรณี เรื่องราวเน้นการกำเนิดของพระรามและพระอนุชาทั้ง 3 ที่เมืองอโยธยาแคว้นโกศล การเป็นผู้ปรีชาสามารถและปราบยักษ์ได้ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ การยกศรได้อภิเษกกับนางสีดาแห่งเมืองมิลิลา สละราชสมบัติและออกเดินป่า นางสีดาถูกลักพาไป พระรามรวบรวมพลลิงและตามไปช่วยนางสีดา จนรบกับทศกัณฐ์ และได้กลับมาอยู่ร่วมกันอีกครั้ง

อย่างไรก็ตามในบทที่เกี่ยวข้องกับนางสีดานั้นวาลมิกีได้ให้ความสำคัญในเรื่องการได้พบรักกับพระราม มีงานอภิเษกที่ยิ่งใหญ่และงดงามเป็นอุดมคติ การเป็นผู้หญิงที่งามพร้อมและถึงพร้อมซึ่งการเป็นภริยาที่ดี ประณิบัติและอุทิศตนแก่สามี ได้ออกเดินทางติดตามพระรามเมื่อต้องเดินป่าเป็นเวลา 14 ปี และถูกลักพาตัวไปโดยราวันนะ ผู้มีตบะเก่งกล้า ผู้อ่านและผู้ฟังรับรู้ความทุกข์ และความผูกพันตัวละครทั้งสอง จากการร่ำพันของพระรามกับเหล่าสัตว์ ได้แก่ เหล่านก และวานรในป่าเมื่อติดตามหานางสีดา ส่วนที่เด่นมากของบทประพันธ์ชิ้นนี้ที่เกี่ยวข้องกับนางสีดา ได้แก่ บทร่ำพันของนางสีดาในสวนของราวันนะ วาลมิกีให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกพรรณนาความคิดความรู้สึกของนางสีดาที่ต้องพลัดพรากจากครอบครัวจากพระสวามีที่เป็นที่รัก ผู้ปกป้อง ดูแล การถูกตัดขาดจากพระราม โดยไม่ล่วงรู้ว่าจะสามารถได้พบกันหรือไม่ และการที่ข่าวของพระรามหายไปนี้ทำให้นางตัดสินใจฆ่าตัวตาย ผู้แต่งพรรณนาอย่างละเอียดเพื่อแสดงถึงความรักและความจงรักภักดีต่อสวามี อย่างไรก็ตาม ฤๅษีวาลมิกิเริ่มเรื่องจากความรักและการพลัดพรากของคู่รักสองตัวและในการเล่าเรื่องความรักระหว่างพระรามและนางสีดาก็ยังคงอยู่และพรรณนาให้เห็นความรักแรกพบความรักแรกที่ได้สบตากัน หรือการคร่ำครวญของพระรามที่มีต่อนางสีดา รวมถึงบทร่ำพันของนางสีดาที่มีต่อพระรามสะท้อนความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งของตัวละครทั้งสองที่ทำให้เกิดภาพความรัก ความซื่อสัตย์ และการเสียสละที่นางสีดามีต่อพระราม บทประพันธ์ชิ้นนี้ทำให้นางสีดา

¹¹ การอ่านเรื่องรามายณะฉบับแปล จะมองเห็นจุดมุ่งหมายของ ผู้ประพันธ์ในการเฉลิมเกียรติยศ ความยิ่งใหญ่ของพระราม การพรรณนาโวหารเรื่องการรบ ความยิ่งใหญ่ของการใช้ศรพระราม งดงาม และทำให้ผู้อ่านและผู้ฟังสามารถเลื่อมใสในคุณความดี และเกิดศรัทธายิ่งใหญ่

กลายเป็นภาพอุดมคติของผู้หญิงอินเดียในสถานะที่เป็นภริยา ที่ดูว่าต้องเทิดทูน และรักสามียิ่งชีวิตและทำให้เกิดการพัฒนาให้ตัวละครทั้งสองกลับกลายเป็นภาพอุดมคติของคู่รัก

อย่างไรก็ตามเรื่องฤาชาลุมิกิให้ความสำคัญของการพลัดพรากและการกลับมาคืนดีกันอีกครั้ง เป็นการฉลองชัยชนะของฝ่ายธรรมะและการคืนดีกันของตัวละครหลักของวาลมิกิ วาลมิกิไม่ได้เน้นบทประพันธ์เล่มที่ 7 อย่างไรก็ตามเรื่องรามายณะของกัณท์สุดท้าย น่าจะผนวกรวมกับความเชื่อของเทวีโบราณ พระศรีผู้เป็นเทพของการกลีกรรรม นางสีดาขอให้แม่พระธรณีมารับ ลงไปได้ดินและมีได้กลับขึ้นมาพบกับพระรามอีก ขณะที่พระรามกลับคืนสู่สวรรค์¹²

รามาวจริตมานัส ของตูลสิทาส

เรื่องรามายณะเรื่องนี้เขียนเป็นภาษาฮินดี ในศตวรรษที่ 15 หลังรามายณะของวาลมิกิ ถึง 400 ปี ผลงานการเขียนของตูลสิทาสในภาษาฮินดี ทำให้เรื่องรามายณะเป็นที่แพร่หลายอย่างกว้างขวาง และใช้เป็นบทเพื่อการแสดง การขับร้อง ในตอนเหนือของอินเดีย และทำให้เรื่องราวของพระรามแพร่ขยายในหมู่ชุมชนและเป็นต้นแบบของเรื่องพระรามที่ต่อมาแต่งเป็นบทขับร้อง บทละครชาวบ้าน แม้ว่าเรื่องราวจะดำเนินเรื่องราวคล้ายกับเรื่องที่เป็นภาษาสันสกฤตของวาลมิกิ แต่ความแตกต่างที่สำคัญคือในเรื่องของตูลสิทาสนั้นสวดคือการเป็นพระผู้เป็นเจ้าของพระรามและนางสีดา และทำให้ภาพอุดมคติของพระรามและนางสีดาเป็นภาพที่สมบูรณ์ และสมควรบูชาเช่นเดียวกับพระเจ้า ส่วนที่น่าสนใจของบทประพันธ์นี้ ได้แก่ ช่วงของนางสำมนักขาที่เขียนขึ้นอย่างจงใจให้นางสำมนักขาเป็นตัวละครที่สมควรได้รับการลงโทษ เพราะหลงรักทั้งพระรามและพระลักษมณ์และไม่อาจควบคุมความรู้สึกที่เต็มไปด้วยราคะของนางได้ กรณีของนางสำมนักขานี้ เป็นกรณีหนึ่งที่พระรามถูกตั้งคำถาม ในเรื่องความชอบธรรม และคุณความดีที่ได้สั่งให้ทำร้ายผู้หญิง นอกจากนั้น ในตอนลักสีดา ราวณะลักพาเพียงรูปมาของนางสีดาไป ส่วนรูปจริงนั้นได้ให้พระอค์นีในตะเกียงรักษาไว้

พระลักพระลาม

เป็นเรื่องพระรามของลาว-ไต ที่ผนวกรวมเข้ากับนิทานท้องถิ่น ความเชื่อดั้งเดิมของชุมชน ไต และล้านช้าง ความเชื่อพุทธ ทำให้พระลัก-พระลามมีลักษณะสำคัญของนิทานท้องถิ่นและเล่าเรื่องอยู่ในกรอบของศาสนาพุทธที่มีพระอินทร์เป็นใหญ่ โดยเริ่มเรื่องจาก พรหมณ์คู่ที่ถูกละทิ้งทอดสอยให้ลงมาตั้งรกรากเป็นต้นกำเนิดของเมืองอินทปัตต์ และเวียงจันทน์ ราพณ์ เป็นอนุภาคของมาร ที่เฝ้าจองเวรพระโพธิสัตว์

¹² Ramanujan, A. K. *Three hundred Ramayanas*, 1999, p.35.

อีกทั้งมีตัวละครสัตรีวิเศษ ได้แก่ ม้ามณีกาบเป็นผู้ช่วย หนุมานกลับกลายเป็นลูกพระรามกับนางอัจนที่เป็นลิง¹³ นางสีดากลับชาติมาแก้แค้น ราพณ์ที่ได้ลวนลามนางในชาติปางก่อน เรื่องพระรามเรื่องนี้ได้รับอิทธิพลจากเล่าเรื่องพระโพธิสัตว์ เป็นการนำเรื่องจากชาดก ได้แก่ พระรามชาดกและทศรถชาดกมาผูกรวมกับเรื่องที่เป็นที่นิยมของเรื่องพื้นบ้าน พระราม-พระลักษมณ์ เป็นฝาแฝดและเป็นผู้มีบุญญาธิการ รบชนะยักษ์หลายตน และมีชายาจำนวนมาก เรื่องราวมีอนุภาคของรามายณะ แต่ให้ความสำคัญกับเรื่องที่เป็นเรื่องและตัวละครแบบท้องถิ่นมากกว่า อนุภาคของนางสีดานั้น เกิดมาเป็นลูกเพื่อแก้แค้นราพณ์

หิเกยัต ศรีราม

เป็นเรื่องรามายณะที่แพร่หลายในมาเลเซีย เป็นเรื่องที่ปรับให้เข้ากับศาสนาอิสลาม บางช่วงบางตอนย้อนไปมาไม่สัมพันธ์กัน หรือนำเรื่องพื้นบ้านเข้ามาประสม และเป็นเรื่องที่พ้องกับเรื่องในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรื่องเริ่มต้นจากพงศัพธ์ กำนิงของมหาราชราพณ์ ต่อจากนั้นเป็นเรื่องของพระรามบังเกิดจากเทพสูงสุด ในความเชื่ออิสลามนางสีดาเป็นลูกของท้าวทศรถแต่เกิดจากมเหสีของมหาราชราพณ์ และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนางสีดามีความคล้ายคลึงกับเรื่องรามเกียรติ์ พระรามเป็นผู้มีบุญญาธิการและประลองฝีมือเก่ง ยกศรและยิงศรทะลุต้นตาล 40 ต้น พระรามไม่กลับเมือง และออกประพาสป่ากับพระลักษมณ์และนางสีดา พระรามและนางสีดาต้องกลับกลายเป็นลิง หนุมานเป็นลูกพระรามกับนางสีดา มีพลังกำลึงมาก การผจญภัยของหนุมาน นางสีดาถูกลักพาไปโดยมหาราชราพณ์ หนุมานถวายเป็นตัวกับพระรามและเข้าไปรบกับมหาราชราพณ์ จนกระทั่งได้ชัยชนะ นางสีดาดังครวญ พระรามส่งนางกลับไปคลอดที่เมืองท้าวภาพ มีเรื่องรบกัันระหว่างโอรสของพระราม-นางสีดากับพระลักษมณ์ พระลักษมณ์แพ้พระรามเข้ามาไถ่เกลี้ย และท้าวภาพบังคับให้พระรามและนางสีดาคืนดีกัน

บทเพลงสีดาของเทลูกู

การร้องเพลงรามายณะของกลุ่มผู้หญิงเทลูกูในมลายูประเทศนั้นเป็นการร้องเพลงพื้นบ้านส่งผ่านกันจากความทรงจำ บทเพลงมีหลายบทเพลงและมีเรื่องเล่าที่แตกต่างจากเรื่องรามายณะเดิมการสร้างเรื่องราว นำเสนอความรู้สึกนึกคิดของฝ่ายหญิงเข้าไปในบทเพลงบทเพลงที่ขับร้องนี้เป็นการเล่าเรื่องที่มีนางสีดาและตัวละครฝ่ายหญิงเป็นผู้ดำเนินเรื่อง มีหลายบทเพลงเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ผู้หญิงต้องจัดการในบ้าน การเลี้ยงดูพระราม เช่น เนื้อเพลงในส่วนที่กล่าวถึง นางเกาศัลยา และเรื่องราวของนางสันตาสีดาบุญธรรมของพระราม ต่อจากนั้นเป็นช่วงที่เล่าเรื่องนางสีดา การกำเนิด การถูกนำไปทิ้ง การแต่งงาน ความสัมพันธ์ระหว่างพระรามและสีดา การพิสูจน์ตนเองตลอดจนชีวิตหลังจากการลุมไฟ ตัวละครชาย

¹³ ศิราพร วิจิตรฐาน ณ ถลาง, “ในท้องถิ่นมีนิทานการละเล่น”

ที่ได้รับการนำมาแต่งเติม ได้แก่ พระลักษมณ์ที่ขอพรจากนิรธาเทวี พระเทวีแห่งการนอนหลับ ให้สามารถอยู่ดูแลพระรามได้โดยไม่ต้องนอนถึง 14 ปี และให้เทวีไปสถิตอยู่กับนางอุมาลา (มเหสี) บทเพลงพูดถึงการที่พระลักษมณ์เป็นผู้รู้ความลับว่านางสีดายังมีชีวิตอยู่และต้องช่วยดูแลกุสละและละวะ เช่นเดียวกันกับนางอุมาลา นางสันตาและพระนางเกาศัลยา บทบาทที่น่าสนใจ ได้แก่ นางสาวนักศึกษาที่คิดมาแก้แค้นพระราม ด้วยการล่อลวงให้นางสีดาวาดรูปราววันละ บทเพลงนี้เลือกให้ความสำคัญกับผู้หญิง และสิ่งที่ผู้หญิงทำได้และมีความเป็นใหญ่ในบ้าน การเลี้ยงดูลูก งานแต่งงาน การดูแลเจ้าสาวใหม่ และบทบาทของแม่สามี และพี่สาวบุญธรรม เมื่อเกิดความขัดแย้งในครอบครัว และเลือกที่จะนำตัวละครชายที่มีใช้ตัวละครหลัก นั่นคือพระลักษมณ์ มาสร้างเรื่องที่น่ารักและกล่าวถึงความรักระหว่างพระลักษมณ์ กับอุมาลา และบทบาทของอาในการทำหน้าที่แทนพ่อ¹⁴

อภุทธรามายณะ¹⁵

ในเรื่องนี้ มีความน่าสนใจอย่างยิ่งผู้วิจัยได้อ่านครั้งแรกในหนังสือรวมเรื่องรามเกียรติ์ของพระยาอนุมานราชธน และต่อจากนั้นได้อ่านเรื่องทำนองนี้อีก เมื่อค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับรามายณะที่เล่าเป็นภาษาถิ่นของรัฐทางใต้ของอินเดีย เช่น ในภาษากันนาดา และเทลูกู และกล่าวกันว่าเป็นเรื่องที่ประพันธ์โดยวาลมิกิเช่นกัน เรื่องดำเนินตั้งแต่ภาคสวรรค์และกล่าวถึงความฉลาดและความสามารถของนางสีดา เรื่องพัฒนาลายคลึงกับเรื่องรามายณะ แต่ไม่ได้จบในตอนที่เรารู้จักกันหากกลับยืดยาวไปจนเมื่อทศกัณฐ์ตายแล้ว และฝ่ายพระรามได้ครองเมืองโยธยายังมียักษ์ร้ายผู้พี่ของราววันนะที่มีอาณาจักรอยู่ที่ขอบฟ้า (น่าจะเป็นที่มาของสหัสสเดชะ) ยักษ์ตนนี้มีพันหน้าและสองพันมือไม่มีผู้ชายคนใดฆ่ามันได้ ในการออกไปรบครั้งนี้ นางสีดาเห็นพระรามและพระญาติ (ผู้ชาย) และทหารล้มตายหมด นางสีดาซึ่งไปด้วยในกองทัพโกรธและเสียใจมากและกลายร่างเป็นรูปของเจ้าแม่กาลี มีอหิฤทธิมากมาย สู้กับยักษ์พันหน้าจนได้ชัยชนะ พระศิวะต้องมาชุบชีวิตพระราม พระญาติ และเหล่าทหารทุกคนให้ฟื้นนางจึงกลับคืนสู่ร่างเดิม

บทเรียนจากรามายณะ

การนำเรื่องเก่ามาเล่าอีก เป็นเรื่องปกติ และมีการทำอย่างแพร่หลายในอดีตแทบทุกชาติและภาษา การเล่าเรื่องใหม่มักมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไป บ้างเพื่อสั่งสอนให้เกิดศรัทธา บ้างทำเพื่อให้เกิดความ

¹⁴ Paula Richman, Many Ramayanas. A Ramayana of their own: Women's Oral tradition in Telegu / Velcheru Narayana Rao.

¹⁵ เสฐียรโกเศศ นาคะประทีป, ประชุมเรื่องพระรามและแง่คิดจากวรรณคดี (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2516), หน้า 8-25.

สนุกสนาน และสื่อความหมายใหม่ที่ชุมชน สังคมนั้นต้องการการนำเรื่องเดิมมาขยาย ปรับเปลี่ยนนั้น ทำให้เรื่องและตัวละครเป็นที่รู้จัก แม้ว่าชื่อ เหตุการณ์จะเปลี่ยนแปลงไปแต่อนุภาคหลักอันเป็นเรื่องความประทับใจยังคงอยู่ได้ การเล่าเรื่องแต่ละครั้งเป็นการนำเสนอสาระใหม่ อันเป็นผลมาจากการคิดวิเคราะห์ของผู้เล่า¹⁶ เรื่องของพระรามที่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นความสำคัญที่ตัวละครหลัก ประสบความสำเร็จในการนำเสนอเรื่องผู้ปกครองที่ทรงคุณธรรม และผู้ปกป้องความดีงาม ก่อให้เกิดคุณธรรมในสังคม และถ้าจะมองเรื่องพระรามและสีดาในเชิงความรักและการพลัดพรากของชายหญิง การถูกลักพาตัว และการต่อสู้กับอำนาจยิ่งใหญ่เพื่อความรัก เรื่องพระรามสีดาก็เป็นเรื่องที่มีโครงเรื่องสากลและสวยงามในการนำมาสร้างสรรค์

การนำเรื่องพระราม-สีดามานำเสนอเพื่อตั้งคำถามหรือเพื่อสร้างสาระใหม่ที่แตกต่างไปจากภาพปรกติที่เป็นกระแสหลักนั้น อาจเป็นเพราะเรื่องพระรามเป็นเรื่องที่มีช่องให้กวีได้ตั้งคำถามและนำไปปรับใช้สิ่งที่สำคัญและช่วยให้เรื่องของพระรามทั้งในแบบขนบเดิมและเรื่องเชิงปฏิบัติกลายเป็นสิ่งที่ผู้คนเข้าถึงได้ก็คือ เรื่องเดิมเป็นเรื่องที่มีผู้คนรู้จักแพร่หลาย การตั้งคำถาม หรือสร้างเรื่องเป็นปฏิบัติจึงทำได้ง่าย และผู้ชมรับได้เร็วเพราะมีความเข้าใจร่วมกันในระดับหนึ่ง และทำให้วิเคราะห์ได้ว่า เรื่องพระรามเป็นเรื่องไม่ตายและยังสะท้อนภาพสังคมในทางใดทางหนึ่งเสมอ

สำหรับบทละครที่จะพัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ จะเป็นงานในเชิงปฏิบัติกับเรื่องเดิม โดยใช้ชีวิตนางสีดาเป็นหลักในการพัฒนาเรื่อง เมื่อศึกษาเรื่องรามายณะจากหนังสือและงานวิจัยแล้ว พบว่าเรื่องราวที่เล่าในกระแสหลัก กลับมิได้เอ่ยถึงความรู้สึกของนางสีดา และผลของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนและหลังสงครามที่ยิ่งใหญ่ เรื่องที่เป็นเรื่องขนบเดิมจะนำเสนอภาพอุดมคติที่สังคมและกวีผู้ประพันธ์ต้องการสร้างขึ้นเพื่อสื่อสาระที่สังคมให้ความสำคัญ¹⁷ อย่างไรก็ตามในเรื่องที่ทำการค้นคว้าทั้งหมด ไม่ว่าจะมีการตีความตัวละครอย่างไร นักวิชาการแต่ละชาติมักตีความตัวละครและการกระทำของตัวละครสำคัญในกรอบของวัฒนธรรมของตนเอง

¹⁶ A.K. Ramanujan, p. 24.

¹⁷ เรื่องรามายณะที่เป็นที่แพร่หลายได้แก่ ราม ที่เขียนเป็นภาษาทมิฬ ของกัมบัน (Kampan) และรามาวจริตมานัส (Ramacharitam) ของตุลลิดาส (Tulsidas) ที่เขียนเป็นภาษา ฮินดีในศตวรรษที่ 16 ผสมกับความเชื่อเดิมของลัทธิ เทพี สร้างภาพของพระรามให้เทียบเท่ากับพระผู้เป็นเจ้า ภูษณาของราม-สีดากลายเป็นรูปสัญลักษณ์ของเทพสมมติ แม้ในความเชื่อโบราณ สีดา เทียบเคียงกับพระศรี ซึ่งเป็นเทพเทวีแห่งความอุดมและสมบูรณ์ เมื่อนำมาผนวกกับรามายณะไม่เคยมีรูปภูษณาของพระศรี เพียงลำพัง ภูษณาของพระราม-สีดาแทนครอบครัวอุดมคติของฮินดู

หากจะกล่าวถึงเรื่องราว บทเพลงและบทขับร้องที่ไม่เป็นไปตามกรอบแล้ว น่าจะเป็นบทเพลงของผู้หญิงเทลูกู ที่เปิดเรื่องไปจากกรอบเงื่อนไขเดิม ใช้จินตนาการในการพัฒนาบทเพลง และสนใจเรื่องความรู้สึกของนางสีดาในฐานะที่เป็นปฤชชนและเป็นเพื่อนคอยเป็นห่วงและให้กำลังใจกัน อย่างไรก็ตาม นักวิชาการปัจจุบัน มองว่าเรื่องรามายณะนั้น ตัวละครสำคัญ คือ พระรามเป็นเปรียบเสมือนวัตถุแห่งการบูชาสักการะ การเล่าเรื่องให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้หญิงเป็นเป็นส่วนใหญ่

สรุปข้อมูลจากรามายณะ

เรื่องรามายณะที่เล่าต่อๆ กันมานี้ปรากฏทั้งเรื่องที่เป็นแบบขนบและเรื่องที่เล่าเติมขึ้นใหม่จากความเชื่อในท้องถิ่นที่เรื่องรามายณะแพร่ไปถึง เรื่องรามายณะในอินเดียนั้นเป็นเรื่องอุดมคติ และภาพของพระรามก็เป็นภาพอุดมคติ และภาพพระรามและภาพนางสีดานั้นก็เป็นภาพชีวิตคู่ในอุดมคติ และถ้ามองที่กระบวนการศึกษาตัวละคร คือ นางสีดาแล้ว เราจะพบว่า นางสีดาถูกสร้างให้เป็นตัวละครที่ต้องอยู่ในความถูกต้องโดยนำเรื่องความเชื่อเดิมมาช่วยอธิบายตอนที่ทำให้ผู้ฟัง ผู้อ่านไม่สบายใจเมื่อเรื่องแพร่ขยายไปทำให้เกิดอนุภาคที่นางสีดานั้นเป็นลูกของราวันนะในเรื่องรามายณะจากตอนใต้ของอินเดียอีกทั้งในความเชื่อแบบพุทธ นางสีดามาเกิดใหม่เพื่อล้างแค้นราวันนะที่ได้ล่วงเกินเธอในภพก่อน หรือการอธิบายว่าราวันนะมิได้จับต้องตัวนางสีดา เช่น เมื่อลักพาตัวก็ซ่อนดินใต้ฝ่าเท้าแล้วนำนางไปไว้บนรถ หรือ การที่สร้างภาพมายาและให้ราวันนะลักภาพมายาไป นางสีดาตัวจริงอยู่ในเปลวไฟ และในเรื่องพื้นบ้านของกัณหา มีการเล่าเรื่องที่เน้นนางสีดาเป็นตัวละคร เรียกว่า สีตยานา เป็นการเล่าเรื่องตั้งแต่เกิดจนแต่งงาน ถูกลักพาตัวและต้องพิสูจน์ตนเอง ตอนจบนั้นพระรามรบแพ้กุศละและละวะ และลูกทั้งสองบังคับให้พ่อแม่คืนดีกัน การเล่าเรื่องของผู้หญิงเทลูกูนี้น่าสนใจอย่างมาก เพราะบทเพลงสัมพันธ์กับชีวิต ของผู้เล่า มันเป็นการนำเอาอดีตมาชนกับปัจจุบันและสร้างเรื่องใหม่ขึ้นมาที่ทำให้ผู้หญิงเป็นผู้มีอำนาจและบทบาทในการควบคุมเหตุการณ์นั้นๆ

ข้อมูลจากสื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ต

ข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์

1. เรื่องราวการต่อสู้ของยายไฮ
2. ข่าวการผ่านการแต่งงานของรองมิสไทยแลนด์เวิลด์
3. ภาพเปลือยอกของตึก บงกชที่หลุดออกมาในอินเทอร์เน็ต
4. หมอพรทิพย์ ได้เป็นคุณหญิงใหม่
5. การลักพาตัวกรรชาวอเมริกันที่ซาอุดีอาระเบียซึ่งมีภรรยาเป็นชาวอุบลราชธานี
6. แม่ลูกพลัดกัน จากเหตุการณ์สีนาคี

ข้อมูลจากสื่อโทรทัศน์

ในช่วงเดือนกันยายน-มกราคม ปี 2005 สื่อที่สร้างความสนใจได้แก่ ละครชุด (series) โทรทัศน์ช่องพื้นฐาน (public television) ในแคนาดาที่มีลักษณะเปิดกว้างกว่าสื่อที่เป็นอยู่ในประเทศไทยเพราะมีสื่อที่ให้ทั้งความรู้เกี่ยวกับเรื่องผู้หญิงทั้งที่เป็นเรื่องของชีวิตผู้หญิงในโลกปัจจุบัน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ จิตของผู้หญิงเอง

1. The new Frontier for Filipino Mailed-ordered Bride.

ผู้หญิงในฟิลิปปินส์ เป็นที่ต้องการในเว็บไซต์จัดหาคู่ทางอินเทอร์เน็ตเพราะเป็นคริสเตียน และผู้หญิงทั้งที่มีความรู้และยากจนบางคนไม่เคยออกจากหมู่บ้านเลย หลายคนโชคดี หลายคนเอาชีวิตเกือบไม่รอด พวกเธอล้วนหวังว่าการแต่งงานจะทำให้ชีวิตดีขึ้น พวกเธอต้องการหลีกเลี่ยงจากความยากจนและฝากความหวังไว้กับสามีจากแดนไกล

2. Indepth Afghanistan: Era after Taliban-CBC news.

ชีวิตของผู้หญิงในอัฟกานิสถานที่รอดชีวิตหลังการสู้รบกับตาลีบันยังไม่มีอะไรดีขึ้น นักรบจากไป ผู้ชายล้มตายเพราะสงคราม แต่ผู้หญิงยังมีชีวิตอยู่ อาหารหายากในทะเลทราย ผู้หญิงเดินทางเสี่ยงสัตว์ หาดอาหารสำหรับเด็กๆ เร่ร่อนและเดินทางตอนสัตว์ไปในทะเลทราย และทำงานเพื่อคนที่ยังเหลืออยู่ ผู้หญิงหลายคนยังร้องเพลง เล่าเรื่องสงคราม ความโหดร้ายของสงคราม

3. Genocide in Darfur:

เมื่อผู้ชายถูกฆ่าจำนวนมากเนื่องจากสงครามระหว่างเผ่าพันธุ์ ความขัดแย้งทางการเมือง และการแย่งชิงอำนาจ ผู้หญิงยังคงมีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก หลายคนถูกฆ่า คนที่มีชีวิตอยู่ต้องดูแลเด็กๆ หลบๆ ซ่อนๆ อย่างยากจนและแห้งแล้ง ขาดน้ำ และอาหาร ผู้หญิงยังถูกข่มขืนจากทหารที่โกรธแค้น หลายคนรอวันตาย ติดโรคติดต่อ และรอความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

4. รายการข่าวจากสถานีโทรทัศน์ BBC และในช่วงที่เก็บข้อมูลมีข่าวจำนวนมากที่เกี่ยวกับสงคราม รายงานข่าวส่วนใหญ่ในทวีปอเมริกาเหนือพูดถึงสงครามในอิรัก รายชื่อทหารที่เสียชีวิต การลักพาตัวเจ้าหน้าที่ผู้หญิงที่เป็นเจ้าหน้าที่สำคัญของกาชาดสากล การสัมภาษณ์ครอบครัวทหารที่กลับมาและพิการ การดูแลทหารผ่านศึก แต่ในแคนาดาจะมีการทำข่าวเชิงลึกที่เน้นการสัมภาษณ์และบทบาทของครอบครัวเมื่อคนในครอบครัวเสียชีวิต หรือถูกลักพาตัว การสัมภาษณ์ผู้รอดชีวิตจากการถูกลักพาตัวในอิรัก การกลับสู่ครอบครัวอีกครั้งของวิศวกรชาวอังกฤษหลังการอยู่ในคุกเมื่อถูกตั้งข้อหาจารกรรม

5. รายการทอล์กโชว์ของโอปราห์ วินฟรีย์ และ เอลเลน

เจ้าของรายการทั้งสองคนประสบความสำเร็จในการทำรายการและเป็นผู้หญิงในกลุ่มที่ไม่ใช่กระแสหลัก โอปราห์เป็นผู้หญิงแอฟริกัน-อเมริกันที่จัดรายการส่วนใหญ่เน้นการให้กำลังใจผู้หญิงและพูดถึงความรู้สึก ปัญหาและความคิดผู้หญิงอเมริกันตอนที่น่าสนใจคือ บทละครเรื่องใหม่ของนักเขียนหญิงที่ได้รับชื่อเสียงอย่างมากจาก Vagina's Dialogues และตอนที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงในปัจจุบันแอบมีสัมพันธ์กับชายอื่นที่ไม่ใช่สามี สำหรับ Ellen เป็นผู้หญิงที่เปิดเผยว่าตนเองเป็นเลสเบี้ยน และทำรายการ Talk show ที่ตลก มีชีวิตชีวา และได้รับการยอมรับจากผู้ชมที่เป็นวัยรุ่นและเป็นครอบครัวสมัยใหม่

6. รายการโทรทัศน์ Sex and the City/ Desperate Housewife

เรื่องราวที่สื่อให้ความสนใจกับผู้หญิง และข่าว รายการสารคดีที่เป็นเรื่องของผู้หญิง อีกทั้งเรื่องราวที่ผู้หญิงเป็นตัวละครนำผ่านสื่อโทรทัศน์ที่เป็นเคเบิลและช่องพื้นฐานนั้นสะท้อนให้เห็นภาพที่สื่อและค่านิยมที่สังคมอเมริกันพยายามสร้างขึ้นและมีได้นำเสนอเรื่องจริง ความจริงอื่นๆ ที่ซ่อนอยู่ในสังคม

ถ้ามองผู้หญิงผ่านสื่อบันเทิง ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับผู้หญิงภาพที่สังคม ชุมชนกระแสหลักในสหรัฐและแคนาดาให้ความสนใจพบเห็นได้ในรายการโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมมากในขณะนั้น นั่นคือ Sex and the City ที่พูดถึงตัวละครผู้หญิงหลายคนที่มีความมั่นใจตนเองในสังคมแต่ล้วนประสบปัญหาในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน เรื่องทุกตอนเน้นที่ตัวละครเอกและพูดถึงการตัดสินใจเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่สัมพันธ์กับเงื่อนไข อิสระภาพและความต้องการที่แท้จริงของตัวละครแต่ละตัวในสื่ออื่นๆ ที่เป็นสื่อเพื่อการศึกษาที่นำเสนอเรื่องที่เน้นเรื่องความเข้าใจตนเอง

บทเรียนจากสื่อ

ข้อมูลต่างๆ ที่มีโอกาสได้ค้นพบจากการรับสื่อที่เป็นสื่อเปิดกว้าง ให้อิสรภาพในการรับชม ในช่วงแรกที่ผู้วิจัยไปอยู่ที่แคนาดาได้ใช้เวลาในการเลือกที่จะรับสื่อ และรับสื่อจากสถานที่เป็นการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรม ต่อมาคิดว่าควรได้รับสื่อที่เป็นของคนปกติ เรื่องที่คนสนใจ และพบว่าเรื่องที่ได้รับการกล่าวขวัญมากเรื่องหนึ่งคือ Sex and the City และทำให้สนใจสื่อและรายการตอนกลางวันอื่นๆ รายการในเวลานั้นส่วนใหญ่เป็นรายการ Reality Show ที่ส่วนใหญ่พูดถึงการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ การทำไบรท์ใหม่ การลดน้ำหนัก การเปลี่ยนตัวเองโดยการผ่าตัด เช่น รายการ The Swan 2 รายการ Make Over อย่างไรก็ตาม รายการที่ปรากฏในสื่อ ซึ่งมีอิทธิพลสูงในสังคมตะวันตก กลับไม่ได้สะท้อนความคิดหรือความจริง หรือปัญหาที่มีอยู่และนำไปสู่คำถามที่สำคัญในการทำงานขึ้นนี้คือ สื่อโทรทัศน์ในสหรัฐที่เผยแพร่ในแคนาดาด้วยนั้น เป็นสื่อบันเทิงที่เป็นการค้า และมีหลายรายการที่พัฒนาขึ้นเพื่อความบันเทิง

และมีความจริงเพียงบางส่วน ยังมีเรื่องอื่นๆ เรื่องราวอื่นๆ ที่เป็นเรื่องน่าสนใจ เรื่องจริง ความเห็นของผู้คนที่
เป็นคนตัวเล็กๆ ในสังคม การเรียกร้องของแม่ทหารอเมริกันที่อยากให้ถอนทหารในอิรัก เรื่องของผู้หญิง
อาหรับในแคนาดาที่ถูกลักพาตัวไปและมีการเจรจาจนกลับแคนาดาได้ปรากฏอยู่แต่ยังไม่ได้ปรากฏในสื่อ
กระแสหลัก แต่เป็นสื่อที่เรียกว่าสื่อชุมชน การที่สื่อกระแสหลักนำเสนอภาพที่คัดเลือกแล้วนั้น เป็นส่วน
สำคัญที่สะท้อนว่าสังคมต้องการนำเสนอภาพบางภาพที่เป็นภาพลวง และไม่ได้เป็นภาพจริงทั้งหมด

จึงเกิดคำถามว่าเป็นไปได้หรือไม่ว่า เรื่องที่สังคมส่วนใหญ่ต้องการจะนำเสนอ นั้นไม่ใช่ความจริง
ทั้งหมด เมื่อกลับไปดูเรื่องราวมาณะและความเป็นภาพอุดมคติของนางสีดาแล้วจะพบว่ามาณะเอง
ก็นำเสนอเรื่องราวเพียงบางส่วนของนางสีดาเช่นกัน และการที่นางสีดาเป็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่มี
ความงามในอุดมคติ เป็นภริยาและแม่ในอุดมคติด้วยแล้ว เป็นไปได้หรือไม่ว่า ภาพอุดมคติดังกล่าวไม่ใช่
เรื่องทั้งหมด จากคำถามนี้ทำให้เกิดสนใจว่าแล้ววามเกียรติ์ของไทย มีอิทธิพลอย่างไรกับความคิดของ
เยาวชนเกี่ยวกับการเป็นผู้หญิงในอุดมคติ ทำให้พัฒนาบทความขึ้นอีกบทความหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับภาพลักษณ์
ของนางสีดาซึ่งเป็นผู้หญิงในอุดมคติของสังคมไทย และนำเรื่องผู้หญิงในอุดมคตินี้มาใช้ในการตั้งคำถาม
กับผู้ที่มาคัดเลือกนักแสดงจำนวน 50 คน เพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์อุดมคติในสังคมไทย

ข้อมูลจากการคัดเลือกนักแสดงในเดือนมกราคม

1. ทำแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้หญิงที่สนใจมาทดลองอ่านบท อายุ 17-40 จำนวน 50 คน
คำถามเกี่ยวกับตัวละครที่คนไทย ยอมรับว่าเป็นผู้หญิงในอุดมคติ คือนางสีดา และเรียนรู้ถึงความเห็นของ
ผู้หญิงที่มาทดลองอ่านบท เกี่ยวกับคำว่า ผู้หญิงในอุดมคติในสมัยปัจจุบัน คำตอบมีดังนี้

คำถาม: เรื่องนางสีดา มเหสี ของพระรามที่ถูกลักพาตัวไป

คำตอบ: ไม่ค่อยรู้จัก คงอยู่ด้วยลำบาก เพราะมีกฎระเบียบเยอะ

เป็นคนสวยมาก

เป็นคนดี ซื่อสัตย์ เสียสละ

คำถาม: ผู้หญิงในอุดมคติ

ต้องเป็นคนสวยทั้งกายและใจ

เรียบร้อย ใจดี อยู่ด้วยอาจทำให้หงุดหงิดเพราะไม่ใช่คนประเภทเดียวกัน

ผู้หญิงในอุดมคติ (80 %)

แม่ ของผู้ให้ข้อมูล

แพทย์หญิงพรทิพย์ และความเก่ง ดี มีประโยชน์

ยายไฮ ที่ต่อสู้เพื่อสิทธิของตัวเอง

เมะทะนี กังโพยม ภาพลักษณ์ในด้านรูปลักษณ์

ทัศนคติในการดำรงชีวิต

องซาน ชูจี ความอดทนในสิ่งที่ตนเองเชื่อ

ฮิลารี คลินตัน ความอดทนต่อสภาพครอบครัว

จากการทำแบบสอบถามง่ายๆ ให้ผู้มาทดลองอ่านบท ได้ทำ เพื่อหาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวละครชื่อนางสีดา กับความคิดเกี่ยวกับ ผู้หญิงในอุดมคติ ของนิสิต นักศึกษา และผู้สนใจในการแสดงละครเรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่า คนรุ่นใหม่ (ผู้มาทดลองอ่านบท จำนวน 50 คน) ไม่มีความรู้สึกซึ่งเกี่ยวกับตัวละครตัวนี้ เคยอ่านเรื่องย่อมาบ้างและรู้ว่าเป็นมเหสีของพระราม ความคิดเรื่องผู้หญิงในอุดมคติของผู้มาทดสอบการแสดง ส่วนใหญ่คือแม่ และในจำนวน 20% ของผู้ให้คำตอบ แม่เป็น Single mom.

อย่างไรก็ตามในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องพระราม นอกเหนือจากรามเกียรติ์แล้วพบว่า ในการเล่าเรื่องพระรามนั้น มีหลายส่วนที่ชุมชนและท้องถิ่นแพร่ขยายไป พยายามเล่าเรื่องชีวิตของนางสีดา ให้มีความชอบธรรม เรื่องราวชีวิตของนางสีดานั้นเป็นเรื่องราวของผู้หญิงปุถุชนที่มีทั้งความทุกข์ ความสุข มีโอกาสที่ดีในชีวิต และบางครั้งก็มีเคราะห์กรรม ต้องลำบากในบางช่วงชีวิตโดดเดี่ยวและท้อแท้เกือบจะต้องฆ่าตัวตาย แต่ขณะเดียวกัน ตัวละครชื่อนางสีดานั้นเป็นที่รักและเป็นที่ยกย่องและเมื่อนำมาเล่าซ้ำก็ได้รับความรัก และสร้างบทบาทให้เป็นคนที่ปรับตัว อดทนและพยายามดำรงตนไว้ในความดีงาม ลักษณะชีวิตของนางสีดานั้น ถ้าศึกษาและเปรียบเทียบกับข้อมูลปัจจุบัน จะมองเห็นว่าความเป็นปุถุชนของนางสีดาที่มีอยู่ในเรื่องเล่าเหล่านั้นสามารถก้าวข้ามเวลา และมิติ ชีวิตบางช่วงบางตอนเทียบเคียงได้กับชีวิตผู้หญิงที่มีอยู่ในทุกสมัย ทุกกาลเวลา ดังนั้นการจะเล่าเรื่องนางสีดาให้สัมพันธ์ หรือคนร่วมสมัยเข้าถึงได้ เป็นสิ่งที่ทำได้ เพราะชีวิตมีการพัฒนาและมีลักษณะสมควรที่จะเล่าและนำเสนอเพื่อให้เห็นคุณค่าที่ดีในการใช้ชีวิต ท่ามกลางความยากลำบาก และสามารถสะท้อนค่านิยมของคนร่วมสมัย

บทที่ 3

กระบวนการพัฒนาผลงาน (1) บทละคร

การสร้างบทละคร

ผู้วิจัยต้องการเล่าเรื่องของนางสีดาใหม่โดยใช้วิธีการเล่าที่แตกต่างไปจากชนบเดิมที่มักจะเล่าตามแบบโครงเรื่อง (Plot-linear)¹ การเล่าเรื่องแบบดังกล่าวจะเรียงลำดับจากเหตุการณ์หนึ่งไปสู่อีกเหตุการณ์หนึ่งจนไปถึงจุดสูงสุดตื่นเต้นที่สุด (climax) แต่การเล่าเรื่องวิธีใหม่นี้ผู้วิจัยจะเล่าแบบตัดตอนเรื่องออกเป็นช่วง ๆ ไม่เรียงตามลำดับเวลาคล้ายภาพปะต่อ โดยมุ่งที่จะสะท้อนภาพ 2 ภาพ คือ

1. ภาพโบราณที่ผู้ชมคุ้นเคย

การเล่าเรื่องชีวิตนางสีดาอย่างที่ปรากฏในภาพความคิดอุดมคติ ได้แก่ ภาพของผู้หญิงไทยโบราณที่งามเพียบพร้อม ในส่วนนี้จะเล่าเรื่องโดยใช้เสียงดนตรีไทย การร่ายรำ และการขับร้อง อันจะทำให้ผู้ชมทราตรู้ถึง ความดี ความงดงาม แบบโบราณ และ “จำได้” ว่าเป็นภาพสัญลักษณ์แทน “ความดีงาม” ของผู้หญิงไทย

2. ภาพร่วมสมัยที่สะท้อนจาก “ชีวิตนางสีดาในเรื่องรามายณะ”

การเล่าเรื่องสีดาใหม่โดยวิเคราะห์เรื่องโบราณทั้ง 7 เรื่องตั้งแต่ต้นจนจบและแบ่งชีวิตของนางสีดาออกเป็นช่วง ๆ ที่ล้วนสะท้อนให้เห็นความเป็นปุณชนของนางสีดา ชีวิตของนางสีดาแต่ละช่วงนี้สามารถนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตของผู้หญิงทุกคนที่มีอย่างน้อยช่วงหนึ่งในชีวิตต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่คล้ายกัน การนำเสนอละครที่แสดงความจริงหรือเป็นความเป็นปุณชนของนางสีดา น่าจะช่วยให้ผู้ชมได้สำรวจชีวิตของตนเองและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมและตระหนักถึง “คุณค่าของผู้หญิง” อย่างที่น่าจะเป็นในยุคสมัยนี้

ในการที่จะสร้างบทละครให้สื่อสาระดังกล่าวได้นั้น ผู้วิจัยได้ทดลองนำชีวิตของนางสีดาจากเรื่องพระราชม-สีดามาถอดรื้อออกเป็นช่วง ๆ ตามที่ปรากฏอยู่ในเรื่องรามายณะทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นแบบชนบ

¹ การเล่าแบบ linear เป็นการเล่าเรื่องที่เหตุการณ์ต่าง ๆ ร้อยเรียงกัน เพื่อเปิดเผยเรื่องราว ในตอนจบ ตามแบบชนบละครเวทีอันเป็นกลวิธีที่มาจากหนังสือ Poetics ของ Aristotle ซึ่งพูดถึงบทละครที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ โครงเรื่อง (Plot) ตัวละคร (Character) แก่นเรื่องหรือความคิด (Thought) คำพูด (Dialogue) ดนตรี (Melody) และภาพบนเวที (Spectacle)

บุษามารามและเรื่องในแบบที่เป็นปริศนากับเรื่องเดิม ในทุกฉบับที่นำมาจะพบว่าชีวิตของนางสีดามี “ข้อคล้ายคลึง” ดังนี้คือ มีความทุกข์ยากและเคราะห์กรรมจากการถูกทอดทิ้งเมื่อเยาว์วัย การถูกลักพา การต้องลุยไฟพิสูจน์ตนเอง การถูกสามีเนรเทศและสั่งฆ่าทั้ง ๆ ที่กำลังตั้งครรภ์ การต้องเลี้ยงลูกคนเดียว ล้วนพบอยู่ในเรื่องพระราม-สีดาทุกรูปแบบ ส่วน “ข้อต่าง” นั้นปรากฏอยู่กระบวนคิด และกระบวนการ แก้ปัญหาของนางสีดาต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเธอ และในตอนจบของเรื่องที่สะท้อนอิทธิพลของชุมชนต่อเรื่องเล่าเรื่องนี้ ผู้วิจัยร้อยและวางช่วงชีวิตของนางสีดา เป็นช่วงดังนี้

1. กำเนิดที่ลี้ลับ ถูกนำไปทิ้ง และต่อมามีผู้อุปการะ
2. พบรักและมีโอกาสแต่งงานกับผู้มีบุญญาธิการ
3. ต้องติดตามพระรามไปอยู่ป่า มีชีวิตลำบาก
4. ถูกลักพาตัวโดยผู้มีอำนาจ
5. ลุยไฟเพื่อพิสูจน์ตนเอง
6. ถูกสามีสั่งฆ่า เนรเทศ
7. การเลี้ยงดูลูกแต่เพียงลำพัง
8. ชีวิตโดดเดี่ยว และการกลับคืนสู่แม่พระธรณี หรือคืนดีกับพระราม

บทละครเพื่อพัฒนา - ภาพโบราณของนางสีดา

การสร้างบทละครเพื่อนำเสนอภาพโบราณจากเรื่องเล่ารามเกียรติ์และรามายณะนั้น ผู้วิจัย ต้องการพัฒนาให้เป็น **ภาพที่มีชีวิต** มีบทพูดสั้นๆ มีบทร้องบรรยายในแบบดั้งเดิม ดนตรี การรำรำและ ภาพสัญลักษณ์อื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากรามเกียรติ์และรามายณะ ทั้ง 7 เรื่องดังนี้

1. **ใช้การสื่อสารด้วยภาพ (visual)** บทขับร้อง และบทบรรยาย เป็นบทร้องแบบโบราณ ข้อคล้ายคลึงที่พบในเรื่องโบราณทั้ง 7 เรื่อง คือ การเป็นเทพอวตารหรือผู้มีบุญมาเกิดเพื่อช่วยปราบอธรรม
2. **การสร้างบท จาก “ข้อต่าง” ซึ่งปรากฏอยู่ในตอนจบของเรื่อง** แม้ว่ารามายณะทุกเรื่อง จะพัฒนามาจนถึงตอนท้ายของเรื่อง แต่ทั้ง 7 เรื่อง กลับมีตอนจบที่แตกต่างกัน บางเรื่องนางสีดาลงไปอยู่ใต้ดินกับแม่พระธรณีโดยไม่กลับขึ้นมาอีก บางเรื่องมีพระอิศวรมายาใกล้เคียงและขึ้นไปสู่สวรรค์ด้วยกันหรือ บางเรื่องพระโอรสมาช่วยใกล้เคียงให้พระรามและนางสีดาคืนดีกัน บางเรื่องสีดากลายร่างเป็นรูปดูร้าย คล้ายเจ้าแม่กาสิเป็นผู้มีอำนาจและต่อสู้กับอธรรมจนมีชัยชนะ มีหลายเรื่องที่สร้างตอนจบใหม่ เช่น เรื่อง พระรามในศาสนาฮินดู

ผู้วิจัยเริ่มต้นการพัฒนาบทตอนนี้จากการใช้เทคนิคมนต์สมมติ กล่าวคือ ลองสมมติว่าถ้าต้องเป็น นางสีดาทั้ง 8 คนจะพูดถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น แสดงความเห็น และกล่าวถึงความรู้สึกที่มีต่อชีวิตตน

อย่างไร ผู้วิจัยใช้เทคนิคของจินตนาการ (imagination) และมนต์สมมติ² (Magic if) อันเป็นกลวิธีในการพัฒนาตัวละครและการแสดงที่ทำให้เราสามารถเข้าใจตัวละคร (Character) ได้ดีขึ้นโดยการตั้งคำถามและตอบคำถาม โดยสมมติว่าถ้าเราเป็นตัวละครตัวนั้น และอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้นเราจะมีความรู้สึกอย่างไร อยากทำอะไร และจะแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่อย่างไร ด้วยมนต์สมมตินี้ เราจะเข้าใจความรู้สึกและการตัดสินใจของตัวละคร นางสีดาจากเรื่องเล่าทั้ง 7 เรื่องคิดถึงความยากลำบากในชีวิตและให้ความสำคัญกับความทุกข์ยากในชีวิตของพวกเธอแตกต่างกัน คำถามที่สำคัญและเป็นคำถามเริ่มต้นเพื่อพัฒนาละครเรื่องนี้ คือ ในชีวิตที่แสนลำบากของนางสีดาในรามายณะทั้ง 7 เรื่องนั้น ตอนไหนที่นางสีดาในแต่ละเรื่องเกิดความรู้สึกว่าเป็นจุดที่เลวร้ายที่สุด และไม่ยอมมีชีวิตอยู่อีกต่อไป³ นางสีดาในแต่ละเรื่องให้คำตอบที่แตกต่าง และคล้ายคลึงกัน ดังนี้

- **นางสีดา ใน ฉบับของวาลมิกิ** ให้ความสำคัญกับการไม่ได้รับข่าวคราวจากพระราม นางโศกเศร้ามากเมื่อถูกลักพาตัวไปและถูกทศกัณฐ์ลวนลาม นางคิดว่าเป็นชีวิตที่หมดหวังและหมดที่พึ่งพาที่สุดจึงตัดสินใจฆ่าตัวตาย และหนุมานมาช่วยไว้ จากช่วงนี้นางสีดามีการเปลี่ยนแปลง ปรับวิธีคิดเพื่อรอความหวังจะได้พบพระรามอีกครั้ง

- **นางสีดาในบทเพลงเทลูกู** พูดถึงความเศร้าที่เป็นเด็กกำพร้าเฝ้าโหยหาความรักของพ่อแม่ และการมีครอบครัวที่อบอุ่น บทเพลงเทลูกูทำให้ผู้วิจัยสามารถเชื่อมโยงชีวิตของสีดาที่ถูกใส่หมอบฝังดินไว้โดยมีเหล่าเทวดาคอยพิทักษ์รักษา เข้ากับชีวิตเด็กกำพร้าและเด็กเร่ร่อน

- **นางสีดา ใน รามเกียรติ์ของไทย** คำปันและตุลสีทาส น้อยใจ เสียใจ เมื่อได้พบพระรามเป็นครั้งแรกหลังจากถูกลักพาตัวไป การวางเฉยและความเย็นชาของพระรามเป็นความโหดร้ายในชีวิตคู่ ดังนั้นการลွှ่ยไฟของนางสีดานั้นเป็นความรู้สึกพร้อมที่จะตาย และเอาชนะหลังจากการลွှ่ยไฟแล้ว ชีวิตของนางสีดาก็ไม่เคยได้รับความหวังใจจากพระรามอีกเลย ทำให้รู้ว่านางสีดาเป็นผู้หญิงที่โดดเดี่ยว ต้องต่อสู้กับความวุ่นวายใจ และกล้าที่จะใช้ชีวิตเพียงลำพัง

- **นางสีดาในบทเพลงเทลูกูและในรามเกียรติ์** ตอนที่ผู้ชมไทยรู้จักน้อยหรือแทบไม่เคยได้ยินมาก่อนน่าจะเป็นช่วงชีวิตหลังลွှ่ยไฟ คือ เมื่อพระรามโกรธที่พบภาพของทศกัณฐ์และสั่งให้พระลักษมณ์นำนางสีดาไปประหาร ซึ่งจุดนี้ผู้วิจัยมองเห็นว่าเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าพระรามเองก็มีความเป็น

² การใช้จินตนาการ imagination และ มนต์สมมติ magic if เป็นแนวทางในการเข้าถึงเงื่อนไขตัวละคร

³ ความคิดนี้ได้มาจากการอ่านรามายณะฉบับวาลมิกิ ที่สีดาเสียใจและสิ้นหวังเมื่อตอนที่ถูกลักพาตัวมาไว้ในสวนและตัดสินใจฆ่าตัวตาย

บุณชนตรงที่ไม่เชื่อใจนางสีดาและสำหรับนางสีดาเมื่อเธอถูกสั่งฆ่าผู้วิจัยคิดว่าความสัมพันธ์ระหว่างเธอและพระราม สิ้นสุดและเป็นเหตุผลที่ในรามายณะบางฉบับ สีดาลงไปอยู่กับแม่พระธรณี

- **นางสีดาในเรื่องอัทธุนา** รามายณะ นางสีดาโกรธที่ยักษ์ 1,000 หน้าฆ่าพระราม โอรสทั้งสองและเหล่าพระราชวงศ์ล้มตายหมดจึงกลายร่างเป็นรูปของเจ้าแม่กาลีเข้าต่อสู้กับยักษ์ตนนี้ นางสีดาที่กลายรูปให้น่าเกลียดแต่กลับทรงพลังอำนาจและต่อสู้กับยักษ์ร้าย ตัวละครที่เปรียบได้กับยักษ์ชนิดนี้เป็นตัวละครที่น่าสนใจ เป็น**ตัวละครที่ต้องการมีชีวิตอยู่ และต่อสู้เพื่อคนที่เธอรักอย่างกล้าหาญ**

จากการใช้ “มนต์สมมติ” ทำให้รู้จักตัวละครนางสีดาชัดเจนขึ้น นางสีดาแต่ละคนในเรื่องพระราเมศวรทั้ง 7 เรื่องล้วนมีจุดมุ่งหมาย มีชีวิต และสามารถกำหนดตอนจบของตัวเอง เรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งได้แก่เรื่องสุดท้าย การที่หญิงงามกลายร่างเป็นรูปอัปลักษณะที่ทรงอำนาจนั้นเป็น “ภาพตรงข้าม” ที่แสดงลักษณะของผู้หญิงที่เป็นได้ทั้งผู้เข้มแข็ง และผู้อ่อนแอ ตอนจบของเรื่องนี้ทำให้ผู้วิจัยเริ่มสนใจตัวละครผู้หญิงอีกตัวหนึ่ง คือ นางสำมนักขา ยักษ์ชนิดที่ถูกพระรามและพระลักษมณ์ทารุณ อันเป็นกรณีที่ทำให้พระรามถูกครหาในเรื่องรามายณะ หลายเรื่องในอินเดีย

การอ่านเรื่องรามายณะและรามเกียรติ์ ทำให้รู้จักนางสีดาในช่วงชีวิตต่างๆ ดีขึ้น ในจำนวนเรื่องที่ได้คัดเลือกมานั้น บทเพลงเทลูกูซึ่งเป็นบทเพลงที่ไพเราะกินใจได้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยมากที่สุด ผู้วิจัยจึงแปลบทเพลงดังกล่าวออกมา บทที่แปลมานี้ทำให้ผู้วิจัยเริ่มสนใจพัฒนาการด้านความรู้สึกและคำวิพากษ์วิจารณ์ชีวิตของนางสีดา จนสามารถจินตนาการได้ว่าตัวละครตัวนี้ เสียใจและตัดพ้อพ่อแม่ และชีวิตลำเค็ญของเธอ และเธอแทบไม่ต้องการมีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว

ผู้วิจัยได้นำบทเพลงบางช่วงที่แปลมาใช้เป็นบทเปิดเรื่อง “สีดา-ศรีราม?” จากช่วงนี้ผู้วิจัยเริ่มสนใจการนำ “ตัวละครคู่เสมือน” ของนางสีดาเข้ามาในบทละคร เพราะการมีผู้ชาย (พระราม) อยู่ในละคร น่าจะทำให้มองเห็นภาพของนางสีดาได้ชัดเจนขึ้น

นี่คือบทละครที่พัฒนาขึ้น เพื่อเป็นตอนจบของเรื่อง โดยสร้างสรรค์จากการใช้มนต์สมมติ การสัมภาษณ์นางสีดาในแต่ละเรื่อง และรับฟังความคิดเห็นของเธอในช่วงชีวิตแต่ละช่วง

สิดา 1 : วันที่ทศกัณฐ์ตายคือจุดจบของชีวิตฉัน เมื่อสงครามสิ้นสุด พระรามได้เกียรติยศกลับคืนมา -เราได้อยู่ด้วยกัน แต่พระรามกับฉันกลับห่างไกลกันเหมือนคนไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

สิดา 2 : ฉันตายทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่
การถูกลักพาตัว
เป็นเรื่องไม่มีศักดิ์ศรี
ฉันกลายเป็นสิ่งของที่มีคนแย่งชิง
ลักขโมย ไปได้ ถูกบังคับด้วยกำลัง มองว่าเป็นของเล่น
เพื่อสนองตัณหาอารมณ์

สิดา 3 : เมื่อพระรามสั่งฆ่าฉันกับลูก ระหว่างเราก็กินสุด
ฉันมีชีวิตใหม่
สำหรับลูก เท่านั้น

สิดา 4: ฉันตาย ตั้งแต่พ่อแม่เอาไปโยนทิ้งทะเล ไม่เคยมีใครใส่ใจ
พ่อแม่ ฉันเป็นใคร
พี่น้องฉันมีหรือไม่
ทำไมไม่มีใครรักฉัน

สิดา 5: ผู้หญิงมักถูกทิ้งไว้ให้พบกับเรื่องร้ายๆ เมื่อทศกัณฐ์ และอสูรพงศ์ล้มหาย สงครามไม่เคยสิ้นสุด ยังมีสงครามอีกหลายครั้ง ยังมีจอมอสูรที่ยิ่งใหญ่กว่า มีถึง 1000 หน้าและมีอำนาจมหาศาล พระรามและพวกผู้ชายออกไปรบ ทุกคนล้มตาย พระรามถูกศรปักที่อก ไม่มีผู้ชายคนไหนเหลือรอดอยู่เลย ฉันโกรธ-----

นางสิดาทุกคน ฉันโกรธ ฉันโกรธๆๆ

(ทุกคนค่อยๆกรายร่าง โดยหยิบเอาหน้ากากขึ้นมาใส่)

นางสิดากลายเป็น สิดาภาคดุร้าย ปราณตัวของยักษ์พ่นหน้า ทำสงครามกับนางสิดา

เพลง-ดนตรีแปลงร่างกลับกลายเป็นอสุรกาย

สี่ดาภาคกาลีสู้กับยักษ์ 1000 หน้า ช้างนอก และใน ม่านที่เคลื่อนออกมา แล้วออกมาสู้กัน ช้างนอก เพลงเชิดจับ

ยักษ์ 1000 หน้าพ่ายแพ้ชัยชนะของผู้หญิง

**นำผู้หญิงจากข้างหลัง มาพบกับ **She

Transition 1: Sound effect: เสียงผ่านอวกาศมา ซ้ำคำพูดเดิม 6 ครั้ง

บทที่พัฒนาขึ้นนี้ ต้องการพัฒนาเป็นจุดจบของเรื่อง และตัดทอนภาพที่ซ้ำๆ กันให้เหลือตัวละครนางสี่ดา เพียง 5 ตัว จากเรื่องพระราชมสี่ดา ทั้ง 7 เรื่อง ต่อมาใช้เป็นตอนเปิด เรื่อง

การเล่าให้เป็นเรื่องร่วมสมัยและเป็นภาพที่มีสัมพันธ์ของเรื่องโบราณกับปัจจุบัน

ผู้วิจัยพยายามศึกษา ค้นคว้า ตีความ และแปลสัญลักษณ์ (decode) ต่างๆ ที่ปรากฏในเรื่องเก่าหลายเรื่อง ต่อจากนั้นผู้วิจัยก็เลือกหาตัวสัญลักษณ์ - ภาพใหม่ (จากข่าว จากวิทัศน์) ที่เทียบเคียงกันนำมาใช้

ร่างโครงสร้างเรื่องเก่าและเรื่องใหม่

สี่ดาแบบดั้งเดิม เป็น หนังสือ	สี่ดาในชีวิตจริง ผู้หญิง เหี่ยว นักร้อง เรากำลังพูดถึงผู้หญิง ที่ไม่ได้มีชีวิตแบบปกติ ผู้หญิงที่มีชีวิตขาดโอกาสขาดพ่อแม่และต้องอยู่รอดในสังคมหลายๆ คน	ลักษณะเรื่องราวที่เล่าใหม่ 1. สร้างเรื่อง เพื่อเป็น ผู้หญิงที่เป็นยอดหญิง ผู้หญิงแสนสวย แสนดีในสังคม ค่านางสาวไทย / ค่านางเอก
1.1 กำเนิดสี่ดา เป็นนักร้อง แต่ยอมเป็นเหี่ยว เป็นไส้ศึกเป็นอาเพศแก่บ้านเมือง เป็นนางร้าย ของคนที่ชั่วร้าย	คำถาม- สำหรับเรา นางสี่ดาเป็นใคร ? - ผู้หญิงสวยและดีพร้อมในโลกปัจจุบันเป็นอย่างไร? ความดีที่เรารู้จัก มาจากสิ่งที่	

<p>ภาพหนังใหญ่ เรื่องนางสีดา</p> <p>ที่เกิดขึ้นในการมองเห็นหรือกำเนิดสีดาจึงต้องเป็นภาพอุดมคติที่งดงาม ผ่านสื่อโบราณ ความงามแบบโบราณใน ภาพ เสียง และดนตรี ชลิ่งและตื่นเต้นในความรู้สึก</p>	<p>สังคมบอกเรา ว่าดีว่าถูกต้อง และเป็นภาพความเชื่อที่ปลูกฝังเพื่อให้มองเห็น ภาพสะท้อนของผู้หญิงที่ดี</p>	
<p>1.2 ลอยแพ</p> <p>การเล่าเรื่องเชิงอภินิหาร เพื่อสร้างความสำคัญ กับตัวละคร สีดาถูกนำไปใส่ไว้ในผอบแล้วฝังดิน</p>	<p>1.2 เด็กที่พ่อแม่ลอยแพ ในสังคมมีอะไรบ้าง เด็กที่ถูกฝังดินแปลว่าอะไร</p> <p>ไม่มีใครรัก โดดด้วยลำแข้ง การพลัดพราก ความว่าเหว การขาดโอกาส เด็กกำพร้า เด็กไร้รอยที่กำพร้าความรัก เด็กถูกทารุณ</p>	<p>ภาพ ความทุกข์ เด็กกลางถนน เด็กที่พ่อแม่โยนทิ้ง เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน โสเภณีเด็ก นายหน้าหางาน/นางงาม ประวัติความเป็นมาของผู้หญิงหลายคน เด็กโรงงาน เด็กกำพร้าในสนามสงคราม</p>
<p>1.3 ลูกบุญธรรม</p>	<p>1.3 โอกาสในชีวิต 1</p>	<p>การหนีออกจากบ้าน โอกาสบนถนน โอกาสในการมีชีวิตที่ดีกว่า ตลาดแรงงาน การค้ามนุษย์</p>
<p>2. รักแรกพบ โชคดี</p> <p>ยกศรเลือกคู่ การประลองแข่งขันเพื่อได้หญิงงาม พิสูจน์ศักยภาพของผู้ชนะ</p>	<p>2. โอกาสในชีวิต 2 การแต่งงาน</p> <p>มีแฟน สิ่งที่ดีในชีวิต มีคู่ที่ดี มีชื่อเสียง แต่งงาน กับคนร่ำรวย โชคที่ผู้หญิงอยากเสีย ความไฝฝั่นที่ไม่จริง</p>	<p>Characters:</p> <p>เมียสั่งทางไปรษณีย์</p> <p>เมียฝรั่งต่างเมือง</p> <p>เนื้อคู่ที่เป็นความฝัน</p> <p>ความจริงคืออะไร?</p>
<p>3. เดินป่า หน้าที่ของภริยา</p> <p>เป็นนักล่าที่ยอมเป็นเหยื่อ</p>	<p>นักล่า นักล่า เหยื่อ และผู้ล่า</p> <p>ยอมตกเป็นเหยื่อผู้ล่าฝัน ล่า สิ่งที่ดีขึ้น ในชีวิต ผจญภัยในเมืองใหญ่</p> <p>เป็นแม่ครัว- เป็นโสเภณี</p> <p>เป็นเมียตามสั่ง---เป็นฆาตกร</p>	<p>๑. ผู้หญิง ๓ คนที่แอร์พอร์ต</p> <p>๒. เมียสั่งทางไปรษณีย์</p> <p>๓. แม่ครัว มาล้างชาม</p> <p>๔. มาขายตัว มาเป็นโสเภณี</p> <p>๕. ประภคณาภรณ์</p> <p>เป็นนักล่า ที่ยอมเป็นเหยื่อ</p>

<p>4. สี่ดา และภาพตรงข้าม สามนักขา The other woman who is not me. My friend : Samanakha สี่ดา เปลี่ยนเป็นเจ้าแม่กาติ และทำลายล้างยักษ์ 1000 หน้า ที่มาพระรามและโอรส และกองทัพพระรามตายหมด</p>	<p>Play : The hypocrite Play : the innocent Play : Victim to hunt better</p>	<p>มีไหมผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับ Sex แบบโจ่งแจ้ง ดารา ? ผู้ชาย เหมือนผักปลา มาร้องเพลงกัน? ทำยังไงให้จากนี้ Positive สนุกมากๆ สนุกสุดเหวี่ยง เป็นการปลดปล่อย ผู้ชมและคนเล่น มี strip dance sexual และจบด้วยน้ำลายหก มองผู้ชาย อย่างตรงๆ และ judge จบด้วยกลายเป็นผู้หญิงเต็มๆ หงิมๆ เชื่องๆ</p>
<p>5 ผู้หญิงนักล่า แก้แค้น ทำลายล้าง</p>	<p>เรื่องที่เธอเล่า เรื่องที่เธอเป็นเหยื่อ ผู้หญิงที่สู้กัน Physical เมียหลวง เมียน้อย/ ผู้หญิงฟ้องร้อง ผัว/ ผู้หญิงสู้กันทางกฎหมาย เรื่องที่ผู้หญิงอยากแก้แค้น</p>	
<p>6. ลักสี่ดา เหยื่อ ของ ราคะ ต้นหา เหยื่อ อำนาจ เหยื่อ และการปลัดพราก</p>	<p>การปลัดพราก จากความเป็นแม่ การปลัดพราก จาก คนที่รัก ในสงคราม การลักพาตัวของคนสมัยใหม่ Second Thought ผู้หญิง ที่สามิถูกลักพาตัวไป ที่ไหน ไม่รู้/ โดยใครก็ไม่รู้</p>	<p>สี่นามิ การปลัดพราก การปลัดพราก จากสงคราม การทำแท้ง ใส่ที่อื่นๆได้อีก ไหม? ยังไม่มีการหาข้อมูล <i>I always have my own self.</i> <i>The war between women.</i> <i>Manipulated women.</i></p>
<p>7. 1 ลุยไฟ The Fighting----The long fighting for her Pride By her own self.</p>	<p>1. การต่อสู้ของยายไฮ 2. การต่อสู้เพื่อเกียรติยศ ของ ผู้หญิงเอง 3.การต่อสู้เพื่อความสงบ ในใจ ภิกษุณี อำนาจ-สิทธิ? 4. The untouchable fight</p>	

	<i>Mother who killed her Daughter—the result of rape.</i>	
7.2 พระรามกับข้อสงสัย	<p>ผู้ชาย พุด</p> <p>พระราม-พุดว่าอะไร ถ้าเมียถูกลักพาตัวไป ถ้าเมียถูกข่มขืน</p> <p>Help : 107 คำถาม หมอนพพร</p> <p>หรือในหนังสือคู่สร้าคู่สม</p> <p>- ดิฉัน มีสามี ชี้เมา ชี้หลี่ มักมากในกามคุณ</p> <p>- หมอคะ พระรามของหนู ไม่เคยส่งเสีย หนูและลูก หนูจะต้องซื้อสตั๊ด จงรักภักดีกับเธอไปอีกนานเท่าไร</p> <p>- มีคำถามอะไรอีกบ้างไหม?</p> <p>สว: วาตะของส.ว.ระเบียบรัตน์</p> <p>ผู้หญิงต้องยอมเป็นโสเภณีให้กับสามี</p>	ผู้ชายพุด
8 แม่ ผู้เข้มแข็ง แม่เลี้ยงลูกคนเดียวผู้ให้ความรัก	<p>แม่ที่ต่อสู้</p> <p>แม่ผู้เข้มแข็ง</p>	<p>Depending on my own self-</p> <p>My judgement,</p> <p>My best is not your best.</p>
** อิศระภาพ-การยอมรับ	<p>Be yourself who love well</p> <p>Be yourself who set up in good thought</p> <p>Take care of yourself well in all the problems</p> <p>Take care of yourself well in all prejudice</p> <p>Take care of yourself well in all Suffering</p> <p>Be strong and be good partner to your man.</p> <p>Respect yourself well and know your power.</p>	<p>เชื่อในชีวิตสีดำ ที่ไม่เคยมีใครเล่าให้ฟัง เชื่อในชีวิตลูกผู้หญิงที่คงความดี</p> <p>ไว้ได้ในตนเอง บางทีชีวิตของเราไม่ได้เป็นไปอย่างที่สังคมบอกเรา</p>

จากโน้ตความคิด : ในตารางนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะแทนชีวิตนางสีดาหลายช่วงด้วยเรื่องราวในโลก สมัยใหม่ (พื้นที่สีฟ้า) และเชื่อมโยงกับภาพโบราณของนางสีดา (พื้นที่สีเหลือง) เป็นช่วงๆ ขณะเดียวกันก็พัฒนาตัวละคร She ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้หญิงในปัจจุบัน และเป็นผู้ที่จะร้อยเรียงเรื่องไว้ด้วยกันไปด้วย

การสร้างบทละคร ร่วมสมัยที่สอดคล้องกับชีวิต นางสีดา

บทละครที่ต้องการจะสร้างขึ้นนี้ ผู้วิจัยพยายามพัฒนาขึ้นจากข้อมูล จินตนาการ การทำ Workshop ระดมสมองกับนักแสดง ในร่างบทละครที่พัฒนาขึ้นล้วนทำอย่างมีจุดมุ่งหมาย และนำไปใช้ในการพัฒนา งาน กับศิลปินรับเชิญ ในบทนี้ ผู้วิจัยเขียนบันทึก การพัฒนาร่างบทละคร 4 ร่างด้วยกัน ตั้งแต่

ร่างที่ 1 ผู้วิจัย พัฒนาขึ้นในเดือน พฤศจิกายน 2004 เป็นเพียงการเริ่มต้น และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้มองเห็นความเป็นไปได้ของการทำงานนี้ และเพื่อยืนยันว่าการนำเรื่องเก่ามาเล่าและสร้างเรื่อง คู่ขนานน่าจะเป็นไปได้

ร่างที่ 2 เป็นร่างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในเดือนมกราคม 2005 จากการอ่านรวมเกียรติ และความต้องการ สร้างสรรค์ภาพจากหุ่นเงา การรำยรำ จากเพลง และดนตรีไทยเป็นการพัฒนาแยกออกมาจากร่าง แต่กำหนดภาพที่จะเกิดขึ้น ค้นคว้าข้อมูลเพื่อเป็นร่างในการทำงานของฝ่ายดนตรี และลีลา สิ่งที่มองเห็นชัด คือ ภาพ และกำหนดช่วงเวลา จังหวะ ภาพที่จะเกิดขึ้นเป็นภาพคร่าวๆ ให้ศิลปินรับเชิญได้สานงานและ สร้างสรรค์ต่อไปร่างนี้เป็นร่างที่กำหนดแนวการนำเสนอละครในเชิง ภาพ เสียงและจังหวะการแสดง

ร่างที่ 3 ทำในเดือนกุมภาพันธ์ 2005 เป็นร่างบทละครที่พัฒนาจากการทำ Workshop กับนักแสดง และจากการพูดคุยรับฟังความเห็น แลกเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับเหตุการณ์และเรื่องราวที่นักแสดงสนใจ ในช่วงนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้หญิงหลายคนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมาแล้ว ช่วงหนึ่ง การทำ Workshop ทำให้ผู้วิจัยได้แ่งมุมที่จะใช้ในการสร้างบทละคร และโครงสร้างในการพัฒนา บทละคร การทำร่างบทละครที่ 3 นี้ เป็นการทำงานควบคู่ไปกับการกำกับการแสดง บทที่ได้มาจากใน ขั้นตอนนี้ จะเป็นบทที่พัฒนาจากการเล่นละครจากปฏิภาณหรือการพูดคุยและการระดมสมอง

ร่างที่ 4 เมษายน-มิถุนายน 2005 ช่วงเวลา 2 เดือนนี้ เป็นเวลาในการวางกรอบและโครงของบท ปรับให้การเล่าเรื่องสัมพันธ์และสอดคล้องกัน พยายามพัฒนาและหาเรื่องราวที่เหมาะสม แต่ความชัดเจน ในการเขียนยังไม่สมบูรณ์ และพบว่าการเล่าเรื่องจากอนุภาคชีวิตเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์ที่

สื่อสารกับผู้ชมร่วมสมัย จึงสร้างบทละครต้นแบบขึ้นมาและตัดสินใจใช้เป็นบทละครที่ใช้เป็นข้อมูลเพื่อทำงาน และค้นหา ติความเพื่อนำเสนอเป็นละครเวทีต่อไป

ร่างที่ 1 เริ่มค้นหา นางสาวผู้หญิงในอุดมคติ ที่ไม่มีใครรู้จัก: เขียนจากจินตนาการและการเล่นเกมละคร

เกมละคร

หลังจากอ่านและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนางสาวทั้งที่เป็นภาพในอดีตของไทยและชาติอื่น ทำให้เมื่อเห็นภาพสะท้อนของชีวิตของนางสาวในชีวิตของผู้หญิงในปัจจุบันหลายคนก็ปรากฏในสื่อได้ชัดเจนขึ้น ผู้หญิงเหล่านี้เป็นผู้หญิงที่งดงาม อดทนต่อความทุกข์และเป็นแม่ที่รักลูก ความคิดแรกที่น่ามาพัฒนาให้เป็นบทละคร คือ การค้นหาผู้หญิงที่ได้ชื่อว่า **ดีพร้อม งามพร้อม** คือนางสาว นั่นเอง

ผู้วิจัย นำเอาเกมแบบฝึกหัดในการฝึกละครมาใช้โดยเน้นเรื่องการค้นหานางสาวที่เป็นผู้หญิงต้นแบบซึ่งไม่มีใครรู้จัก มีตัวละครหญิงที่อยากเป็นและอิจฉานางสาว อีกทั้งเห็นว่าการค้นหานี้เป็นเรื่องโกหก และไม่เคยมีใครรู้จักตัวจริงของเธอมามาก่อน และพยายามหาจุดด้อยของนางสาว

ในร่างบทละครบทนี้ ทำให้สามารถกำหนดสถานที่และตัวละครที่น่าสนใจ และสามารถพัฒนาสถานการณ์ที่น่าตื่นเต้น

กำหนดสถานที่:

1. ที่เป็นที่ว่าง Space สามารถเกิด สิ่งต่างๆ มากมาย เป็น space ที่ผู้หญิงชุมนุมกัน และสามารถแปรสภาพ เปลี่ยนสภาพ Space ที่สร้างขึ้นอาจ –เป็นร้านนวดแผนโบราณ- ห้องนวดที่ผู้หญิงมารอคอยการถูกซื้อขาย – ร้านตัดผม - ร้านเหล้า pub และห้องส่งโทรทัศน์
2. พื้นที่ที่นำเข้ามาคือสถานีโทรทัศน์ เกมโชว์ที่ผู้เขียนบทต้องการใช้เป็นจุดเชื่อมโยงกับผู้ชมในโรงละครที่เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงเป็นการเชื่อมโยงเวทีการแสดงกับโลกของผู้ชม

กำหนดตัวละคร:

ตัวละครที่ใช้เป็นคนที่ใช้ชีวิตอยู่ในปัจจุบันโดยใช้อุปนิสัยของคนจริงๆ ที่คิดว่าจะเป็นศิลปินรับเชิญในละครเรื่องใหม่นี้มาสร้างเป็นตัวละครต้นแบบนำเอาตัวละครจากเรื่องราวเกียรติยศเช่น นางมณฑิมา แม่ที่ต้องทิ้งลูกเข้ามาใส่ในเรื่อง นำเอาตัวละครเบญจกาย ตัวละครหญิง (หลานทศกัณฐ์) ที่แปลงตัวเป็นนางสาวเข้ามาใช้

นำตัวละครที่สงสัย ไม่ชอบ นางสาวเข้ามาเป็นคู่ปรปักษ์ พยายามหาความไม่ดีของนางสีดา ค้นหาความจริงข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาด ของนางสีดาโดยพยายามพูดถึงและเทียบเคียงกับนางสีดาในชีวิตจริง

กำหนดสถานการณ์: การค้นหานางสีดาที่เป็นภาพอุดมคติว่ามีอยู่จริงหรือไม่แล้วพยายามผนวกเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับนางสีดาทั้งในอดีตและปัจจุบันที่พ้องกับเรื่องเดิมเข้าไป

การเขียนจากจินตนาการ: พัฒนาตัวละครสำคัญ จากข่าวโทรทัศน์ในช่วงการรวบรวมข้อมูลข่าวของหญิงม่ายชาวไทยที่สามีซึ่งเป็นวิศวกรชาวอเมริกันถูกลักพาตัวที่ประเทศซาอุดีอาระเบียและถูกสังหารซึ่งเป็นข่าวไปทั่วโลกข่าว ทำให้เกิดความคิดสำคัญและเชื่อมโยง เปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในเรื่องเก่า

1. เรื่องการถูกลักพาตัว หรือ Abduction

เดิมนั้นผู้เขียนคิดแค่การที่ผู้หญิงถูกลักพาตัวไป ในกรณีต่างๆ เช่น กรณีนางสีดา และกรณี ของ Helen of troy แต่เหตุการณ์นี้ทำให้คิดถึงเรื่องคนที่ผู้หญิงรัก เช่นสามี และลูก อาจถูกพรากไป หรือ ถูกลักพาตัวไปได้เช่นกัน Abduction

ในข่าวนี้นี้จึงเป็นการลักพาคนที่เป็นที่รักไปจากตัวผู้หญิง หรือ ถูกเกณฑ์ไปเป็นทหาร ไปรบในสถานการณ์ความขัดแย้งที่ไม่ใช่การปกป้องประเทศ หรือป้องกันตนเอง เป็นการรบ

ในโลกของอำนาจและผลประโยชน์ การลักพาเช่นนี้ พบเห็นได้ในเรื่องราวเกียรติด้วยเช่นกัน เช่นพระรามถูกไมยราพณ์ลักพาตัวไปในศึกไมยราพณ์ หรือพระมงกุฎถูกพระรามจับได้และนำไปขังไว้ในชุดปล่อยม้าอุปการ

2. เรื่องการแต่งงานกับคนมีบุญ มีอำนาจ

ภาพการสัมภาษณ์ภรรยาผู้ทุกข์โศกนี้ทางโทรทัศน์ ทำให้เกิดจินตนาการในการสร้างตัวละครที่พูดถึงการแต่งงานที่เปรียบเหมือนโอกาสในชีวิตของผู้หญิง การแต่งงานกับผู้มีบุญญาธิการและการจัดเลี้ยงคู่ในวรรณกรรมไทยตีความได้อย่างไร การเลือกของผู้หญิงในวรรณคดี มักเลือกคนที่ชนะ คนที่มีบุญ และพิสูจน์ตนว่าดีกว่าผู้อื่นพระรามเป็นสามีในอุดมคติเพราะเป็นผู้มีบุญญาธิการสามารถยกศรพระอิศวรได้ มีแต่เพียงตัวละครเช่นนางรจนาที่เลือกเจ้าเงาะ แต่ก็มิได้เลือกผิดเพราะเห็นความดีงามภายใน นอกจากนี้ยังเปรียบเรื่องนี้กับข้อมูลการแต่งงาน ผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้หญิงเอเชียหลายประเทศกับผู้ชายที่ไม่รู้จัก เช่น ผู้ชายชาวแคนาดา และชาวเกาหลีที่นิยมแต่งงานกับผู้หญิงไทย ฟิลิปปินส์และอินเดีย

สรุปร่างบทละครที่ 1 : เป็นร่างที่สำคัญแม้ว่าบทการแสดงที่ใช้ในเดือนสิงหาคมจะแตกต่างจากร่างที่ 1 มาก แต่จะเห็นว่าร่างบทที่ 1 เป็นร่างที่สรุปความคิดหลัก และแนวทางการทำงานและเล่าเรื่องใหม่จากเรื่องเก่า พยายามปรับเรื่องบอกเล่าที่เป็นที่รู้จักและเป็นแบบแผนให้เป็นสถานการณ์ สร้างตัวละครในฉากให้มีจุดมุ่งหมาย และพยายามเปรียบเทียบเรื่องและเหตุการณ์ในเรื่องเก่าให้เชื่อมต่อกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่ยังดำเนินอยู่จริง

การค้นหานางสีดา ผู้หญิงในอุดมคติ → พัฒนาจากเกมละครในร่างที่ 1 เป็นสถานการณ์หลักของการแสดง เพื่อหาผู้หญิงในอุดมคติคนนี้ ส่วนกลวิธีในการค้นหาใช้เวทีการประกวดนางงามที่มองหาและคัดเลือกผู้หญิงสวย และดีพร้อมในคติคนสมัยใหม่

นำบางช่วงของชีวิตนางสีดามาถอดรหัส

รหัสแรกคือเรื่องการแต่งงานที่สมบูรณ์แบบในความเชื่อเก่าซึ่งทำให้ผู้หญิงหลายคนตกอยู่ในสภาพถูกสามี ทารุณกรรมและเป็นการลักพาตัวไปจากครอบครัวเดิม

บทที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะสร้างเรื่องแบบสากล พยายามหาการกระทำ (Action) และสถานการณ์เพื่อให้เกิดการกระทำมากกว่าการบอกเล่า พยายามเขียนและบันทึกความเป็นไปได้ของการดำเนินเรื่องตามที่วางเรียงโครงเรื่องไว้ และหาความเป็นไปได้ที่จะดึงเรื่องให้เข้าไปในอดีต และกลับออกมาในปัจจุบัน น่าจะเรียกว่าเป็นบทที่เป็น “ความคิดเบื้องต้น” (Germinal ideas) ที่พยายามลงบันทึกเป็นอักษร เพื่อใช้ในการค้นคว้าและพัฒนา ต่อไป

ตัวอย่างร่างบทละครที่ 1: First Draft-13 Nov.2004⁴

Place: โรงนวด-เวทีประกวดนางงาม (ยังไม่แน่ใจ) A Massage Parlour - where women are waiting to be chosen- They all dress up beautifully-in a kind of sexy –long dress. But they are not finish their make –up-So it starts at the music of Transformation.

⁴ ร่างบทละครฉบับที่ 1: ที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อใช้ในการสื่อสารกับที่ปรึกษาชาวเยอรมัน อาจารย์ Hans Hoenicke บทที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะสร้างเรื่องแบบสากล พยายามหา Action และสถานการณ์ เพื่อให้เกิดการกระทำ เหตุการณ์มากกว่าการบอกเล่า พยายามเขียนและบันทึกความเป็นไปได้ของการดำเนินเรื่องตามที่วางเรียงโครงเรื่องไว้และหาความเป็นไปได้ที่จะดึงเรื่องให้เข้าไปในอดีตและกลับออกมาในปัจจุบัน น่าจะเรียกว่าเป็นบทที่เป็น “ความคิดเบื้องต้น” (Germinal ideas) ที่พยายามลงบันทึกเป็นอักษร เพื่อใช้ในการค้นคว้า และพัฒนาต่อไป

การแปลงร่าง (first transformation) ในแสงสลัว

#ครั้งที่ Music: In silence ในความเงียบ

Light very little

ในความมืด

We have this women dance—(MOVE) in 10 counts /.

ผู้หญิงรำรำ

(second transformation-real showtime)

Light comes up

แสงปรากฏ

With the song of Shui-shai Benjakai— The giant in Transformation to be Nang Seeda –to deceive the army of Rama.

Sung by Women's chorus –slow and electrically—from the air

เพลงเดิม ดุยฉายเบญกาย ----จากนางยักษ์ กลายเป็นนางสีดา ขับร้องโดยลูกคู่หญิงแบบไทย บรรยากาศ
ลอย แบบคลื่นไฟฟ้าในอากาศ

Condition # They are searching for “Seeda” who was the ideal woman and a role –that effected on women's lives—Some do not even read Ramayana –but born with “an Expectation.”

#เงื่อนไขของฉากนี้---การค้นหา นางสีดา ผู้หญิงดั่งงาม ที่ก่อให้เกิดปัญหากับผู้หญิงส่วนใหญ่
เพราะทำให้เกิดการเปรียบเทียบ ทำให้มีการคาดหวัง

5 Actress speak to the audience about their mission of Finding “Nang Seeda” Within this place so they would know the secret of “Being the Dream girl ” to all men.

ผู้หญิง 5 คนพูดถึงการค้นหา---นางสีดา ผู้หญิงดั่งงาม เพื่อจะได้กลายเป็น ผู้หญิงในฝันของผู้ชายทุกคน

Joyce : We are searching for a woman

Beautiful-Famous / everyman wants her

เราต้องหา ผู้หญิงดั่งงามคนนี้ให้ได้ ทั้งสวยทั้งเลิศ เป็น
ที่ต้องการของทุกคน

Eve: She is the dream girl- for all guys And for-ever จริง ต้องหาตัวให้เจอ อยากรู้จักซะมัด

We want to know her

อยากล้วงความลับ

We want to know her secret

Pure: Nobody's perfect you know

She might have some 'Hidden'

Somethings that Nobody could find out

ไม่มีใคร ดีวิเศษเลิศ หรือก ต้องมีข้อเสียกันบ้าง

แต่พวกเรายังหาไม่เจอ ก็เท่านั้น

lang :“A flaw”

ข้อเสีย

Pure “a Sin” you mean,

หรือว่า ตราบาป-

lang: Really bad sin, she hid from everybody

ถ้าเป็นบาป ก็ต้องเป็น

บาปหนัก

Things that even she would be ashamed of herself ชั่วช้าน่าอับอาย

Eve: No-way

อย่ามั่ว เธอดีงามเกินกว่า

She seems to be wonderful woman to me

ไม่มีอะไรแบบนั้น

Men fight for her /

พวกผู้ชายแย่งกันจะตาย

Imagine 2 men put themselves at risk

คิดดูนะ จะดีแค่ไหนนะ

ถ้ามีผู้ชาย 2 คน สู้กัน

Fighting for -----Me

เพราะชิงฉัน

I will love that

อยากให้มึง

lang: She started the War , my dear

แม่นี่นะ ก่อสงครามเชียวนะ

Thousands of people die ,

คนตายเป็นหมื่น

Joyce: She caused other women's problems, then. แถมทำให้ผู้หญิงด้วยกันเดือดร้อน

Eve: That's not true

ไม่จริงมั้ง

Males fight anyway—

ยังไงผู้ชายมันต้องฆ่ากันอยู่แล้ว

But did you see –

แต่พวกเธอตาบอดหรือไง

Have you ever realized the power of this woman ไม่เห็นอำนาจของเธอ

She's has the power of destruction.

แม่นี่นะมีพลังการทำลายล้างสูง

Joyce: What is her name again

ว่าแต่แม่คนนี้ ชื่ออะไรนะ

Pure: Seeda-sinta –Srita-and etc

สีดา สีดา สีนตามากชื่อหลายนา

Eve: She is so International , very loved

พวกนานาชาตินิยม คนรักทั่วโลก

Accepted to the world.

Joyce: To me, ฉันก็รักด้วยจ้ะ คนแบบนี้
 She's my mentor-she 's so pure and perfect เป็นต้นแบบ ให้ฉันเลย สวยสะอาด งาม
 สมบูรณ์แบบ
 I would like to live her life อยากมีชีวิตเลิศแบบนี้
 Bird: (The First time she speaks)(she is more of The EmCee-) อ้อาเลย เดี่ยวจะเสียใจทีหลัง
 You will be sorry Honey

ตัวอย่าง ที่ 2:

Abduction: การลักพา ผู้หญิงจากข่าว⁵

ฉันรู้ว่าพวกพี่กำลังคิดอะไรอยู่
 คิดว่า นางนี้เข้ามาเล่นละครเรื่องนี้ยังงัย
 นางยักษ์ขนาดนี้
 (สืดาตรงไหนวะ)
 ฉันก็คิดเหมือนพี่เปียบ

เชื่อว่าฉันเป็นคนดัง พวกพี่ต้องจำได้
 หน้าฉันอยู่บนข่าวหน้าหนึ่งมาแล้ว
 ผ่านจอทีวีที่บ้านพี่ เมื่อปีก่อน
 พี่จำไม่ได้หรอก เรื่องมันเยอะ วันหนึ่งๆ สมองพี่รับเรื่องเป็นร้อย
 สามร้อยกว่าวันก็ปาเข้าไปหมื่นเรื่องแล้ว
 จริงมัย ชีวิตฉันเหมือนนางสืดาตรงไหนเหอ
 ตรงความสุขใจ ในวันแต่งงานฉันมีความสุขที่สุด
 เพอร์เฟกต์
 ในความคิดของฉันนะ เพอร์เฟกต์
 ได้แต่งงานกับ พระราม คนที่ดีพร้อม แถมมีเงินอีกต่างหาก

⁵ ทั้งหมดเขียนขึ้นจากจินตนาการ มีพื้นฐานจากข่าวยังไม่รู้ว่าเขาเรื่องไหนขึ้นก่อนประเด็นคือ ลักพาตัว
 นะวันนี้ ไม่ใช่ลักพาผู้หญิงเสมอไป แต่อาจหมายถึงการพรัดพรากจากคนที่เรารักที่สุด สามี ลูกชาย อาจถูกลักพาตัวก็ได้
 และผู้หญิงต้องอยู่กับเรื่องนี้ต่อไปตอนนี้เป็นตอนที่เต็มไปด้วย Contrast /images ของผู้หญิงสวยกับไม่สวย prejudice ของ
 คนดู การตัดสินจากหน้าตา จากภาพที่เห็น และการไม่เปิดใจ

เวลา “พระราม” ของหนู มาขอนะ แม่หนูน้ำตาไหลพรากเลย
 งานแต่งงานนะเลี้ยงกันทั้งหมู่บ้าน
 มีกล้องวิดีโอ มีช่างถ่ายรูป
 ทุกอย่างทำตามประเพณีเปียบ
 ออซั่ม เอ็กชอดิค ผัวพระรามของฉันบอก

อ๊ะๆๆๆ หัวเราะกันแบบนี้
 รู้แล้วละซีว่าผัวพระรามหนูเป็นฝรั่ง
 ต้องนี้กว่าฉันขายตัวมาก่อน
 เกือบจะได้ขายเหมือนกัน ตอนตามเพื่อนไปกรุงเทพ
 สายที่ฉันไปทำงานนะ เขาคิดไปขายของ
 ฉันกับเพื่อนไปอยู่ข้าวต้มได้รุ่ง ล้างชามกันยันสว่าง
 ทำไมไม่ขายตัวเหวอ ไม่รู้ซีพวกบ้านฮิตทำงานร้านปะหมี่มั่ง ข้าวต้มมั่ง
 พี่รู้เปล่า
 เจ้าของเซน ชายสีหมี่เกี๊ยวนะ คนร้อยเอ็ดนะ

ร่างที่ 2: การนำเรื่องโบราณมาใช้ เพื่อหากรอบการเขียนบทภาพการเล่าเรื่องโบราณ เป็นระบำ และ
 หุ่นเงา เน้นกลอนโบราณ และดนตรีร่วมสมัยที่ใช้เรื่องโบราณ นำเสนอภาพอุดมคติที่สวยงามให้ภาพเล่าเรื่อง
 (ทำงานกับฝ่ายดนตรีฝ่ายออกแบบลีลาค้นนักแสดงที่รำไทยได้) ร่างนี้ทำขึ้นเพื่อสื่อสารกับฝ่ายดนตรีและลีลา
 ซึ่งเคยทำงานด้วยกันมาก่อนและมีความคุ้นเคยกันในเรื่องการนำเสนองานและรูปแบบในการพัฒนาเรื่อง
 ร่างที่เสนอไปให้แก่ฝ่ายดนตรีภาพแรกเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ฝ่ายดนตรีและลีลาได้คิดหาการเคลื่อนไหว
 และรูปแบบที่จะเล่าเรื่องผ่านภาพ รวมทั้งเสียงเพลงที่ได้คุยกันไว้ว่าจะเป็นเพลงร่วมสมัยที่พัฒนาจากการ
 ขับร้อง และการรำรำโบราณ

การพัฒนาบทร้องและภาพ ลีลาการเคลื่อนไหว และหุ่นเงาในส่วนนี้นั้น เป็น การก้าวไปสู่มิติการ
 กำกับการแสดงด้วยเช่นกัน แต่ร่างที่ 2 จะเป็นจินตนาการของผู้เขียนบท/ ผู้กำกับการแสดงเองทั้งหมดโดย
 ตั้งใจจะให้ภาพช่วยเล่าเรื่อง และต้องอาศัยความคิดเห็นและการสร้างสรรค์ของศิลปินอื่นอีก 3 คนมาพัฒนา
 คัดเลือก และนำเสนอบทร้อง การรำรำในส่วนนี้เป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบการแสดงและเป็นส่วนที่ใช้ร่างกาย
 การเล่าเรื่องด้วยภาพมากกว่าบทละครที่เน้นการฟังและสละจากคำพูด

ร่างที่ 2: โฉม: ร่างที่ใช้กับฝ่ายดนตรีและฝ่ายหุ่น และฝ่ายลีลา

๑ กำเนิดสิดา เป็นนักร้องแต่ยอมเป็นเหยื่อ
เป็นไส้ศึกเป็นอาเพศแก่บ้านเมือง เป็นนางร้ายของคนชั่วร้าย

เพลงมาบังเกิด

1- เริ่มที่แสง-สวรรค์- 159-163-172 o'keefe

(Dark- Blue purple→ one curve of light-yellow)

2 - เสียง----พระนารายณ์อวตาร(เลือก) หน้า ๒๒๔-๒๒๖

ปางนี้ เจ้าจวงอวตาร---→

ไปกว่าจะสิ้นกับกัลป์

3. พระนารายณ์เป็นแคเงา ใหญ่มาก สีเขียว (very Green)

ลงมาบังเกิด ครอบคลุมโรงละคร

พร้อมบัลลังก์ และจักร สังข์ คทาเพชร

4. แสงเปลี่ยนรับ ผู้หญิง แสงสีทองส้ม

ลักษมีอวตาร

5. เพลง เชิดฉิ่ง

6. หนังสือรูปสิดา ๕ รูป -- → พระลักษมีที่เป็นนางรำ

7. ๒๒๗ องค์พระลักษมีบังอร

ไปเกิดในนครลงกา

ชื่อว่าสิดานางลักษณ

เป็นบุตรทศพัศตฤทัย

๒๓๔ องค์พระลักษมี

เข้าครรภ์มณฑิยาเววมาลย์

พร้อมวันอวตารพระจักรี

8. เพลงเฉลิมฉลองการอวตารครั้งนี้ Pp. ๒๓๕

อันเทวานางฟ้า ก็ขึ้นบาน ด้วยนารายณ์อวตารสำราญจิต

ถวายพระศุภสิมฤทธิ ประสิทธิ์ ประเสริฐเลิศธาตุ

9. เป็นภาพ การรำรำจากสวรรค์ พระลักษมี เป็น หญิงเดียว กับภาพหนังสือสิดา จาก
ขนาดเดียวกัน 5 ภาพ เป็นขนาดเล็กลงและเปลี่ยนเป็นภาพทารก

Myth & Sacred เครื่องไทย ขลัง สวย นางรำกับ หน้าใหญ่ ๓-๕ รูป เลือก

พระลักษมี รำ- new Choreography new music

ระบำ อวตาร ด้วยเพลงเชิดจิ้ง พวกเชิดหนังไปรดอกไม้ได้

พระลักษมี เปลี่ยนเป็น หรือ แปลงเป็น

เด็ก- ถือน้ำใหญ่รูปเด็ก

หมดเทพบังเกิด

สีดา สีดา

หน้าใหญ่รูปเด็ก

1. เวทีสงบนิ่ง ชั่วโมง ๓๐ วินาที

2. แสงเปลี่ยนเป็น ภาพ *O'Keef red canna-P 93 (เป็นสีแดง)*

มีหน้าใหญ่รูป "เด็ก" อยู่ตรงกลาง

3. นักแสดง ๕ คนโผล่มาจากใต้เวที ร้องเป็นเสียง
เด็กหรือ โหยหวน หรือคอรัส "ผลาญราพณ์"
พร้อม จิ้ง หรือ กลอง

คนเชิด หุ่นเด็ก อาจเป็นนางรำพระลักษมี เพราะคงรำได้คนเดียว ชื่อนางสาวใบตอง

4. เชิดหุ่น ปะทะ คลอรัส ผลาญราพณ์ ๕ คน ทีละคน

5. แล้วออกมาที่ up front ใกล้คนดู

6. เพลงเจียบเป็น กลอง ช้า

หน้า ๒๕๓ สอดด้วยชะตาลงกา

พระราชบุตร

ดังกองไฟเผาผลาญ

ลงกาจะเป็นภัสร์ ฤทธิการ

สุริยวงศ์ พรหมา จะสุญสิ้น

ทิ้งเสีย ในกระแสด--- สาคร

กลองรัว-----

7. มีหุ่น ๓ มิติ หมุดอกบัวมารองรับสวยงาม

8. แสงเป็น ภาพนำลอยไป ๒๕๕ ก็แจ้งว่า เป็นกาลกิณี

ชะตาพระธิดา ดวงสมร

เป็นศัตรู พระภูธร

ตั้งราหู จรจับจันทร์

อันว่า พระบุตร พี่นี้ อาลัย

จะรักเลี้ยงเขากระไรได้

เป็น กาลกิณี ทั้งเสีย ในกระแสดาคร

เชิดโดย puppeteers

9. พวกผู้หญิง chorus ในรู้ได้เวที ที่จะยกพื้นมี ระดับ

หุ่นเป็นไม้ยาว ติดดอกบัวแบบหุ่นนำเวียดนาม

Dance Piece: เป็น งานที่ pik ช่วยทำ ผู้หญิง เกิดจากพื้นดิน อยู่ใน workshop Pik
ไปรดดอกไม้ ร้องเพลง หุ่นเด็กน้อย

10. หมูเทพเทวา รักษาสมุทรไท (๒๕๕)

ริบ ช่วยของคั่นงคราญ

ขับ ทิพยดุรยางค์ บรรเลง

นั่งล้อมถนอมเลี้ยง (๒๕๕)

ขับกล่อม พยาบาล

มิให้เภทพาล -ภยันต์

จบภาพโบราณ ผืนสวยงาม “ภาพไทยใหม่”

ลอยแพ where what why

ร่างที่ 3: การสร้างบทละคร ที่ใช้เป็นบททดลองให้นักแสดงได้สร้างเรื่องราว

ข้อมูลที่นำมาเขียนหรือสร้างเป็นเรื่องราวสถานการณ์ต่างๆ นั้น ได้มาจากข้อมูลเรื่องการหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เรื่องเล่า และเรื่องชีวิตของนักแสดง เรื่องที่นักแสดงสนใจและต้องการพัฒนา ในการสร้างบทที่พัฒนาขึ้นจากข้อมูลประเภทนี้

บทละครที่ได้จากนักแสดง

การทำ workshop บทละคร และ Brainstorming กับนักแสดงโดยขอร้องให้ศิลปิน 2 คนคือ คุณศิริลักษณ์ ทรงขลิบ มาช่วยด้านทำ workshop ฝึกการใช้ร่างกายเพื่อสื่อความหมาย และควบคุมร่างกายในการเคลื่อนไหว เดินรำ และคุณนิกร แซ่ตั้ง มาช่วยในการระดมสมอง กับนักแสดงในการตีความเรื่องผู้หญิง ตัวตนและภาพอุดมคติที่ผู้หญิงมีอยู่ในใจ ในการทำ Workshop 6 ครั้งทำให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลจากการระดมสมองและการทำละครสด (Improvisation) มาใช้ในการพัฒนาเรื่องและบทละครตามที่นักแสดงให้ความสำคัญ และในการทำ workshop ได้ประโยคสำคัญที่นำไปใช้ในการพัฒนา ละครเรื่องนี้คือ **ผู้หญิงเป็นทั้งเหยื่อและผู้ล่า** อันเป็นประโยคที่ทำให้ผู้วิจัยต้องมองผู้หญิงในมิติที่แตกต่างออกไปจากภาพที่ผู้วิจัยก็คุ้นเคยและกำลังจะพัฒนาละครไปในทางที่เป็นภาพปฏิบัติจากภาพในแบบอุดมคติ

ประโยค **ผู้หญิงเป็นทั้งเหยื่อและผู้ล่า** เป็นประโยคสำคัญ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเรื่อง ทำให้ผู้วิจัยได้มองเห็นพลังที่แท้จริงของผู้หญิงสามารถสร้างและนำเสนอข้อคิดที่ไม่เป็นแบบแผนในทุกเรื่อง เรื่องผู้หญิงสวย และไม่สวย นางงาม และนางยักษ์ ภาพอุดมคติ และภาพที่เป็นจริง จากการทำ Workshop ทำให้สามารถ กำหนดแนวการนำเสนอละครที่จะเล่นกับคู่เสมือนและคู่ตรงกันข้าม ระหว่างพระรามและนางสีดาด้วย

- a. **ผู้หญิงเป็นได้ทั้งเหยื่อ และผู้ล่า** ผู้หญิงไม่ใช่ว่าจะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เกม คำพูด ที่ผู้ทำ workshop คิดได้เกี่ยวกับผู้หญิง ผู้เข้าร่วมพัฒนabatมี 12 คน เลือกลำประโยคสำคัญที่ตนคิดว่าเกี่ยวข้องกับผู้หญิง หรืออธิบายความเป็นผู้หญิง แบ่งกลุ่ม ผู้เข้าร่วม workshop แล้ว ให้เอาความคิด ทั้ง 4 คนในกลุ่มมาแบ่งปันความคิดและหาประโยคหลัก ในการทำ workshop นำเสนอผลงานโดยลีลาท่าทางเท่านั้นไม่ใช่คำพูด

เรื่องที่ 1. ผู้หญิงเป็นได้ทั้งเหยื่อและผู้ล่า movement-สมัครงานไม่ได้งาน ใช้ความ sexy เข้าช่วย

เรื่องที่ 2. ไม่มีใครเห็นความสำคัญของผู้หญิง Prejudice ของผู้หญิงกับผู้หญิง ในหลายสถานการณ์ สถานการณ์: สมัครงาน

เรื่องที่ 3. ผู้หญิงสามารถดูแลตนเองได้ (บอนรเมล์)

ต่อจากนั้นให้พัฒนาเป็นบทละครเป็นเรื่องราวโดยนักแสดงไปหาข้อมูลเรื่องเด็กและผู้หญิงจาก มูลนิธิที่ทำงานเกี่ยวกับผู้หญิง เรื่องราวของเด็กชาวไทยใหญ่ ที่หาโอกาสเรียนหนังสือ และการมีชีวิตปกติ กฎหมายกับผู้หญิง ปัญหาและข้อกฎหมายที่ผู้หญิงถูกฟ้องร้องมากที่สุด

b. Notes จาก improvisation และ movement workshop กับกรอบ

เงื่อนไขที่ 1: ในการทำงานกับนักแสดง ผู้เขียนได้พัฒนางานกับ Props แทนกรอบ หรือภาวะ การอยู่กับกรอบ-กรอบเป็นภาวะหรือไม่

ความรู้สึกนึกคิดกับกรอบ -เป็นเพื่อน /Save / อยู่ได้ไม่เป็นปัญหา/ เป็นภาวะ อึดอัด/ พยายามจัดการ/ พยายามเอาชนะกรอบ พยายามควบคุมกรอบ

เงื่อนไขที่ 2: การออกจากกรอบ มีการระดมสมองเกี่ยวกับความเป็นนามธรรมของ ความคาดหวังที่สังคมครอบครัวยึดสร้างให้กับผู้หญิง และผู้หญิงอื่นได้แก่ นักแสดงคิดอย่างไรกับความคาดหวังนั้น ไร้ค่า สบายใจหรือต้องการประทุงให้แสดงออกผ่านท่าทาง

เงื่อนไขที่ 3: การจัดการกับกรอบของตนเอง

เงื่อนไขที่ 4: การนำเสนอเป็น ลีลา movement 5 ต่อเนื่อง เพื่อบอกทัศนคติของตนกับ กรอบเงื่อนไขที่กำหนดให้นักแสดงนี้ช่วยให้ผู้เขียนเข้าใจความคิดของนักแสดงกับปัญหา หรือ ความคาดหวังที่สังคมสร้างให้ผู้หญิง โดยตั้งเป็นกรอบความคิด การกระทำที่ทำให้ผู้หญิงต้อง พยายามทำตนให้เป็นไปตามที่สังคมกำหนดนักแสดงให้ความเห็นเรื่องกรอบดังนี้

แพรว อยู่ในกรอบได้ แต่ไม่ต้องการจะอยู่ในกรอบเพราะออกมานอกกรอบแล้ว แต่ต้องการ ความรู้สึกปลอดภัย อยากให้มีกรอบอยู่ข้างๆ

เพียว หา balance อยู่ อยากจัดการกับกรอบให้ได้ หาจุดที่เหมาะสม อะไรเหมาะสม

โป๊ ไม่เอากรอบ ไม่อยากกลับมาอีก ทั้งกรอบเลย ขอออกจากกรอบตลอดไป

ฟ้า สบายใจในกรอบ กรอบไม่ใช่ภาวะ

มาย อยู่ได้อย่างมีความสุขในกรอบ เหมือนอยู่ในเทพนิยาย

นิว กรอบเป็นภาวะ ไม่อยากอยู่ อึดอัด

ลูกปลา เจ็บๆ คิดว่าจะทำอะไรกับมันดี และทิ้งมันไป ยืนมอง

เบิร์ด อยู่เหนือกรอบ เป็นผู้ควบคุมกรอบ ชนะมัน

เอี้ยง เป็นภาวะแต่ก็แบกไปด้วย

ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตนักแสดงมากกว่านำเกมเองเพราะต้องการรับฟังความคิดเห็น จากการทำ workshop การระดมสมอง และการแลกเปลี่ยนความคิดของนักแสดงซึ่งก็เป็นผู้หญิงในโลกปัจจุบัน กระบวนการ พูดคุย แลกเปลี่ยนและถามความคิดเห็นกับนักแสดงมีเรื่องราวที่นักแสดงให้ความสนใจ และต้องการพัฒนาเรื่องราวหรือฉากต่างๆ ในการแสดง

- เรื่องแม่ที่พลัดพรากจากลูกในเหตุการณ์สึนามิ
- การประกวดนางงาม ที่เน้นเรื่องความสวยงาม ไม่ใช่ดีงาม
- เรื่องราวของเด็กที่ถูกทิ้ง หรือกลายเป็นเด็กเร่ร่อน เด็กด้อยโอกาส

สรุปร่างบทละครที่ 3

การทำงานแบบ workshop กับนักแสดงที่ได้คัดเลือกตัวมาในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้มองเห็นความสามารถของนักแสดงที่ไม่เหมือนกัน แต่ก็เป็นอย่างดีเพราะทำให้ได้เห็นผู้หญิงหลายลักษณะ หลายวัย มีความหลากหลายด้านอายุ ความงาม และความสามารถทำให้เกิดการพัฒนาบทที่นักแสดงน่าจะมีแนวโน้มที่แสดงได้ดีคัดเลือกบทบาทและวางตัวนักแสดงกับบทบาทได้ดีและเหมาะสมขึ้น

บทที่พัฒนาได้ในช่วงที่ได้พบนักแสดงแล้วจะเป็นบทที่พยายามจะสื่อสารกับผู้ชมด้วยประโยคใหม่ที่ไม่ใช่ประโยคที่เห็นใจ และเข้มข้นขึ้นกับการเป็นผู้หญิง รวมทั้งการถูกระทำ ถูกเอาเปรียบ หลังจากได้ทำงานกับนักแสดง ประโยคสำคัญที่นักแสดงกลุ่มนี้นำเสนอคือผู้หญิงเป็นทั้งเหยื่อและผู้ล่า ประโยคนี้ช่วยเปลี่ยนให้บทละครที่พัฒนาใหม่นี้ ให้ความสำคัญกับ ความคิด ตัวตน และการรู้จักตนเองของผู้หญิง ช่วยในการตีความบทละครและช่วยในการเขียนละครทำให้ผู้เขียนเลิกละทอดทิ้งโครงเรื่องที่เล่าเรื่องตามแบบเดิมๆ ที่บอกว่า ผู้หญิงน่าสงสาร เป็นคนดีและเป็นผู้ที่ถูกกระทำโดยสังคม เกิดความคิดเรื่องการเป็นคู่ตรงข้ามและทำให้ตัดสินใจเลือกเรื่องที่จะนำเสนอได้ชัดเจนขึ้น สามารถหาแนวการนำเสนอ และเขียนบทละครที่ไม่ทำให้ผู้หญิงเป็นคนน่าสงสาร และช่วยตัวเองไม่ได้ แต่นำเสนอเรื่องราวของผู้หญิงที่มีความทุกข์แต่ก็ยังใช้ชีวิตอยู่ และกลับมามองเรื่องราว ทศนคติของสังคมกับผู้หญิงผู้วิจัยต้องการนำเสนอสาระที่ทำให้ผู้ชมเปิดใจและยอมรับความกล้า ความอดทน และความสงบเยือกเย็นของผู้หญิงนอกจากนี้ยังสามารถพัฒนา Structure ในการผูกเรื่องราว และกำหนดการนำเสนอเลือกเรื่องราวที่จะนำมาใช้ได้

ร่างบทละครร่างที่ 4 :

การสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการในร้านนวด ร้านนวดเพื่อความงาม สปา และการร่วมฟังเรื่องราวของผองเพื่อนผู้หญิงกลุ่มสาวสันทราย⁶ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้หญิงที่ขาดการศึกษาและโอกาสทางสังคม การมีชีวิตและปัญหาในการใช้ชีวิต ทำให้มองเห็นภาพที่สังคมทั้งในอดีตและปัจจุบันต้องการสื่อสารกับผู้หญิงเป็นภาพที่สร้างความเข้าใจอันผิดพลาดให้กับผู้หญิงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย จิตใจ และสุดท้าย การนับถือตนเอง อย่างไรก็ตาม หลังจากได้ทำร่างบทละคร และพยายามเขียนบทจากการระดมสมองกับนักแสดงแล้ว ผู้เขียนได้สร้าง **ลำดับเรื่องราว**ขึ้นมาใหม่ และให้นักแสดง ช่วยเติม เรื่องราวที่เขาได้ค้นคว้า สัมภาษณ์ หรือนำมาจากความคิด หรือจากสื่อที่พบในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของผู้หญิง

อย่างไรก็ตามในการพัฒนาการแสดงนั้น ตามร่างบทละครนี้ มีลักษณะเชิงเปรียบเทียบ และมีการแทนเรื่องราวด้วยสัญลักษณ์ การเดินรำการนำเสนอด้วยภาษาท่าทางการเดินรำ มีภาพสมัยใหม่ และภาพโบราณ มาประสานกันน่าจะช่วยให้การเล่าเรื่องแบบใหม่น่าสนใจ สามารถเชื่อมต่อภาพ-เรื่องโบราณ การเชิดหุ่นและการใช้เพลงโบราณกับการรำหุ่นสมัยใหม่

ส่วนเรื่องราวอีกลักษณะหนึ่ง ผู้วิจัยอยากนำช่วงชีวิตของนางสีดามาวางเป็นโครง แล้วนำเรื่องราวข้อมูลในโลกปัจจุบันที่พบได้จากสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงแล้วดูว่ามีส่วนใกล้เคียงกันหรือไม่ เรื่องราวที่จะนำมาสวมลงในโครงเป็นเรื่องราวที่นักแสดงนำมาเองหรือเกิดความประทับใจจากเรื่องผู้หญิงผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออื่นๆ ในปี 2004-2005 ทั้งนี้เพราะละครเรื่องนี้มีประเด็นในการนำเสนอเรื่องความคิดนอกกรอบอิสรภาพในการพัฒนาตนเองและดำรงตนเอง การให้ความหมายที่หลากหลายกับคุณค่าของผู้หญิง ดังนั้นการเสนอเรื่องนี้จึงมิได้นำไปสู่ การจุดสูงสุดทางอารมณ์ แต่นำเสนอความคิดที่แตกต่าง และตั้งคำถามให้ผู้ชมตอบ หรือมีส่วนในการนำกลับไปพิจารณาได้ดีกว่า

⁶ สาวสันทรายเป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้หญิงของคณะอักษรศาสตร์ที่มีอายุ 45-55 ได้มาร่วมทานอาหารกลางวันด้วยกันทุกวันและมีเรื่องราวชีวิตครอบครัว ปัญหาต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกัน เป็นกำลังใจให้กันยามเจ็บป่วย และดูแลกันยามทุกข์โศก

ชีวิตนางสีดาจากเรื่องรามายณะ ที่สังเคราะห์มาใช้	ชีวิตนางสีดา ที่เลือกใช้จากเรื่อง 7 เรื่อง และ สามารถสื่อกับปัจจุบัน
<ul style="list-style-type: none"> -การเกิดที่ผันแปรไปตามความเชื่อชุมชน -ถูกทิ้งหรือพบอยู่ใต้ดิน⁷ -พระชนกนำไปเลี้ยง 	<p>ถูกทิ้งหรือพบอยู่ใต้ดิน</p> <p>ใช้บทเพลงของเทเลกู เพราะเป็นบทเพลงที่ขยาย แยกตัวจากเรื่องแบบชนบเดิม เป็นบทเพลงที่ให้ กำลังใจเด็กกำพร้าและเด็กยากจนให้มองเห็นนางสีดา เป็นต้นแบบความดีงามที่ต่อมาประสบความสำเร็จ</p>
<ul style="list-style-type: none"> -การแต่งงานกับผู้มีบุญ(ประลองยกศร) -การแต่งงานกับคนที่รัก <p>การประลองฝีมือ ยกศร เพื่อเป็นผู้เก่งกล้า เป็น ผู้ชนะ มีบุญ แต่ก็เป็นคนแปลกหน้า</p> <ul style="list-style-type: none"> -การแต่งงานและติดตามไปอยู่ที่อโยธยา 	<p>การแต่งงานกับผู้มีบุญ</p> <p>โอกาสในชีวิตเด็กเร่ร่อน</p> <p>การแต่งงานและเลือกคู่ทางอินเทอร์เน็ต</p> <p>การแต่งงานกับคนแปลกหน้า</p> <p>การเสี่ยง เพื่อชีวิตที่ดีกว่า</p>
<ul style="list-style-type: none"> -การติดตามสามีไปอยู่ป่า <p>-ผู้หญิงที่ดีงาม VS ผู้หญิงร้ายกาจ-</p> <p>-สีดา VS สำนึกษา</p> <p>-กวางทองและการถูกลักพาตัว</p> <p>ทุกเรื่องในรามายณะ เขียนถึงความเป็นอุดมคติ ของของนางสีดา และจงใจไม่เน้นข้อมูลและ เรื่องราวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับนางสีดา ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะ ชุมชนไม่ใส่ใจ หรือต้องการนำเสนอ ภาพที่ชุมชน-สังคมต้องการจะสร้างขึ้นเป็น ตัวอย่าง⁸ของความดีงาม</p>	<p>ผู้หญิงที่ดีงาม VS ผู้หญิงร้าย</p> <p>การค้นหาผู้หญิงดีงาม-อุดมคติในโลกสมัยใหม่ การ ประกวดนางงาม การเน้นภาพลักษณ์ และความดีที่ สังคม กำหนด</p> <p>การประกวดนางงาม และการได้คนงามที่มีดำหนิ สังคมยอมรับแต่ภาพภายนอก และไม่สนใจ เรื่องราว และชีวิตคนจริงๆ</p>
-ลุยไฟ	ลุยไฟ
-การถูกสามีนำไปฆ่าขณะที่ท้อง	

⁷ *อวตารพระลักษมี* เกี่ยวพันกับเทวีพระศรี ของอินเดีย * มเหสีพระอินทร์กลับมาเกิดเพื่อแก้แค้นทศกัณฐ์ *

⁸ คำถามนี้เกิดขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลเรื่องราวของผู้หญิงในสื่อปัจจุบัน เรื่องราวของรองมิสไทยแลนด์เวิลด์ ที่
เคยแต่งงานมาแล้วที่ต้องลาออกจากตำแหน่ง รายการหลายรายการที่เน้นสังคมของการบริโภค ค่านิยมในการเปลี่ยน
คู่ครองในละครชุดของสังคมอเมริกัน รายการที่เน้นการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ การลดความอ้วน การผ่าตัดและเปลี่ยน
ร่างกายหน้าตาในเวลาสั้นๆ

ชีวิตนางสีดาจากเรื่องรามายณะ ที่สังเคราะห์มาใช้	ชีวิตนางสีดา ที่เลือกใช้จากเรื่อง 7 เรื่อง และ สามารถสื่อกับปัจจุบัน
-การเลี้ยงลูกเพียงลำพัง การล้วยไฟไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากการร้องขอของ นางสีดาเองหรือจากสถานการณ์บังคับ การ ล้วยไฟเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจาก การขาด ความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างพระราม - นางสีดา และทำให้เกิดการไม่ไว้วางใจกันใน กรณีอื่นๆ อีก และนำไปสู่การแยกจากกัน	การล้วยไฟในที่นี้หมายถึงความทุกข์ของผู้หญิงปัจจุบัน ความทุกข์ที่มีอยู่ทุกยุคทุกสมัย ความทุกข์ จาก สงคราม การพลัดพราก หรือการถูกทารุณ ต่างๆ
การพบกันอีกครั้งนำไปสู่ตอนจบที่หลากหลาย การจบแบบความสุข การจบแบบแยกกันตลอดไป หลายเรื่องไม่กล่าวชัดเจนเน้นแต่ตัวเอง การจบที่สีดากลายเป็นเจ้าแม่กาฬี และต่อสู้ใน สงคราม	การพบกันอีกครั้ง/ ตอนจบหลากหลาย ยังไม่รู้จะค้นหาตอนจบที่เหมาะสมอย่างไร อาจค้นพบ ในตอนกำกับกับการแสดง

ในเชิงทฤษฎี ถ้าต้องการจะตีกรอบกลวิธีเช่นนี้ อาจจะผลักดันเข้าไปสู่การเขียนบทละครในแบบ
สตรีนิยมที่มองเห็นว่าการเขียนบทแบบพัฒนาสู่การมีอารมณ์สูงสุด เป็นแนวคิดแบบผู้ชาย และผู้หญิง
สามารถทำงานในเชิงรับฟัง และสร้างงานร่วมกับผู้อื่นๆ (ผู้หญิงด้วยกัน) ได้ดีกว่า จึงมักเขียนบทหรือสร้าง
บทละครจากการทำ workshop และสรุปเป็นโครงหลัก แต่ผู้วิจัยไม่ได้พัฒนาบทละครเรื่องนี้เพื่อให้
เป็นละครสตรีนิยม หรือต้องการอ้างอิงทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง แต่พัฒนาบทนี้ในรูปแบบนี้เพราะคิดว่า
เหมาะกับงานชิ้นนี้ และต้องการสื่อสารกับผู้ชมที่ยังเป็นเยาวชน การนำทัศนคติและความคิดเห็นของ
นักแสดงที่ยังอยู่ในวัยรุ่น และเป็นเยาวชนจึงเป็นกระบวนการที่น่าสนใจซึ่งนับเป็นกระบวนการในการเก็บ
ข้อมูลและพัฒนาข้อมูลเป็นบทละคร เรื่อง “สีดา - ศรีราม?”

ปัญหาอุปสรรคและการแก้ปัญหา

เมื่อได้โครงหลัก (structure) ของเรื่องแล้ว ได้ลองพัฒนาบทตามโครงที่วางไว้หลายครั้ง แต่บทที่
ได้มาก็ยังมีลักษณะเล่าเรื่องแบบเดิม และเป็นการเล่าไปเรื่อยๆ ตามลำดับเหตุการณ์ที่คัดเลือกไว้และทำให้
ยังไม่ได้บทที่จะนำไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนางานกับฝ่ายอื่นๆ ที่ลงรายละเอียดได้ ในการจะพัฒนาบท
ต้นแบบจึงต้องทำงาน ดังนี้

1. กลับไปทำงานกับร่างบทละครที่ 1 ที่เป็นภาษาอังกฤษ และนำเอาประเด็นการค้นหานางสีดา กลับมาใช้เป็นเงื่อนไขสำคัญ คัดเลือกตัวละครที่มีลักษณะตรงกันข้าม หรือได้ชื่อว่าเป็นตัวละครที่มีความตรงกันข้ามกับนางสีดามาใช้ คัดเลือกสถานที่ที่ชุมนุมของผู้หญิงที่มีความเป็นปักษ์กับนางสีดา
2. ให้ความสำคัญกับทฤษฎีคู่ตรงข้าม การเป็นตัวละครที่มีลักษณะตรงกันข้ามกัน ค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่องตัวละครหญิงอื่นๆในเรื่องเดียวกัน⁹ ตัวละครที่เป็นยักษ์ รากษส ตัวละครที่มีพฤติกรรมตรงกันข้ามกับนางสีดาและอุกฤษิ¹⁰ อีกทั้งตัวละครอื่นๆ ในวรรณคดีไทยที่ได้ชื่อว่าทำตัวไม่เหมาะสมถูกสังคมต่อว่าและไม่รับเข้าเป็นพวก
3. นำตัวละครในวรรณคดีไทยและนำเรื่องการค้นหาผู้หญิงชื่อนางสีดามาสวมกัน และสร้างตัวละครที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับค่านิยมของผู้หญิงในอุดมคติของไทยหลายตัวตรงที่เปิดเผย พุดจากใจตรงไปตรงมากล้าแสดงความรู้สึกเรื่องความรัก - ผู้ชาย แสดงออกและพุดความคิดของตนเองพยายามพัฒนาตัวละครและ สถานการณ์ให้เป็นความรู้สึกทางบวก
4. แกไขอุปสรรคในการสร้างงานที่เกี่ยวข้องกับลีลา การเคลื่อนไหว เพราะนักแสดงหลายคนไม่เคยมีประสบการณ์ด้านการใช้ร่างกายเพื่อสื่อความหมายและความรู้สึกมาก่อน การทำ Workshop สร้างงานจากการเต้น หรือพัฒนาท่าจากปฏิกิริยาจึงมีข้อจำกัด ได้ปรึกษากับศิลปินรับเชิญและขอให้สร้างแบบแผนการเต้นท่าพื้นฐาน สำหรับคนที่เต้นรำไม่ได้และใช้เวลาในการฝึกเต้นรำ-รำไทยมากกว่าฝึกการแสดง
5. ต้องหานางสีดาที่เป็นนักรำที่มีความสามารถใหม่ เพื่อใช้เป็นตัวช่วยในการดำเนินเรื่องราวและร้อยเรียงเรื่องเข้าด้วยกัน
6. จัดโครงสร้างแบบใหม่ที่เป็นเรื่องเล่าจากนักแสดงเข้าใจในหมวด ส่วนใหญ่เป็นความทุกข์ไม่สิ้นสุด การลุ่มหลงของผู้หญิงไม่มีสิ้นสุดจัดลำดับเรื่องให้เป็นหมวดหมู่
7. สร้างบทที่เป็นพื้นที่ที่จะฟังพระราชมพุดความในใจ เป็นการสร้างภาพตรงกันข้ามที่ชัดเจนและสำคัญให้กับละครเรื่องนี้
8. สร้างตัวละครที่เป็นผู้เล่าเรื่อง เป็นตัวแทนของผู้หญิงปรกติสักคนที่ต้องการค้นหา ผู้หญิงที่ดีงาม เป็นตัวแทนของความสมบูรณ์แบบ เป็นตัวแทนผู้ชมข้ามมิติไปค้นหานางสีดาในโลกแห่งวรรณกรรม หรือผู้หญิงอุดมคติในใจของผู้หญิงด้วยกัน
9. กำหนดพื้นที่สำหรับการเต้นรำ การเล่าเรื่องด้วยภาพเป็นสามส่วน ตอนโหมโรง เล่าเรื่องโบราณ และตอนจบ

⁹ Many Ramayana

¹⁰ เรื่องสีดา-สำนึกชา

การพัฒนาบทละครเรื่องนี้จึงเป็นบทละครแบบผสมระหว่างเรื่องเล่าโบราณและเรื่องที่คุณผู้ชมพบได้ในเวลาปัจจุบันร้อยเรียงเข้าด้วยกันด้วยตัวละครผู้หญิงที่อ้างว่าตนเองเป็นนางสีดา หรือมีชีวิตคล้ายคลึงกับนางสีดาในบริบทที่คุณผู้ชมคาดไม่ถึงเพราะเป็นบริบทใกล้ตัวทำให้ผู้ชมจินตนาการได้ว่าเรื่องราวความทุกข์เช่นนี้มีอยู่ในเรื่องโบราณ ร่างบทละครที่พัฒนาขึ้น ใช้เป็นร่างบทละครในการทำงานและปรับเปลี่ยนกับนักแสดงบ้าง เป็นบทละครที่คุณผู้หญิงได้พูดถึงความสำคัญของการเป็นผู้หญิง การพูดถึงความต้องการ ความคิดทัศนคติ และการแก้ปัญหา รับฟังเรื่องราวของกันและกันที่มีอยู่จริงในสังคมผู้หญิง

ร่างบทละครที่ 4 : ร่างบทละครต้นแบบที่ใช้ในการทำงาน และการกำกับการแสดง

August 3 2005 : ร่างบทละครที่ใช้ในการทำงาน เมื่อแสดงจริงยังมีการดัดแปลงอีก 20 %

1.Overture Dance: ผู้หญิงในกรอบ

บนพื้นที่ที่มีโครงเหล็ก 5 เหลี่ยมขนาดต่างๆ ตั้งประดับอยู่ ในนั้นมีร่างผู้หญิงขดตัวอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยม

She : พวกคุณรู้จักผู้หญิงที่ชื่อนางสีดา บ้างไหม เรื่องของนางสีดาเป็นเรื่องแปลก

แม้ว่าเธอจะเป็นตัวละครสำคัญของเรื่อง รามเกียรติ์ เป็นต้นเหตุของสงครามแห่งความดิ้นรนและความถูกต้อง แต่ชีวิตของนางสีดา ผู้หญิงในอุดมคติ ที่สวยและดีที่สุดใน 3 โลก

เป็นเมียสุดประเสริฐ อุทิศตนแก่สามี กลับมีแต่ความคลุมเครือ ทั้งในเรื่องราวเมื่อเธอเกิด

ชีวิตวัยเด็ก ชีวิตหลังการแต่งงาน การถูกอุ้ม จนกระทั่งการถูกสามีสังหาร

และกลายเป็นคุณแม่วัยโสดยุคบุกเบิก เป็นเรื่องราวชีวิตที่มีดมน ปกปิด ซ่อนเร้นไว้

ภายใต้เรื่องราวที่ทุกคนรู้จักดี

ถ้านางสีดาเป็นคนเล่าเรื่อง รามเกียรติ์บางทีละครเรื่องนี้จะไม่มีตอนจบอย่างที่เป็นอยู่

ไม่ว่ารามเกียรติ์จะจบอย่างไร เกียรติของพระรามยังคงอยู่

แต่ถ้านางสีดามีโอกาสที่จะได้พูดถึงชีวิตของเธอบ้าง เธออยากจะเล่าอะไร ให้เราฟัง

วันนี้ ให้"นางสีดา" เล่าเรื่อง ของเธอ

เพราะว่า เรื่องเก่านั้น เราฟังมาหมดแล้ว

1 สค2548

การเดินรำของผู้หญิงในกรอบ ยาวประมาณ 8 นาที

สิดา 1 : วันที่ทศกัณฐ์ตายคือจุดจบของชีวิตฉัน เมื่อสงครามสิ้นสุด พระรามได้เกียรติยศกลับคืนมา
- เราได้อยู่ด้วยกัน แต่พระรามกับฉันกลับห่างไกลกันเหมือนคนไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

สิดา 2 : ฉันตายทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่
การถูกลักพาตัว
เป็นเรื่องไม่มีศักดิ์ศรี
ฉัน กลายเป็นสิ่งของที่มีคนแย่งชิง
ลักขโมย ไปได้ ถูกบังคับด้วยกำลัง มองว่าเป็นของเล่น
เพื่อสนองตัณหาอารมณ์

สิดา 3 : เมื่อพระรามสั่งฆ่าฉันกับลูก ระหว่างเราก็นิ่ง
ฉันมีชีวิตใหม่
สำหรับลูก เท่านั้น

สิดา 4: ฉันตาย ตั้งแต่พ่อแม่เอาไปโยนทิ้งทะเล ไม่เคยมีใครใส่ใจ
พ่อแม่ ฉันเป็นใคร
พี่น้องฉันมีหรือไม่
ทำไมไม่มีใครรักฉัน

สิดา 5: ผู้หญิงมักถูกทิ้งไว้ ให้พบกับเรื่องร้ายๆ เมื่อทศกัณฐ์ และอสูรพงศ์ล้มหาย
สงครามไม่เคยสิ้นสุด ยังมีสงครามอีกหลายครั้ง ยังมีจอมอสูรที่ยิ่งใหญ่กว่า มีถึง 1000
หน้าและมีอำนาจมหาศาล พระราม และพวกผู้ชายออกไปรบ ทุกคนล้มตาย
พระรามถูกศรปักที่อก ไม่มีผู้ชายคนไหนเหลืรอดอยู่เลย ฉันโกรธ-----

นางสิดาทุกคน ฉันโกรธ ฉันโกรธๆๆ
(ทุกคนค่อยๆกรายร่าง โดยหยิบเอาหน้ากากขึ้นมาใส่)
นางสิดากลายเป็น สิดาภาคดุร้าย

เพลง-ดนตรีแปลงร่างกลับกลายเป็นอสูรกาย

สิดาภาคกาลิสูร์ยักษ์ 1000 หน้า ข้างนอก และใน ม่าน ที่เคลื่อนไหวออกมา แล้วออกมาสู้กัน ข้างนอก
เพลงเชิดจับ

ยักษ์ 1000 หน้าพ่ายแพ้ชัยชนะของผู้หญิง

****นำผู้หญิงจากข้างหลัง มาพบกับ **She**

Transition 1: Sound effect: เสียง ผ่าน อวกาศมา คำพูดเดิม 6 ประโยคสุดท้าย เป็น Dance

เชื่อมเข้ามา ระหว่าง She กับ สีดา 5 ภายในเสียงอวกาศ นั้น เพียว เข้าไป สีดา ในกรอบ เข้าไป ไฟ ที่ She ผู้หญิงที่ตามหา นางสีดา (ทุกคนเดินเป็นวงกลม She ออกสุดท้าย)

Sound Effect :

ตำนานสีดาเป็นคนเล่าเรื่อง รามเกียรติ์บางทีละครเรื่อง
นี้จะไม่มีตอนจบ อย่างที่เป็นอยู่
ไม่ว่ารามเกียรติ์จะจบอย่างไร เกียรติของพระรามยังคงอยู่
แต่ตำนานสีดามีโอกาสที่จะได้พูดถึงชีวิตของเธอบ้าง
เธออยากจะทำอะไร ให้เราฟัง
วันนี้ ให้"นางสีดา" เล่าเรื่อง ของเธอ
เพราะว่า เรื่องเก่านั้น เราฟังมาหมดแล้ว

พร้อม Stage crew เข้ามา เปลี่ยนฉาก

จบภาคนำเหตุการณ์

ฉากที่ 2:

Stage เข้าเปลี่ยนฉาก ยกฉากเข้า แกะผ้าออก นักแสดงประจำที่

L: ของป้าย Projector Spa & Beauty

L: on stage

L: ไฟขึ้น มองเห็นรูปนางสีดาใน "กรอบ Poster" ในแบบสมัยใหม่ เป็นนางสีดาเลอเลิศแบบสาว
Fushion

ST: เด็กติดโปสเตอร์ เข้ามาติดโปสเตอร์ ขนาดใหญ่ พร้อมโบป๊อว แจกให้สาว ๆ ที่นั่งอยู่

มีนักแสดง 6 คน เด็กติด poster-และ เด็กตัดผิว 1 คน

ใน Salon ที่มีลักษณะ Spa นวดหน้า ดงาม

มีดอกไม้ ขนาดใหญ่ เชิงป่าดงดิบ ทุกคนใส่ชุด สีแดง ออบมม ทำหน้า คุณ Gems,หรือ แก้ว (หน้าม้า)
เป็นเจ้าของร้าน ในร้าน มี สาวๆ stage ทำหน้าที่ นวดเท้า ทำเล็บ relax ในอ่างน้ำ (อาจเป็นอ่างกลม
สำหรับโมรา)

ผู้หญิง 5-6 กำลังตามหา กำลังอ่านข่าวแจก "นางสีดาญนิเวิร์ส" มากที่สุด

ในห้อง บริการเสริมความงาม ผู้หญิง

ตัวละคร: แก้ว โมรา (สาวในผอบ) พิม (สาวนอนนวด) อีฟ (สาวโยคะ)
สา และของขวัญ เด็กวัยรุ่นหนีเที่ยว

แก้วและโมราแย่งกันอ่าน

แก้ว : ประทศ “สิดา universe”
ใครได้เป็น นางสิดา ปีนี้ จะมี วิมานหรู 100 ล้านเป็นรางวัล
ส่งเรื่องของคุณมาประทศได้เลย

โมรา ปีนี้มาแปลกนะ ต้องเขียนเรื่องชีวิตมาประทศ
ใคร มีชีวิต เหมือนนางสิดามากที่สุด
เขาจะพิมพ์เรื่อง เป็นหนังสือ ปกแข็ง

แก้ว เอาเรื่องไปทำหนัง inter เลิศมากๆ ค่ะ
มีรางวัล ไปปรากฏตัวต่างประเทศด้วย

อีฟ ใครหน้อจะได้เป็น ผู้หญิงในฝัน ที่ สุดจะเพอร์เฟค

พิม อันนี้เป็นชื่นชม หรือ พิมพ์มรรยาคะคุณอีฟ

อีฟ ประทศหลังซิคะ ก็พวกเรารู้ว่า ที่เขาพูดถึงนะ มันไม่มีอยู่จริง

แก้ว มีจริงซิคะ ไม่งั้นเขาจะจัด “วิมาน ราคา 100 ล้าน ” ไว้ให้ คุณ
สิดาเธออยู่ แล้วจัดพวกเรามากี่ กอง อยู่ตรงนี้ ทำไมละ

โมรา วิมานนะมันก็คงเล็กๆนะค่ะ ปีหนึ่งๆ สมัครเป็น ร้อย ได้ไปอยู่วิมาน
คนเดียว พวกตกรอบสวยไม่เท่า ดีไม่ถึง ก็มากองอยู่กับพวกเรา อุ่นหนาฝาคั่งขึ้นเรื่อยๆ

แก้ว แต่งานนี้เราทำแทนะคะคุณ
เขาให้ผู้หญิง มาเลือกมา vote กันเองว่าเรื่องของใครเป็นสุดยอด-สุดพิเศษ มีความงาม
ความดี ความเฉลียวฉลาด ในสามโลก

- พิม ผู้หญิงจาก นรก อย่างพวกเรา ก็มีสิทธิ์ โหวต ด้วยซิคะ
- แก้ว น่าตื่นเต้นนะคะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงกัน บ้างแล้ว
คนจาก"โลกที่สาม"อย่างเรา ก็ร่วมโหวตได้
เราโหวตกันเองดีไม่คุณ
- โมรา คุณคะ ดิฉันว่า พวกเรา คงไม่ได้สิทธิ์นั้น
เราต้องส่งเรื่องเข้าประกวด เรื่องก็ต้องดี
เขาวัดกันว่า เรื่องราวที่วิเศษๆ บวก ความงาม ความดีพร้อม แล้วก็เลอเลิศ
เสียสละ มีคุณค่า อะไร เทือกนั้น
- อิฟ ดิฉันมีความบกพร่องในเรื่องความงามตรงไหน หรือคะ
- โมรา งามเพียบพร้อม ค่ะ แต่คงมีปัญหาเรื่อง
ความดีพร้อมสักนิดหน่อย
- อิฟ ผู้หญิงก็ต้องมีความบกพร่องกันบ้าง
ดิฉันไม่เคยนอกใจสามี อย่าลืมนะคะ กะแค่แอบเปิ้ลลูกเดียว
มันไม่ควรจะมีอะไรเป็นบาปติดตัว นานนัก
- แก้ว แล้วดิฉันมันด้อยค่ายังไงคะ
ดีพร้อม ไม่นอกใจ รักและทุ่มเทให้สามี ทุกอย่าง
- พิม ก็คงไม่เพอร์เฟคตรงทุกอย่างทำเทียม ปลอมและแปลง มั้งคะ
- แก้ว คุณขา มือก็ไวก ดาบก็กว้าง ปราดเปรี๊ยะ สมบูรณ์แบบ
แถมยังสวยเนียนแบบนี้ สามีต่างหากที่ไม่ เอ้อ
การมีสามีไม่เพอร์เฟคนี่ก็เป็นปัญหาค่ะ ขอย้ำ
- อิฟ แล้วพวกเธอไม่คิดจะสมัครบ้างหรือคะ (กับสาว STage)
คุณด้วย คุณพิม คุณพิมคะ

พิม ไม้คะ เปื่อเป็นข่าวคราว
 คุณก็รู้ดิฉันอยู่เฉยๆก็ลำบากจะแย่แล้ว อยากเป็นเพียงแม่ที่ดี
 เมียที่ดี แล้วก็ขอมีสามี คนเดียวก็นพอ

ผู้หญิงสวยมากเดินเข้ามา ถือชุด และวิกผมยาว

สีดา ๑ ที่นี้ รับสระวิกผมยาวไม้คะ

แก้ว ที่นี้รับทำทุกอย่างละคะ ที่เกี่ยวข้องกับทำให้ผู้หญิงสวย

สีดา ๑ งั้นช่วย เสิร์ท วิก นี้ด้วยคะ แล้วก็ อยากให้ซักแห้งชุดไทย
 แล้วก็ ขัดเครื่องประดับด้วย จะต้องใช้งานในสอง วันนี้คะ

โมรา ชุดสวยมากๆ คะ ของโบราณ- แท้ เหมอคะ

สีดา ๑ ทำเทียมนะคะ ทำใหม่ ให้เหมือนเก่า

พิม มาธุรกิจเหมอคะ หรือว่าจะมาประกวดนางในฝันอะไรนั้น

อิฟ คุณนะมีเรื่องดีๆ ไม้คะ ถ้าคุณมีเรื่องที่เหมือน หรือ คล้ายๆ
 ชีวิตนางสีดา คุณก็อาจจะได้เป็น นางสีดา universe

แก้ว สวยๆอย่างนี้ เพื่อพวกเราส่งคุณประกวดบ้าง

สีดา ๑ ขอบคุณ คะ ดิฉันมีหลายเรื่องเหมือนกัน
 แต่คนเรามักเลือก ฟังเฉพาะเรื่องที่อยากฟังเท่านั้น
 ไม่รู้ไม่เห็น ไม่ได้ยิน เรื่อง อื่นๆ ทั้งๆ ที่มีอยู่

แก้ว กรุณาลงชื่อตรงนี้นะคะได้ไม้คะ จะได้ไม่สับสนตอนมารับของ
 คุณชื่อ สีดาหรือคะ

สิดา ๑ ค่ะ

อิฟ อุตาย ธรรมดาสิดาก็ต้องอยู่บนสวรรค์ จะมาอยู่แถวนี้ได้ยังไงคะ

โมรา หรือว่าอาจจะเป็นของทำเทียมเหมือน ชุดไทยหรือวิกก็ได้

สิดา ๑ นั่นสิคะ แค่นี้ก็เรื่องหนึ่งแล้ว
มีเรื่องมากมาย ให้คุณคิดได้ ฟังได้นะคะ
และบางที สิดา ก็อาจจะอยู่ใน นรก อย่างที่คุณอยู่
และ คนที่ไปอยู่บน วิมาน อาจจะเป็นแค่ เรื่องในฝัน
เรื่องทำเทียม เลียนแบบ ก็ได้

เด็กผู้หญิง น่ารักมาก มาเคาะประตู
(ในชุดไปเที่ยว)

girl ขอโทษนะคะ กองประกวด สิดา ยูนิเวิร์ส ทางไหนคะ?

อาร์ท เดินตรงไปแบบนี้คะ อยู่สุดทางอีกฟากหนึ่งนะคะ

Girl: พี่คะ พอรู้ไหมคะ ว่าเราจะหาซื้อเรื่องโบราณของสิดาได้ที่ไหนคะ

ควัน-นรก ขาวน่า พวยพุ่ง นำสู่เรื่องในอดีต

เตรียมฉากกรอบด้านหลัง ห้ามคนเข้าระหว่างไฟ กับ Screen

Stage C: เก็บของทั้งหมด

เตรียม หนูที่ Screen 5 อัน หน้าพระรามอวดตาร

3: Myth-and legend รับฟังเรื่องที่มีมาใน

เรื่องเล่าโบราณ- 1 เทพกำเนิด (ตามบทพีมี)

1. L: เริ่มที่วงดนตรี และนักร้องชาย
2. ไฟที่ Screen และควันพวยพุ่ง
3. พระนารายณ์เป็นเงา ใหญ่มาก สีเขียว (very Green) ครอบคลุมโรงละคร
4. แสงเปลี่ยนรับ ผู้หญิง แสงสีทองส้ม ลักษณะมีอวดตาร
5. เพลง เชิดฉิ่ง

นักแสดงเชิดนางสีดา ที่เป็นตัวหนังร่วมสมัย 5 คน

พระนางลักษมี อวดาร

6. หนังสือรูปสีดา & รูป --> พระลักษมีที่เป็นนางรำ

เข้ากรรมณโฑเยาวมาลย์ พร้อมวันอวดารพระจักรี

7. เพลงเฉลิมฉลองการอวดารครั้งนี้

8. เป็นภาพ การรำรำจากสวรรค์ พระลักษมี เป็น หญิงเดียว กับภาพหนังสือสีดา จาก
ขนาดเดียวกัน 5 ภาพ เป็นขนาดเล็กลงและเปลี่ยนเป็น ภาพทารก

Myth & Sacred

เครื่องไทย ขลุ่ย สวय นางรำกับ หนังสือ ๓-๕ รูป เล็ก

พระลักษมี รำ- new Choreography new music

ระบำ อวดาร ด้วยเพลงเชิดจิ้ง พวกเชิดหนังโปรยดอกไม้ได้

พระลักษมี เปลี่ยนเป็น หรือ แปลงเป็น

สีดา- ชีวิตที่ถูกฝังไว้ใต้ดิน

เด็ก- ถือนางใหญ่รูปเด็ก เดินรอบเวที ขณะที่มีการรำตรงกลาง

3 counts and so it started from underground.

เพลงพระทอง

music: มีเสียงพึมพำออกมาจากกู ที่สะท้อนกัน เป็นเรื่อง-3 เรื่องเล่าซ้อนกัน

2 นาทีเล่าเข้าไปมาเป็น คอรัส อยากให้เสียงหนึ่งเป็นพวก--- คำขึ้น : เด็กกระหรีง
หรือไทยใหญ่

นักแสดง ๒-๓-๔ โผล่ขึ้นมาจากใต้ดิน

Voice:

นักแสดง - พวกคุณไม่เข้าใจหรอกว่า ชีวิตที่ถูกฝังอยู่ใต้ดินแปลว่าอะไร

นักแสดง 2 พวกคุณไม่เข้าใจหรอกว่า ชีวิตที่พ่อแม่เอาไปทิ้ง เอาไปโยนน้ำ
หรือใส่ถุงไปทิ้งไว้ที่กองขยะ นะเป็นยัง

นักแสดง 3 พวกคุณไม่เข้าใจหรอกว่า การต้องไปอยู่กับคนแปลกหน้า คนที่มารับเลี้ยงเราเป็นยังไง

มี piece จาก Improvisation:

และการเดินรำบนดิน - กลับไปที่ใต้ดิน

- นักแสดง - พวกคุณไม่เข้าใจหรอกว่า ชีวิตที่ถูกฝังอยู่ใต้ดินแปลว่าอะไร
- นักแสดง 2 พวกคุณไม่เข้าใจหรอกว่า ชีวิตที่พ่อแม่เอาไปทิ้ง เอาไปโยนน้ำ หรือใส่ถุงไปทิ้งไว้ที่กองขยะ นะเป็นยัง
- นักแสดง 3 พวกคุณไม่เข้าใจหรอกว่า การต้องไปอยู่กับคนแปลกหน้า คนที่มาจับเลี้ยงเราเป็นยังงี้
- นักแสดง 4 : ชีวิตใต้ดิน เป็นชีวิตในความเป็นจริง เป็นชีวิตที่อยู่ในผอบ กำบัง ต่อให้มันเป็นทองคำ มันก็เป็นชีวิตที่มีดมน

Chorus ใต้ดิน : คุณไม่เข้าใจหรอกว่า ชีวิตที่ฝังอยู่ใต้ดิน ไม่ว่าคำบรรยาย จะสวยงามอย่างไร ในความเป็นจริง การมีชีวิตอยู่ใต้ดิน มันเป็น-ยังงี้

Sound: เสียงรถเมล์ รถไฟ เสียงสถานีขนส่ง เข้ามาตอนผู้หญิง 2 คนเข้ามา ค้นหาคนทำงาน

ผู้หญิง 2 มองหา คนไปทำงาน มองหา คัดสรรคน

นายหน้าหางาน 1 : ชื่ออะไร
(คำตอบ) : ส้ม โบ คำชื่น แดง ขวัญใจ นุ่น พร

นายหน้าหางาน 2: ทำอะไรเป็นบ้าง
(คำตอบ) : ซักผ้ารีดผ้า ทำกับข้าว เย็บผ้า ล้างซาม เลี้ยงเด็ก เลี้ยงเด็ก ร้องเพลง

นายหน้าหางาน 1: ขอคู่มือ โ้ยยี่เล็บกรัง คนนี้สะอาด
นายหน้าหางาน 2: ผิวพรรณใช้ได้ ดูพื้หน้อย ผมสวยนะ
นายหน้าหางาน 1: ดูชาติ ขาวาวเรียวดี
นายหน้าหางาน 2: ขาวดีใช้ได้ → ไปอยู่ทางโน้น
นายหน้าหางาน 1: ไม่ไหวซี่เหว่ มือตีนยาว หมุนหน้อย
เอาไปไว้โรงงาน

ลุงสาว ๆ เข้าหีบสองข้าง

Transition: **ด้วยเสียง** Airport

ฉาก 5 เจ้าสาว 3 คน

Second Projector: รูปผู้หญิง และจดหมายทางอินเทอร์เน็ต

เจ้าสาว B : ผู้หญิงหลายคนแต่งงาน เพียงเพื่อหนีออกจากความจำเจในชีวิต
การแต่งงาน เป็นโอกาสหนึ่งที่จะนำไปสู่สิ่งใหม่ๆ ที่ผู้หญิงคาดหวังว่ามันจะเป็นสิ่งที่ดีกว่า
มีผู้หญิงหลายคน รอคอยโอกาส ที่จะได้แต่งงาน โอกาสที่จะได้เปลี่ยนแปลงชีวิต
ทั้งสิ่งที่คุ้นเคยแต่ไม่มีสุขไปเผชิญโชค การแต่งงานจึงเป็นการเสี่ยง
แท้จริงแล้วเรามีชีวิตในความเสี่ยงเสมอ ไม่แต่งงานก็เสี่ยง ผู้หญิงหลายคนจึง
แต่งงานเพราะเห็นว่าเป็นการเสี่ยงที่เข้าใจกว่า เธออยากเป็นผู้ล่า
โดยเอาตัวเองเป็นเหยื่อและหวังว่าน่าจะมีสิ่งที่ดีรออยู่ ภาพการแต่งงานที่สวยงาม
สมบูรณ์แบบ ภาพสามีที่เป็นผู้นำพาสู่ชีวิตใหม่ เป็นภาพที่ผู้หญิง 95% ใฝ่ฝัน
สำหรับฉันอยู่ใน 5% หลัง การแต่งงานครั้งนี้---ไม่เหมือนก่อน
มันเป็นการเซ็นสัญญา ที่ฉันควบคุมได้ และ ฉันตั้งความหวังไว้ที่ตนเอง
ว่าจะทำให้ชีวิตดีขึ้น

**บน projector เป็นภาพผู้หญิงหลายคน สลับกัน แนะนำ ผู้หญิง แต่ละภาพแต่ละคน แต่ละความรู้
เหมือนเวลาชายผู้หญิงทางอินเทอร์เน็ต สลับไปมา**

ผู้หญิง 2 คน ที่เดินออกมากับ

เจ้าสาว E : เคยมีหมอดู ทายคุณไหมละ ว่า คุณจะโชคดี พบเนื้อคู่จากแดนไกล
P: ชีวิตจะลำบากนะ ระวังนะ ต้องเดินทางไกล พลัดพรากจากถิ่นที่อยู่
E: ฉันรู้ว่าพวกพี่กำลังคิดอะไรอยู่ คิดว่า นางนี้เข้ามา ทำอะไร
นางยักษ์ขนาดนี้ (สิดาตรงไหนวะ)
ชีวิตฉันเหมือนนางสิดาตรงไหนเธอ ตรง มีความสุขไง ตรงพบรัก
แต่งงานแล้วก็ออกเดินทางไกล
P: ในวันแต่งงานฉันก็มีความสุขที่สุด
E: เพอเฟค ในความคิดของฉันนะ เป็นการแต่งงานแบบ เพอร์เฟค
ได้แต่งงานกับ คนที่ดีพร้อม แถมมีเงินอีกต่างหาก

- P: การแต่งงานของฉันก็ perfect ทุกคนอวยชัยให้พร
แม่ผูกข้อมือ บอกว่า เป็นโชคดีแล้ว ที่ได้คนดี
มีฐานะ มาจากเมืองไกล
- E: ตอน เขามาขอนะ แม่ฉันท้าตาไหลพรากเลย
- P: งานแต่งงานเลี้ยงกันทั้งหมู่บ้าน
- E: อาหารเพียบ
- P: ขบวนแห่ขันหมากยาวไปถึงปากทาง
- E: มีกลองวิดีโอ
- P: มีช่างถ่ายรูป
- E: ถ่ายเสร็จเอาภาพมาฉายจอยักษ์คืนนั้นเลย
- P: ทุกอย่างทำตามประเพณีเพียบ
- E: ออซั่ม เอ็กซอติค
- อ๊ะๆๆๆ หัวเราะกันแบบนี้ รู้แล้วละซีว่าผัวพระรามหนูเป็นฝรั่ง แล้วก็ต้องนึก ต่อไปว่า
ว่าหนูขายตัวมาก่อน เกือบจะได้ขายเหมือนกัน ตอน ตามเพื่อนไปกรุงเทพ
คนแถวบ้านเขาฮิตไปอยู่ร้านข้าวต้มโต้รุ่ง
-----ล้างชามกันยันสว่าง ทำไมไม่ขายตัวเหวอ
ไม่รู้ซี ไม่เคยอยู่ในหัว อยู่ร้านข้าวต้ม 2 ปี
เมียเจ้าของก็ร้านตาย (P เดินออกไป)
อาโกเขาก็เลยได้แม่ครัว คน สวยเป็นเมีย
ที่นี้ตำแหน่งแม่ครัวก็ว่าง คนไม่สวย
ก็ได้เป็นแม่ครัว
นายช่างฝรั่งคนหนึ่ง แวะมากินข้าวต้มทุกวัน
แกมาขอดูหน้าแม่ครัว ว่าใครหนอ ทำกับข้าวเก่งที่สุด
นั่นแหละ อีก 6 เดือนแกก็มาขอ โรแมนติกคนะ
ผัวหนูเขารักหนูไม่
รักซีพี่ รักกัน เข้าใจกัน ถึงแต่งงานกัน
ความเข้าใจนี้มัน เบสิค นะพี่ จะกินจะอยู่ก็ห่วงใยกัน
พูดคุย ภาษาอะไรเหวอพี่ ูๆ ปลายๆ นี่แหละ
หนูว่าแต่งงานกัน อยู่ด้วยกันมันก็ง่ายๆแค่นี้
แต่ชีวิตหนู ดีนะ ในหมู่บ้านหนูนี่นะ
ถือว่าหนูเป็นบรรทัดฐานของลูกบ้านประเภทไม่สวยแต่ได้ดี

ตั้งแต่หนูแต่งงาน หนูมีโอกาสดีๆในชีวิต

บางคนบอกว่าแต่งงานเหมือนติดคุก สำหรับหนูการแต่งงานเป็นโอกาส เป็นการเรียนรู้ชีวิต

หนูนะ พูดภาษาิตาเลียนได้ เดี่ยวนี้ทำอาหาริตาเลียนเก่ง

บางทีไม่สววยเลย มันก็ดินะ (เดินออกไป)

เจ้าสาว P : วันที่เกิดเรื่อง ฉันมอมเหล้า เขา ฉันอยากให้เขาหลับไป จะได้ไม่มายุ่งกับฉันเสียที่
ฉันไม่สบาย ไม่อยากทำอะไรทั้งนั้น ฉันยังจำได้ว่าเขาเข้ามาลวนลามแต่ฉันปฏิเสธ
เขาโกรธ เริ่มทุบตีฉัน ฉันเจ็บ ฉันโมโห ฉันผลักเขาล้ม
เขาลุกขึ้นมา ฉันวิ่งหนีไปซ่อนในห้องเก็บของ ฉันร้องให้คนช่วย ฉันเอาเก้าอี้ โต๊ะ
มาถ่างไว้ เขาพยายามดันประตูเข้ามา ฉันกลัว ฉันตะโกนให้คนช่วย ---ช่วยด้วย ช่วยด้วย
ช่วยด้วย แล้วทุกอย่างก็เงียบ (Add Libs) ไม่มีคำตอบ
เขาขังฉันไว้ในห้องแคบๆ นั้น ฉันเจ็บไปหมดทั้งตัว เลือดไหลนอง
นี่ฉันเอาตัวเองไปเป็นเหยื่อยอมมากับคนแปลกหน้า ที่ที่ไม่รู้จัก สามีที่น่าจะเป็นที่พึ่งพา
กลับเป็นคนที่ทำร้ายฉันมากที่สุด จริงหรือที่เมียต้องยอม จริงหรือที่เมียเป็นโสเภณี
ให้สามี จริงหรือถ้าไม่ยินยอม สามีก็มีสิทธิทำร้าย ขึ้นใจ -----
ไม่มีใครที่นั่นเข้าใจที่ฉันพูด เขามองฉันเหมือนฉันกำลังจะตาย
ทุกคนได้ยินเสียงร้อง ของฉันทุกวัน เขารู้ว่าฉันหิว ฉันกลัว ฉันต้องหลบซ่อนเอาชีวิตรอด
วันนั้น มีคนมาช่วยฉัน ออกจากบ้านหลังนั้น เขาพาฉันไปโรงพยาบาล
ฉันเพิ่งรู้ว่าฉันท้อง จะให้ฉันเรียกร้องจากใคร ----- ตั้งแต่มีคนมาเจอฉัน
ในบ้านเขา ฉันยังไม่ได้เจอหน้าเขาอีกเลย
ฉันไม่อยากพบหน้าเขาอีก ไม่อยากจำการแต่งงานบ้าๆนั้น ฉันรู้แต่ว่าตอนนี้กำลังมีลูก
เด็กคนนี้จะเป็ลูกของฉันเพียงคนเดียว ฉันจะไม่ยอมให้ใครทำอะไรลูกได้ ฉันจึงต้องสู้
ฉันกำลังฟ้องศาล ฉันต้องการจะกลับบ้าน ฉันจะกลับบ้านพร้อมลูก ที่เป็นของฉันแต่ผู้เดียว

Transition : P walks in

The girl walks out and sit .

ฉาก 6: แม่ The Great Mom.

เด็กผู้หญิงวัยรุ่น ในชุดนักเรียน แต่งตัวเปรี้ยวมากๆ

ทันสมัย เด็กผู้หญิงเีหระ ทุกคนเล่นโยนลูกบอล

- Bebe : อยู่ๆ ถ้าฉันท้อง แล้วมีลูกได้เองก็คงดี
ฉันรู้ว่า ฉันจะเลี้ยงลูกยังไง
ทำยังไงลูกจึงจะมีความสุข
- สา: การมีลูกที่ไม่ต้องมีพ่อ
น่าจะดีนะ เดียวนี้เราเห็นเยอะแยะ
- Bebe: ขอโทษ ที่ทำให้สับสน อย่าเข้าใจเราหรือแม่เราผิด
ที่จริงเรา เป็นลูกมีพ่อนะ
แม่เราก็มีทะเบียน
แต่แม่ของเราเป็นคนที่ทำทุกอย่าง
ดูแลทุกอย่าง นานๆ เราจะเห็นหน้าพ่อสักหน
- สา: แม่เรานะ เลิกกับพ่อ แม่เลี้ยงลูกคนเดียว
ดี 3 แม่ก็ออกไปซื้อของมาทำขาย
แม่เราขายส้มตำที่ตลาด ร้านที่คนแน่นๆ นั้นละ
แถวนี้ ส้มตำร้านแม่เรามีชื่อที่สุด
- Bebe: ชีวิตแม่เราก็เหมือนกัน มีแต่งงานกับลูก
- สา: แม่เรายังสาวนะ นี่เราส่งเรื่องแม่เราเข้าประกวดนะ เราว่า
แม่เราเป็น นะ นางสีดาตัวจริง ตอนต้องเลี้ยงลูกคนเดียว
ทำยังไงลูกจะพอกินพอใช้ แม่ไม่เคยหยุด ขี้เกียจ
แม่คงกลัวเรากับน้องลำบาก
- Bebe: เราก็บอกพวกกรรมการเขาว่า เราเป็นลูกนางสีดาเหมือนกัน
แม่เราสอนเราทุกวันว่า เป็นผู้หญิงต้องพึ่งตัวเองไว้
ห้ามหวังพึ่งผู้ชายเด็ดขาด
เป็นผู้หญิงต้องเข้มแข็ง อดทน
- Bebe: (แย่งลูกไป)
- สา: แต่ถ้าแม่เรา ไม่ชนะ รางวัลอะไรเลยก็ไม่ใช่ไรนะ
เราก็ยังรักแม่อยู่ดี สำหรับเราแม่เราคงเป็นนางสีดาตัวจริง
- Bebe: คิดเหมือนเราเป๊ียบ

They all run in.

ฉาก 7:

Stage brings in Podium

Projector: Pre-Seeda Beauty Contest> Sponsored by Nang Kaew Spa& Beauty.

Props: Podium decorated with flowers and Crown.

ผู้หญิงจากนรก 3 คน ปรากฏ ตัวขึ้น

บรรยายกาศ รายการประกวดนางงาม มีไฟदीม ดอกไม้ และมงกุฏ

อิฟ : คุณคะ ถ้าเราพูดถึงการประกวด นางในฝัน อย่างคุณสิตา แล้วไม่มีเรื่อง สวยๆ งามๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง

แก้ว : มันก็คงเป็นงานที่ไม่ได้บรรทัดฐานเอาเสียเลย

พิม : ดังนั้นค่ะ บ้าน นางแก้ว สปา แอนด์ บิวตี้ ก็ตัดสินใจ เป็นสปอนเซอร์ คนที่มีความงามเข้าระดับสิตา มาประชันกัน

แก้ว: แต่พวกเธอต้องมีเรื่องส่งเข้ามาด้วยนะคะ ทุกอย่างตามบรรทัดฐานของประกวด สิตายูนิเวอร์ส แต่เราสนใจความงามด้วยนะคะ

พิม : ทั้งนี้เพราะพวกเราเป็นคน สวยงาม และอยากให้มีคนสวยคนงามเพิ่มขึ้น

อิฟ ขอเชิญคุณน้องผู้มีความงามและมีเรื่องราวน่าสนใจ ที่ผ่านเข้ารอบ 3 คนสุดท้าย ไชว์ตัวค่ะ และยืนประจำที่เลย

เพลง---→ ความงาม แล้วเป็นเพลงประกวด ความงาม

นางงาม -3 คนสวยใส แพร - ฟ้า- นิว

และ สิตา 1 ที่ปลอมตัวมา ใส่วิก และใส่ชุดหรู แปลกจาก น้องนางงาม

พิม เอ๊ะ คุณคะทำไมไม่ 3 คนคะ

แก้ว คุณอิฟ ๆๆ

(สกดดาวรุ่ง)

อิฟ : สวยค่ะ ประทับใจมาก สวยงามมากๆ เลยนะคะ

แก้ว: เอาละค่ะ 4 คนก็ 4 Ok ค่ะ

ต่อไปนี่ เป็นปริศนาให้น้องๆ แสดงความเห็นได้ นะคะ

ใครตอบได้ และผู้คนVote คะแนน มากที่สุด จะได้ เงินรางวัล 5 แสนบาทไปครอบครอง ก่อนเข้าประกวดสิตา

พิม: อันนี้เป็นเงิน Bonus พิเศษ นะคะ ไม่ได้เกี่ยวกับประกวดวิกโน้น
 เอาละคะ พบกับศิลปินปริศนา คนเก่งของเรา
 เบิร์ด : ออกมาร้องเพลง หนูอยากโดนอุ้ม
 ร้องจบ ท่อน “เร้าใจ”

Bird from audience: Sing the song of Abduction and walk into the stage.

อิฟ : คำถามคือ – อยากให้คุณแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเพลงนี้ค่ะ

น้องนางงาม หมายเลข 1 – 2 – 3 – 4

อิฟ: ตอบคะ หมายเลข 1 แพร = ชอบคะ Satire issue—very funny and she is cute.
 หมายเลขสองว่าไฉะ 2 ฟ้า เป็นเพลงที่มีเนื้อหาล้อแหลม ไม่ดีเลยคะ ไม่เหมาะที่ผู้หญิงจะฟัง
 หมายเลข 3 นิว เป็นเพลงแบบลูกทุ่งแสดงความเป็นไทย ดีคะ

มีเสียง และไฟวาบสว่าง-----

ดิฉันว่าเป็นเพลงที่ล้อเลียนได้จริงใจดี ทำทนาย
 แล้วก็น่าจะถูกใจผู้หญิงเกือบทุกคน

6/ 2: Count 5: Podium out. Back stage ของเวที

ไฟสว่างเหลือ หมายเลขสี่ และคณะกรรมการ

สี่ดา 1 นั่นเอง

แก้ว คุณ มาอยู่กับพวกเราทำไมๆๆ
 ทำให้งานประกวดของเราเสียหายหมด
 อิฟ เราไม่ต้องถามความเห็นคุณเลย
 คุณเป็น นางสาวสี่ดา ก็ไปอยู่ส่วนของคุณ
 แก้ว แล้วคุณมาปั่นป่วน พวกนางงามของเราทำไม
 นี่พวกเราก็เลยไม่รู้จะส่งใครกัน
 สี่ดา ก็พวกคุณชอบที่ฉันตอบ ไม้ละ

เบิร์ต ใช่ แต่คุณก็เป็นกรรมการ งานโน้น

สิดา คุณคิดว่า เป็นกรรมการ

กับเป็นผู้เข้าประกวดจาก นรก อะไรน่าสนใจกว่ากัน

แก้ว พวกเราต้องการส่งตัวแทนที่ชนะ เท่านั้น งานนี้มันสำคัญกับพวกเรามากๆ
(ความเห็นนักแสดง)

ฟิม คุณจะพูดอะไรก็ได้ โอเค ทั้งนั้นล่ะ

เราทำได้ ต่อให้คุณเป็นสามนักขาปลอมตัวมา

สิดา แล้วพวกคุณรู้ได้ยังไงว่าไม่

แก้ว นี่คุณ คุณ อย่าบอกนะ ว่าคุณเป็นสามนักขา

สิดา เรื่องนี้ เจ้งไม่ล่ะ ฉันกับสามนักขา

ที่แท้ก็เป็นคนเดียวกัน

เบิร์ต เรื่องนี้เจ้งมากๆ คณะกรรมการเวทีโน้น ตกเก้าอี้แน่ๆ

แก้ว: เรื่องของคุณ เจ้ง แล้วคุณก็

สวย-เร็ด ดี-เยี่ยม

อิฟ: คุณต้องชนะ มันจะดี เก่ เพียงได้น้อง ที่นางสิดา ยูนิเวอร์ส

มีสาวงามจากนรก เช่นเรา เป็นคนส่งเข้าประกวด

แก้ว จะรู้ได้ไงว่าเรื่องที่โหลมาเล่าล่ะ เชื่อได้

เบิร์ต เรื่องยากๆ เลย ถ้าคุณเป็นสามนักขาตัวจริง

คุณต้องอยู่ในเหตุการณ์ กรณีสำคัญ

คำถาม ทำไมสิดา จึงถูกคุม

สิดา ก็เพราะว่า นางสิดาเป็นมนุษย์เิง

เป็นมนุษย์ ก็แปลว่า ไม่เพอร์เฟค

เป็นมนุษย์ เหมือนคุณ ใดๆ มีเลือดเนื้อ มีความทุกข์

ความสุข อารมณ์

ความอยาก มีความปรารถนา มีจุดอ่อน

อิฟ ผู้หญิงคนนี้ มีจุดอ่อน ตรงไหนกัน

เธอออกจะทุ่ม มีแต่จะให้

สิดา นี่ล่ะ สิดากับสามนักขา จึงเป็นคนเดียวกัน

เราเหงา เราอยากมีคนเข้าใจ

อยากมีเพื่อน อยากมีคนพูดด้วย

อยากอยู่กับคนที่เห็นใจ เข้าใจ รัก-ช่วยเหลือกัน

ใ้ความอยากมันมีตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่น
 อยากกินผลไม้หลากหลาย
 อยากได้ผิวสวยใส งามอมตะ
 อยากได้ สัตว์เลี้ยง
 อาจเป็นหมาพูดได้สี่ขาซุกตัว
 หรือกวางเรนเดียร์
 ประหลาดสีทองซุกตัว
 หรือ อาจอยากมีแฟนสักคน ต้องเป็นผู้ชายที่หล่อ
 อ่อนโยน เข้าใจ น่ารัก ห่วงใยกันสุดๆ
 สาวๆ จริงด้วย อันนี้เป็นความอยากปรกติ ของเราทุกคน
 แก้ว เป็นเรื่องปรกติ ที่พวกเราๆ ก็ทำอยู่
 อีฟ ก็ใช่ แต่อยากได้มันก็ยังไม่ทำให้ใครถูกอุ้ม หรอกคะ
 สีดา (อุ้ม)
 แก้ว เข้าใจแล้ว อยากได้ไม่ได้ทำให้ถูกอุ้ม
 แต่ทำอะไรที่ไม่ควรทำซะอะ ถูกอุ้มแน่นๆ
 เบิร์ด จริงคะ ทำอะไร ก็ตามโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม อาจนำมาซึ่ง
 ปัญหามากมาย
 สีดาสำนึกขา ถ้าฉันรัก พระรามอยากได้ แล้วนั่งไว้ อุ้ม เียบไว้
 ฉันก็เป็นนางสีดา
 แต่ถ้าฉัน สนใจ พระรามมากๆ
 แก้ว จริงคะ สนใจมาก ลงทุนลงแรง แล้วก็ทำการวางแผน
 อีฟ หลอกล่อ หรือล่อลวง
 สีดา อย่างโจ่งแจ้ง
 เบิร์ด จู๋โจม และ ถาโถมไปนิดหนึ่ง
 สาวๆ คุณก็คือ สำนึกขา (oh Yes)
 สีดา เพราะสีดาอยากได้กวางทองไว้เลี้ยงเล่น
 อยากทำบุญ กุศล เธอจึง
 ออกมาจาก----วงกลมที่พระลักษณชี้ได้ไว้
 เธอก็เลย-----โดนอุ้ม

แก้ว ก็เพราะเจ้าความอยากนี่เอง นะ

อิฟ ข้อบกพร่องต่างๆๆๆๆ ทั้งหมดนี้เป็นธรรมดาของมนุษย์
ฉันเข้าใจได้นะคะ

คุณเคยแอบจิบไวน์ทั้งที่มันผิดศีล หรือเปล่า

คุณ แอบอ่านหนังสือโป๊ ทั้งที่รู้ว่ามันไม่เหมาะสมหรือเปล่า

หรือ ว่า คุณ แอบมีกิ๊ก เล็ก กิ๊กน้อย กันบ้างหรือเปล่า

สิดา ยังมีอีกเยอะที่เราแอบวิ่งออกมาจากวงกลม แล้วรีบกลับเข้าไป
ทำหน้าตาให้ ใสสะอาด ซื่อๆเข้าไป

เบรिट แบบนี้สิดาก็ มีข้อผิดพลาดเล็กๆ แบบพวกเราเลยจริงไหม

สิดา คุณชอบเรื่องนี้ไหม

อิฟท ชอบมากๆ ใช่มั้ย

โมรา ชอบๆ

พิม ชอบ

แก้ว ชอบ---แต่เรื่องนี้

ไม่ ผ่านการประกวดกองนั้น แน่ๆ

อิฟ จริงด้วย

ใครอยากฟังเรื่องจริงแท้ ทำให้ผู้หญิงในฝัน เป็นคน
ปรกติ เป็นคน นรก แบบเราๆ จริงไหม

เบรिट แต่ดิฉันว่า คนต้องกรีดเลยละ

สิดา สมันักขา ที่เป็นคนเดียวกัน ผู้หญิงที่เปิดเผย สวยสง่า
ลึกลับ

แก้ว ไม่สวยแสบดี ใสสะอาด

อิฟท์ แต่ Sexy ร้อนแรง

สิดา เป็นคนที่รู้จักตัวเอง เป็นได้ทั้งเหยื่อ และผู้ล่า

เบรिट วางกับดัก และรู้จัก รอคอย

นิง น่ารัก เคล้ำเคลีย

พิม หรือ อาจกำลังคิดว่าจะจัดการ สิ่งรอบๆตัวได้อย่างไร

แก้ว ก็ได้ นางแก้ว Spa & Beauty จะส่งคุณประกวด นางสิดา Universe

สิดา แต่ฉันอาจ ไม่ชนะ

อิฟ แต่เรื่องของเธอ จะมีคนไ้ยิน

Transition

บทนำ

ของฉลาก 8.1 ซึ่งจะเป็นอันที่ She เดินรำเชยๆ ก่อน แล้วจะพูดหลังจาก
DHL อาจมีผู้ชาย 1 คนหรือไม่ก็ได้

She: เป็น Movement: ก่อน

ผู้หญิงหลายคน อยากฟังเรื่องราวที่เรี้นหู อยากมีผู้ชายในฝันที่รักเธอ เข้าใจเธอ อ่อนโยน และปกป้องเธอได้ พวกเธออาจต้องการเพียง ภาพอุดมคติ ของผู้ชาย บางที คำว่ารัก อาจมีความหมายที่แตกต่างกัน ความต้องการของผู้ชายและของผู้หญิงก็ต่างกัน บางทีผู้หญิงก็อาจไม่รู้จักรักตนเอง

ประตูปิดรับ คนขนของเข้ามาในโรงละคร
ไฟเปลี่ยน-

ฉาก 8.2 : A ware house_DHL
มีคนในฉากนี้ 3 คน คือ พี่โต๋ (solo) มด อารต
สา ของขวัญ เป้ ฟ้า มาย

Choreography:

พนักงาน 4 ชายชนของพลุกพล่าน
มีรถเข็นขนของเข้ามา ในกล่อง หีบห่อขนาดใหญ่ ที่ตั้งอยู่ มีผู้หญิงโผล่ออกมา
มีผู้ชายมาจับตัวไป มาลากตัวไป ในรูปแบบต่างๆ
การเดินร่ำ ประมาณ 4 นาที ของผู้ขายนักขนของวิสดักันท์

มาย ตราบใดที่เราไม่ได้คิดว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งของ
หรือเป็นสัตว์ที่เลี้ยงดูไว้เป็นเพื่อน
ยามเหงาก็เอาไว้อลอลเคลีย
หรือเป็น บางสิ่งบางอย่างประดับบารมี

คนมาচারต์ อุ่มไป

ฟ้า การลักพา การขโมย
การขอยืมไปใช้ก่อนไม่แน่ว่าจะเกิดขึ้นได้

อาร์ต และไปชายมาหิ้วปีกฟ้าไป

มาย (กลับมาอีก) กรณีสิดา ไม่ใช่กรณีสิดาที่เกิดขึ้น
และไม่ใช่กรณีสิดาท้าย

ฟ้า การลักพา การขโมย การขอยืมใช้
 เป็นเรื่องเหมือนไม่สึกหรอ
 แล้วอันที่จริงจะสึกหรอหรือไม่
 หรือมีกำไรเพิ่มขึ้น
 ไม่มีใครถามผู้หญิง

ไป กรณีสิดา เป็นเรื่องใหญ่ ที่ไม่ได้ปล่อยให้เลยตามเลย
 กรณีสิดา เป็นเรื่องใหญ่
 กรณีสิดา เป็นเรื่องใหญ่ ที่ไม่ได้ปล่อยให้เลยตามเลย

ทุกคน เพราะ กรณีสิดา เป็นเรื่องเกียรติยศ ศักดิ์ศรี ของผู้ชาย
 เป็น เกม ที่ผู้ชายสู้กัน เพื่อบอกว่า ตนเองสำคัญ

พระราม : บางครั้งเราเป็นมนุษย์ไม่พอ-
 ที่จะโอบอุ้มดูแล
 คนอื่น คนที่เรารัก
 และเราไม่รู้ว่า การเป็นผู้ชาย ก็มีสงครามในใจที่ต้องต่อสู้

Gun 1 ของขวัญ
 การที่เรามีสถานะภายนอก มีสมมติฐาน ที่ยิ่งใหญ่
 ทำให้เราเป็น พระเจ้า เป็นเทวดา
 ผู้ชายได้รับการสั่งสอนเรื่องหน้าที่
 ที่ถูกควรปฏิบัติ ต่อพ่อแม่

ไม่เคยมี ใคร เคยพูดถึงว่า
จะปฏิบัติ อย่างไร เพื่อเป็น คนรักที่ดี
เป็นกำลังใจ ต่อ คนที่เรารัก

และจะนับถือ ปกป้อง และดูแลกันอย่างไร

การอยู่ร่วมทุกข์และสุข นั้นเราต้องเรียนรู้ด้วยกัน

เมื่อมีความทุกข์ ผู้ชายต้องบอกตัวเองให้อดทน

เมื่อมีความทุกข์

ไม่มีใคร--สอนผู้ชาย ให้ต้องอดทน

ฟ้า-กระซิบ (ไม่พูด)

ถ้าผู้หญิง นอกใจ ไปมีคนอื่น

ไม่มีใคร พร่ำบอกผู้ชาย ว่าต้องใจเย็น

ถ้าผู้หญิง ประสบปัญหาชีวิต

เราต้องเป็นกำลังใจ

มายกระซิบ Gun

และถ้ามีคนมา เอาตัวผู้หญิงไป

ลวนลามเธอ

ผู้ชาย ต้องอยู่ เคียงข้างและแก้ปัญหา与她

เจียบ 4 counts

ทุกคนนั่งแต่ตั้งใจฟัง หันแค่คอ

ความเจียบ แปลว่า ไม่รู้

ความเจียบ แปลว่า วุ่นวายใจ

ความเจียบ แปลว่า ความรู้สึกที่มีต่อกัน กำลังจะหายไป

ฟ้า Gun เข้าไปใกล้

ความเจียบ เป็นน้ำ ดับไฟในใจ

เพราะ เพราะเราคิดว่าเธอไม่ใช่ของเราแล้ว

เจียบ นับ 5

เราไม่รู้ว่า ผู้หญิงไม่ใช่สิ่งของ

ไป remind him

แม้เธอถูกทำลาย

ผู้หญิงคนนั้นก็ยังรักเรา

ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น
ความรักต่อเรายังคงอยู่
แต่เรากลับให้ความสำคัญกับตัวเอง

เดินเข้าไป

เป็นการยากที่จะไม่ทำเช่นนั้น
เพราะเราเองต่างหากที่ดูแลเธอไม่ได้
เพราะเราต่างหากที่ปกป้องเธอไม่ได้

ทุกคน All step closer

เราทำให้เธอลำบาก ----I made her suffer
และเราเสียใจ and I am sorry.

Three of the girls stay—2 walks out-

The hold opens! They all walks out.

ฉาก 9 : My child

นิวเปิดท่อ และแสงไฟในท่อ
ให้เพื่อนๆ เอาไปหมุนออกไป

Stage –ผ้าที่นอนเด็ก เป็อนเลือด ซ่อนไว้ในราง ทางเดิน

เพียว : เดินเที่ยวที่ 1 มีแม่หลายคนที่โชคดี ได้เลี้ยงลูกที่รักของตนเอง
และ มีแม่อีกหลายคนที่ต้องจากไป
แม่บางคน ไม่มีโอกาสได้เลี้ยงลูกของตัวเอง
และต้องเลือกที่จะทิ้งลูก ของตัวเองไว้

นิว เดิน ไปที่เพียว แบกกัน

สิดา สำนักขา: มีแม่หลายคนที่โชคดี ได้เลี้ยงลูกที่รักของตนเอง
และ มีแม่อีกหลายคนที่ต้องจากไป
แม่บางคน ไม่มีโอกาสได้เลี้ยงลูกของตัวเอง
และต้องเลือกที่จะทิ้งลูก ของตัวเองไว้

Repeat: lucky mother could raise her child

Many the child has gone

Some-chose to leave it

ผู้หญิง 2 คน ร้องกรีด ทุรนทุราย เหมือนถูกเผา

Two women scream (somebody raped her)

Under the walkway—one woman killed her child

ผู้หญิงอีกคนหนึ่ง ถูก Rape ฉีกเนื้อ เปื้อนเลือด ของเด็ก

และผู้หญิงอีกคนหนึ่ง เดินหา และทำท่าฆ่าฝูงชน

She will climb up the floor and tell her story

ผู้หญิงที่อยู่พื้น เล่าเรื่อง ฉีกเนื้อเด็ก

I hate my child

นิว : สงครามที่อยู่ในใจผู้หญิง
 ไม่มีใครอยากรับฟัง ไม่มีใครอยากพูดถึง
 ลูกที่เกิด มาจากเคราะห์กรรม
 เป็นบาปที่ต้องเลี้ยงดู ใครๆ ก็ต้องรักลูก ของตนเอง แต่ฉันไม่
 ใครๆ ก็ต้องรักลูกของตนเอง แต่ฉันไม่
 มันเป็นบาปที่ต้องเลี้ยงดู
 มันเป็นบาปที่ติดตัว
 ต้อง ทำลายต้องทิ้ง
 ต้องกำจัด ต้องทำให้ หายไป ต้อง หายไป
 ต้องให้ตาย ต้องให้หายไป ต้องกำจัดไป

I lost my child in the war. (Fire on her)

เอียง: การพลัดพราก การลักพา การจากกันในวันนี้
 ไม่ได้เกิดกับผู้หญิง การพลัดพรากในวันนี้
 เป็นการพราก- คนที่เรารักไปจากเรา

มีผู้ชาย หลายคนตายในการรบ
 ลูกชายของเราไปรบ ทำสงคราม
 ที่หลายครั้งไม่ได้เกี่ยวกับการปกป้องคนที่เขารัก
 แผ่นดินที่เขาเกิด ผู้ชายล้มตาย
 ใครลักพา ผู้ชายไปจากเรา

I lost my child at the shore.

Mother runs- and also chorus pull out the cloth as water.

เพียว (วิ่งในท่อ)----

ช่วยด้วย ช่วยให้อันได้พบลูก

ใน สายน้ำ

ในฝูงคนที่ต้องฝ่าฟัน

ไฟร้อนเผาผลาญ ใจที่รุ่มรวย

ไม่มีลูกรัก ให้เลี้ยงดู

มีแต่บาป ในใจ และไฟที่เผาผลาญ

พรัดพราก และห่างไกล

ผู้หญิงสองคนลุย ไปในกระแสน้ำนั้น

กระแสน้ำหยุด

ฉาก 10: face and deal with reality.

Transition: ดึงผ้ามา

แพรว มีลูกที่พ่อแม่ไม่ต้องการ มีเด็กกำพร้ามากมาย ที่ต้องถูกฝังอยู่ใต้ดิน บางคนโชคดี
 มีโอกาสที่ดีในชีวิต แต่บางคนไม่

ลูกปลา มีแม่หลายคน ที่ต้องเลี้ยงลูกคนเดียว สอนลูกให้เข้มแข็งและ ไม่ต้องการให้ประวัติศาสตร์
 ซ้ำรอย

มาย เราต้องรัก เข้าใจ ให้เกียรติผู้ชาย แต่ผู้ชายจะ รักเข้าใจ และให้เกียรติ เราบ้างไหม

นิว ผู้หญิง ที่เป็นยักษ์มาร ต้องลุยไฟตลอดชีวิต ไฟที่คนอื่นสูบให้กับเธอ
 และไฟที่เธอก่อไว้เพื่อเผาผลาญตัวเอง

เพียว บางที ภาพอุดมคติ ก็ไม่มีอยู่จริง
ความเป็นจริง อยู่ที่ใจเราที่จะรับรู้และเข้าใจ

Walk in circle:

ลักษมี

เรื่องราวของสีดา มีทุกยุค ทุกสมัย
หลังสงครามที่ยิ่งใหญ่ ก็ยังมีสงครามที่ยิ่งใหญ่กว่า
เมื่อยักษ์ ชั่วร้ายตัวหนึ่งพ่ายแพ้ลง ก็ยังมียักษ์อีกตัวหนึ่ง
ปรากฏกายขึ้น ที่ขอบโลก
มันมีมากกว่า พันหน้า
มีมากกว่า แขนมือ
ผู้หญิงไม่ทำสงคราม แต่หลายคนสูญเสียคนที่รักไปในสงคราม(นิว)
กลายเป็นเหยื่อ หรือเป็นผู้ รอด ทนทุกข์ทรมาน จากการแย่งชิง อำนาจ ความร่ำรวย

She ผู้หญิงวันนี้มีเรื่องมากมายที่เธอให้ความสำคัญ
มีหน้าที่ มีความรับผิดชอบ
เป็นเพื่อนที่ดีและยัง
เป็นเมียที่ดี และเป็นแม่ที่ดี

สีดา: ชีวิตของนางสีดา เป็นชีวิตที่มีทุกข์ สุข เป็นชีวิตที่คนอย่างเราๆ ก็เข้าถึงได้ เข้าใจได้
แต่ซ่อนอยู่ในเรื่องราวที่ยิ่งใหญ่ มีคนเล่าเรื่องสีดา มากกว่า 1000 เรื่อง แต่ละเรื่อง
มีตอนจบที่แตกต่าง มีเรื่องราวที่ผิดแปลกไป

She เรื่องของสีดา ที่คุณฟังในวันนี้ คุณอาจไม่เห็นด้วย
เรื่องของสีดา ที่คุณฟังวันนี้ อาจเป็นคนละเรื่องที่คุณฟังมา
คนละความหมายกับที่คุณคุ้นเคย

แต่ไม่เป็นไร พวกเราเพียงอยากให้คุณได้ยิน

บทที่ 4

กระบวนการพัฒนาผลงาน (2) การกำกับการแสดง

ในการทำละครเรื่องนี้ ผู้วิจัยต้องเริ่มต้น “กำกับการแสดง” ทั้ๆ ที่บทยังไม่เสร็จสมบูรณ์จึงทำให้ผู้วิจัยลำบากใจ และไม่มั่นใจในการสร้างสรรค์งานอย่างยิ่ง แต่ก็มีข้อดีตรงที่ทำให้ต้องพยายามประมวลและรวบรวมปัญหาต่างๆ ต้องพยายามแก้ปัญหาและค้นหากลวิธีที่จะพัฒนาขั้นตอนการกำกับการแสดงจากข้อมูล ความคิด และภาพเหตุการณ์ที่วางไว้คร่าวๆ โดยนำข้อมูลนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการทำงานสร้างสรรค์ร่วมกับศิลปินรับเชิญ อีก 4 คน¹ ที่ทำงานในโครงการละครนี้

ในระยะแรกของการทำงานนั้น มีความคิดสำคัญเพียง 2 ข้อ คือ

1. เล่าเรื่องราวเกียรติจากมุมมองของตัวละครสำคัญทุกตัวที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเหตุการณ์ทุกเหตุการณ์ เพราะเดิมเรื่องราวเกียรติที่เล่ากันมานั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะเล่าเรื่องราวพระรามเป็นหลัก ตัวละครตัวอื่นๆ จึงไม่มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น หรือความรู้สึกนึกคิดของตน
2. เล่าเรื่องราวเกียรติที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตคนธรรมดา สามารถเอามาเทียบเคียงกับชีวิตของคนปกติได้ ไม่อยากให้เป็นเรื่องสูงส่งที่คนในสมัยปัจจุบันอ่านแล้วลืมนึกไป

อย่างไรก็ตาม หน้าที่ของผู้กำกับการแสดงนั้น คือการนำข้อมูลที่ค้นคว้าได้มาประมวล เพื่อหาแนวทางนำเสนอละคร กลวิธีที่ใช้คือการอ่าน ตีความ และวิเคราะห์บทต้นแบบ โดยมีขั้นตอนดังนี้คือ

1. ตีความความต้องการของตัวละครหลักในเรื่อง (Action -internal)
2. หาความขัดแย้งหลัก (Central Conflict) และโครงสร้าง (Structure-External)
3. หาแนวทาง (Approach) ในการนำเสนอละครเรื่องนี้

ในการพัฒนาละครเรื่องนี้ การที่บทละครยังเป็นเพียงบทโครงร่างที่ยังต้องมีการพัฒนาให้นักแสดงและผู้กำกับลีลา ทำให้การตีความและหาความต้องการของตัวละครยังทำไม่ได้ การวิเคราะห์ตีความจึงต้องเริ่มจากขั้นตอนที่ 2 และ 3 ก่อนเพื่อใช้ในการทำงานสื่อสารกับศิลปินรับเชิญ และทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดแนวทางการนำเสนอกว้างๆ ไว้ โดยจะเล่าเรื่องเป็นสองแนวทางคือ ละครที่เป็นละครที่มีบทพูด (Text) และละครที่มีการเต้นรำและการเล่าเรื่องด้วยภาพ (Movement and Dance) อยู่ในบทเดียวกัน สำหรับในการกำกับการแสดงต้องหาว่าจะผสมผสานและเล่าเรื่องอย่างไรให้น่าสนใจ ซึ่งใน

¹ กำกับศิลป์ และออกแบบฉาก-แสง Prof.Alan Stichbury/University of Victoria Canada. กำกับดนตรี และการขับร้อง อ.สินนภา สารสาส/ อ.สัณชัย เชื้อศิลป์ กำกับลีลาท่ารำ พิเชษฐ กุลนันทน์ Lifework Dance-Company

กรณีนี้คือการทำงานโดยใช้บทร่างเป็นต้นแบบในการทำงานเพราะบทละครที่สมบูรณ์ยังอยู่ในกระบวนการกำกับและทำงานร่วมกับนักแสดง การตีความและวิเคราะห์บทเพื่อทำงานกับศิลปินอื่นๆ นั้นจึงเริ่มจากการหาความขัดแย้งหลัก และการหาโครงสร้างอันเป็นการตีความที่วางกรอบและแนวการแสดง

ละครเรื่องสีดา-ศรียา ต่อกำกับการเสนอเรื่องอะไร

ละครเรื่องนี้ต้องการเสนอว่า “ชีวิตที่เป็นอุดมคติไม่ใช่ความจริง”

เพราะเหตุใดจึงอยากกำกับการแสดงละครเรื่องนี้

คำถามนี้เป็นคำถามที่ตั้งขึ้นเพื่อให้ต้องคิดและเลือกว่าหลังจากค้นคว้า อ่านบท ปรับบท และแก้บทหลายครั้งแล้ว ผู้วิจัยในฐานะผู้กำกับการแสดงจะเลือกนำเสนออะไร และจะนำเสนออย่างไร สิ่งที่เลือกในเวลานี้แตกต่างจากความคิดเดิมที่วางไว้มากแค่ไหน และในฐานะผู้ทำงานเราเชื่อตามประโยคนี้นี้แล้วหรือยัง

ในกรณีนี้ คิดว่าการเสนอสาระที่ว่า **ชีวิตอุดมคติไม่ใช่ความจริง** เป็นสิ่งที่น่าจะทำได้ดีและชัดเจน เนื่องจากมีประสบการณ์ตรงหลายเรื่อง ทั้งจากการได้พบเห็น รวมถึงรับฟังปัญหา และความต้องการในการทำงานเดียวกันนี้ของผู้หญิงวัยต่างๆ ในทุกชั้นวรรณะและทุกสถานภาพ ทั้งในช่วงเก็บข้อมูลและช่วงก่อนหน้านั้น

การนำเสนอสาระนี้ต้องการ “เล่าเรื่อง” ที่ให้กำลังใจผู้หญิงในการใช้ชีวิต และปฏิเสธการมองผู้หญิงที่เป็นแบบแผนทุกลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นแบบอุดมคติ สวยงาม แสดดี หรือการอุทิศชีวิตเพื่อสามีและครอบครัว รวมทั้งการมองผู้หญิงว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นผู้ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หรือเป็นเหยื่อที่ไม่มีทางสู้ ทั้งหมดนี้เป็นภาพรวมๆ ซึ่งอาจจะเหมาะสมในสังคมแบบดั้งเดิม แต่ในวิถีปัจจุบันการมองหรือตัดสินผู้หญิงหรือผู้ชายในแบบภาพรวมๆ นั้นอาจจะไม่เพียงพอ ละครเรื่องนี้เสนอการมอง “ผู้คน” ซึ่งในที่นี้ก็คือ “ผู้หญิง” ในลักษณะที่ละเอียดและเฉพาะมากขึ้น โดยนำเสนอผ่านวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ โดยทั้งในฉบับหลวงและฉบับราษฎรล้วนบันทึกเรื่องราวของผู้หญิงที่แม้ว่าจะมีความทุกข์ อยู่ในความลำบาก หรือในภาวะสงครามแต่ก็สามารถอยู่ได้ และเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่าทั้งยังเป็นผู้ที่รอดอยู่และต้องดูแลกันเอง รวมถึงครอบครัวอีกด้วย

ละครเรื่องนี้ต้องการเสนอสาระเพื่อให้

1. ผู้ชมสำรวจใจของตนว่า เปิดใจยอมรับ มองเห็นศักยภาพและความเป็นจริงของตัวละครในวรรณคดีอย่างไรที่เป็นได้หรือไม่
2. ผู้ชมนำข้อมูลนั้นมาเปรียบเทียบกับตนเอง และสำรวจตนเองว่า มองและยอมรับผู้คนเป็นแบบภาพรวมแบบแผนหรือเปิดรับตัวตนของแต่ละคน

เพราะเหตุที่บทละครยังต้องการการร่วมตีความจากศิลปินรับเชิญและนักแสดง เพื่อให้สามารถพัฒนางานและความคิดในกรอบเดียวกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดเพียงความขัดแย้งหลัก พัฒนาโครงสร้างละครเพื่อใช้ในการพัฒนางานออกแบบ การสร้างสรรคบทเพลง การขับร้อง และการเดินรำ ต่อจากนั้นนำบทละครต้นแบบมาใช้งาน กับนักแสดงเพื่อพัฒนาบทที่จะใช้ในการแสดงต่อไป

1. ความขัดแย้งหลักของเรื่อง (Central Conflict) และโครงสร้างบทละคร (Structure)

ละครเรื่องนี้แตกต่างจากบทละครทั่วไปที่มีความขัดแย้งหลักเพียงข้อเดียว แต่สำหรับละครเรื่องนี้ ผู้วิจัยต้องการสร้างความขัดแย้งสองข้อ ความขัดแย้งแรกคือ-ความขัดแย้งในใจผู้หญิงเองเกี่ยวกับ *ความเป็นอุดมคติ กับความจริง* และความขัดแย้งที่สองเป็นเรื่อง *ความเป็นอุดมคติกับความจริง* ระหว่างผู้หญิงกับโลกรอบตัวเธอ

การตัดสินใจให้มีความขัดแย้งหลักสองข้อนี้ เป็นการแบ่งโครงสร้างบทละครเป็น 2 ช่วงหลัก เพื่อนำเรื่องสั้นๆ จากสถานการณ์ปัจจุบันไปผนวกลงได้ง่ายขึ้น และเพื่อย้ำ การเล่าเรื่องของนางสีดาในแบบเดิมที่เสนอภาพบางส่วนของชีวิตนางสีดาและไม่ได้เล่าเรื่องราวหลังจากการลุมพินี อันมีแต่เหตุการณ์ที่มีแต่เรื่องร้ายและมีความทุกข์จนกระทั่งนำสู่ตอนจบที่หลากหลาย การแยกทางกันระหว่างพระรามกับนางสีดาดังเช่นฟ้าและพื้นดิน หรือการจบในลักษณะแบบแผนในหลายพื้นที่ และการจบเรื่องแบบตื่นเต้น และเป็นเอกลักษณ์ เช่น นางสีดากลายร่างเป็น รากษส

โครงสร้างละคร ใหม่

ละครเรื่องสีดา-ศรียา เป็นละครที่เขียนขึ้นใหม่ เพื่อค้นหาความคิดเรื่อง **คุณค่าและความดีของผู้หญิงในโลกสมัยใหม่** ละครตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณค่าหรือความดีงามของผู้หญิงในแบบดั้งเดิมที่มีนางสีดาเป็นต้นแบบ “**ผู้หญิงอุดมคติ**” อันกล่าวถึงความงามของนางสีดา ผู้เป็นภริยาที่ดี รัก ซื่อสัตย์ และอุทิศตนแก่สามีอันเป็นภาพผู้หญิงที่ดีพร้อมสมบูรณ์แบบ

ละครเรื่องนี้ตั้งคำถามเรื่องคุณค่าและความคาดหวังเหล่านี้ว่า จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และกาลเวลานับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เรายังควรยึดถือคุณค่า และความคาดหวังต่อผู้หญิง แบบเดิมๆ อยู่หรือไม่ เราสามารถมองหาคุณค่าและคุณความดีในแบบอื่นๆ ในชีวิตของผู้หญิง สมัยนี้ได้หรือไม่ และถ้าเป็นไปได้ ผู้หญิงควรมีความดีมีคุณค่าอย่างไรบ้าง คุณค่า ความดี และความคาดหวังเช่นนี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใคร เพื่อตัวเธอเองหรือเพื่อผู้อื่น

เมื่อมีการสร้างความขัดแย้งหลักเป็นสองข้อทำให้การพัฒนาโครงสร้างละครมีอิสระและสามารถ นำเรื่องราวในวรรณคดีกับเรื่องปัจจุบันมาวางเปรียบเทียบและทดแทนกันได้มากขึ้น

ผู้วิจัยเกิดความคิดที่จะวางโครงสร้างละครและปรับการเรียงลำดับเรื่องราวให้มีลักษณะเหมือน เปิดนิยายสารผู้หญิง บทนำเรื่องเป็นการแนะนำตัวละครในปัจจุบันที่ต้องการตามหาผู้หญิงโบราณใน วรรณคดีที่ชื่อว่า สีดา เธอและผู้ชมทะเล่ลุมิตีไปพบนางสีดาหลายคนทีบอกเล่าเรื่องของเธอ ที่เธอเห็นว่าเป็น ตอนที่เราอยากให้มันสิ้นสุดลง ละครเรื่องนี้จึงมีบทนำเรื่องเริ่มที่ตอนจบที่แตกต่างของเรื่องสีดาหลายๆ เรื่อง และร้อยเรียงเรื่องด้วยตัวละครปัจจุบันที่เชื่อมผู้ชมกับเรื่องราวในอดีต นำผู้ชมไปค้นหาว่าสีดาหรือ เรียนรู้ชีวิตของนางสีดาที่แท้จริง ที่คนส่วนใหญ่ไม่เคยได้ฟังหรือไม่เคยคำนึงถึงและยามาโยงเชื่อมต่อกับ ชีวิตตนเองมาก่อน

การจัดเรียงลำดับเหตุการณ์จึงแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน

ส่วนที่ 1 ความขัดแย้งภายในของผู้หญิงกับความเป็นอุดมคติที่สังคมตั้งความหวังไว้ การ นำเสนอความขัดแย้งส่วนแรกจะเล่นกับตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามที่เป็นผู้หญิงในเรื่องรามเกียรติ์ของสีดา คือ นางสำมนักขา ยักษ์ผู้หญิง

ส่วนที่ 2 จะพัฒนาความขัดแย้งอันเกี่ยวกับภาพอุดมคติในเรื่องความสัมพันธ์กับผู้อื่น ในกรณีนี้ คือพระรามและนางสีดา โดยจะมีนักแสดงชายเข้าร่วมแสดงเพื่อให้มองเห็นภาพความขัดแย้งระหว่างผู้หญิง กับผู้ชายได้ชัดเจนขึ้น

2. การทำงานกับฝ่ายออกแบบ

Prof. Allan Stichbury ศิลปินรับเชิญชาวแคนาดาและอาจารย์ทุนแลกเปลี่ยนระหว่างมหาวิทยาลัย วิกตอเรียและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกแบบฉากและแสงของละครเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า ข้อมูลด้านภาพ สีสดและพื้นที่ในการแสดง จากหนังสือ 3 เล่ม ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สีสดที่เน้น ความตรงกันข้าม

ข้อมูลภาพ

ผู้วิจัยมุ่งหาภาพตรงกันข้ามและนำเสนอความรู้สึกที่รุนแรง หรือเส้นและสีเส้นที่นำเสนอความเป็นผู้หญิง ความรู้สึกที่หลบซ่อน หรือเป็นภาพที่มีความเฉพาะศิลปิน มีเรื่องราวหรือข้อมูลเฉพาะ ใช้สีเส้นแรงและตรงกันข้าม ศิลปินที่มีวานลักษณะเช่นนี้นั้นได้แก่ Marc Chagall ซึ่งวาดภาพที่แสดงความเป็นชนชาวยิว ภาพนี้มีความเฉพาะและแสดงออกด้านอารมณ์ ความรู้สึกที่ล้น ล่องลอย มีการใช้สีที่ตรงกันข้ามเฉพาะบางจุดเพื่อเน้นความรู้สึก คือ ใช้สีเขียวและแดงมาใช้เพื่อพูดถึงความรัก ถ้าพระรามสีเขียว นางสีดาน่าจะเป็นสีแดง ภาพเขียนของ Marc Chagall มีลักษณะเบาและลอย เน้นช่องว่าง พื้นที่ว่าง สื่อถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม คู่รักล่องลอย การใช้ข้อมูลภาพจาก Marc Chagall ไม่ได้เน้นสาระ เรื่องราวของชาวยิว แต่เน้นเรื่องความรู้สึก และสีเส้นที่รุนแรงและตรงกันข้ามในภาพวาดเดียวกัน

ภาพเขียนชุดดอกไม้ของ Georgia O'Keefe ที่เป็นจิตรกรหญิงที่ในช่วงหลังของชีวิตวาดภาพดอกไม้และวัตถุต่างๆ ในทะเลทราย แต่ภาพที่นำมาใช้ในการค้นคว้าข้อมูลจะเป็นภาพเกสรดอกไม้ที่เน้นสีแดง เส้นโค้ง และความอ่อนโยนของกลีบดอกไม้ และการใช้พื้นที่ของภาพ O'Keefe จะเต็มกรอบและมีหลายภาพในช่วงเวลาเดียวกันที่ใช้สีที่แรงและไม่ผสม

หนังสือภาพอีกเล่มหนึ่งที่เน้นการใช้พื้นที่ว่างและการจัดวางภาพเป็นของ Izumu Noguchi ศิลปินชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่น ให้ความสำคัญกับพื้นที่ว่างในกรอบแนวกว้าง การสื่อพลังแนวขวาง การใช้วัสดุธรรมชาติในการจัดพื้นที่และความว่างในแนวกว้าง

ผู้วิจัยได้ใช้หนังสือภาพ 3 เล่มในการปรับกระบวนการคิดกับให้อยู่ในทิศทางเดียวกันกับ Prof. Stichbury ผู้ออกแบบ ต่อจากนั้นพยายามหาทฤษฎีที่จะตีความวิเคราะห์สาระหลัก “ความเป็นอุดมคติ” ให้เป็นรูปธรรม โดยการใช้การเปรียบเทียบ

การเปรียบเทียบ (Metaphor)

ผู้วิจัยพยายามตีความและวิเคราะห์เรื่องความเป็นอุดมคติ หรือแบบแผน กรอบประเพณี ที่เป็นเครื่องกำหนดให้ผู้หญิงต้องเดินหรือทำตามหรือเป็นที่ยอมรับชื่นชมของสังคมทั้งไทยและในที่อื่นๆ ที่รับความคิดเรื่องรามายณะ โดยเริ่มวิเคราะห์จากบทละครโบราณเรื่องรามายณะ ผู้วิจัย พยายามหาสิ่งที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ในรัชกาลที่ 1 มีภาพหลายภาพจากบทพระราชนิพนธ์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อหาภาพที่น่าสนใจ

- การที่นางสีดาถูกนำไปไว้ในผอบ และนำไปฝังดินไว้
- การยกศร ประลองกำลังของพระราม

- กวางทองและ ยักษ์ณี ชื่อ สำนักรา
- วงกลมที่พระลักษมณ์ขีดไว้เพื่อปกป้องนางสีดา
- การลุยไฟ พิสูจน์ความบริสุทธิ์

การเปรียบเทียบที่นำความคิดมาปรับใช้ในละคร

จากเรื่องโบราณ ผู้วิจัยได้ภาพของกลองมาเปรียบเทียบกับผอบที่นำไปฝังดิน วงกลมที่เป็นสถานที่ปกป้องนางสีดามีเทวการรักษา การเก็บรักษาผู้หญิงในสถานะต่างๆ แปลว่าอะไร ผอบ วงกลม หรือกิจกรรมใดก็ตามเช่นการประลองยกศรเป็นสัญลักษณ์ และมีความหมายเช่นไร หรือไม่

วัตถุที่เก็บรักษาผู้หญิงนั้น ผู้หญิงเปิดและปิดด้วยตัวเองได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ใครเป็นผู้เปิดและปิด กลองเหล่านั้น หรือมาค้นพบกลอง ผอบนั้น ผู้หญิงอยากออกไปจากกลองนี้หรือไม่ กลองนี้มีลักษณะแตกต่างกัน มีน้ำหนัก เป็นภาระแก่ผู้ใช้ชีวิตในกรอบหรือไม่ หรือเป็นภาระของผู้ค้นพบ และมีการใช้กลอง ผอบ เช่นนี้ในเรื่องรามายณะ และเรื่องโบราณอื่นอีกหรือไม่

วงกลมที่พระลักษมณ์ขีดไว้เพื่อปกป้องนางสีดามีลักษณะใดในเรื่องโบราณหรือไม่ ที่ให้ภาพที่เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง โยนีและศิวลึงค์ ที่เป็นวงกลมและเสาดียว เป็นภาพสัญลักษณ์แทนความเป็นหญิงชายที่เป็นที่รับรู้ได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม วงกลมที่พระลักษมณ์ขีดไว้ นั้น นางสีดาเป็นผู้ตัดสินใจก้าวข้ามออกมาเอง การกระทำนี้มีความหมายเช่นไร

ความคิดเรื่องกลองที่เป็นรูปธรรมเปิด-ปิดได้ และทะลุได้ พื้นที่ได้เวที แทนการฝังดิน เส้นวงกลม ต่อมาพัฒนาเป็นกรอบเหล็ก โครงเหล็ก เป็นคุก เป็นที่คุมขัง เป็นที่หลบภัย ต่อมามีการทำ ละครสดกับกรอบเหล่านี้ เพื่อหาวิธีทำเต็น และความคิดของผู้หญิงปัจจุบันกับกรอบความคิดโบราณเช่นนี้

การกำหนดพื้นที่ สถานที่ และเวลาในการแสดง

เวทีนี้คืออะไร -เวทีนี้คือเวที-คือโลกของผู้หญิง เป็นสถานที่ที่มีอยู่จริงอยู่ในหัว ในใจ ในโลกของผู้หญิงเอง เป็นสถานที่ว่างเปล่า เป็นที่สำหรับคิด วิเคราะห์ พบปะพูดคุย เป็นอะไรก็ได้ที่ผู้หญิงเข้ามาเพื่อรวมกลุ่มพบกัน และนานๆ ครั้งจะมีผู้ชายได้รับอนุญาตให้เข้ามาตกลงกันเพื่อให้ศิลปินรับเชิญได้นำความคิดไปพัฒนาต่อดังนี้

- เวทีนี้เป็นที่ว่างและเป็นโลกเฉพาะของผู้หญิง โลกของผู้ชาย อยู่ข้างนอก อยู่หลังฉากกัน ผู้ชายเป็นเงา เป็นหุ่นเงา ที่อยู่อีกโลกหนึ่งเวทีนี้ บนเวทีการแสดงผู้หญิงเป็นใหญ่

- เวลา ของละครเรื่องนี้เริ่มที่ปัจจุบันคือ ต่อกับหน้าคนดู และมีตัวละครที่พูดกับคนดูโดยตรงได้ และนำคนดูทะเล่ลุมิตีเข้าไปในเรื่องเวลา ในอดีต เวลาจึงมีทั้งอดีตและปัจจุบัน และอนาคต นักแสดงเข้าและออกเรื่องโบราณออกมา และเป็นตัวของตัวเอง พูดกับผู้ชม

ผลงานออกแบบ

ในการออกแบบฉากเบื้องต้นได้พูดคุยเรื่อง การใช้ฉากในแบบสัญลักษณ์ แต่มีหลาย Function เป็นพื้นที่นอกประสงค์ ไม่เจาะจง ใช้พื้นที่ได้หลายแบบ ได้ให้เวลาผู้ออกแบบ 2 สัปดาห์เพื่อสื่อสารและสร้างแบบได้กำหนดลักษณะการใช้งานฉากไว้คร่าวๆ

1. พื้นที่ของผู้หญิง พื้นที่ของผู้ชาย เส้นแนวระนาบ วงกลมแทนผู้หญิง เส้นตรงตั้ง แสดงความเข้มแข็ง ผู้ชาย อำนาจ เส้นแนวนอน ก็เข้มแข็ง แต่สงบกว่า โยนี วงกลม และพื้นที่หลังม่านนอกเวที
2. การใช้หุ่นเงาประกอบการแสดงในหลายมิติ โดยให้ด้านหน้าเวทีเห็นตัวคนเซิต และการอยู่ข้างหลังเวทีเพื่อเล่าเรื่องอวตารของพระราม
3. การใช้ element อื่นๆ ในฉาก ทราบ น้ำ การใช้ผ้าที่ดึงออกมา ให้ความรู้สึกทะลักล้น ออกมานอกกรอบที่ควรจะเป็น
4. การใช้ความสูง ยกพื้นที่ที่อยู่ใต้ดิน การชอน การอยู่ใต้ดิน การลงไปสู่พื้นดิน
5. การใช้กรอบหลักลักษณะต่างๆ แทนกล่องรูปสี่เหลี่ยม และนำความคิดเรื่องกล่องที่เปิดปิดได้ ไปใช้ในการเปิดปิดพื้นที่ ให้เหมือนกับการมีโลกใต้ดินในตอนจบที่นางสีดาลงไปสู่ใต้ดินและไม่เคยกลับออกมา

การออกแบบแสง

กำหนดสีที่ใช้โดยใช้สีเกี่ยวกับพระนารายณ์ และใช้สีร้อน สีอุ่น สีสันในเรื่องของพระลักษมีจะกำหนดเป็นสีแดงอันเป็นสีตรงข้ามกับสีเขียวไว้ ต้องการภาพชัดเจน แจ่มชัดละมีการใช้แสง เงาที่คม บางครั้งดับ

การออกแบบเสื้อผ้า

สีสันที่ใช้เป็นสีแท้ไม่ผสม เสื้อผ้าที่เน้นความเป็นผู้หญิงใส่แล้วสามารถเด่นรำได้สะดวก และมีลักษณะเป็น Uniform ใช้สีที่เป็นสีแท้ สีพื้น เสื้อผ้าในละครพูดเป็นแบบสมจริง (ออกแบบโดย ผศ. ฤทธิรงค์ จิวากานนท์)

การออกแบบหุ่นเงาร่วมสมัย

หุ่นเงาใช้ลายเส้น และวัสดุสมัยใหม่ เส้นเรียบง่าย เป็นภาพผู้หญิงถูกลอยแพ เด็ก กับสายน้ำ ยักษ์ 1000หน้าที่แทนด้วยดวงตาหลายสิบคู่ และพระนารายณ์ ที่ยังคงสัญลักษณ์ในแบบเดิม จักร สังข์ คทา ศร (ออกแบบโดย อาจารย์ปาวลักษณ์ สุรัสวดี)

3. การทำงานกับฝ่ายดนตรีและลีลา

ในช่วงแรกได้ สร้างโครงสร้างบทที่จะใช้ในการเล่าเรื่องโบราณ ตั้งแต่การกำเนิดลีลา ให้ฝ่ายดนตรี และฝ่ายลีลาได้ใช้พิจารณาและเป็นบทร่างก่อนที่จะใส่เนื้อร้องและทำนอง ต่อจากนั้นแปลบทเพลงเทเลกู เพื่อใช้เป็นเพลงเชื่อมฉากต่างๆ เมื่อผู้วิจัยเกิดความคิดเรื่องกล่อง กรอบ ที่เป็นเหมือนกรงขัง หรือกฎเกณฑ์ ของผู้หญิงจึงเกิดความคิดที่จะขอให้ผู้ออกแบบลีลาออกแบบระบำที่เป็นบทใหม่โรงนำเข้าสู่การแสดงจริง การเลือกใช้ดนตรี และการเต้นรำใน 3 ฉากมีดังนี้

โหมโรง ดนตรีและการเต้นรำ

1. โหมโรง ใช้ดนตรีไทย และบรรเลงในเชิงปฏิภาณ (Improvise) พร้อมกันทั้งเครื่องดนตรีไทย และเครื่องฝรั่งที่ให้เสียงธรรมชาติ คือ เปียโน 1 หลัง ซิม ซอ ตะโพน กลองทัด ฉิ่ง ส่วนเครื่องประกอบ จังหวะใช้เครื่องดนตรีไทยแต่กำหนดหน้าที่แตกต่างกันไป และมีการเปลี่ยนหน้าที่ของเครื่องดนตรีใหม่
2. นอกจากนั้นทำเป็นเสียงประกอบ เชื่อมต่อ ฉากต่อฉาก เสียง ของ แอร์พอร์ต เสียงที่เป็นเสียง คลื่นวิทยุผ่านมิติ

การเต้นรำเป็นการเต้นรำกับกรอบ -กล่อง โดยเน้นการออกมานอกกรอบ เพื่อให้ผู้ชมมีความรู้สึก กับภาพที่เห็น รวมทั้งเน้นภาพที่ Sexy - เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้มองเห็น ร่างกาย เส้น ส่วนโค้ง (bodyline - curve) สรีระ ของผู้หญิงที่สวยงามและแตกต่าง เน้นความซ้ำ นิ่ง ประหลาด เพื่อสร้างบรรยากาศที่แปลก และนำผู้ชมสู่โลกใหม่เพื่อชักชวนเข้าสู่โลกในความคิดของผู้หญิงในตอนท้าย โดยใช้ระบำที่ตื่นเต้นเพื่อให้ เห็นพลังของผู้หญิง เป็นการสร้างภาพที่หลากหลาย สวยงาม ชวนฝัน น่ากลัวและเต็มไปด้วยพลังรุนแรง เพื่อสื่อความผู้หญิงในหลายมิติทั้งอ่อนโยนและดุร้าย หรือการเป็นทั้งเหยื่อและผู้ล่า ระบำชุดนี้เป็นการให้ ข้อมูลเรื่องโลกของผู้หญิงเป็นโลกที่ลึกลับ อ่อนโยน น่าสงสาร และน่าสะพรึงกลัว

การเล่าเรื่องโบราณ

การเล่าเรื่องการอวตารพระรามและนางสีดาใช้นักร้อง 4 คน ชาย 1 หญิง 3 โดยีการเล่าเรื่องด้วยการขับร้อง ไม่มีดนตรีรับ ใช้กลอนและทำนองโบราณเพื่อเล่าเรื่องการอวตารของพระรามในโลก โดยจะเริ่ม เรื่องให้เห็นพระรามที่เป็นหุ่นเงาและจะมีตัวตนจริงในภายหลัง ส่วนการเล่าเรื่องอวตารของสีดา ใช้การเล่า

และบรรยายด้วยการขับร้องทำนองไทยโบราณ ทำำที่ใช้คือทำำเชิดซึ่งประกอบกับการเชิดหุ่นเงาแบบหนังใหญ่สมัยใหม่ทั้งในเวทีและหลังม่าน และฉากนี้จะเชื่อมต่อกันกับฉากสมัยใหม่ที่เป็นฉากเด็กใต้ดินที่เป็นเด็กเร่ร่อน หรือเด็กที่ขาดโอกาสในสังคม ใช้ชีวิตนอกบ้าน หรือเป็นโสเภณี

การต่อเรื่องโบราณกับปัจจุบันด้วยเพลงเพลง

เพลงสี่ดาเจ้าลอยล่อง แปลจากเพลงพื้นบ้านเพลง ใช้เนื้อร้องหญิงร้อง ประกอบดนตรี

ในการทำงานกับทีมดนตรีและการสร้างลีลา อันได้แก่ คุณสินินา สารสาส และ อ.สัณชัย เชื้อศิลป์ และคุณพิเชษฐ์ กลั่นชื่น ผู้วิจัยได้ให้ทีมงานได้ไปพัฒนาบทเพลง แต่งเพลง และประพันธ์เนื้อร้อง งานทั้งหมดมีการถ่ายทำเป็นวิดีโอเพื่อใช้ในการทำงานของศิลปิน 3 ฝ่าย การทำงานในช่วงนี้ใช้เวลาประมาณ 3 สัปดาห์ โดยในสัปดาห์แรกของเดือนมิถุนายน คุณพิเชษฐ์จะทำงานจากการทำลีลาเคลื่อนไหวของนักแสดง และฝึกพื้นฐานการเตรียมพร้อมร่างกายให้นักแสดงเพื่อให้สามารถเต้นรำได้ ทำเต็มที่สร้างสรรค์ขึ้นเป็นท่าสำหรับผู้ที่ไม่เคยฝึกการเต้นรำมาก่อน

ในการสร้างงานขึ้นนี้เมื่อได้เตรียมขั้นตอนอื่นๆ แล้ว ผู้วิจัยจึงหันมาพัฒนาบทละครกับนักแสดง การที่ได้กำหนดโครงสร้างและความขัดแย้งหลักรวมถึงการเพิ่มบทใหม่โรงไปแล้ว ทำให้ต้องปรับรูปแบบการนำเสนอและจัดเรียงลำดับเหตุการณ์เพื่อให้มีความน่าติดตาม นอกจากนี้ด้วยความคิดที่จะสลับลำดับการเล่าเรื่องราวผู้วิจัยจึงจัดลำดับการแสดงใหม่ ดังนี้

บทนำเข้าสู่เรื่อง

1. She :ผู้หญิงปัจจุบัน-(บทละครพูด)
2. บทใหม่โรง-ตอนจบของเรื่องสี่ดา 5 เรื่อง นำเสนอตอนจบที่หลากหลายของชีวิตนางสี่ดา ตามที่นางสี่ดาแต่ละคนต้องการภาพหรือเรื่องสุดท้าย แสดงพลังกำลังของสี่ดาที่แปรเปลี่ยนรูปเป็นยักษ์ เจ้าแม่กาลิ ที่ต่อสู้ในสงครามและเอาชนะยักษ์ที่ทำลายล้างวงศ์เผ่า (บทผสม กลอนเปล่า และทำทาง)

ผู้หญิง กับตนเอง

1. ตามหาสี่ดา -โลกของผู้หญิงที่เป็นคู่สะท้อนของนางสี่ดา สี่ดา-สำนักขา (1) (บทละครพูด)
2. เรื่องโบราณ เทพกำเนิด-เชื่อมกับเด็กที่ถูกทอดทิ้งในโลกปัจจุบัน (ระบำและหุ่นเงา)
3. ผู้หญิง เหี่ยวและผู้ล่า (บทผสม กลอนเปล่า และทำทาง)
4. แม่ยังโสด (บทละครพูด)
5. ตามหาสี่ดา (2-3) (บทละครพูด)

ผู้หญิงกับผู้ชาย

1. ลักส์ดา-ผู้หญิงเป็นสิ่งของ (บทผสม กลอนเปล่า และทำทาง)
ต่อกับ
2. พระรามพูด (บทละครพูด)
3. ลุยไฟไม่สิ้นสุด- แม่ฆ่าลูก แม่ตามหาลูกในฝัน แม่ลูกตายในสนามรบ (บทผสม กลอนเปล่า และทำทาง)

บทลงท้าย การค้นพบตัวเอง

บทช่วงนี้ไม่ออกจนกระทั่งเดือนกรกฎาคม

4. การตีความในละคร - สีดา-ศรีราม?

แม้ว่าละครเรื่องนี้จะพยายามหลีกเลี่ยงจากแบบแผนและเน้นการทดลองสร้างงานนอกกรอบแบบ อย่างไรก็ตามแต่เมื่อมีการพัฒนาบทละครและมีบทพูดที่เขียนขึ้นและนำบทนั้นมาทดลองใช้กับนักแสดงก็ต้องนำการตีความในแบบแผน การหาความต้องการของตัวละครทั้งที่เป็นตัวหลักและตัวละครคู่สะท้อนแต่ละตัว มาใช้เพื่อให้ตัวละครมีชีวิตบนเวที บทละครที่เป็น “ตามหาสีดา” ถูกแบ่งซอยเป็น 3 ฉากสั้นๆ ขึ้นด้วยเรื่องเก่า “เทพก่าเนติ”

ทิศทางในการตีความผู้วิจัยต้องการนำเสนอบทละครนี้ในแบบละครที่สร้างความซับซ้อนต่อภาพอุดมคติ ดังนั้นเรื่องราวและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตามหานางสีดา หรือภาพลักษณ์ของผู้หญิงอุดมคติจึงการสร้างสรรคออกมาเป็นรูปธรรม

พัฒนาการตัวละคร:

บทนำเรื่อง- She² ผู้หญิงสมัยใหม่ที่เริ่มจากการเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์ และนำผู้ชมเข้าไปรู้จัก รูป ภาพ ปั้น ฯลฯ ของผู้หญิงกับกรอบ 5 กรอบในพิพิธภัณฑ์แห่งหนึ่ง ต่อมาตัวละครตัวนี้ได้พัฒนากลายเป็นตัวแทนของผู้คนปัจจุบันที่ก้าวทะลุมิติไปสู่ภาพอดีต และพบกับนางสีดาหลายคนที่แสดงความเห็นเรื่องชีวิตของเธอและหาตอนจบให้ชีวิตของเธอใหม่ และได้พัฒนาเป็นผู้หญิงปัจจุบันที่ต้องการตามหาผู้หญิงในอุดมคติชื่อนางสีดา เพื่อตอบคำถามชีวิตของเธอ

² ตัวละครตัวนี้ พัฒนาขึ้นจากเดือนมิถุนายนและเมื่อมีการซ้อม จนถึงเดือนสิงหาคม ตัวละครตัวนี้ก็กลายเป็นตัวแทนของผู้หญิงจากโลกปัจจุบันที่มองหา ค้นหาภาพอดีตที่สมบูรณ์ ใช้เวลาทำงานกับนักแสดง เพื่อค้นหาตัวละครความต้องการ ปัญหา และการค้นพบ

- **สิดาทั้ง 5** กับกรอบ 5 กรอบ การวางเรื่องราวและความเห็นของตัวละครทั้ง 5 นี้ขึ้นอยู่กับ การ Improvise ปฏิบัติและท่าทีของนักแสดงต่อกรอบ ในการทำ workshop เรื่อง สิดาทำทาง กับกรอบ ของนักแสดง 3 ครั้ง นักแสดงแต่ละคนจะพัฒนาบทบาทของตัวละครนางสิดาให้ความเห็นวิจารณ์ชีวิตของสิดาอันมีส่วนต่อการพัฒนาชิ้นงานในส่วนหลังของเรื่องความเห็นของตัวละครสะท้อน ความไม่เป็นธรรมชาติ ความทุกข์ในชีวิตสิดา ที่แม้ปรากฏในเรื่องแต่ก็ไม่ได้มีการนำขึ้นมาพูดถึงหรือวิเคราะห์มาก่อน

สิดา กรอบที่ 1	เรื่องราวของเธอจบลงเมื่อสงครามสิ้นสุด แม้อยู่ด้วยกัน
แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับพระรามไม่เหมือนเดิม
สิดา กรอบที่ 2	ศักดิ์ศรีของสิดาคนนี้สิ้นสุดเมื่อถูกลักพาตัว
สิดา กรอบที่ 3	เมื่อพระรามสั่งฆ่าเธอและลูก
สิดา กรอบที่ 4	สิดาคนนี้ ไม่มีชีวิตนับตั้งแต่พ่อแม่ทอดทิ้งเธอไว้
สิดา กรอบที่ 5	เป็นสิดาที่ อยู่เนิ่นนาน และต้องพบกับเรื่องร้ายๆ
เธอเป็นตัวละครที่ต้องการมีชีวิตอยู่ เธอกลายเป็นยักษ์และมีพลังกำลัง
อำนาจ ที่จะฝ่าฟันและอยู่ต่อไป

ตัวละครตัวที่ 5 หรือสิดาในอัตภุทธรามายณะเป็นสิดาที่กลายเป็น ภาพสะท้อนของตนเองคือ กลายเป็นยักษ์ และดุร้าย เป็นตัวละครที่จะเชื่อมโยงเรื่องของภาพอุดมคติ และภาพความจริง และเป็นตัวละครที่นำผู้ชมเข้าสู่ความจริงในใจ ของตนเอง

ความขัดแย้งที่ 1: ผู้หญิง กับตนเอง

1. ตามหาสิดา: โลกของผู้หญิงที่เป็นคู่ตรงข้าม คือ สิดา-สามนักขา

เรื่อง การค้นหา ผู้หญิงในอุดมคติแบบใหม่³ โดย

1. วิพากษ์ชีวิตแบบแผน อุดมคติ
2. นำเสนอ ความจริงในใจของผู้หญิง
3. สร้างความซับซ้อน กับเรื่อง ภาพอุดมคติที่เป็นภาพลวง

ละครสั้นเรื่องนี้ เล่าเรื่องผ่านกิจวัตรความสวยงามของหญิง การไปสปา ทำผมและพัฒนาความสวยงาม กิจกรรมเกี่ยวกับการประกวดนางงาม และการกระชากหน้ากากนางงาม อาศัยตัวละครที่ล้วนเป็นตัวละครคู่ตรงข้ามของนางสิดา ตัวละครหญิงจากเรื่องเก่าอื่นๆ ที่มีพฤติกรรมตรงข้ามกับภาพ

³ ผู้วิจัยได้พัฒนาไว้ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2004จากเกมละคร และสร้างเป็นร่างบทละครแรกที่มีการวางสถานการณ์ เหตุการณ์ และจุดมุ่งหมายใหม่ และไม่ได้เล่าเรื่องเดิม

อุดมคติคือนางสีดา ผู้วิจัยกำหนดลักษณะทั่วไปของตัวละครหญิง จากเรื่องของไทยและฝรั่งที่พึงประสงค์ และไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมจาก

การตีความ

พิม หรือพิมพิลาไล - วันทองสองใจ มีสามี สองคน

โมรา ผู้หญิงในผอบ และ/หรือกาก็ ผู้หญิงหลายใจแปรสภาพ/แปรเปลี่ยนความรักไปตามเหตุการณ์ และผู้ชายที่เกี่ยวข้องกับเธอ

อิฟ มารดาของมนุษย์โลก ที่ล่อลวงอาดัม บิดาของมนุษย์ให้ทำผิดต่อพระเจ้า

แก้ว เจ้าของสปาแอนด์บิวตี้ - แก้วหน้าม้า ผู้หญิงเก่ง - ตัวละครพื้นบ้านกึ่งหญิง กึ่งชาย ที่น่าสนใจที่นำเสนอภาพผู้หญิงที่เก่งหลายอย่าง และมีวิชาในการเอาตัวรอด

สีดา ผู้หญิงอุดมคติที่ต้องการแสวงหา เพื่อน และคนที่เข้าใจกัน

ชีวิตโดดเดี่ยว อาจแยกกันอยู่กับพระราม เป็นผู้หญิงบ่นหึง สวย รวย

ชีวิตเรียบง่ายและไม่ตื่นเต้น

รูปแบบการนำเสนอจาก สปา & บิวตี้ ให้มีลักษณะชวนหัวหรือ Satire นำเสนอภาพสะท้อน ค่านิยมของความงามกับความอัปลักษณ์ แรงบันดาลใจสำคัญ คือ บทเพลงลูกทุ่งที่กำลังโปรโมทชื่อ หนูอยากถูกอุ้ม บทเพลงนี้มีเนื้อหาที่เล่นกับคำ⁴ เนื้อเพลงเซ็กซี่และพูดความในใจของผู้หญิงทุกคน ละคร เรื่องนี้เล่นกับ การเป็นคู่ตรงกันข้าม สวย-ไม่สวย ดี-ไม่ดี ชอบ- ไม่ชอบ

ละครสั้นเรื่องนี้แตกออกเป็นฉากสั้นๆ แยกจากกัน และมีการปรับบทหลายครั้งโดยลักษณะการ ปรับบทเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการซ้อมละครกับนักแสดงรับเชิญที่เป็นศิลปินที่มีประสบการณ์การแสดง การ ซ้อมสัปดาห์ละ 4 ครั้ง เฉพาะฉากนี้ในช่วงเดือนกรกฎาคมได้มีการทำข้อมูลค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่อง สีดา- สำนักรา เพื่อนำข้อมูลมาตีความและหาความต้องการของตัวละคร

รวบรวมข้อมูลก่อนปรับบท

1. สีดา-สำนักรา และเรื่องผู้หญิงกลายเป็นคู่ตรงข้าม (ยักษ์) ในอัทธภูตภพ

เรื่องสีดากลายเป็นรูปเจ้าแม่กาลิโยในหนังสืออัทธภูตภพเป็นเรื่องที่ฤๅษีวาลมิกิเป็นผู้ เล่าเองและเล่าให้สวรรค์ฟัง เรื่องย่อๆ ก็คือ เป็นเรื่องกล่าวถึงความเก่งกล้า ความฉลาดเฉลียวของ นางสีดา และเป็นเรื่องที่เหตุการณ์สำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นหลังทศกัณฐ์ และยังมียักษ์ที่เป็นพี่น้องกับทศกัณฐ์แต่ เก่งกว่า มี 1000 หน้า เมื่อพระรามออกไปรบพร้อมพระอนุชาและโอรสก็ถูกศรยักษและลมหอบไปตายหมด

⁴ บทเพลงนี้ขับร้องโดยแมลงปอ ชลธิชา แต่งเนื้อร้องและทำนองโดย พนม นพพร

คงเหลือแต่นางสีดาและหนุมานเท่านั้น ยักษ์ตนนี้จะไม่ตายด้วยน้ำมือผู้ชาย ดังนั้นนางสีดาจึงเป็นผู้ต่อสู้เอง เมื่อเห็นว่าพระรามตาย เธอโกรธและกลายร่างเป็นเจ้าแม่กาสิ และฆ่ายักษ์ตนนั้นตาย เทวดา พระอิศวร ต้องมาชุบชีวิตพระราม นางสีดาจึงกลับคืนร่างเดิม เรื่องนี้ผู้วิจัยจับเรื่องการกลายร่างเป็นตัวละครคู่ตรงข้ามให้ความสำคัญกับรูปร่างหน้าตา และความดีของผู้หญิง ซึ่งในเรื่องโบราณนั้นให้น้ำหนักกับการเป็นสตรีที่มีความงามเพียบพร้อม จะขีดเส้นแบ่งเป็นแบบของคนดี และคนไม่ดี ไว้ การนำภาพลักษณ์ของผู้หญิงสวยงามที่เก่งฉกาจ ฉลาด และต่อมากลับกลายเป็นผู้หญิงที่อัปลักษณ์ ทรงพลังอำนาจ และ เป็นภาพของผู้หญิงที่ไม่ใช่ภาพลักษณ์เดิมในเรื่องนี้ น่าสนใจ ความฉลาดและความทรงพลังอำนาจของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิง ต้องน่าเกลียด น่ากลัวเช่นนั้นหรือ ในบริบทโบราณสังคม และการเล่านิทานเรื่องนี้ต้องการเล่าหรือนำเสนออะไรกัน ผู้วิจัยนำเรื่อง การแปรเปลี่ยนสภาพของร่างกาย Body ที่สวยงามและเป็นที่ยอมรับกับ Body ที่ทรงพลังอำนาจแต่น่าสะพรึงกลัว มาเป็นเงื่อนไข การตั้งคำถามว่า แล้วผู้หญิง 2 body นี้สามารถเป็นคนคนเดียวกันได้หรือไม่ ? ในเรื่องรามเกียรติ์เดิมนั้น ความเป็นยักษ์ รากษส ไม่ได้สำคัญเท่า การมีกริยา อาการ ความไม่สำรวมในความรู้สึกทางเพศ ตัวละครที่เป็นยักษ์หลายตัว ในรามเกียรติ์ ถ้าปฏิบัติตัวเพื่อความพอใจของผู้ชายก็มีได้ถูกหลงโทษอย่างไร ตัวละครที่กระทำผิด กฎเกณฑ์ เช่น นางอัชฌา ถูกสาปเป็นหิน และสำนักขาเป็นยักษ์ผู้หญิงที่ถูกหลงโทษรุนแรง เรื่องนี้คนโบราณจะพูดอะไรกับเรา ?

การตีความ

เรื่องสมนักราชและสีดา ในละครเรื่องนี้

ผู้วิจัยคิดว่าการมองผู้หญิงและผู้ชายควรมองให้ลึกซึ้งและเข้าใจตัวตนที่แท้จริงมากกว่าภาพที่นำเสนอเอาไว้ ถ้าพิจารณาโดยรวมของเรื่องรามเกียรติ์แล้ว เรื่องราคะจริต และการผิดลูกเมียการลักพา คือเป็นเรื่องที่ปรากฏอยู่ และการใช้ผู้หญิงเป็นการให้รางวัลแก่ทหารผู้กล้า: นางดารา เป็นรางวัลแก่สุครีพ นางมณฑิ เป็นรางวัล แก่ทศกัณฐ์ในการยกเขาพระสุเมรุ และนางสุวรรณกรรมา เป็นรางวัลแก่หนุมาน เมื่อขึ้นเป็นอุปราชลงกา รูปลักษณะของรากษสไม่ใช่ปัญหา トラบใดที่ผู้ชายเป็นผู้ต้องการ เป็นผู้เริ่มความสัมพันธ์ บุชบา มาลี เบญจกาย สุวรรณกรรมา สุพรรณมัจฉา ล้วนเป็นรากษส แต่กลับเป็นตัวละครที่เป็นที่ยอมรับเพราะเล่นในบทบาทที่ผู้ชายรับได้

ตัวละคร สำนักขา มินัยยะอย่างไร

ความไม่สำรวมในด้านความต้องการทางเพศ การเกี่ยวพาราสีผู้ชาย การเป็นผู้หญิงที่มีอำนาจ มีความรู้ มีพลังกำลัง และนางสำนักขาใช้พลังในทำนองนี้ หรือเป็นบทตอนที่ต้องการนำเสนอภาพตรงกันข้ามเช่นกัน นอกจากภาพอุดมคติแล้ว ก็มีภาพที่เป็นภาพไม่ควรทำให้เห็นด้วย จากการอ่านเรื่องรามเกียรติ์ และรามาวจริตมานัส ดิเตียนนางสำนักขามากและการเล่าเรื่องชี้ให้เห็นความร้ายกาจของ

ตัวละครที่ไม่ควบคุมความรู้สึกและเป็นผู้มักมากในกาม หลงรักทั้งพระรามและพระลักษมณ์ อาจได้ว่าเป็นเรื่องสำนึกขานเป็นเพียงอุบายของคณโบริธานเพื่อให้เห็นแนวทางการปฏิบัติตน แล้วถ้าเป็นเราซึ่งเป็นคนในเวลาปัจจุบันเราจะทำอย่างไรกับเรื่องนี้

ผู้วิจัยต้องการนำเสนอความคิดเรื่องการจัดตัวตนของแต่ละบุคคลไม่จำเป็นต้องเป็นหญิงหรือชาย ละครสั้น ตอนนี้จะเสนอความเป็นจริง ความเป็นปุถุชนที่มีชีวิตจิตใจ อยากมีเพื่อน อยากมีคนยอมรับ มีข้อผิดพลาด และมีการเรียนรู้ บางทีภาพความคิดที่เป็นแบบอุดมคติไม่ใช่เรื่องจริง เพราะสิ่งที่เกิดในความเป็นจริง คือ การเข้าใจกัน การยอมรับกัน และการเห็นคุณค่าของกันและกัน

แนวการนำเสนอ

ละครสั้น 3 ฉากนี้ นำเสนอแยกจากกัน เพื่อบอกเวลาที่เปลี่ยนแปลง การแสดงเป็นแบบละครตลก Satire สถานการณ์ และ นำเสนอตัวละคร เหตุการณ์ที่ล้วนไม่คาดฝันและน่าสับสนที่ไม่น่าเกิดขึ้น

ฉากที่ 1 สปาแอนด์บิวตี้ในเขตนรกที่ไม่มีใครอยากคบ ตัวละครหญิงร้ายกาจในเรื่องโบริธานกำลังโจษจัน เรื่องการค้นหาผู้หญิงที่สวยและดีที่สุดในจักรวาลเพื่อไปประกวดนางสีดายูนิเวิร์ส นางสีดา ผู้หญิงอุดมคติที่มีความสุข สมบูรณ์แบบ ปรากฏตัว

ฉากที่ 2 ผู้หญิงจากนรก จัดประกวดค้นหาตัวแทนเพื่อไปประกวด นางสีดายูนิเวิร์ส เพื่อแก้แค้นความดิงาม แต่นางสีดาผู้หญิงอุดมคติปลอมตัวมาประกวดและได้เป็นตัวแทนกลุ่มผู้หญิงจากนรก

ฉากที่ 3 สาวจากนรกพบความจริง นางสีดาเปิดเผยว่า เธอคือ สีดา สำนึกขาน และเธอได้เป็นตัวแทนของสาวจากนรก เข้าประกวด สีดายูนิเวิร์ส

คำถาม

ทำไมเธอถึงได้เป็นตัวแทนของผู้หญิงพวกนั้นและเธอจะได้ตำแหน่งหรือไม่ ถ้าเธอพูดจริงตรงกับความในใจของเธอ

2. เรื่องโบริธาน กำเนิดสีดา-เชื่อมกับเด็กที่ถูกทอดทิ้งในโลกปัจจุบัน (ระบำและหุ่นเงา)

คุณสินินภา สารสาส คัดเลือกบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 มาใช้เป็นบทพากย์หุ่นเงา และใช้ทำนองเพลงโบริธานและการขับร้องของนักร้องหญิงมาแล้วเรื่องกำเนิดนางสีดา

ภาพ: พระลักษมีเหาะลงมายังโลกและอวตารเป็นเด็กผู้หญิง จากนั้นถูกนำไปทิ้งทะเล เรื่องราวดังกล่าวพ้องกับข้อมูลจากนักแสดง

เรื่อง: เด็กไต้ดินเป็นบทละครสั้นที่สร้างขึ้นจาก Workshop สถานการณ์ และบันทึกการเล่นแบบใช้ปฏิภาณของนักแสดง หลายเรื่องสะท้อนความจริงในสังคมปัจจุบัน นักแสดงได้ไปสังเกต ชีวิตเด็กเร่ร่อน เด็กทำงานบ้าน เด็กไทยใหญ่ในภาวะสงคราม บทพูดที่ถ่ายทอดออกมาจึงสะท้อนภาพที่มีอยู่จริงในสังคมไทย เด็กหลายคนต้องเติบโตมาด้วยความลำบาก หลบล่อน หรือเป็นแรงงาน หรือต้องเผชิญกับการค้ามนุษย์

แนวการนำเสนอ : เล่าเรื่องผ่านการรำยา การขับร้องเพลง ของนางสีดาในอดีต และการเชิดหุ่นเงาหน้าและหลังฉาก

เด็กไต้ดิน ใช้ลีลาสมัยใหม่เชื่อมตัวละครกับสีดาในรอบ 4

3. โอกาสของผู้หญิง - ผู้หญิงเป็นเหยื่อและผู้ล่า (เรื่องเล่า 3 เรื่องจาก ตัวละครที่สร้างผ่านสื่อปัจจุบัน และเรื่องจริงของนักแสดง)

เรื่อง: การแต่งงานเป็นโชค โอกาส ของผู้หญิง

การนำเรื่องของผู้หญิง 3 คนที่แต่งงานแล้วย้ายถิ่นที่อยู่ไปในที่ที่ตนไม่รู้จักหรือคุ้นเคย การแต่งงานกับคนแปลกหน้า โดยเล่าต่อเชื่อมกับการแต่งงานกับผู้มีบุญ มีอำนาจวาสนา การประลองความเก่งกล้าเพื่อได้เป็นเจ้าของหญิงงามเป็นการสะท้อนภาพการแต่งงานข้ามชาติ เพื่อชีวิตที่ดีกว่าของผู้หญิงที่มีฐานะยากจนจำนวนมากในเอเชีย ปรึชญาความคิดเรื่องการแต่งงานกับผู้มีบุญ มีฐานะที่ดีกว่าสะท้อนภาพการยอมเป็นเหยื่อเพื่อจะได้เป็นผู้ล่าในอนาคต การมีจุดมุ่งหมายเพื่อชีวิตที่ดีกว่า ที่ผู้หญิงโบราณต้องเสียสละหรือตัดสินใจทำเพื่อชีวิตที่ดีกว่าของตนเองหรือครอบครัว

การตีความ: ละครพูดคนเดียว 3 เรื่องนี้ ร้อยเรียงกันด้วยภาพการเดินทางออกจากบ้าน ในชุดเจ้าสาวพร้อมกระเป๋าทะเลของนางผู้หญิง 3 คน ในสนามบิน คนที่หนึ่งแต่งงาน คนที่สองกำลังจะแต่งงาน และคนที่สามเลิกรากับคู่ของตนแล้ว ละครฉากนี้สะท้อนภาพการเดินทางไปสู่ชีวิตใหม่ ความหวังใหม่ ความโชคดี ความโชคร้าย และความกล้าเสี่ยงของผู้หญิงแต่ละคน เชื่อมต่อกับสีดากรอบที่ 1 ที่การแต่งงานตั้งอยู่ในความไม่เข้าใจกัน

ในบทละครฉากสั้นๆ นี้ ชี้ให้เห็นตัวละคร

แนวการนำเสนอ: ละครสมจริง ละครพูดเดี่ยว พูดตรงกับผู้ชม ตอบคำถามและมีกิจกรรมที่ผู้ชมตอบได้กับนักแสดงได้

4. คุณแม่ยังโสด - แม่เลี้ยงลูกคนเดียว (บทละครพูด)

บทละครสั้นฉากนี้ พัฒนารูปร่างจากการสัมภาษณ์นักแสดงที่เป็นนิสิตชั้นปีที่สามที่มองเห็นว่าผู้หญิงที่เก่งและดีที่สุดเป็นผู้หญิงในอุดมคติก็คือแม่ของพวกเธอ เพราะทำทุกอย่างเพื่อครอบครัว เป็นแม่ที่ทำงานหาเงินเลี้ยงลูกตัวคนเดียวและมีสถานะเป็นทั้งแม่และพ่อ

เรื่อง: มีการเล่นสนุกกับคำ เลี้ยงลูกคนเดียว พัฒนาเป็นการแสดงที่ใช้ลูกบาสเกตบอลเป็นเครื่องประกอบการแสดง นักแสดง 2 คน เลี้ยงลูกบอลและคุยกันในสนามบาสเกตบอล

การตีความ: ผู้วิจัยต้องการนำเสนอฉากนี้ให้เป็นเรื่องปรกติ เรื่องหนึ่งที่มีอยู่ในสังคมของเรา มีเด็ก ๆ ลูก ๆ ของเราที่อยู่กับครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์เช่นนี้จำนวนมากกว่าที่เรารับรู้

การนำเสนอ ละครแบบสมจริง

5. ตามหาสี่ดา 2/3

เน้นประโยคเรื่องการค้นพบตนเองและยอมรับผู้อื่นอย่างที่เป็น พบความจริงและยอมรับในแต่ละบุคคลที่มีทั้งความดีงาม และความบกพร่องในฐานะปัจเจกชน เล่นตลกกับภาพอุดมคติ การประกวดนางงาม การเล่นสนุกกับการสร้างตัวละครที่ไม่คาดฝัน หรือสี่ดาที่มีความบกพร่อง เช่นเดียวกับคนปรกติ

ความขัดแย้งที่ 2 ภาพอุดมคติกับความเป็นจริง กรณีสี่ดากับพระราม

1. DHL ลักสี่ดา : สืบเนื่องกับสี่ดาในกรอบที่ 2 บทนำเข้าสู่โลกของผู้ชาย

ตีความ: เล่นสนุกกับการใช้การเปรียบเทียบที่เป็นรูปธรรม ผู้วิจัยมองเห็นผู้ชายมองเห็นผู้หญิงเป็นสิ่งของ แบก โยน ขนและลากไปมาเหมือนบริการ ส่งวัสดุแบบ ส่วนที่เรียกว่า DHL

การนำเสนอ การเดินร่ำ และละครพูด มี คอรัส

2. **พระรามพูด :** ฉากสำคัญที่พูดถึงภาพอุดมคติของผู้ชายกับความเป็นจริง ความกลัวและการไม่กล้าเผชิญหน้ากับความจริง บทที่พัฒนาขึ้น พูดถึงความร้อนใจ ความอ่อนแอในใจของพระราม ความกังวล และการตัดสินใจผิดพลาดในบางครั้ง

ผู้วิจัยยึดเอา บทของพระรามและการปฏิบัติตัวที่เย็นชา ไม่ให้กำลังใจ เหมือนไม่รู้จักรักกันของพระรามเมื่อพบกับนางสีดาเป็นครั้งแรกหลังจากการถูกลักพาตัวไป ในการอ่านบทวาทะฉะฉานวาลมิกีนั่นจะพบว่าพระรามมีความรักต่อนางสีดาเหลือเกิน การบรรยายความรู้สึก การถามถึงคนรักกับนกและฝูงลิงป่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญเพราะเป็นการพลัดพรากของคู่รัก แต่บทถึงเหตุการณ์ที่พระรามได้มาพบกับนางสีดานั้นอีกนั้นเป็นบทที่แสดงออกอย่างเย็นชาและใจร้ายต่อนางสีดาเช่นเดียวกับบทละครพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์

การนำเสนอ: นักแสดง ชาย 3 คน ผลิตกันแสดงเป็นพระราม การตีความ ที่แตกต่างกันแล้วแต่นักแสดงจะตีความ การแสดง - นักแสดงชายพูดคนเดียวกับผู้หญิง 5 คน

3. ลุยไฟไม่สิ้นสุด :

ภาพ ฉากของการที่ผู้หญิงถูกเผาไหม้จากความทุกข์ที่ไม่เคยสิ้นสุดยังคงอยู่ตั้งแต่โบราณจนปัจจุบัน ผู้หญิงที่ถูกข่มขืน แม่ที่เป็นเหยื่อการข่มขืน ซ้ำลูกของตัวเอง แม่ที่ต่อสู้กับความรู้สึกผิด ที่วังหนีเอาตัวรอดจากสืนามิ ทั้งให้ลูกตัวเองหายไปกับสายน้ำ และแม่ที่ถูกไปเป็นทหารและตายในสงครามที่ไร้เหตุผล และไม่มีความเป็น

การนำเสนอ: พุดประกอบบลีลา

9. **ค้นพบ** ตัวละคร สีดา หรือผู้หญิง 3 คนจากวรรณคดี จากใจของผู้หญิงเอง และจากโลกปัจจุบัน สื่อสารกันถึง การได้ค้นพบความจริงที่ซ่อนอยู่ ไม่มีภาพที่สมบูรณ์แบบ ไม่ว่าในเวลา มิติใด สิ่งที่ยังคงอยู่ และเป็นที่พึ่งคือใจของแต่ละคนและการยอมรับในความจริงนั้น

การนำเสนอ ใช้บทเพลงเทเลกู เป็นตัวเชื่อม และเป็นบทเพลงสุดท้าย ที่มีเนื้อหาถ้ามถึงชีวิตที่ถูกทอดทิ้งของสีดา ตัวละคร 3 ตัว ที่เป็นตัวแทนผู้หญิงในหลายมิติ และกาลเวลา เปิดใจเพื่อสื่อสาร และเข้าใจกัน

5. การนำเสนอละคร

ผู้วิจัยใช้ชีวิตของนางสีดาซึ่งความจริงแล้วก็คือชีวิตปกติของผู้หญิงที่เราพบได้ในโลกปัจจุบัน การนำเสนอละครเรื่องนี้ จะอยู่ในรูปแบบผสมผสานที่เป็นละครพูดสมัยใหม่และละครเล่าเรื่อง มีการรำ และเต้น (Dance Drama) ในแบบร่วมสมัยจากท่ารำโบราณ ละครเรื่องนี้จึงเป็นละครที่มีส่วนที่เป็นการเต้นรำ ดนตรี และการแสดงละครพูดที่สร้างสรรค์ขึ้นในแบบละครสมัยใหม่ และมีเรื่องราวอีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องราวของผู้หญิงที่เปรียบเหมือนนางสีดาในโลกปัจจุบัน

การนำเสนอและรูปแบบการนำเสนอที่เป็นทั้งละครที่เป็น Dance และมี Text ประกอบอยู่ กำหนดแนวการนำเสนอให้มีลักษณะเหนือจริง และเป็น Stylize แม้ว่าการแสดงจะสมจริงแต่การเต้นรำ เคลื่อนไหวเข้าสู่บทเพลง และการส่งผ่านจากฉากหนึ่งไปสู่อีกฉากหนึ่งมีการเชื่อมกันด้วยเสียง ดนตรี และบทขับร้อง ละครเรื่องนี้มีลักษณะเป็นการเล่าเรื่องมากกว่าการเน้นสาระที่มาจากกรกระทำ

ในการพัฒนารายละเอียดของบท ควบคู่กันไปกับการตีความและนำเสนอสาระ **เรื่องภาพอุดมคติ ไม่ใช่ความจริง** แล้วทำให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการสร้างเรื่องราวที่มีสาระย่อยๆ ที่จะเสริม สาระสำคัญ

สาระย่อยๆ ที่แทรกในเรื่องเล่า และภาพที่นำเสนอ ได้แก่

- ผู้หญิง ในฐานะที่เป็นทั้งเหยื่อและผู้ล่า เป็นทั้งผู้อ่อนแอและผู้เข้มแข็ง
- ต้องการตีความ ให้มีความเป็นความคิดที่มองเห็นทั้งสิ่งที่ดี และไม่ดีเกิดขึ้นได้ในชีวิตคนทุกคน โดยนำเสนอข้อมูลชีวิตทั้งสองด้าน
- ต้องการชี้ให้เห็นว่าในความทุกข์ ผู้หญิงยังใช้ชีวิตอยู่ได้ ภายใต้ภาวะสงคราม การพลัดพราก

ละครเรื่องนี้ประกอบด้วยข้อมูลมากมาย การนำเสนอจึงใช้กลวิธีของละครเล่าเรื่อง (Story theatre) มาปรับใช้ ละครเรื่องนี้จึงมีลักษณะซับซ้อน เป็นละครเล่าเรื่องที่ไม่เรียงเหตุการณ์เป็นลำดับแต่เป็นการนำเสนอเป็นแบบภาพปะติดปะต่อ มีดนตรีและการขับร้องมาช่วยในการเล่าเรื่องตามลำดับ

ละครเรื่องนี้ไม่มี Climax แต่มีช่วงที่น่าตื่นเต้นเป็นระยะ

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเรื่องราวเกียรติและพบว่ามีความน่าสนใจมากมายในเรื่องราวเกียรติของไทย และชาติอื่นๆ ที่ผู้วิจัยไม่เคยคิดมาก่อน และอยากนำเสนอ ส่วนข้อมูลแบบสมัยใหม่ที่ผู้วิจัยรวบรวมก็น่าตื่นเต้นและเป็นเรื่องที่น่าสนใจทำให้มองเห็นปัญหาที่ผู้หญิงต้องเผชิญอยู่ตั้งแต่ในอดีตจนปัจจุบัน

- เรื่องราวที่ผู้หญิงต้องเผชิญอยู่ การแต่งงานกับคนแปลกหน้า
- ผู้หญิงทำร้ายลูก ด้วยหลายสาเหตุ
- การพลัดพรากจากคนรัก การถูกลักพาตัว
- การเป็นแม่ที่ต้องเลี้ยงลูกลำพัง
- ผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อสิทธิ และความเท่าเทียมกัน
- เด็กอพยพและเด็กกำพร้าจากภัยสงคราม

ผู้วิจัยเลือก ที่จะนำเสนอ ละครแนว"เล่าเรื่อง" เพื่อเปิดพื้นที่ให้ ผู้ชมสมัยใหม่ได้ยิน ได้ชม ได้เรียนรู้ เรื่องราวในวรรณคดีไทยที่สำคัญ รวมทั้งนำเสนอภาพใหม่ของผู้หญิงในอุดมคติ ซึ่งถูกนำเสนอเพียงภาพสมมุติแบบของผู้หญิงสวยงามและอุทิศตนให้สามี โดยนำเสนอเรื่องที่นักอ่านและผู้ชมส่วนใหญ่ไม่เคยได้ยินมาก่อนเปรียบเทียบสถานะของผู้หญิงทั้งในอดีตและปัจจุบัน ข้อมูล ชีวิต ผู้หญิงหลายคนที่เป็นคนปกติ และข้อมูลเรื่องผู้หญิงจากสื่อ ในปี 2547-2548 มาใส่ลงไป ในลำดับเหตุการณ์ ต่างๆนี้

ละครเรื่องนี้จึงมีลักษณะเล่าเรื่องหลายๆ เรื่อง อาทิ การทะลุมิติของกาลเวลา ผู้วิจัยใช้สื่อดนตรี การรำ รำ ฟันเงา สไลด์มาใช้เพื่อสร้างมิติเวลาโบราณและเวลาปัจจุบัน การเรียงลำดับเรื่องราวนั้นผู้วิจัย

สลัปที่ ไม่ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ผู้ชมคุ้นเคย อีกทั้งยังมีการนำเรื่องร่วมสมัยมาเล่าแทนเรื่องเดิมที่ผู้ชมรู้จักอยู่แล้ว

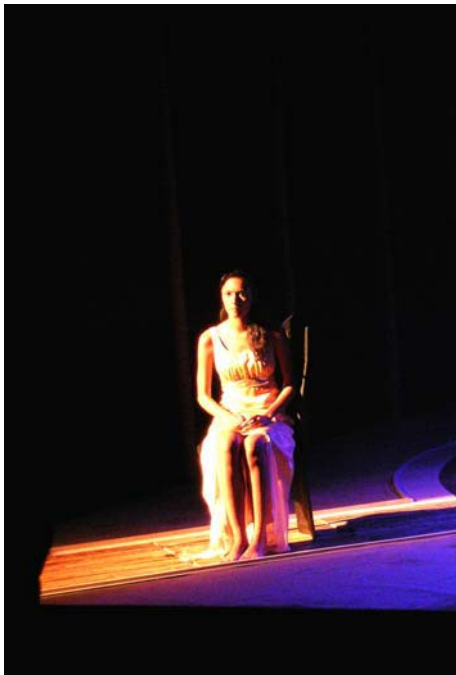
ละครเรื่องนี้ตั้งคำถามเรื่องคุณค่าและความคาดหวังเหล่านี้ว่า จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และกาลเวลา นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เรายังควรยึดถือคุณค่า และความคาดหวังเดิมๆอยู่หรือไม่ เราสามารถมองหาคุณค่าและคุณความดีในแบบอื่นๆ ในชีวิตของผู้หญิงสมัยนี้ได้หรือไม่ และถ้าเป็นไปได้ ผู้หญิงควรมีความดีมีคุณค่าอย่างไรบ้าง คุณค่า ความดีและความคาดหวังเช่นนี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใคร เพื่อตัวเธอเอง หรือเพื่อผู้อื่น

ละครเรื่องนี้ นำเสนอภาพและวิถีคิดที่แปลกออกไป จากภาพที่ผู้ชมคุ้นเคย หรือเคยรับรู้ หรือได้รับการสั่งสมมาจากวรรณกรรม สื่อต่างๆในอดีต ชีวิตของตนเองที่ผู้ชมรู้สึกปลอดภัย กับภาพในละครที่ผู้ชมจะได้เห็นและฟังสาระ-เรื่องราวของผู้หญิงหลายคน ที่ทั้งประสบความสำเร็จ เป็นผู้หญิงเก่ง เป็นคนสวย หรือในกรณีตรงกันข้าม เป็นผู้หญิงชั่วเหวี่ยง มีความทุกข์ และมักประสบความยุ่งยากในชีวิต เรื่องเหล่านี้มีอยู่จริง แต่ผู้ชมอาจปิดตาที่จะดูและปิดหูที่จะรับฟัง หรือไม่เช่นนั้นสังคมก็ไม่ได้นำเสนอให้ผู้ชมได้ยิน ได้รับรู้มากนัก ความทุกข์ของผู้หญิงมีอยู่ล้อมรอบตัวเรา ผู้หญิงหลายคนทำงานหนัก หลายคนเป็นโสเภณี มีเหตุผลมากมายที่เธอต้องใช้ชีวิตที่เธอเลือก หรือถูกบังคับให้เลือก แต่เรากลับมีชุด ภาพ และเรื่องราวอื่นๆ ที่ทำให้เราสบายใจมากกว่ามากันไว้ บางทีเรายังไม่กล้าพูดความจริงกับตัวเราเอง หรือเราอาจไม่รู้จักรับความต้องการของตัวเราเองด้วยซ้ำ ผู้วิจัยนำภาพที่มีอยู่ล้อมรอบตัวเรา มานำเสนอบนเวทีละคร ให้ผู้ชมได้มองเห็น ได้รับฟัง และได้มีอารมณ์ความรู้สึกติดตามตัวละครเหล่านั้น

ละครเรื่องนี้นำเสนอภาพของปฏิกิริยาบนถนนในโลกที่อยู่ร่วมกับเรา บางทีอาจเป็นตัวเราเอง และตั้งคำถามผู้ชมว่า เคยเห็นสิ่งเหล่านี้ไหม จำสิ่งเหล่านี้ได้หรือเปล่า และใส่ใจกับมันมากเพียงไร

ภาพจากละคร

โหมโรง-จุดจบสิดา

ตามหาสีดา → สีดา-สำนักขา พัฒนาจาก **สีดาที่แปรรูปเป็นรากษส** จาก **อัทธุนา** **รามายณะ** การที่ผู้หญิงมีหลายภาคเป็นเรื่องน่าสนใจ นางสีดาที่มีปรากฏใน 7 เรื่องล้วนเป็นภาพ ความดีงาม ความทุกข์ ความสวยงาม ที่เป็นไปตามแบบแผน แต่การที่ผู้หญิงสักคนจะแปรเปลี่ยนเป็นภาค ด้ราย ตาถลน เขี้ยวอก ลั่นยาว ปากแฉะได้มันต้องมีอะไรบางอย่างที่ทำให้เป็นเช่นนั้น-การสูญเสีย คนที่รักหรือคนที่ในชีวิต อันได้แก่ สามีและลูก น่าจะเป็นสาเหตุที่ผู้หญิงเกิดบ้าคลั่ง แล้วลุกขึ้นมาทำอะไร บ้าบิ่น และโหดร้ายเช่นฆ่าผู้อื่นได้ สีดาที่แปรรูปไปเป็นรูปเจ้าแม่กาฬอาจสัมพันธ์กับความเชื่อลัทธิศากติ ของพรหมณ์ในอินเดียทางใต้ แต่สำหรับผู้วิจัย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่คำถามที่เกี่ยวข้องกับ ผู้หญิงที่เป็นยักษ์นิ คือ นางสำนักขา เพราะตัวละครหญิงในเรื่องรามายณะ ที่ถูกดูหมิ่น และทำโทษหนัก ทำไม่ถึงเป็นเช่นนั้น ถ้าอ่านเรื่อง รามเกียรติ์และรามายณะ เราแทบจะไม่ค่อยได้รับรู้เรื่องราวของความรัก มากนัก ถ้ามีก็จะอยู่ในบทบรรยายความรู้สึกมากกว่าเรื่องความรักของคู่รัก พระราม พระลักษมณ์ และ นางสีดาต่างถือบวช และเป็นผู้รักาศิล⁵ ทำไมนางสีดาจึงอยากได้กวางทอง และมีอะไรอีกบ้าง ที่ตัวละคร ไม่ได้แสดงออกมา เป็นไปได้หรือไม่ว่าการใช้ชีวิตคู่ แบบถือบวช กับพระราม โดยมีบุคคลที่ 3 อยู่ด้วยเป็น สิ่งไม่น่ารื่นรมย์นัก กวางทองเป็นความสวยงามเล็กๆ น้อยๆ ที่ผู้หญิงอยากได้ อยากมีในยามเบื่อ ยามเหงา ได้หรือไม่ สีดาในอัทธุนาธรรมายณะนั้น นางสีดาจะออกไปล่ากวางด้วยตัวเองและในบทเพลงของเทลูก ในตอนจบนางสำนักขาคิดแผนร้ายมาแก้แค้นพระรามได้แบบยลที่สุด ผู้วิจัยพยายามตีความเหตุการณ์ เรื่องลักสีดา ทำไมนางสำนักขาจึงเป็นยักษ์ผู้หญิงที่ถูกตำหนิ ถูกเย้ยหยันและถูกลงโทษหนักหนาขนาด นั้น มียักษ์นิตัวอื่นหรือไม่ที่น่าจะถูกลงโทษ คนโบราณเขาจะบอกอะไรเรา หรือว่าในบทตอนลักสีดา สังคม ต้องการจะเน้นเรื่องความดี ผู้หญิงที่สำรวจม งดงาม กับ คู่สะท้อน คือนางสำนักขา ที่หลงรักผู้ชายได้ที่ละ 2 คน และตรงเข้าเกี่ยวพาราสิ ทำทุกอย่างตามอำเภอใจ (จากรามาจริตมานัส ของ ตูลสีทาส)

ภาพการแสดงใหม่

เป็นละครตลก 3 ฉากที่ไม่ต่อกันและแตกต้นสังคม ผู้วิจัยอยากพูดเรื่องความรัก ความต้องการ เรื่องเพศ อารมณ์ต่างๆ ของผู้หญิง ผู้วิจัยต้องการนำเสนอภาพสนุก และต้องการจะบอกว่าอารมณ์และ ความรู้สึกที่เรามีอยู่เป็นเรื่องปกติ การรู้จักกาลเทศะ ควบคุมความรู้สึกเป็นเรื่องสำคัญเท่าเทียมกับการ รู้จักตนเอง และเข้าใจความรู้สึกความต้องการของตนเอง การจะตกหลุมรักใครสักคน ไม่ใช่เรื่องผิดร้ายแรง ปุณชนทุกคนมีทั้งส่วนที่ดีและไม่ดีในตัว ผู้วิจัยต้องการนำเสนอคุณค่าใหม่แทนการใช้ภาพถูกและผิด ดีกับ เลว และการถูกลงโทษรุนแรง

⁵ ในรามเกียรติ์ไทยผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องความรักและอารมณ์ รัญจวนแบบปุณชน ในฝ่ายพระรามก็จะมีแต่ หนุมานที่พามาถึงเมืองไทยกลบกลายเป็นสายลับและใช้ผู้หญิงปลอึง ได้นางยักษ์นิ และนางปลาเป็นคู่รักหลายคน ผู้ที่ มิได้ควบคุมเรื่องความรักและค้นหาอันได้แก่ พระอินทร์ ทศกัณฐ์ พาลี และท้าวทศรถ ล้วนประสบชะตากรรมทั้งสิ้น

ผู้วิจัยนำเสนอโดยเล่นกับอารมณ์ขัน โดยนำเอาตัวละครจากอดีตที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้หญิงที่มีปัญหากับภาพความดีงามในวรรณกรรมมาล้อเล่น **โมรา** ผู้หญิงหลายใจ **วันทอง** ผู้หญิงที่มีสามี 2 คน **อิฟท์** ผู้หญิงคนแรกของโลกที่ล่อลวงผู้ชายให้ติดกับดักของงูร้าย และ **แก้วหน้าม้า** ผู้หญิงที่ไม่มีใครรู้ว่าเธอเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย มีมนต์ขลังในการเปลี่ยนแปลงตนเองมาเป็นคู่สะท้อนกับนางสีดา ผู้หญิงที่สวयงามดีเหลือเชื่อ แต่กำลังหาวิถีชีวิตใหม่และเพื่อนใหม่ที่ทำให้ชีวิตมีสีสันมากขึ้น

ฉากแรกที่สไป อันเป็นนรกของผู้หญิงที่มีแต่ความผิด นางสีดามาเยี่ยมเยียนและอยากเป็นตัวแทนจากนรกแห่งนี้เข้าประกวด “สีดา Universe” เธอทำทุกอย่างให้ชนะการประกวด การที่เธอได้รู้จักผู้หญิงพวกนี้ทำให้ชีวิตน่าตื่นเต้นกว่าเดิม และนำเสนอภาพ สีดา ที่ผู้คนอาจลืมนึกถึง

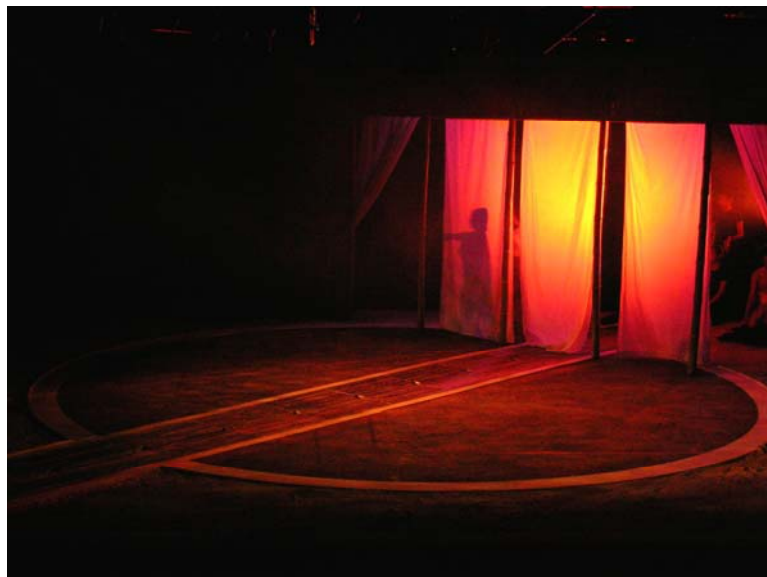
ฉากที่ 2 ประกวดสาวงาม

ฉากที่ 3 ตัวแทนผู้หญิงจากนรก

จุดสีดา-เทพกำเนิด : ชีวิตในวัยเด็ก การที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นกาลกิณีและถูกพ่อแม่นำไปทิ้งในทะเล หรือแม้แต่ที่พระชนกพ่อบุญธรรมนำไปใส่ผอบและฝังดินไว้ ล้วนเป็นภาพ -สัญลักษณ์ที่ต้องตีความและหาความหมายที่แท้จริง

ภาพใหม่ : การถูกลอยแพและนำไปใส่ผอบฝังไว้ เปรียบเทียบและแทนค่าด้วย ชีวิตเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งการมีชีวิตอยู่ได้ดินที่พบเห็นในปัจจุบันนี้ ดึงความคิดของผู้ชมให้เข้าใจนางสีดาได้ด้วยใจ และมองเห็นว่าการเป็นเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากเทวดานั้น แท้จริงแล้วอาจหมายความว่า การเป็นผู้ที่มีจิตใจดี นับว่าเป็นโอกาสที่พิเศษในชีวิต แต่โอกาสสำหรับเด็กเร่ร่อนหรือเด็กใต้ดินในชีวิตจริงมีหรือไม่และโอกาสเช่นนี้มีอะไรบ้าง การเป็นเด็กโรงงาน การเป็นนางงาม การเป็นสาวใช้ตามบ้าน หรือแม้กระทั่งการเข้าสู่ ธุรกิจการค้ามนุษย์

การแต่งงานกับผู้มีบุญ: พระรามและพระลักษมณ์ต้องไปแข่งยกศร พระอิศวร ทำไมต้องมีการประลองฝีมือ เพื่อให้ได้หญิงงาม พวกผู้ชายต้องประกาศศักดาเช่นไรจึงจะชนะใจหญิง และชนะใจพ่อของผู้หญิง การยกศรพระศิวะในการประลองพละกำลัง อำนาจ เป็นอนุภาคในเรื่องพื้นบ้านในภูมิภาคนี้ และ การต้องพิสูจน์ด้วยการยิงทะลุต้นตาล 40 ต้น (ตามคติมาลาญ และลาว) แสดงความยิ่งใหญ่ของตัวละครไปทำไม ถ้าเพียงพระราม และนางสีดารักกัน (ได้สบตากันแล้ว) จะแต่งงานกันได้หรือไม่ ถ้าหากพระราม ยกศรพระศิวะไม่ได้ ความยิ่งใหญ่ของสามี เป็นหลักประกันอะไรให้ภริยา หรือเมืองของภริยา การยกลูกสาวให้คนที่เก่งที่สุด แข็งแรงที่สุด ร่ำรวยที่สุด บอกอะไรกับเรา ความคิดเช่นนี้มีผลต่อการเลือกคู่ การแต่งงาน การเลือกผู้ชายของผู้หญิงและการที่ผู้หญิงเลือกผู้ชายหรือไม่ การแต่งงาน การออกจากบ้านพ่อแม่ไปสู่บ้านสามี เป็นความสุข เสมอไปหรือไม่ หรือเป็นความเสี่ยง หรือสามารถกลับกลายเป็นความลำบากอย่างใหญ่หลวง

ภาพการสดใหม่: การแต่งงานของผู้หญิง 3 คนที่กำลังเดินทางไปยังที่ใดที่หนึ่ง การเดินทาง-การแต่งงานเกิดขึ้นเสมอ การที่ต้องทิ้งครอบครัวเดิมไปอยู่กับคนแปลกหน้า แม้ว่าจะเป็นคนที่เปี่ยมไปด้วยคุณความดี ทั้งดี และรวย อาจเน้นภาพของความสุข ความเก่งแต่อาจแปรเปลี่ยนเป็นผู้ชายใจร้าย ซึ่งในกรณีนี้พระรามเองก็แปรเปลี่ยนไปเช่นกัน

ลัทธิศาสดา DHL-พระรามพูด

ลัทธิศาสดาเป็นตอนที่สำคัญและเป็นตอนที่เห็นสาเหตุของการทำสงครามปราบอธรรม แต่การที่ผู้ชายหนึ่งหรือหลายคน ลักผู้หญิง อดหรืออุ้มไป เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ทำไมผู้ชายถึงยังทำเช่นนั้น หรือผู้ชายคิดว่าผู้หญิงเป็นสิ่งที่ไม่มีหัวใจ ความรู้สึก อยากทำอะไรก็ได้

ภาพการแสดงใหม่

ผู้หญิงเป็นเหมือนกล่องสินค้าที่พนักงานจะยกไปไว้ที่ไหนก็ได้ การให้ผู้ชายแต่งตัวเหมือนเจ้าหน้าที่ยกของส่งเมล เป็นภาพเย้ยหยัน Satire สิ่งที่ผู้ชายทำในปัจจุบันถ้า เราดูข่าวใน TV ยังมีผู้หญิงที่ถูก ข่มขืน ถูกฆ่า ในช่วงสงครามจำนวนมาก ที่ Timore ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ Dufur ในอาฟริกา หรือที่ชายแดนไทย – พม่า ในสังคมไทยใกล้ตัวเรา มีเรื่องข่มขืนทุกวันในหน้าหนังสือพิมพ์ กลุ่มวัยรุ่นรุมขุดผู้หญิงไปโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้หญิงที่บางครั้งเป็นเพื่อน และคนที่คุ้นเคยกัน เกิดอะไรขึ้นกับการเลี้ยงดู อบรมผู้ชายในสังคมของเรา

พระรามพูด

ในรามายณะของวาลมิกี ที่เป็นเรื่องราวที่สะท้อนเรื่องความรักและการพลัดพรากของคู่รัก พระรามได้รำพึงถึงนางสีดาอย่างเศร้าโศก การทำสงครามเพื่อเอาชนะทศกัณฐ์ผู้ที่มาลักพาผู้หญิงที่พระรามรักมากไปเป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องของศักดิ์ศรี และการกู้หน้าคืน แต่ที่น่าตกใจมากคือเมื่อทศกัณฐ์ตายแล้ว พระรามกลับไม่ได้แสดงความดีใจ ที่ได้พบกับนางสีดาอีกครั้ง กลับมีแต่ความเย็นชา และการรักษาหน้าเกียรติยศของผู้เป็นราชา ในทางตรงกันข้าม การเย็นชานี้ เป็นความเยือกเย็นที่คนรักจะ แสดงต่อคู่รัก เป็นความโหดเหี้ยม ทางความรู้สึกที่ทำให้นางสีดา ขอพิสูจน์ตนเองด้วยการลุยไฟ

ภาพการแสดงใหม่

ผู้วิจัยต้องการรู้ว่าทำไมพระรามทำเช่นนั้น มีคำพูดแก้ตัวและแก้แทนพระรามมากมาย เช่น เพราะมีความเป็นกษัตริย์จะต้องเก็บความรู้สึกไม่แสดงออก เพราะนางสีดาเป็นผู้มีตำหนิไม่เพียบพร้อม ถ้าเราใช้มนต์สมมุติกับการเข้าใจนางสีดาและนำมาใช้กับพระราม เราก็จะมองเห็นความต่อเนื่องของพัฒนาด้านจิตใจของตัวละครสำคัญตัวนี้กับการเสียหน้าความกลัวชั่วคราว แต่ในการพัฒนาบทตอนนี้ของผู้วิเจ้านั้นยังไปถึงที่สุด ทั้งนี้เพราะช่วงการแสดงตอนนี้เป็นช่วงที่ผู้วิเจ้ายัดเข้ามาในช่วงหลังเพราะคิดว่าน่าจะนำคู่สะท้อนจากเรื่องเดิมเข้ามา และในการดำเนินเรื่องก็น่าจะมีผู้ขายมาร่วมแสดงด้วยเพราะจะทำให้ละครเรื่องนี้เป็นละครที่เปิดให้ตัวละครคู่สะท้อนของนางสีดา ที่เป็นเพศตรงข้ามมีโอกาสได้พูดถึงความรู้สึกที่ตนมี อย่างไรก็ตาม ผู้วิเจ้ยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเนรเทศนางสีดาในตอนหลังของเรื่องมากนัก แต่ให้เวลากับการแก้ตัวของพระรามในช่วงในช่วงลุยไฟมากกว่า

ลุยไฟไม่สิ้นสุด

การลุยไฟของนางสีดาในเรื่องเดิมนั้นเป็นการพิสูจน์ตนเองและเทวดาต่างก็แซ่ซ้อง และนางสีดาก็มิได้รับอันตรายอย่างใด⁶ ข้อที่น่าสังเกตคือนับแต่ลุยไฟแล้วชีวิตนางสีดาก็มีแต่ความยากลำบาก ทั้งการที่ต้องไปอยู่ป่า และต้องเลี้ยงลูกเพียงลำพัง

ภาพใหม่ ผู้วิจยนำภาพเหตุการณ์ร้ายๆ ที่ผู้หญิงในปัจจุบันต้องพบและต้องอดทนอยู่กับสิ่งร้ายๆ เหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงที่พลัดพรากกับลูก ผู้หญิงที่เกลียดชังลูกตัวเองเพราะเป็นลูกที่เกิดจากความอภัยศ และแม่ที่ลูกตายในสงคราม

⁶ เรื่องรามาวจริตมานัสของคุลลิตาส พยายามอธิบายว่า รูปที่ทศกัณฐ์ลักไปนั้นเป็นภาพมายาของนางสีดา สีดาตัวจริงนั้นพระรามให้เข้าไปอยู่ในไฟตะเกียงในกระท่อม ก่อนที่จะออกไปตามกวาง และการลุยไฟก็คือภาพของสีดามายาเข้าไปในกองไฟ และนางสีดาตัวจริงก็ปรากฏร่างออกมา ดังนั้นสีดามายาจึงเป็นผู้ที่ทศกัณฐ์ลักพาตัวไป

ตอนจบ-การค้นพบ

ปัญหาในการแสดง

บทละคร : ผู้วิจัยให้เวลาตนเองในการปรับบทและแก้ไขบทจนกระทั่งวันที่ 2 สิงหาคม และในการซ้อมใหญ่ให้อาจารย์ Hans Heoniche ชม ละครก็ยังไม่สามารถขมวดปมสำคัญ และร้อยเรียงเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย การออกแบบ และสร้างสรรค์งานต้องการเวลาแก้ไข และยังปรับเพิ่มขึ้น และในช่วงสุดท้ายได้มีการปรับแก้และตัดทอนการแสดงให้สั้นและเสริมภาพให้ต่อเนื่องกัน

การแก้ไข ตัดแต่งละครให้สามารถสื่อสารได้ตรงมีขั้นตอนดังนี้

1. ตัดฉากการแสดงที่อ่อนและไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนางสีดาออก เช่น แม่เลี้ยงลูกคนเดียว และ สีนามิ
2. เพิ่มการปรากฏตัวของ สีดา-พระลักษมี ในเขตวงกลม เพื่อให้มองเห็น การสืบเนื่องของเรื่องราวต่างเวลา และ มิติ
3. เพิ่มบทบาทให้ she ชัดเจนขึ้นและเป็นตัวละคร 1 ใน 3 ตัวที่ร้อยเรียงภาพในฉากสุดท้าย ได้แก่ สีดา-ลักษมี สีดา-สำนักขา และ she ผู้หญิงจากโลกปัจจุบัน
4. ให้ความสำคัญ และเพิ่ม น้ำหนักให้ ตัวละครสีดาในกรอบ ให้แต่ละตัวมี Solo ที่มีน้ำหนักเท่ากัน
5. รวบรวมจบของ ตัวละครสีดาในกรอบ และ ผู้หญิง 3 คนให้เร็วและกระชับ

อย่างไรก็ตามในการนำเสนอเรื่องราวต่อผู้ชมนั้น ในส่วนของการกำกับการแสดง มีปัญหา 2 ช่วงที่ยังแก้ไม่ตกและถือว่าเป็นการทำงานที่หลงทางทำให้ละครที่ออกมายังไม่คม ปัญหาดังกล่าวคือ

ปัญหาที่ 1 ต้องตัดฉาก เรื่อง เลี้ยงลูกคนเดียวออกไปเพราะเลือกใช้นักแสดงที่ไม่มีประสบการณ์การแสดง และเลือกเพราะภาพลักษณ์

ปัญหาที่ 2 ไม่ได้ให้เวลากับการตีความและวิเคราะห์ความต้องการของพระราม อย่างจริงจัง เพราะคิดว่าเป็นฉากเล็ก ทำให้ยังไม่ได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครดีพอ จึงมองไม่เห็นจุดมุ่งหมายของตัวละคร เพราะพัฒนามาให้ความสำคัญกับเรื่องการสูญเสีย และการไม่กล้าสู้กับความจริงที่จะปกป้องคนที่รัก แล้วหยุดพัฒนามาตรงนั้น ไม่ได้พัฒนาให้ลึกไปถึงตอนที่พระรามส่งนางสีดาที่เป็นตอนสิ้นสุดของความสัมพันธ์เพื่อรักษาหน้าของตนไว้เพราะไม่แน่ใจว่าลูกที่เกิดมาจะเป็นลูกของตนหรือลูกทศกัณฐ์ เมื่อละครแสดงไปแล้วจึงได้มองเห็นจุดสำคัญนี้ซึ่งถ้าสามารถผนวกเข้าไป อันจะทำให้ความขัดแย้งหลักของเรื่องในช่วงที่สองที่พูดถึงภาพอุดมคติของพระรามซึ่งในความเป็นจริงนั้นก็มีปัญหาและมีข้อบกพร่องเช่นกัน และจะทำให้การเป็นละครในแบบปฏิบัติของละครเรื่องนี้ชัดเจนขึ้น

ละครเรื่องนี้ได้มีการจัดการแสดง ตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม ถึง วันที่ 4 กันยายน 2548 แสดงทั้งสิ้น 17 รอบ ในการแสดงละครครั้งนี้ มีนิสิตคณะอักษรศาสตร์ เข้าชมจำนวน 603 คน นอกจากนี้ยังมีนักเรียน นักศึกษาจากหลายสถาบันต่างๆ เป็นจำนวนมากเข้าชม ได้แก่

- โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี
- สถาบันราชมงคล วิทยาเขตรังสิต จังหวัดปทุมธานี
- ภาควิชาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
- ภาควิชาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- ภาควิชาการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ภาควิชาการละคร คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
- สาขาการศิลปการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สาขาการแสดง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ภาควิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
- สาขาการจัดการทางวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ละครเรื่องนี้ได้รับความสนใจจากผู้ชมและคำวิพากษ์วิจารณ์ อย่างกว้างขวาง จากแบบสอบถามที่ แจกแก่ผู้ชม โดยสรุปจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีดังนี้

1. ผู้ชมสมัยใหม่ไม่มีความรู้เรื่องราวเกร็ดอย่างแท้จริง รู้เรื่องราวหลังลุยไฟน้อยมาก หลายคน เห็นว่า เรื่องราวที่ได้ชมเป็นความรู้ใหม่
2. ผู้หญิงในอุดมคติ ของผู้ชมส่วนใหญ่ คือ แม่
3. ผู้ชมในวัยเรียนจะไม่คุ้นกับการนำเสนอละครในลักษณะนี้ ที่ไม่ใช่การเล่าเรื่องในแบบที่ คุ้นเคย แต่สามารถปะติดปะต่อเรื่องราวได้ เมื่อละครแสดงไปประมาณ 20 นาทีผู้ชมชอบ ละครพูด ที่ Satire เรื่องจิตใจของผู้หญิง ผู้ชมเข้าใจเมื่อละครทั้งเรื่องจบลง ผู้ชมพยายาม แปล สัญลักษณ์ ดีความ ภาพบนเวที
4. ผู้ชมที่มีอายุประมาณ 25 ปี ขึ้นไป จะเข้าใจการเปรียบเทียบเรื่องราวได้ดีกว่า และสามารถ เชื่อมโยงจากต่างๆ ได้ดี เข้าใจลักษณะที่ละครมีความแตกต่าง

บทที่ 5

บทสรุปงานวิจัย

ละครเรื่อง “สีดา-ศรียา” เป็นละครที่เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอ คุณค่าและความดีของผู้หญิงในโลกสมัยใหม่ ให้ผู้ชมได้ขบคิดและตั้งคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของตนเองและค่านิยมเรื่องความดีงามของผู้หญิงในแบบดั้งเดิมที่ผู้ชมคุ้นเคย บทละครที่เขียนขึ้นใหม่นี้เป็นเรื่องเล่าที่พัฒนามาจากชีวิตของนางสีดา ตัวละครคู่สะท้อนของพระราม จากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ โดยใช้ชีวิตของนางสีดา **ผู้หญิงอุดมคติ** ซึ่งเป็นผู้หญิงที่งามพร้อม เป็นภรรยาที่ดี รัก ซื่อสัตย์อุทิศตนแก่สามี และเป็นแม่สุดประเสริฐในเรื่องเก่าเป็นต้นแบบ ละครเรื่องนี้ไม่ได้ปฏิเสธความดีงามและความเป็นอุดมคติของนางสีดาในเรื่องเก่า แต่ละครเรื่องนี้ตั้งคำถามว่า เมื่อสังคมและเวลาเปลี่ยนไป เรายังควรยึดถือคุณค่าเดิมๆ อยู่หรือไม่ เราควรมองหาคุณค่าและคุณความดีในแบบอื่นๆ บ้างไหม และถ้าเราต้องการค้นหาคุณค่าความดีแบบใหม่ เราน่าจะพัฒนาคุณค่าแบบใด และคุณค่า ความดีดังกล่าวนี้นั้นควรถูกกำหนดขึ้นเพื่อใคร เพื่อตัวเธอเอง หรือเพื่อผู้อื่น

บทละครเรื่องสีดา –ศรียา? มีการเล่าใหม่อย่างไร

ละครเรื่องสีดา-ศรียา? ไม่ต้องการเล่าเรื่องซ้ำการเล่าแบบเดิม จึงมีการคิดหาวิธีการที่จะเล่าเรื่องแบบใหม่เพื่อให้ผู้ชมกลับมาสนใจวรรณคดีโบราณในเชิงวิเคราะห์ และนำสู่การตีความ วรรณคดีเรื่องใหม่นี้จะช่วยให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจตนเอง และสังคมของตนได้ดีขึ้น

ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีในการนำเรื่องเก่า เช่น เรื่องในวรรณคดี เรื่องจากนิทานพื้นบ้าน นิทานศาสนา เพลงพื้นบ้าน และบทละครเก่ามาเล่าหรือแสดงใหม่นั้น เกิดขึ้นเสมอและเป็นการเล่าที่มีทั้งการตีความในแบบเดิม เช่น เพื่อสรรเสริญพระเจ้าในศาสนา หรือในการเทศน์สอนอันมีผลในการอบรมจิตใจ และสร้างศรัทธาแก่ชุมชนหรือสังคม หรือเป็นการเล่าในเชิงปฏิบัติคือ ตั้งคำถามกับบทสรรเสริญเหล่านั้น ผู้วิจัยคิดว่าการนำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่นั้นเป็นกระบวนการในสังคมที่น่าสนใจ การเล่าเรื่องใหม่ด้วยศิลปะการแสดงนั้นมีด้วยกันหลายวิธี คือ

1. **การนำเรื่องเดิมมาเล่าซ้ำ** โดยนำเสนอเนื้อหาและสาระเดิม มาเล่า ถ่ายทอดแก่ผู้ฟังหรือผู้ชมในลักษณะกลวิธีต่างๆ ในแบบบทขับร้อง เพลงพื้นบ้าน แต่มีการดัดแปลงหรือนำเสนอตัวละครที่แตกต่างออกไปบ้างตามความรู้ความสามารถของคนเล่า หรือปรับตามรสนิยมของผู้ชม เห็นได้จากการเล่าเรื่องรามายณะในภูมิภาคต่างๆ ที่แม้มีการดำเนินเรื่องในแบบเดิมแต่มีรายละเอียดเกี่ยวกับตัวละครและลักษณะ

บรรยายที่แตกต่างไปบ้าง โดยปรับให้เข้ากับรสนิยมผู้ชม แต่ความคิด-สาระเดิมยังคงอยู่ ในด้านการแสดงละครของไทย โชนในชุดต่างๆ ที่ครูโบราณในสมัยรัตนโกสินทร์คิดปฐขึ้น เป็นชุดที่ทำให้การสู้รบระหว่างผู้ฝ่ายธรรมะกับผู้ฝ่ายอธรรม แต่มีการนำเสนอที่แตกต่างออกไปแต่การเล่าเรื่องยังคงมีจุดมุ่งหมายเดิม ตัวอย่างการเล่าในรูปแบบนี้ที่ชัดเจนในสมัยปัจจุบัน ได้แก่ ละครเวทีที่แสดงในรูปแบบ “ละครเวทีแบบ” การแสดงมักเล่นซ้ำเรื่องที่เทพผู้ศักดิ์สิทธิ์ชื่นชอบ การทำซ้ำนี้ผูกไว้กับพิธีกรรมและมีผู้ชมหลักได้แก่เทพเทวดาของสถานที่นั้น ละครเวทีแบบจึงพยายามรักษาขนบโบราณไว้ให้มากที่สุด และเล่นตามแบบแผนที่เคยมีมาก่อน อย่างไรก็ตามในการเล่าลักษณะนี้ ก็ยังมีรายละเอียดบางช่วงบางตอนที่เปลี่ยนแปลงหรือปรับไป เช่น บทแทรกตลก หรือลักษณะการแสดงปรับให้สะดวกกับผู้แสดง

2. การเล่าเรื่องเดิมแต่มีกระบวนการนำเสนอ-และเทคนิคที่แตกต่างไปจากเดิม การเล่าเรื่องในรูปแบบนี้เป็นการนำความรู้อื่น กลวิธีการนำเสนอที่แตกต่างจากขนบเดิมมาปรับใช้ ตัวอย่างเช่น การดัดแปลงละครสมัยโบราณ แล้วนำเสนอเป็นละครรูปแบบใหม่ โดยปรับการแสดง การเล่าเรื่องโดยใช้ความรู้อื่นมาผสมผสาน เช่น การแสดงละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง หรือลิเกซึ่งล้วนมีกลวิธีเล่าการขับร้องและการร่ายรำแตกต่างจากละครโบราณ และพัฒนาการของเรื่องและตัวละครที่แตกต่างจากเรื่องเก่า อาจมีการคิดเล่าเรื่องใหม่โดยนำกลวิธีละครแบบอื่นไปปรับใช้ มีการแสดงละครเรื่องเก่า เป็นละครพูด (แบบตะวันตก) ละครเพลงแบบใหม่ สิ่งที่เกิดขึ้นบนเวทีเป็นภาพใหม่ที่ไม่เคยมีการนำเสนอมาก่อน หรือการใช้ดนตรีสมัยใหม่ การเต้นรำ ที่มาทดแทน ดนตรีไทย การร่ายรำ มีการปรับวิธีการแสดง การใช้ไมโครโฟน การใช้ฉากและแสงแบบสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามสาระที่นำเสนอยังคงเป็นสาระเดิม

3. การถอดรื้อโครงสร้างเดิมและสร้างสรรค์-ตีความใหม่ การเล่าเรื่องใหม่ในลักษณะนี้ ได้แก่ ถอดรื้อเรื่องเดิมแล้วนำเรื่องมาจัดโครงสร้างใหม่ การเล่าใหม่ที่นำเอาความรู้อื่น เช่น ความรู้ในแบบสากลเข้ามาช่วยในการพัฒนา การถอดรื้อนี้จะพัฒนาโครงเรื่องออกเป็นลำดับเหตุการณ์ แล้วลองค้นหาความต้องการที่แท้จริงของตัวละครหลัก โดยใช้กลวิธีในการพัฒนาตัวละครในแบบตะวันตกคือ จินตนาการและมนต์สมมุติ เพื่อให้เข้าใจตัวละครและความต้องการของตัวละครตัวเองได้ชัดเจนขึ้น ในการสร้างสรรค์ใหม่นี้มีการตีความละครและสื่อสารใหม่ โดยผู้กำกับการแสดง

สำหรับละครเรื่องนี้ใช้กระบวนการที่ 3 คือการถอดรื้อและสร้างสรรค์ใหม่ แต่เลือกที่จะเปลี่ยนตัวละครตัวเอกจาก พระราม ให้เป็น นางสีดา มเหสีของพระรามและเล่าเรื่องของนางตั้งแต่ต้นจนจบโดยมีการพัฒนาบทจากข้อมูลที่เป็นละครเล่าเรื่องที่มีการเล่าหลากหลาย เรื่องที่เล่าเป็นเดิมและเรื่องเล่าใหม่ โดยภาพและเรื่องที่เล่ามีความพ้องกับชีวิตนางสีดา และการพัฒนาบทเปิดกว้างให้นักแสดง มีส่วนในการสร้างสรรค์บทนี้

ในการศึกษาเรื่องเก่าในที่นี้คือเรื่องรามเกียรติ์และรามายณะซึ่งเป็นเรื่องเก่า 7 เรื่องของเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น พบว่า ชีวิตของ " **สีดา สีดา หรือสินดา**" ล้วนแต่มีคนคอยเอาใจช่วย และนำมาเล่าขานอยู่ตลอด การเล่าพยายามอธิบายความดั่งามของสีดา

- การกำเนิดของสีดาเป็นเรื่องมีดมนที่กวีหลายคนพยายามผูกโยงไว้กับความถูกต้องเพื่อรักษาความดั่งามของเธอไว้
- การลักพานางสีดา และความพยายามจะหาวิธีเพื่อปกป้องความดั่งาม
- เรื่องราวบันปลายชีวิตของเธอมียากหลาย มีเรื่องของนางสีดาที่ตัดสินใจลงไปอยู่เมืองบาดาลแล้วไม่กลับมาอยู่กับพระรามอีก หรือกลับกลายเป็นรูปเจ้าแม่กาลี เพื่อต่อสู้ปกป้องคนที่เธอรัก
- กวีชาวบ้านแต่งบทเพลงเกี่ยวกับชีวิตที่ถูกทอดทิ้งไว้ในนาข้าวเพื่อปลอบใจเด็กกำพร้า
- การลงโทษผู้หญิงที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับสีดา ทำให้สีดากลายเป็นเทพและภาพผู้หญิงสมบูรณ์แบบ

เรื่องของนางสีดาเป็นเรื่องร่วมสมัย มีการเล่าขานอยู่เสมอ นางสีดาเป็นเสมือนพลังใจของหญิงสาวชาวอินเดียที่กำลังจะแต่งงาน ทุกคนอยากโชคดีและมีคนรักสมบูรณ์แบบเช่นพระราม มีบทร้องเล่นยามทำงานของกลุ่มผู้หญิงทั้งที่เป็นชาวบ้านและพวกคนร่ำรวย และในโลกสมัยใหม่อย่างในมหานครนิวยอร์กนางสีดากลายเป็นเทพเจ้าสำหรับ Single Mom “คุณแม่ยังโสด” เรื่องเล่าของนางสีดามีความหลากหลายและเป็นเรื่องเล่าที่มีการนำไปเล่าใหม่ ทั้งที่เป็นแบบขนบดั้งเดิมที่ทำให้นางสีดาเป็น “ผู้หญิงอุดมคติสมบูรณ์แบบ”¹ หรือ เล่าเพื่อก่อให้เกิดความชอบธรรมแก่นางสีดาในกรณีที่มีข้อครหาต่างๆ² หรือสร้างเรื่องของนางสีดาขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นกำลังใจกับกลุ่มผู้หญิงที่มีชีวิตลำบาก³ที่ยึดโยงนางสีดาไว้เป็นกำลังใจในการดำรงชีวิต

ผู้ชมไทยไม่รู้จักชีวิตทั้งหมดของนางสีดา **ผู้หญิงในอุดมคติ**มากนัก ในเรื่องเก่าที่เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราม (รามเกียรติ์ และรามายณะ) เรื่องราวของนางสีดามีปรากฏเป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่อง ละครเรื่องนี้จึงอยากเล่าเรื่องของเธอให้ช้านานคู่ไปกับเรื่องเล่าใหม่ของผู้หญิงในสมัยปัจจุบัน ที่มีเรื่องบางส่วนบางตอนสามารถเทียบเคียงกับเรื่องชีวิตนางสีดาได้ ในการเล่า เรื่องของสีดา ในละครเรื่องนี้ จึงเป็นการเล่าเรื่องที่อยู่คู่ชานานกัน ระหว่างเรื่องเก่า และเรื่องในปัจจุบัน การเล่าด้วยภาพเก่า และภาพสมัยใหม่ การ

¹ รามาวติมานัส ของตูลลิตาส ในศตวรรษ ที่ 15 เล่าเรื่องภาพมายาของสีดา ที่ราวันนะลักไป ตัวจริงนั้นอยู่ในตะเกียงไฟ ในอาศรมพระราม

² ความคิดเรื่องนางสีดาถือกำเนิดเป็นธิดาของราวันนะ ในเรื่องเล่าทางใต้ของอินเดีย และของไทย หรือ การถือกำเนิดมาแก้แค้น ท้าวราพณ์ ของลาว

³ บทเพลงเทลูกู และเรื่องในหนุมานยานาฏกะ และอัทธุตรามายณะ รวมถึงเรื่องเล่าในศาสนาฮินดูที่ให้ความสำคัญกับนางสีดาและมีตอนจบที่แปลกออกไปจากเรื่องในแบบขนบ

แสดงละครแบบเล่าเรื่อง (Story theatre) ที่คนไทยคุ้นเคย กับการเล่าเรื่องด้วยละครพูดสมัยใหม่ ที่เป็นละครตลก Satire วิพากษ์ “นางในอุดมคติ” ในสังคมไทย

กลวิธีในการเล่าเรื่องนางสีดา สำหรับผู้ชมปัจจุบัน

1. **ศึกษาเรื่องเก่าเรื่องเดียวกันหลายๆ เรื่องในหลายๆ พื้นที่ นำมาถอดรื้อและสร้างใหม่** (Deconstruct) เพื่อหาขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาเรื่อง หัวใจในการดำเนินเรื่อง สารสำคัญ เปรียบข้อเหมือนและข้อต่างในเรื่องเล่าเรื่องเดียวกันนี้ ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะ ความเชื่อ อิทธิพลของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีต่อการแพร่กระจายของเรื่องนี้ คัดเลือกเรื่องที่มีความเด่นในด้านการเล่าเรื่อง และความเชื่อลัทธิศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนเรื่องในภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. **คัดเลือกตัวละครหลัก ที่ไม่ใช่ตัวละครเดิม** ผู้วิจัยเลือกให้ความสำคัญกับนางสีดา ตัวละครที่เป็นตัวละครคู่เสมือน (counterpart) ของพระราม ตัวละครเอกจากเรื่องรามายณะ และค้นหาจุดมุ่งหมายความต้องการของตัวละครใหม่ ถอดรื้อชีวิตของนางสีดาในเรื่องเดิม และนำมาวิเคราะห์เพื่อให้สามารถกำหนดสาระใหม่ที่น่าจะสื่อสารกับผู้ชมปัจจุบันได้ดี สาระใหม่ที่จะนำเสนอ เป็นมุมมองใหม่ที่แตกต่างจากเรื่องเดิม

3. **เลือกวิธีการเล่าเรื่องและนำเสนอละคร** ในละครเรื่องสีดา-ศรียาม? ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการพัฒนา “ละครสมัยใหม่ในแบบตะวันตก” มาทดลองใช้เพื่อตีความและเข้าใจตัวละครหลัก การเข้าใจความคิด-ความต้องการของนางสีดาอย่างที่เป็นปุขชน เป็นกุญแจที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถพัฒนาบทละครที่มีลักษณะเปรียบเทียบชีวิตของนางสีดากับชีวิตผู้หญิงในสังคมปัจจุบัน การเล่าเรื่องของนางสีดา จึงเป็นการทดลองที่จะใช้กลวิธีการนำเสนอละครเล่าเรื่อง (Story Theatre) ที่มีการขับร้อง ดนตรี การรำ การเต้นรำ หุ่นงาแบบไทย มาใช้ร่วมกับการแสดงละครพูดในแบบสากล เพราะละครเรื่องนี้มีการนำเรื่องเก่าในอดีต มาเล่าคู่ขนาน กับเรื่องใหม่ที่มีความพ้องกับชีวิตนางสีดา และความต้องการที่จะพัฒนาเรื่องให้ผู้ชมร่วมสมัยสื่อสารได้ การนำเสนอละครทั้งสองแบบร่วมกัน –ละครเล่าเรื่อง (Story theatre) ละครพูดสมัยใหม่ จึงเป็นไปได้ และน่าจะมีการทดลองพัฒนามากขึ้นถ้ามีเรื่องที่เหมาะสม

4. **กำหนดแก่นเรื่อง (Theme) สารในการนำเสนอ และโครงสร้าง (Structure) ในการพัฒนาละคร** ผู้วิจัยได้กำหนด แก่น-สาร (theme-message) หลักของเรื่อง และสร้างแบบ (structure) เพื่อให้ผู้ทำงานทุกฝ่าย ได้มองเห็นจุดมุ่งหมาย (Goal) ในการพัฒนาละครและผังการทำงาน (blueprint) ที่สร้างความเข้าใจที่ตรงกันเพื่อใช้ในการกำกับการแสดงและสื่อสารกับผู้ทำงาน ออกแบบ และพัฒนาการแสดง การรำ และการเต้นรำในละครเรื่องนี้

5. **กำหนดกลวิธีในการกำกับการแสดง** ผู้วิจัยเลือกการทำงานกำกับการแสดงที่ทำงานใกล้ชิดกับผู้กำกับฝ่ายศิลป์คนอื่นๆ กระบวนการสร้างละครใหม่ขึ้นนี้มีผู้ร่วมสร้างสรรค์หลายคน และประเด็นของ

ละครเรื่องนี้ เป็นประเด็นที่น่าสนใจ และผู้ที่เกี่ยวข้องในละครทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตีความ ดังนั้นงานนี้จึงมีเป็นงานที่มีการร่วมความคิด (Collaboration) จากศิลปินหลายฝ่าย ทั้งผู้กำกับดนตรี นักร้อง และผู้สร้างลีลา รวมถึงผู้ออกแบบหุ่นและหน้ากาก ผู้ออกแบบเวทีและแสง ซึ่งทั้งหมดล้วนเกิดจากความร่วมมือ ตีความและสร้างสรรค์จากศิลปินหลายคน นักแสดงทุกคนก็มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการนำเสนอความคิดเช่นกัน กล่าวคือมีการระดมสมอง (brainstorming) การเล่นละครจากปฏิภาณ (improvisation) เพื่อใช้ในการพัฒนาบทและการเคลื่อนไหว ดังนั้นละครเรื่องนี้จึงมีลักษณะเป็นสื่อผสม (mix-style) ในด้านรูปแบบ เพราะเป็นละครที่ใช้ การพูด การขับร้อง การเต้นรำ และการร่ายรำ ผสมผสานเข้ากัน มีการใช้ดนตรีทั้งที่เป็นแบบโบราณและร่วมสมัย เรื่องที่นำเสนอเกิดจากความคิด และการแสดงของผู้คนที่ต่างได้รับอิทธิพลทางความคิดจาก “ภาพอุดมคติของผู้หญิง” ที่มีอยู่ในสังคม ความเห็นของผู้แสดง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง รวมถึงการสัมภาษณ์ศิลปินรับเชิญ ผู้ชาย เพื่อนชาย นักแสดงชายในความเห็นหรือเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ในเรื่อง เพื่อให้ได้มุมมองของฝ่ายที่เป็นฝ่ายตรงข้าม

บทละครเรื่องนี้นำเรื่องราวของผู้หญิงในอุดมคติ “นางสีดา” มาเล่าใหม่ในเวลา 1 ชั่วโมง 10 นาที โดยเล่าเรื่อง (story theatre) ด้วยภาพ บทขับร้อง และบทละครสั้นๆ เพื่อสื่อสารกับผู้ชมปัจจุบันว่า “ภาพอุดมคติ ไม่ใช่ความเป็นจริงในชีวิต” การนำภาพชีวิตที่เป็นปฏิกิริยาของนางสีดามาถอดรื้อ และวิเคราะห์ นั้นทำให้สามารถเข้าถึงความต้องการในชีวิตของเธอแต่ละช่วงทั้งในเวลาที่มีความสุข และเมื่อเผชิญกับความทุกข์ ความโกรธแค้น และความกลัว ซึ่งทำให้เข้าใจในการตัดสินใจใช้ชีวิตอย่างสงบในบั้นปลาย

ตามหาสีดา

ละครเรื่องนี้เล่าเรื่องผ่าน “ผู้หญิง” ในสมัยปัจจุบันคนหนึ่งที่กำลังค้นหา “นางสีดา ผู้หญิงในอุดมคติ” ความต้องการที่จะค้นหาผู้หญิงคนนี้ทำให้เธอได้ทะลุมิติและพบกับนางสีดาหลายคน ซึ่งทำให้ได้เรียนรู้ว่า นางสีดามีชีวิตที่เป็นปฏิกิริยา มีทุกข์ มีสุขและต้องสู้เพื่อให้มีชีวิตต่อไป ซึ่งไม่ว่าชีวิตจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร นางสีดาก็ยังคงมีชีวิตอยู่ ทำหน้าที่ และใช้ชีวิตคู่ชุลนากับพระรามในรามายณะ

การค้นหานางสีดาในละครเรื่องนี้ นำพาผู้ชมได้เข้าใจถึงความเป็นปฏิกิริยาของชีวิตเธอ และสามารถนำชุดภาพความรู้ในปัจจุบันไปเปรียบเทียบ และนำเสนอเป็นละครเวทีที่ทะลุมิติของสถานที่และกาลเวลา เมื่อจะพัฒนาบทละครที่เป็น บทร้อง บทพูดเดี่ยว และบทละครสั้นๆ ผู้วิจัยจะพัฒนาบทพูดจาก ถ้อยคำในวรรณกรรม และนำบทกลอน หรือบทวรรณกรรมนั้นมาตีความว่าพ้องกับสถานการณ์อะไรบ้างที่ผู้หญิงปัจจุบันต้องดำรงชีวิตอยู่ หรือยังมีความเชื่อและมีศรัทธาอยู่

ละครเรื่องนี้เล่าเรื่องผ่านตัวละคร ตัวละครหญิงทุกตัวที่ปรากฏในละครเรื่องนี้ เป็นตัวละครคู่เสมือน และตัวละครคู่ตรงข้ามของนางสีดา แต่ละครนี้มีเรื่องราวที่คล้ายคลึง หรือมีอนุภาคที่เป็นปฏิปักษ์กับตัวละครหลักคือนางสีดาในรามเกียรติ์หรือในรามายณะ

การเรียงลำดับเรื่องนั้น ไม่ได้ทำตามช่วงชีวิตของนางสีดา แต่นำเสนอเรื่องด้วยการตัดสลับที่กัน เพราะได้กำหนดโครงสร้างไว้ว่าจะเล่าพัฒนาการชีวิตของนางสีดาที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของตัวละครในเรื่องนี้แบ่งออกเป็น

- ความขัดแย้งในจิตใจตัวละครเอง (inner conflict)
- ความขัดแย้งที่มีอยู่ภายนอก (outer conflict)

การเล่าเรื่องนี้ไม่มีจุดเริ่มต้นที่สุด (climax) ที่จะนำสู่การจบที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยต้องการให้มีเรื่องราวที่น่าสนใจเกิดขึ้นเหมือนการอ่านนิยายสารสำหรับผู้หญิง จึงได้พัฒนาการเล่าเรื่องด้วยภาพปะต่อ (jigsaw) เป็นบทพูดสั้นๆ ที่ร้อยเรียงกันโดยมีจังหวะ-เวลา ละครเรื่องนี้จัดหมวดหมู่ เรื่องราวหลายเรื่อง เป็นบทเป็นตอน ร้อยเรียงด้วยดนตรีและภาพ ในบางครั้งสร้างความประหลาดใจหรือนำตัวละครเข้ามาในสถานการณ์ต่างๆ โดยสัมพันธ์กับเวลาและเหตุการณ์ในชีวิตของนางสีดา ตัดสลับกับเรื่องราวระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ตอนจบของละครเรื่องนี้มีลักษณะเปิดกว้างให้ผู้ชมได้สำรวจข้อมูลและใจของตนเองในการรับสารของละครเรื่องนี้ ผู้หญิง 3 คนที่พัฒนาเรื่องราวจากหลายมิติ ได้แก่ มิติของปัจจุบัน มิติของภาพอดีตและมิติของสีดา ผู้หญิงที่เป็นนักสู้และยังต่อสู้และดำเนินชีวิตอยู่ต่อไป ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เป็นการจบละครปลายเปิดให้ผู้ชมได้นำสาระมาเปรียบเทียบกับชีวิตของตนเอง

สีดา-ศรียาม? เรื่องเล่าใหม่ จากรามเกียรติ์

ละครเรื่องนี้จะเป็นบทละครที่สะท้อนความเจ็บ และช่วงชีวิตที่หายไปของนางสีดาที่ไม่เคยปรากฏอยู่ในเรื่องเก่า และเป็นเรื่องเล่าใหม่ที่นำเรื่องเล่าเก่ามาเล่าใหม่ และ/หรือแทนภาพด้วยเรื่องเล่าของผู้หญิงที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน แต่ผู้ชมไม่ค่อยให้ความสนใจ หรือต้องการได้ยิน ได้ฟังหรือจดจำเรื่องราวเหล่านี้เช่นกัน

การเล่าเรื่องๆ นี้ จึงเป็นการเล่าอีกครั้งเพื่อ

1. เพื่อที่จะได้มองเห็นลักษณะการศึกษาวิเคราะห์เรื่องเก่าที่นำกลวิธีของละครตะวันตกมาใช้ ทำให้เราสามารถเข้าถึงจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของตัวละครและสามารถอธิบายสาเหตุแรงจูงใจในการกระทำของตัวละครที่เราไม่เคยตั้งคำถามมาก่อน กลวิธีนี้ทำให้เกิดความเข้าใจ จิตใจมนุษย์

และแรงผลักดันในการตัดสินใจของตัวละคร การพัฒนาเรื่องในลักษณะเช่นนี้ทำให้สามารถมองเห็นสาเหตุ การกระทำของตัวละคร การเลือก และการตัดสินใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นแบบฝึกหัดที่ดีในการ เรียนรู้จักตัวละครและสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเอง ความต้องการของตนเอง ของ ผู้ร่วมงานละครเรื่องนี้ (ที่เป็นเยาวชน)

2. ทำให้เรามองเห็นภาพสะท้อนของการเล่าเรื่องแบบโบราณ และการเล่าในปัจจุบันที่สังคม ต้องการเล่า และนำเสนอเรื่องราวเฉพาะที่สังคมรับได้ เป็นการสร้างความจริงบางส่วน และการสร้างภาพ ที่เป็นอุดมคติและภาพตรงข้ามที่สังคมพยายามสร้างบรรทัดฐานไว้ อย่างไรก็ตามบรรทัดฐานดังกล่าว เป็นกลวิธีเพื่ออบรมจริยธรรม ถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อในสังคมและนำเสนอบทบาทที่เป็นต้นแบบของ ความดีงามให้สังคมได้จดจำและต้องการถ่ายทอด ส่วนแบบอย่างที่ไม่พึงประสงค์จะถูกปองปราม และ ทำโทษที่รุนแรง ภาพมาตรฐานเช่นนี้เราสามารถมองเห็นได้ในกรณีของตัวละครที่เป็นภาพอุดมคติและ ตัวละครคู่ตรงข้าม อันได้แก่ พระราม-ทศกัณฐ์ หรือนางสีดา-นางสำมะนกษา

ละครเรื่องนี้จึงเปิดช่องทางให้ผู้ชมได้ฟังเรื่องราวของตัวละครที่เคยเจียบ เรื่องราวที่ไม่ค่อยมีใคร อยากรู้ และนำมาวิเคราะห์ โดยเชื่อว่าการเล่าเรื่องในลักษณะนี้จะช่วยในการเรียนรู้ เปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สาเหตุ การตัดสินใจที่จะช่วยให้ผู้ชมได้รู้จักตนเอง และสังคมรอบๆ ตนได้ดีขึ้น น่าจะนำสู่การได้ “สาระใหม่” ในโลกปัจจุบัน

การค้นพบ

การนำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่ ดีหรือไม่ ผู้วิจัยคิดว่า การทำงานชิ้นนี้เป็นประสบการณ์ที่ดี การ เขียนเรียบเรียงงานวิจัยเมื่อการทำละครสิ้นสุดลงก็เป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้วิจัยต้องพยายามอธิบายสิ่งที่ตนเอง ได้ทำไป หรือแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้ละครเสร็จสิ้นไป โดยในบางครั้งก็ไม่เคยรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ รู้แต่ว่า ทำเช่นนี้จะแก้ปัญหาได้ ทำเช่นนี้ละครจะรู้เรื่อง หรือในบางครั้งผู้วิจัยก็ไม่รู้ว่า ทำไมในเวลานั้น ถึงไม่ แก้ปัญหา และปล่อยให้ละครแสดงไปเช่นนั้น

งานวิจัยที่พัฒนาเป็นละครทดลองเรื่องนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีการค้นพบดังนี้

1. การเล่าเรื่องใหม่นี้ที่พัฒนาจากการถอดรื้อเรื่องเดิม เพื่อสร้างสรรค์ละครเรื่องใหม่ เป็นเรื่องที่มี ผู้คนทำมาตลอดเวลา แต่การเล่าเรื่องใหม่จะเป็นการตีความใหม่หรือไม่นั้น トラバโดยการเล่าเรื่องนั้นยังคง เน้นสาระเดิม สื่อสารเรื่องเดิม เรื่องเล่านั้นก็ยังไม่ได้มีการตีความใหม่ ในละครเรื่องนี้การที่ผู้วิจัยนำเสนอ ตัวละครหลักใหม่ได้แก่ นางสีดา การเล่าเรื่องเน้นชีวิตที่ความเป็นปฤชชน เช่น กรณีนางสีดาถูกนำไปทิ้ง

ทะเล และมีเทวดาปกป้อง พระชนกได้มาพบและชุบเลี้ยง แต่แล้วนำไปใส่ผอบฝังดินไว้ในเรื่องเดิมที่นำเสนอในเชิงภาพคักดีสิทธิ์ แต่ในเรื่องใหม่จะมีการเล่าด้วยภาพใหม่ที่ว่า ชีวิตนางสีดาก็เหมือนเป็นเด็กกำพร้าที่พ่อแม่ไม่ต้องการ และใช้ชีวิตในท้องถนน การเล่าเรื่องใหม่จึงนำเสนอภาพของชีวิตเด็กปัจจุบันที่เป็นเด็กเร่ร่อน ด้อยโอกาส และขาดโอกาสในการศึกษา การเล่าเรื่องที่ทำให้ผู้ชมสามารถโยงชีวิตในเรื่องเก่าที่ไม่ได้ให้รายละเอียดมากนัก กับเรื่องใหม่ที่สัมพันธ์กัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้เห็นภาพใหม่ และการโยงภาพจากเรื่องเก่ากับความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า ละครเรื่องนี้จึงเป็นละครที่วิเคราะห์ และเสนอกระบวนการคิดและภาพใหม่หลายชุดดังนี้

- **เทพกำเนิด** การกำเนิดเป็นผู้มีบุญ (ลูกทศกัณฐ์) แต่พ่อแม่นำไปทิ้งทะเล ได้รับการปกป้องจากเทวดา และถูกฝังไว้ในผอบ จนกระทั่งอายุ 16 ปี แทนภาพด้วย ชีวิตเด็กเร่ร่อนที่เหงา ขาดที่พึ่งพา และต้องหาทางเลี้ยงชีพด้วยโอกาสของการทำงาน โรงงาน การเป็นนางงาม และการค้าประเวณี
- **ค่านิยมเรื่องการแต่งงานกับผู้มีบุญ** มีฐานะ เป็นหน้าตา เป็นการเสี่ยงโชคกับคนแปลกหน้า แทนภาพด้วยการแต่งงานผ่าน Internet ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีทั้งโชคดีและโชคร้าย
- **สีดา-กับคู่ตรงข้าม** นางสมนักรา แทนภาพด้วยนำเสนอว่าผู้หญิงต้องรู้จักตนเอง ผู้หญิงไม่ใช่ภาพใด ภาพหนึ่ง ความเป็นสาวกับดำ ไม่ใช่เรื่องจริง ที่สำคัญผู้หญิงต้องกล้าเข้าใจตนเอง ความต้องการของตนเองและเป็นตัวของตัวเอง
- **ลักสีดา** วิศวกรผู้ชายที่เห็นผู้หญิงเป็นสิ่งของ ไม่ใช่เพื่อน หรือ คนที่เท่าเทียมกันเพราะการทำร้ายผู้หญิง การขูดคร่ำ และข่มขืนการไม่ให้เกียรติยังมีอยู่ในสังคมปัจจุบัน
- **แม่เลี้ยงลูกคนเดียว** อารมณ์ขันเกี่ยวกับ single Mom ที่มีสีดาเป็นต้นแบบ
- **พระรามพูด** เป็นภาพใหม่ที่เสนอว่าพระรามเองเป็นตัวละครที่ไม่ใช่ภาพอุดมคติเช่นกัน พระรามเป็นความเป็นปุถุนและมีความอ่อนแอ กลัวที่จะยอมรับความจริง และกลัวเสียหน้า และในความเป็นอุดมคติของพระรามจากเรื่องเดิมที่สั่งประหารนางสีดาในตอนท้ายเรื่องเพื่อปกป้องข้อครหาว่านางสีดาท้องกับใคร ในละครเรื่องนี้ พระรามกลายเป็นตัวละครคู่ปฏิปักษ์ (antagonist) หรือผู้ร้ายในเรื่องนี้
- **ลุยไฟ** ในเรื่องเดิม สีดาลุยไฟเพื่อพิสูจน์ความดีของตนเองเพียงครั้งเดียวแต่ชีวิตหลังลุยไฟมีแต่เรื่องร้าย ในเรื่องใหม่แทนภาพด้วย เคราะห์กรรมของผู้หญิงในปัจจุบันที่ ยังคงมีอยู่ และไม่เคยสิ้นสุด เนื่องจากสังคม สงคราม การพลัดพรากจากคนอื่นเป็นที่รัก

สำหรับผู้วิจัยแล้ว ละครเรื่องนี้มีการตีความใหม่ เพราะการทำให้นางสีดาเป็นปุถุนที่ผู้ชมเข้าใจได้ ก็ทำให้ผู้วิจัยต้องเข้าถึงความเป็นปุถุนของ “พระรามตัวละครหลัก” จากเรื่องเก่า และ

ทำให้มองเห็นภาพพระรามที่มีความรู้สึกที่โหว่นในเรื่องราวที่เกิดขึ้นและทำให้พระรามกลับกลายเป็นตัวละครคู่ปฏิปักษ์ ในละครเรื่องใหม่

2. การเล่าเรื่องโดยการเปรียบเทียบเรื่องเก่ากับเรื่องร่วมสมัย ผู้วิจัยได้นำกลวิธี และแนวการนำเสนอเรื่องเก่า ที่นำเรื่องปัจจุบันไปเทียบเคียง เป็นการทดลองเล่าเรื่องเก่าในแบบใหม่ ทำให้ผู้ชมได้ยินได้ชม ได้รับรู้เรื่องเก่าที่ผ่านการวิเคราะห์และตีความ และนำเสนอเรื่องราวที่พ้องกัน ที่ผู้ชมอาจไม่ยอได้ยินในโลกปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การที่ละครเรื่องนี้มีกลวิธีการเล่าเรื่องในแบบนี้ได้ก็เพราะตัวละครหลักของเรื่องคือนางสีดา เป็นตัวละครที่มีลักษณะร่วมสมัยที่คนธรรมดาสามารถเข้าถึงได้ ชีวิตตัวละครเป็นชีวิตที่มีสุข ทุกข์ บางครั้งโชคชะตาพาไป และบางช่วงช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แต่ชีวิตของนางสีดามีความพ้องกับชีวิตผู้หญิงปัจจุบันหลายคน ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำเสนอเรื่องราวที่พ้องกันนี้ มาเล่าเป็นภาพเปรียบเทียบได้

จากการทำแบบสอบถามกับผู้ชมละคร ส่วนหนึ่งวิจารณ์ว่า เป็นการแสดงที่มีแต่ภาพร้ายๆ ภาพที่เป็นภาพผู้หญิงที่ทนทุกข์ทรมาน มีหลายส่วนไม่คาดคิดว่า นางสีดาจะมีชีวิตที่ทุกข์ทรมานเช่นนี้ และไม่เคยรู้ว่า ชีวิตบั้นปลายของนางสีดามาก่อน

จากข้อมูลจากผู้ชมกรอกในแบบสอบถามหลังชมละคร และข้อมูลจากการเสวนาหลังชมละคร ทำให้ผู้วิจัยได้พบว่า การแสดงละครเรื่องนี้ได้นำเสนอภาพชุดใหม่ให้ผู้ชมไม่คุ้นเคย ผู้วิจัยเห็นว่า การเทียบเคียงภาพและการตีความให้สัมพันธ์กับเหตุการณ์จริงที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์นั้น เป็นการเล่าเรื่องผ่านการวิเคราะห์ ตีความ ที่น่าจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวรรณกรรม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า การนำเสนอภาพที่แตกต่างจากภาพการรับรู้กระแสหลัก หรือภาพอุดมคติในชุดการรับรู้เดิมของผู้ชมเป็นสิ่งที่น่าสนุก ภาพละครที่พัฒนาจากความเป็นจริงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมไทยเพราะสังคมมักเลือกฟังเฉพาะเรื่องที่ยากฟัง รับรู้เฉพาะเรื่องที่ยากจะรับรู้ และพบว่าสังคมมีการกรอง คัดและรับฟังเรื่องราวที่ตนอยากฟังเท่านั้น เพื่อให้เกิดความสบายใจ เรื่องราวบางเรื่องมีอยู่แต่ไม่ได้รับการเล่าหรือถ่ายทอดมากนัก เพราะทำให้เกิดความไม่สบายใจกับผู้คนและสังคม⁴ เรื่องของนางสีดาในรามเกียรติ์ เป็นเรื่องเก่าเป็นเรื่องเพื่อสนับสนุนเรื่องของพระรามที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในสังคมโบราณ ดังนั้นชีวิตของนางสีดาจึงไม่มีพื้นที่ที่จะพัฒนาเรื่องราวมากนัก กรณีนี้คล้ายคลึงกับชีวิตผู้คนทั้งชาย-หญิงจำนวนมากที่ประสบปัญหาหรือเป็นชีวิตทุกข์ยากจากภาวะครอบครัวแตกแยก ภัยสงคราม ความยากจน โรคภัยที่มีอยู่ในปัจจุบันจะได้รับความสนใจและการเผยแพร่บ่อย เพราะไม่ได้อยู่ในความสนใจของสื่อกระแสหลัก ละครเรื่องนี้จึง

⁴ สังคมในความหมายนี้ไม่จำกัดพื้นที่ จากการศึกษาเรื่องราวผ่านสื่อทั้งในเมืองไทย และในประเทศสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ทำให้เรียนรู้ว่า สื่อกระแสหลักจะนำเสนอเรื่องราวที่สร้างความสุข และความปลอดภัยให้สังคม หรือเป็นสื่อที่นำเสนอในเชิงให้ผู้ชมตอบสนองการซื้อ การค้า และเป็นสื่อโทรทัศน์มีส่วนในการกำหนดการรับรู้และทัศนคติของมวลชน

เป็นพื้นที่ในการเสนอเรื่องราวที่เป็นเรื่องที่มีอยู่จริง เพื่อให้ผู้ชมได้รับฟัง และเปิดใจรับรู้เรื่องที่ไม่ทำให้เกิดความสุขสบายใจ แต่ตั้งคำถามเกี่ยวกับตนเองและสังคม

3. การใช้กลวิธีของละครสมัยใหม่ อันได้แก่ การใช้จินตนาการ (*Imagination*) และการใช้มนต์สมมติ (*Magic If*) เพื่อเขียนบท และกำกับการแสดงทำให้ตัวละครไม่เป็นแบบแผนตายตัว (*Type Character*) การต้องการรู้จักนางสีดาอย่างลึกซึ้งเพื่อทำละครเรื่องนี้ทำให้ต้องนำกลวิธีของละครสากลมาใช้ในการอ่านตีความเพื่อพยายามจะเข้าใจเงื่อนไขชีวิตของนางสีดา แล้วจึงมองเห็นว่าตัวละครตัวนี้มีวิวัฒนาการ มีการพัฒนาทางด้านความคิด มีการตัดสินใจที่ชัดเจน ตัวละครตัวนี้จึงน่าสนใจ การเขียนเรื่องของตัวละครตัวนี้โดยใช้กลวิธีของการใช้จินตนาการ (*Imagination*) และมนต์สมมติ (*Magic If*) ในทางการละคร ทำให้เกิดการเล่าเรื่องแบบทะลุมิติได้ กลวิธีนี้ทำให้การเล่าเรื่องใหม่เรื่องนี้แตกต่างไปจากการเล่าตามโครงเรื่องที่เป็นขนบ การเล่าในลักษณะนี้เหมาะสมกับชีวิตนางสีดาที่มีชีวิตแบบปुरुชน ที่เปรียบเทียบกับชีวิตของผู้หญิงหลายๆ คน ในบางช่วงบางตอน การเล่าเรื่องทะลุมิตินี้ทำให้ผู้ชมได้รับฟังเรื่องของนางสีดาและเรื่องของผู้หญิงที่มีอยู่รอบๆ ตัวเราในเวลาเดียวกัน

นอกจากนั้นการเล่าเรื่องชีวิตปुरुชนของนางสีดาทำให้ผู้วิจัยได้เข้าถึงความเป็นปुरुชนของพระราม เช่นกัน ความคิดคำนึง และการกระทำที่แฝงไว้ด้วยความไม่มั่นใจ ความกลัว และการยอมเสียคนที่รักไปเพื่อรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศและครอบครัวนั้น ทำให้พระรามตัวละครเอก (*Protagonist*) และเป็นตัวละครในอุดมคติของผู้ชายและสามีในเรื่องเก่าที่เป็นการเล่าในแบบฉบับ ในละครเรื่องนี้พระรามกลับกลายเป็นตัวละครคู่ปฏิปักษ์ (*Antagonist*) ในเรื่องเล่าใหม่ “สีดา-ศรียา?” อย่างไรก็ตามละครเรื่อง สีดา-ศรียา? เป็นละครที่เล่าเรื่องของนางสีดา การปรากฏตัวของพระราม เป็นจังหวะ-เวลาที่น่าสนใจ เพราะเป็นการปรากฏตัวละครคู่ปฏิปักษ์ของนางสีดาที่ไม่ใช่คู่สะท้อน (*Counterpartner*) การพัฒนาบทพูดของพระรามาขึ้น ผู้วิจัยมีความรู้สึกว่ายังไม่ได้นำเสนอความเป็นปुरुชนของพระราม และยังไม่ได้เข้าใจพระรามอย่างดีพอ ทำให้บทบาทของพระรามที่แสดงโดยนักแสดง 3 คนที่มีการตีความไม่เหมือนกันในแต่ละรอบที่แสดงนั้นไม่ได้เป็นบทที่นำเสนอตัวละครตัวนี้ดีพอ และยังต้องปรับปรุง

กลวิธีนี้ยังทำให้ผู้วิจัยนำตัวละคร คู่ตรงข้ามกับนางสีดา ในเชิงภาพลักษณ์ ในเรื่องเก่า นั่นคือ นางสำมะนกชา และภาพตัวละครหญิงที่เป็นภาพซ้ำของนางสำมะนกชา จากเรื่องเล่าโบราณเรื่องอื่นๆ มาใช้ในการเขียนบทละครสั้น เพื่อตั้งคำถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ และความเป็นจริงในจิตใจที่ผู้ชมสามารถรับรู้ร่วมกัน

4. ละครเรื่องนี้เป็น *space* ให้ผู้ชม (ชายและหญิง) ได้มีโอกาสได้วิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องภาพอุดมคติ เปิดช่องว่างให้ผู้ชมได้คิดและพูดคุยกับตนเองในเรื่องค่านิยม ความต้องการของตนเอง และท้าทายให้ผู้ชมเลือกที่จะคิด หรือตัดสินใจที่เกิดขึ้นบนเวทีที่ไม่มีการสรุปจบ แต่ทิ้งว่างไว้ให้ผู้ชมกลับไปคิดและวิเคราะห์ที่บ้าน

5. จากความพยายามจะเข้าใจนางสีดา ทำให้ผู้วิจัยเรียนรู้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมแบบแผน (คล้ายคลึงกันในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) และเป็นการยากยิ่งที่ผู้หญิงจะรู้จักตนเอง จิตใจ และความต้องการของตนเอง เรื่องราวที่สังคมได้ปลูกฝังให้กับเยาวชนในโรงเรียนล้วนทำให้คนไทยรู้จักเพียงบทบาทหน้าที่ในการใช้ชีวิต การอบรม เลี้ยงดู บอกแต่่าให้ทำอย่างไรจึงจะเป็นคนในบทบาทนั้นได้ดีที่สุด แต่ไม่ได้ให้การดูแล ในการพัฒนาความรู้สึกของเราที่แตกต่างจากคนอื่น อาจมีความต้องการ มีวิถีคิดที่เป็นอิสระไม่เหมือนคนอื่น การเป็นตัวของตัวเองและไม่เหมือนใคร นางสีดาเรียนรู้ที่จะดูแลตนเอง และต่อสู้เพื่อตนเอง ขณะที่รอให้พระรามมาช่วยเหลือเธอจากสวนทศกัณฐ์ การน้อยใจ หรือการเริ่มต้นพึ่งพาตนเอง การรู้จักการใช้ชีวิตเพื่อตนเองและลูก เกิดขึ้นหลังลุยไฟ การตัดสินใจทำอย่างที่คุณต้องการพัฒนาตลอดชีวิตของนางสีดา การเป็นเด็กที่เติบโตได้ดิน และการตัดสินใจกลับไปอยู่ใต้ดินในวามายณะหลายเรื่อง น่าจะมีนัยยะในการเป็นที่พึ่งของตน และเป็นผู้หญิงที่เป็นอิสระต่อกองบของสังคม

การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของนางสีดาในเรื่องของพระราม เพื่อค้นหารายละเอียดในแต่ละช่วงชีวิตของนางสีดา แล้วเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในชีวิตของตัวละครตัวนี้ ในการเล่าเรื่องที่ให้นางสีดาเป็น **ภาพอุดมคติ** ที่คนไทยคุ้นเคยนั้น มีผลต่อการรับรู้ และค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่ ภาพอุดมคติของผู้หญิงที่สวยงามและแสนดี เป็นภาพชุดที่เราได้รับการอ่านเรื่องเก่าจากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ การดูโฆษณ ละคร หรือการอบรมเลี้ยงดูตามแบบวัฒนธรรมของไทย อย่างไรก็ตาม ภาพชุดผู้หญิงที่ดีงามที่เป็นเป็นภาพอุดมคตินี้ เป็นภาพที่คนในสังคมคุ้นเคย และยังปรากฏอยู่ในระบบการศึกษา⁵ หนังสืออนินิยาย สื่อสิ่งพิมพ์ และในละครชุดทางโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ที่เน้นแนวสุขสมหวังที่ผู้ชมไทยชอบ ภาพอุดมคติของผู้หญิงสวยงามและแสนดีนี้เป็นส่วนหนึ่งของค่านิยม การรับรู้ และเป็นเพียงเลี้ยวหนึ่งของเรื่องราวที่แท้จริงของผู้หญิงซึ่งมีชีวิตเป็นปุถุชนธรรมดาที่มีสถานะเป็นแม่ เป็นเมีย เป็นลูกสาว เป็นคนรัก ชีวิตของนางสีดามีคุณค่าและความดีงามอื่นๆ ที่สำคัญและควรได้รับการกล่าวถึงอีกหลายประการ **ภาพที่เราเห็นหรือรับรู้อาจเป็นเพียงภาพส่วนเดียวที่สวยงามมีความสุข**

ละครเรื่องนี้ศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงความเป็นจริงที่ซ่อนอยู่ และนำความเป็นจริงนั้นมาเป็นตัวอย่างในการสร้าง “ความดีงาม” อันจะเป็นประโยชน์ ต่อตัวเราเองและผู้ชมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. การเล่าใหม่ ในละครเรื่องนี้แตกต่างจากเรื่องที่เล่าใหม่มาก่อน และน่าจะมีการสนับสนุนให้มีทุนในการทำงานเช่นนี้เพิ่มขึ้น สำหรับคนทำละครสมัยใหม่ที่ห่างไกลจากเรื่องเก่า ศิลปวัฒนธรรม

⁵ มีวรรณกรรม และบทเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ที่สั่งสอนอบรมเรื่องความเป็นกุลสตรี การปฏิบัติตนที่เหมาะสมของลูกผู้หญิง เช่นกฤษณา สอนน้อง รามเกียรติ์ ฯลฯ

แบบไทย การทำงานประเภทนี้ เป็นโอกาสให้ผู้ทำงานละครต้องศึกษา วิเคราะห์ และพยายามที่จะเข้าใจเรื่องเก่า ความคิดที่แฝงเร้นอยู่ และไม่เคยมีใครตีความมากนัก การตีความอาจไม่ไปในแบบนักวรรณคดีวิเคราะห์ หรือแบบแผนวัฒนธรรมที่อยู่ในกรอบ แต่การใช้กลวิธี การเข้าถึงตัวละครในแบบละครสมัยใหม่ จะได้สาระและชุดการรับรู้ เงื่อนไขชีวิตของตัวละครที่สมจริง และเป็นเหตุเป็นผล ที่คนสามัญเข้าใจได้ สื่อสารและรู้สึกได้ ละครจึงมีสาระที่ร่วมสมัย สามารถตั้งคำถาม หรือนำเสนอภาพที่แตกต่างจากกรอบการรับรู้เดิมๆ ที่ผู้ชมคุ้นเคย

2. ผู้ชมไทยควรได้รับชมละครที่นำเสนอความคิด ภาพและสาระ ที่แตกต่างไปจากสิ่งที่คุ้นเคย เพื่อให้เกิดปฏิกิริยา และนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ที่ทำให้เกิดการวิเคราะห์ และรับรู้เรื่องราวที่แตกต่างจากความรู้ชุดเดิม
3. การปะทะ การท้าทายให้คิด การเปิดพื้นที่ให้วิเคราะห์ ไม่เห็นด้วยกับผลงานละคร ควรเกิดขึ้นบ่อยๆ การทำละครที่สนุก เรียบร้อย และเต็มไปด้วยความสุข เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม เช่นเดียวกันกับละครที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการรับรู้แบบเก่า เพราะทำให้ผู้ชมได้มีประสบการณ์ที่หลากหลาย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย. การตีพิมพ์: ความรู้เรื่องอินเดียนทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม, 2547.

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. สืบค้นเชิง: อำนาจแห่งความไร้สาระ
กุสุมา รัชมณี. ภาษาและหนังสือ ฉบับพิเศษว่าด้วยวรรณกรรมละครไทย. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสการพิมพ์, 2545.

กุสุมา รัชมณี. สืบค้นวรรณคดี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม, 2534.

กุสุมา รัชมณี. สืบค้นวรรณคดีชุดบทวิจารณ์ชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2521.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, บรรณาธิการ. ศิลปะการแสดง: โครงการลักษณะไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2541.

ดวงมน จิตรจำนง. คุณค่าและลักษณะเด่นของวรรณคดีไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2540.

ดวงรัตน์ ชูทรัพย์. บทละครเรื่องรามเกียรติ์: สมัยกรุงศรีอยุธยา. ศูนย์มนุษยวิทยาสิรินธร ธันวาคม 2541.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี. ละคร ฟอรัม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2547.

ธนิส อยู่โพธิ์. ไข่น. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2499.

ธีรยุทธ บุญมี. ความรู้หลังตะวันตก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร, 2547.

ธีรยุทธ บุญมี. โลก Modern-Post modern. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร, 2547.

เกียรติยศ อิศระเดช. ละครจักรวาล วงศ์ฯ ต้นตำรับบันเทิงไทย ได้ฐานความคิด บุญ-ฤทธิ์-ดี-งาม. All About Print, 2545.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). สืบสานวัฒนธรรมไทยบนฐานการศึกษาที่แท้. มูลนิธิพุทธธรรม, 2537.

พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, พระบาทสมเด็จพระ. รามเกียรติ์ บทละคร. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ม.ป.ป.

ปัญญา กองทอง. สืบค้น: ระหว่างความเป็นปุณกับอุดมคติ. รวมบทความทางวิชาการ ในวาระครบ 20 ปี
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2544.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. บ่อเกิดรามเกียรติ์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2512.

มนตรี ตราโมท. การละเล่นของไทย. กรุงเทพฯ: กองการสังคีต กรมศิลปากร, 2496.

มัทนี รัตนิน. “รามายณะเปรียบเทียบทางวรรณคดี ภาค 2.” วารสารธรรมศาสตร์ (มิถุนายน – ตุลาคม): 103-143.

ยักษ์ในรามเกียรติ์ ชุด พรหมพงศ์ และอสูรพงศ์แห่งกรุงลงกา. สำนักพิมพ์พิมพ์ทอง, (ม.ป.ป.).

- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. ตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 1893 – 2344). วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ศิวาพร ณ ถลาง และสุกัญญา ภัทราชัย, บรรณาธิการ. คติชนกับคนไทย-ไท. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ศิวาพร ณ ถลาง, บรรณาธิการ. ไวยากรณ์ของนิทาน. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ศิลปากร, กรม. กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์. บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1. 4 เล่ม. กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์, 2540.
- สมพร สิงห์โต. ความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะของวาลมิกีและรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- สุกัญญา ภัทราชัย และ พรรัตน์ ดำรุง. การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง: การปรับปรุงในชีวิตไทยสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สุรพล วิรุฬารักษ์. วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-2479. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- เสฐียรโกเศศ. การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม, 2546.
- “หัวโขน สมบัติศิลป์แผ่นดินไทย”. กลุ่มบริษัทยูคอม จำกัด, 2543.
- อารยธรรมไทย. โครงการเอกสารคำสอน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ภาษาอังกฤษ

- Ahart John. The Director's Eye. Colorado: Meriwether Publishing Ltd., 2001.
- Aston Elaine. Feminist Theatre Practice: a Handbook. London and New York: Routledge, 1999.
- Bettelheim Bruno. The Uses of Enchantment. Vintage Books Edition. New York, 1989.
- Bloom Michael. Thinking like a Director. New York: Faber and Faber, Inc., 2001.
- Brockinton J.L. Righteous Rama: The Evaluation of an Epic. Bombay, Delhi: Oxford University press, 1985.
- Cadet, John M. The Ramakien: The Thai Epic. (Third Edition). Chiang Mai: Browne International, 1995.
- Chaou Soo Pong. Traditional Theatre in South East Asia. Unipress for SPAFA, 1995.
- Costantino Maria. “Georgia O’Keefe.” (n.p.): Smithmarks Publisher, 1994.

- Damrhung Pornrat. "Translation and making meaning in Thai Khon' Performance." Between Tongues: Translation and/of/in Performance in Asia. Lindsay Jennifer, Editor. NUS Publishing, 2005.
- Eugenio Barba, Savarese Nicola. The secret of the Performance. Routledge, 1991.
- Geertz, Clifford. Negara: The Theatre State in Nineteenth-Century Bali. Princeton: Princeton University Press, 1980.
- Guttai Vijaiya. The Illiad and the Ramayana. India: Ganga Kaverri Publishing House, 1994.
- Isamu Noguchi. Chronicle Books. (n.p.), 1986.
- Keyes, Charles. The Golden Peninsula, Culture and Adaptation in Mainland Southeast Asia. Honolulu: University of Hawaii Press, 1977.
- Marowitz Charles. Directing the Action: acting and directing in Contemporary Theatre. Applause Theatre Books Publishers, 1991.
- Pavios Patric. Theatre at The Crossroads of Culture. New York: Routledge, 1992.
- Prasso Sheridan. The Asian Mystique public Affair. New York, 2005.
- Ramayana Tradition in Asia. International Seminar, New delhi, Satkiya Academy, December, 1975.
- Reynolds, Frank E. "Ramayana, Rama Jataka, and Ramakien: A Comparative Study of Hindu and Buddhist Traditions." In Paula Richman, ed., Many Ramayanas. Berkeley: University of California Press, 1991.
- Richman Paula, ed. Many Ramayana: Diversity of Narrative Tradition in South Asia. Berkley and California: University of California Press, 1999.
- Richman Paula, ed. Questioning Rama. A South Asian Tradition. Berkley and California: University of California Press, 2001.
- Rubin Don, et al. The World Encyclopedia of Contemporary Theatre. New York: Routledge, 1995.
- Runin Mattani. Dance, Dance-Drama and Theatre in Thailand. Chiangmai: Silkwarm Books, 1998.
- Shapiro, Toni. Dance and Spirit of Cambodia. Dissertation, Cornell University.
- Soth Hang, Prof. Chairman. Inventory of Intangible Cultural Heritage of Cambodia. Panompenh: JSRC Printing House, 2004.
- Teshuva Jacob Baal. Chagall Tashen, 2003.
- Walt Witcover. Living on Stage. New York: Book Stage book, 2004.
- Williams Joanna. The Two Headed Deer: Illustrations of The Ramayana in Orissa. London: University of California press, 1996.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บทความวิจัยที่ได้จากการประมวลข้อมูลเป็นระยะ

1. บทความเรื่อง Translation and Making Meaning in Thai Khon Performance ในหนังสือ Between Tongues: Translation and/of/in Performance in Asia. Prof. Jenny Lindsay, บรรณาธิการ. บทความนี้เป็นบทความที่เขียนขึ้นในช่วงที่พยายามศึกษาเรื่องการแสดงโขนของไทย ความหมายของการแสดง และสาระการแสดงที่สื่อสารกับผู้ชม

2. บทความวิจัยเรื่อง Women's Roles in the Ramakien – and Their Place in the Thai Classroom, on the Thai Stage, and in Thai Popular Culture. เสนอต่อที่ประชุมนานาชาติ The 2nd Ramayana Conference ที่มหาวิทยาลัย Northern Illinois เมือง De Kalp ประเทศสหรัฐอเมริกา บทความนี้ช่วยให้การศึกษบทบาทของผู้หญิงในละครคลาสสิก เช่น ไขน และละครชาวบ้าน อีกทั้งศึกษบทบาทของผู้หญิงในแบบเรียนวรรณคดีในโรงเรียนและในสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์ ซึ่งมีลักษณะนำเสนอตัวละครแบบตายตัว (Type character)

ภาคผนวก ข

บทวิจารณ์

1. ซิดี-รอม การเสวนาเกี่ยวกับละครเรื่องสี่ดา-ศรีราม? จากผู้เชี่ยวชาญด้านการละคร
 - คุณประดิษฐ์ ปราสาททอง
 - อาจารย์เกียรติชัย อิศระเดช
 - ดร.วรรณขวัญ พลจันทร์

2. บทวิจารณ์จากหนังสือ Bangkok Post Adaptation Indeed ของ อลงกรณ์ ปริวุฒิพงศ์ พูดถึง
การปรับเปลี่ยน – แปลงบทละคร ซึ่งเกิดขึ้นใน 2 ทศวรรษ รวมถึงเรื่องสี่ดา-ศรีราม? ด้วย โดย
พูดถึงการตีความใหม่ของศิลปินปัจจุบันหลายคน – รวมทั้งผู้วิจัย

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามและข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง

รายละเอียดในการนำเสนอละครเรื่องสีดา-ศรียาม?

- ประเด็นการอภิปรายใน workshop การแสดง
- บทเพลงที่เลือกใช้
- คิวเทคนิคต่างๆ